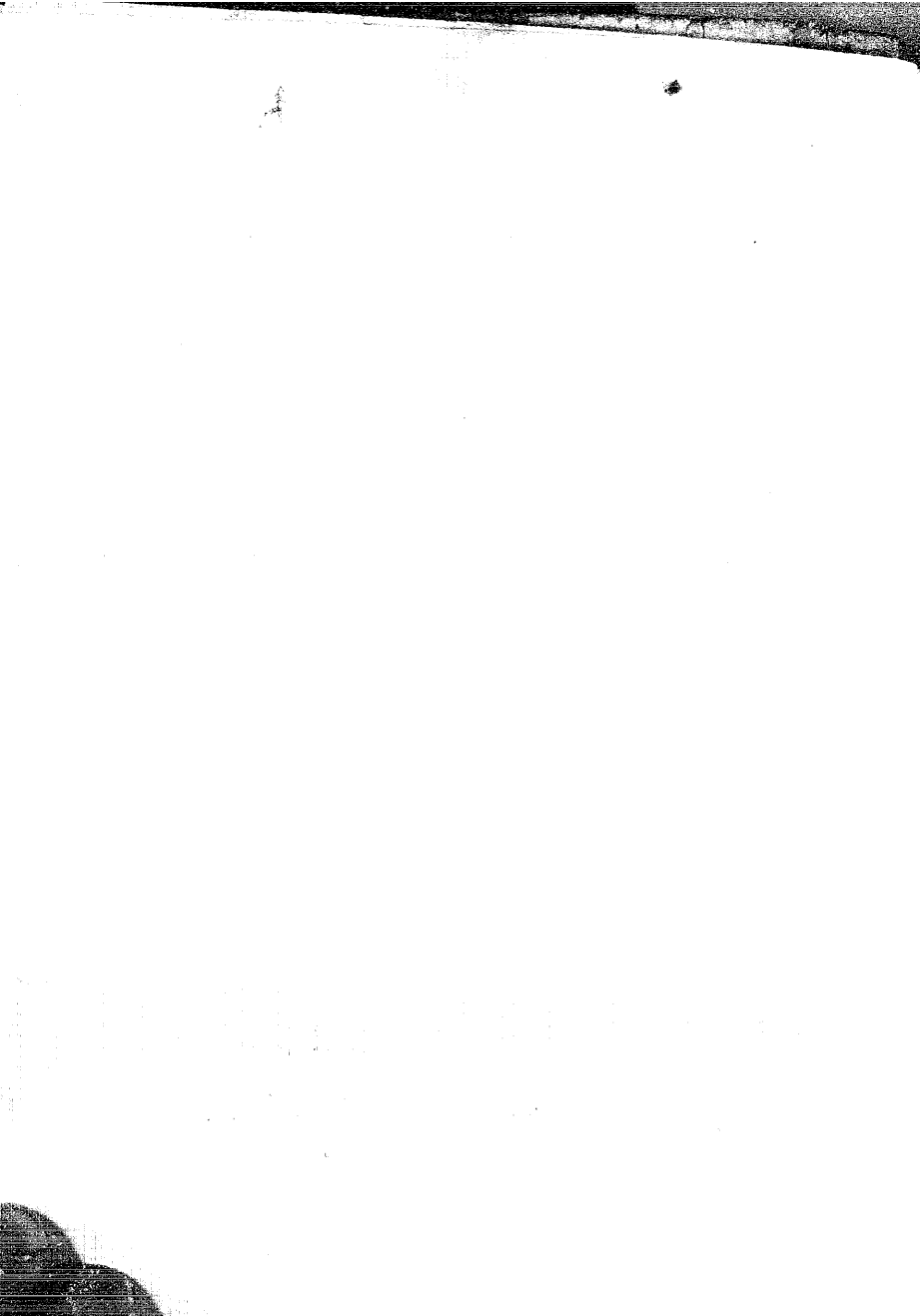

A-19-301

ILLVSTRISSIMO.

ATQVE REVERENDIS.

ALEXANDRO PERETTO

Sacrofanctæ Rom. Eccl. Card. amplifs.

IOANNES BAPTISTA

Euangelista. S. P. D.

X omni doctorum hominum genere, Princeps optime, Cardinalisq; amplissime, quod quidem quam latè pateat, & quam varium, ac multiplex sit, non ignoras, illos ego in primis probandos, illos non laude solum, ac commendatione, sed etiam amore, cultuq; dignos semper arbitratus sum, qui se poeticis studijs, rebusque sic dedidere, vt non ocio, ingenioq; abusi videantur, sed sibi nomen, & diuinitatis opinionem comparare, reliquis vero mortalibus ita consulere, vt ijs, qui aliquid egregium, forteq; gesserunt, immortalitatem, ceteris autem hominibus honestissimas voluptates maximis cum vtilitatibus coniunctas conciliare, afferreq; studuerint: & si enim nullum esse scientiæ, nul-

lum paulo liberalioris artis genus puto , quod non graue fit , atque honestum , quodq; non ornet, excolatq; mirificè ingenium , atque animum hominis , illumq; aut ad res iuuet , exfulcitetque agendas , aut ad intelligendas , spectandasque attollat , & erigat , ea tamen poetica rei est cum præstantia , atque nobilitas , tum fructus , atque utilitas , ut non modo nullam esse doctrinam excellentem , quæ illi antecellat , sed ne quæ arquet quidem vim , naturamq; illius : nam , cum scientiæ omnes iuventæ excogitateque credantur , ut illis ornemur , iuuemurq; ad omnia vitæ munera , officiaq; probè , laudabiliterq; obeunda ; viuendi autem genus duplex ipsa nobis proposuerit natura , vnum , quod maximarum , atque utilissimarum rerum acione cernatur , alterum , quod pulcherrimarum contineatur speculatione , atque cognitione , ibiq; prudentia illa rerum gerendarum magistra , hic sapientia dominetur non iucundissima solum , sed diuinissima quoq; rerum omnium , nonne vnum , idemq; poetarum artificio & agendi , & intelligendi laude sic alijs præstat , antecellitq; scientijs vniuersis , ut , quemadmodum nihil potest poeta iucundius fieri , sic nihil possit eodem neque prudentius , neque sapientius excogitari ? quis enim non prudentes existimet eos , qui , dum hominum sibi

actiones ,

actiones, mores, perturbationes, fortunas, dicta, factaq; imitanda, carminibusq; effingenda, describendaq; proponunt, iure optimo & vitam magistri, & ad felicitatem duces à sapientissimis viris semper habiti, exillimariq; sunt: qui non humanas solum, sed heroicæ quoque, ac diuinas virtutes sic exprimunt euentes, vt nullo ex genere doctorum cum melius, tum vtilius, felicitusq; possis omnes bene, beateq; viuendi vias, omnes præclare, laudabiliterq; agendi rationes cognoscere, omnes percipere differentias, formulæque honestatis, ac turpitudinis, discernereq; quid cuique deceat, quid cuique siue rei, siue loco, siue tempori congruat, atque conueniat. Itaque cum illorum sculis, carminibusq; multiplicibus, ac variis inesse utilitates perspicuum sit, neq; maiore cum fructu quicquam legi, quàm præclarum, eruditumq; poema constet inter omnes, mirandum non est, si omnium gentium, populorumque consensu ad pueritiam, adoleſcentiamq; institucendam, conformandamq; ad officium, atque ad humanitatem non aliud eruditorum, ac sapientium genus delectum est, quàm poetarum: mollioribus enim illis ætatibus quis nescit non insignium philosophorum monumenta, scriptaq; legenda, sed poetarum præstantissimorum poemata ediscenda proponi ea potissimum.

rissimum de causa consueuisse, quòd ne ipsi quidem omnis doctrinæ, omnis eruditionis non participes solum, sed parentes etiam, & auctores, magistriq; philosophi docent peritius, planiusque demonstrant, quæ expetenda, quæ fugienda, declinandaq; sint, quibus vita rationibus, institutis, præceptis instituat, appetitiones coerceantur, compescantur libidines, res non familiaris modo cum parsimoniam, atque continentiam laude administretur, sed publica quoque cum prudentiam, iustiam, fortitudinis geratur gloria? antiquorum namque poetarum virorum, regum, heroum gesta, factaq; canentes, atque ornantes, illorumq; consulentes memoriæ, atque immortalitati, illustri proposito exemplo, posteros accendunt, atque inflammant ad veterum imitationem, ac virtutem: idque dum faciunt, quid quanque deceat ætatem, fortunam, sexum, quo priuato homini, quo magistratum gerenti, quo militi, quo imperatori, quo oratori spectandum sit, quo, quæ agimus, dicimus, cogitamus, referri oporteat, quasi aliud agentes, sic peritè, sapienterq; demonstrant, vt nullius ex prudentis, doctiq; viri neque voce, neque scripto plura, maioraque discamus. Verum cum alij prudentes, alij sapientes esse credantur, neque idem agere putetur, quod intelligere, & doctrinarum
aliæ

aliæ vitam, & mores, aliæ ingenium dicantur ex-
colere, hisque ad verum, illis ad bonum, vtrisque
ad felicitatem muniri via existimetur, an sic poe-
tica in actionibus versatur canendis, sic agentes
instituit, gerendarumque rerum proponit, expli-
catq; rationem, vt intelligentes destituat, & nul-
lis neque præceptionibus, neque documentis iu-
uet, ornetque studiosos, atque philosophantes?
dij boni, quid in hoc genere maius, diuiniusque
poeta? vnde plura, grauioraq; licet cognoscere,
quàm ex carminibus illius? an potest quicquam
in rebus fieri siue humanis, siue diuinis, tam ab-
strusum, atque reconditum, tam magnum, atq;
altum, tam cognitione, & scientia dignum,
quod non illius fabulis reatum, velatumq; con-
spiciamus? quæ potest ars excogitari siue exijs,
quas liberales, ingeniasq; vocamus, quod liberi
hominis, ingenuiq; labore dignas existimamus,
siue ex illis, quæ hominum vsibus, necessitati-
busque ancillantur, quam non immensis illis fi-
nibus, ac regionibus suis poetica complexa sit,
atque coerceat? quæ etiam si fabulas, fabulosas-
que res canat, & in commentitijs rebus versetur,
videaturq; omnia ad voluptatem referre, incredi-
bile tamen est dictu, fictis illis, quas complexa
est, rebus quantum afferat bonæ frugis, quan-
tum vtilitatis ad id, quod deceat tam in dictis,
quam

quam in factis perspiciendum, & ad omne genus
& rerum, & doctrinarum cognoscendum? quid
enim fieri in cœlo, quid in terris, quid in igne,
aere, aqua, quid in quaque potest nature parte,
quòd non illa doceat, atque aperiat eo, quo illi
licet, modo? quis & Deos esse, & nos, nostraq;
curare, & favere bonis, malos vero odisse, virtu-
ti mercedem; eamq; aeternam, vitio sempiter-
num supplicium statuisse illos aut velius signifi-
cat, aut declarat sapientius, quam poeta? quis
speret se commodè domi, quis militiae cum lau-
de victurum? quis quicquam siue laboriosum,
siue periculosum magno animo suscepturum
pro salute civium, sinibusque proferendis impe-
rij, pro iustitia, pro fide, pro pietate, pro reli-
gione Deorum immortalium siue retinenda, siue
au. plificanda: quis in priuatis, quis in publicis,
quis in domesticis, quis in forensibus, quis in ci-
uilibus, quis in militariis rebus temperatè, iu-
stè, fortiter, prudenterq; administrandis, ac ge-
rendis confidat se versatum iri sine vlla poetarum
lectione: nec enim quoniam, quæ dicunt, qui-
busdam velant, teguntq; inuolucris, ideo fit, vt
minus profint, sed vt plus delectent, pluresq; dul-
ci alliciant esca voluptatis ad sua audienda, legen-
daq; poemata; ex quibus si quis est, qui putet,
quemadmodum ex ceterorum eruditorum, sa-
pien-

piantumq; virorum scriptis, singulas nos tantum utilitates percipere, non vniuersas, & vno duntaxat rerum genere iuuari, non omnibus, ille me hercule neque recte sentiret, & multis illis careret, ac singularibus bonis, quæ ex præclaro excerpti, elicique poemate & possunt, & solent: nam, cum omnes, qui scribunt, ideo scribendi suscipiant laborem, vt cum suæ ipsorum consulant famæ, nomenq; parent ingenij, atque doctrinæ, tum multo etiam magis vt profint mortalibus, illosque reddant aut ad res spectandas, contemplandasque doctiores, aut ad agendas meliores, aut ad explicandas, exprimendasque eloquentiores, poeta non, quemadmodum reliqui omnes docti viri, vnâ tantum ex tribus affert utilitatibus, siue doctrinæ, siue virtutis, siue eloquentiæ, vbertatisque verborum, sed sic illas confundit, ac commiscet omnes, vt vnus ipse instat sit omnium & eruditorum, & docentium: quas enim alij separant, ac seiungunt, eas ipse sic coniungit, ac necit, vt vno, eodemq; poemate & acutè res cernere, & honestè, ac præclarè agere, & eloqui copiosè, ornatè, iucundeq; docearis: vt mirandum non sit, si, cum tam multas, ac magnas præstet, exhibeatq; poeta & voluptates, & utilitates, vnus ex omni doctorum hominum multitudine, atque varietate, sapientissimo

antiquitatis iudicio, delectus sit, cuius studia imperatorijs æquentur laboribus, eadem, qua illi, laurea decorentur, atque ornentur, qui non, vt ceteri sapientes, doctrina, præceptis, arte iuuari, sed natura ipsa valere, mentis viribus excitari, & diuino quodam afflari spiritu credatur, qui mirando, ac sacro Græcè poetæ, latinè vatis nomine appelletur, qui sacrosanctus, ac diuinus habeatur, & deorum siue interpres, siue familiaris, siue filius existimetur. Hac ego tam multiplici artis, studijq; poetici & laude, & opinione commotus, Princeps humanissime, & voluptate, oblectationeq; captus ea, quæ illi inest, qua nulla vlllo ex artificio maior, honestiorque percipitur, cum primum cepi literas puer attingere, sic statim exarsi desiderio tam iucundæ, diuinaque artis cognoscendæ, vt, cum nulla magis, quàm poetarum lectione delectarer, aut non alios mirarer, legeremq; auctores, quàm poetas, aut, si quos aliquando inspicerem alios, ex ijs obseruarem, ac deligerem, quibus, si quid ipse vnquam lusissem, ac cecinissem, vllumq; condidissem poema, locupletare illud possem, & grandius, atque augustius facere: quod item fecisse obseruabam, deprehendebamq; optimos quosque & Græcos, & latinos poetas: ac licet intelligerem me neque ingenio, neque eruditione satis instructum esse

ad

ad poeticas res pertractandas, conficiendumque poema, tamen propensione quadam ad hanc iucundissimam artem cum ferrer, non potui ipse mihi temperare, quin aliquid pangerem interdum, quo me, & latinæ linguæ non ignaros amicos, patronos, principes, quorum sum familiaritates secutus, oblectarem, & quamuis, quæ diuersis & locis, & temporibus feci poemata, ea nemini minus, quàm mihi, placerent; sic tamen non nunquam aliqua ex illis probata sunt doctis, eiusdemq; artificij peritis hominibus, ut ea partim in Etruscum nonnulli verterint sermonem, partim, me inconsulto, inscioque imprimenda curarint, cum in illa forte incidissent: quod quidem cum viderem, cepi subira fisci diffidentia, ac timori meo, qui dum omnia metuo, omnia vereor, nihilq; probo meum, iniquior esse iudex videor rerum mearum, qui æquissimus esse debebam, & quibus rebus alios oblectare, aut iuuare non nihil possem, eas dum supprimo, vitandæ reprehensionis, quàm parandæ laudis studiosior, non minore teneri errore possum videri, quàm qui omnibus, quæ fecere, sic delectantur, sic afficiuntur, ut vix dum condita, descriptaq; audeant edere, tradereq; typographis imprimenda. Hoc cum in me amicissimi sæpe viri, ijdemque doctissimi damnarent, ac carperent, hortaren-

turque, vt, quæ multis laboribus, diuturnisque
vigilijs eram lucubratus, ea tandem domestico
emitterem carcere, alicuius principis viri fulta
præsidio, cuius existimatione muni entur con-
tra improborum inuidiam, atque obtrectatio-
nes, statui demum amantissimis hominibus, &
cum meæ laudis, tum publicæ utilitatis cupidif-
simis parere, atque obsequi: cumque multa ha-
berem, quæ mitterem, imprimendaque curarem,
visum est à poeticis incipere ea de causa, quòd ple-
raque illorum cum in manibus versarentur mul-
torum, & quædam etiam edi, me neque consul-
to, neque monito, scienteq; viderem à viris, qui
ea se re non iniuria me affecturos fortasse, sed ho-
nore arbitrabantur, periculosum esse duxi pati
in omnibus fieri poematibus nostris, quod in
non nullis factum erat, vt, cum nullum ferè esset
illorum, cuius non penes multos exemplaria re-
perirentur, dum illa ipse non pluris feci, quàm
facienda videbantur, neque coercui domi, sed
errare, vagarique latius siui à plerisque descripta
auditorum nostrorum, aut deprauata, ac corru-
pta, aut non satis limata, correctaq; vulgarentur:
cumq; in hanc sententiam inuitus potius venis-
sem, quàm volens, vt vulganda putarem, quæ
cælanda erant, patronus libellis, ac versiculis no-
stris cum quæreretur à me is, cuius auctoritate
obtre-

obtreſtratores à maledicendo, inuidi à reprehendendo, carpendoq; deterrentur, nullus eſt cogitanti, deligentiq; oblatuſ, quem tibi, munificentiffime Cardinalis, conferrem, nedum præferrem: Si enim quaritur in patrono dignitas, ſi grauitas, ſi fides, ſi amor, ea tibi ſic adſunt omnia, vt, vno maiore auunculo tuo Sixto Quinto Pontifice oprimo, maximoq; excepto, nemo ſit, qui illiſtibi bonis, rebusque præſtet, atq; antecellat; nemo, qui te æquet: primum dignitas, Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis cunclis, ampliffima eſt; grauitas vero, etiam ſi adoleſcens es, tamen in dictis, factisq; tuis, in omni ſermone, omniq; vitæ genere ſic apparet, vt te quidem aula, Eccleſiaq; maiores natu permultos habeat, conſtantioreſ vero, grauioreſq; habeat profectò neminem: nec id quidem mirum: habuiſſi enim domeſticum cum ceterarum virtutum omnium, tum firmitatis in primis, conſtantieq; exemplum, quod imitareris, ad quod reſpiciens, nullo in genere rerum aberrareſ, in omni verſareris cum laude ſingularis prudentiæ, dignuſq; præclariffima quaque videreris fortuna, præferim cum nactus eſſes ingenium, indolemq; cam, qua tantum magiſtrum dociliſ, prudensq; diſcipuluſ ſi minus allequereris (quod fieri nullo pacto poteſt) præcuntem, at certe non admodum

dum longo sequereris intervallo : felicitis enim Peretti educatione , institutioneque ; domestica affectus , ut nihil te sanctius , nihil innocentius , nihil moderatius , nihil ad præstantes artes cognoscendas erectius , nihil ad benemerendum propensius , procliviusque ; videamus : ille te non tam lingua , quam vita , neque tam acutè præcipiendo , quàm bene agendo tanta erudiuit , instituit , informavit felicitate , ut in tam tenera ætate , illum imitatus , nullis voluptatis illecebris , nullis secundioris fortunæ commodis , blanditijsque ; abducaris à virtute , à laude , gloriaque ; conquirenda , ad quam quidem sic contendis feliciter , bonis viris complectendis , fovendisque ; studiosis bonarum artium ut tantam tibi tribuisse dii immortales potentiã , obtulisseque ; fortunam ob id vnum potissimum videantur , ut literarum studia , eloquentiæque ; cum oratoriæ , tum poetiæ , quæ superiorum temporum siue calamitatibus , siue desidia erant propè excisa , iacebãtque ; neglecta in tenebris , ac sordibus , dum illud quisque ; genus probat , amplectiturque ; studiorum , quod minoris eget laboris , atque ingenij , plus autem affert utilitatis , tuo tandem patrocinio reuiuiscant ; peregrinataque ; diutius , quàm decuit , scientiæ , & longo mulctatæ exilio , longaque ; despicientia , atque contemptione , & in vltimas terras , gentesque ; relegatæ aliquando in latium , Italiamque ;

tua

tua ope, operaq; reuocetur. Qua vero, Principum
humanissime, beneuolentia, qua fide sis in eos,
quorum tibi delatum suscepisti patrociniū, igno-
rare fortasse illi, qui sua tibi non credere, qui se
in tuam non cōtulere clientelam, possunt, Firma-
ni certe non possumus, qui te vīmur publicè, qui
te priuatim patrono, quibus faues, non vt clienti-
bus, sed vt fratribus; cum quòd tua ea est natura,
id ingenium, vt non possis nō respondere in amo-
re ijs, à quibus prouocaris, tum etiā quòd statuis
esse humanitatis, ac prudentiæ tuæ, vt, quos à Six-
to diligi nō mediocriter vides, eos tibi cōplecten-
dos, & tuis ornādos beneficijs iudices, ne in ciues
ingratus videaris illius, vnde singularis ista digni-
tas, atq; auctoritas profecta est tua: mihi certe ho-
nestū nō erat à civitate dissidere mea, aliumq; opu-
sculis meis patronū optare, quàm quē illa sibi o-
ptauerat, præsertim cū nullius principis viri patro-
cinio posse m esse protectior, quàm tuo, cuius pru-
dentia, iustitiāq; Firmana regitur. gubernaturq; re-
spub. quiq; hoc gymnasiū, recēs illud quidē, quip-
pe quod Sixtus ipse tuus auunculus, noster ciuis
instituit, atq; aperuit, sed celeberrimum tamen sic
foues amanter, sic curas beneuolē, vt quicquid il-
lud ferre, ac parere, quicquid eius familia docto-
resq; possunt ingenio, doctrināq; præstare, quorū
ego minimus sum, vt fortuna, ita & eruditione, id

alij dicare, quàm tibi nō imprudentiæ, sed arren-
tiæ foret. Ac licet non ignore munusculū hoc poe-
matum nostrorum visum iri cum tibi, tum sa-
pientissimis istis, quibus domus tua referta est, vi-
ris, tenuæ, ac leuidentē crasso filo; tamen, quoniam
spero te spectaturum non tam quid amplitudi-
nem tuam deceat accipere, quam quid humilitas
mea possit donare, nō sum deterritus quo minus
nomē tuum nostris lusibus affigerem, vt si minus
placere lectoribus (si qui hæc fortasse lecturi sunt)
sua causa possunt, placeant saltem eo vno, quòd ti-
bi sacra, dicatq; sunt. Quod igitur supererit tē-
poris à grauioribus curis, negotijsq;, quibus ex-
ploratum est te distineri non parum in Christia-
na rep. gerenda, Ecclesiãq; administrãda tuæ com-
missa, creditaq; prudentiæ, ac fidei, id si ad has no-
stras contuleris inspiciendas, legendasque inter-
dum nugas, honestiores sanè ijs, quas alij ex alea
principes ineruditi excerpunt, percipies volupta-
tes: non audeo dicere vtilitates, quòd non ea esse
mea poemata certo scio, vnde tui similes adule-
scentes, ac principes elicere fructum aliquem pos-
sint siue virtutis, siue doctrinæ: sed tamen si qua
sensero significatione mea tibi non displicere, ad
reliquas vigilias, ac lucubrationes nostras edendas
tibi dicatas, & tui nominis scuto protectas facies
promptiorem. Vale.

Del

Aquilantis Simonetti.

DVM decus altisona Daphnis modula-
ris aena,

Au doctor qualis debeat esse canis,

Heroumq; refers fortissima gesta sacrorum,

Vel pulsas plectro dulcia fila Lyra.

Carmines & incestos vel detestaris amores

Coniugiumq; mones nil nisi grande sonans.

Mincigenam prestas vatem, concedit alum-
nus

Sulmonis, rigidi quem tumulare Geta,

Inter & astra caput condens radios^a volatus

Pindaricos (mirum) penna alacri superas.

Mæonio hinc igitur vati, quod contigit, urbes

Certatim Pici te esse suum referent.

Patria sed cœlum est tua, sunt Charitesque
sorores,

Phœbi cura prior, Calliopea parens.

o dicitur velle
Hæc te in
de velle te.

quod dicitur velle
Simonetti velle
velle dicitur
Rud. dicitur velle

Quæ dicitur velle
Pne dicitur velle
Pne dicitur velle
Pne dicitur velle
Pne dicitur velle
Pne dicitur velle
Pne dicitur velle
Pne dicitur velle

Horatij Iacomini Dalmatæ.

QUOD canis insignis vates, dulcisq;
poeta,

Id non humano manat ab ore viri.

*Non sonat hoc hominem : non hoc mortale
videri,*

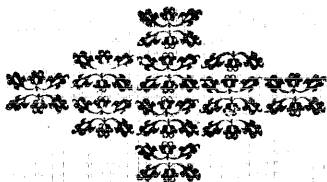
Sed fuscum diuo numine nempe potest.

*Nec tibi Picenus pater est, aut Itala ma-
ter;*

Quamuis Picenus te modo pascat ager.

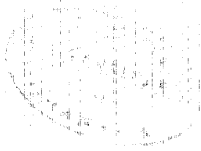
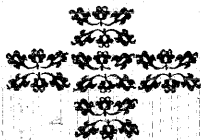
*Vt reor, est genitrix, que tam noua carmi-
na dictat,*

Calliope; aut illa est vertice nata Iouis.

Edmundi Hollyngi Angli Philo-
sophiæ Doctoris.

FLACCVS, & antiqui quicquid fecere
poeta,
Quicquid ab illorum tempore, quotquot
erant,
Quotquot erunt, quicquid facient labenti-
bus annis,
Cedat, & hoc cunctis anteferatur o-
pus:
Nam veluti exorto pelluntur cætera Pha-
bo
Sydera, nec lucis, plusve nitoris ha-
bent,
Sic alij vates Phabæo hoc carmine pulsi,
Carminaq; ipsorum pulsa nitore carent.

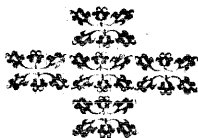

Del Signor Camillo Camilli.

O Dal Permeso il chiaro humor deriui,
Del tu'ingegno rigando i lieti campi,
Onde t'ammiri il peregrin, che gli ampi
Spatij vagheggia al suon dei freschi riuvi:
O quel, ch'indi tu beui, al mondo scrui,
Si che stupore in mille cor nè stampi,
El secol nostro al prisco agguagli, e au-
uampi

Entro à raggi di gloria ardenti, e viui:
Scorgo il Latio fiorir, miro le piagge
Sparger di nouo à l'aria i vigor primi,
Quando (e lode è maggior) credeansi
morti.

Sien le celesti diue, e le seluagge
Intente al canto, ond'hoggi honor subli-
mi
D'allor già disfusato al crin riporti:

Del Signor Conte Luigi de' Putti.

QVI doue le sue gratie hoggi compar-
te

Il buono Euangelista à i saggi, e buoni,
E come chiaro il nome suo risuoni
Mostran' le dotte, e non più viste car-
te.

Mirà, ammira, Lettor natura, ed arte,
Che fanno à garra insiem' chi più le do-
ni

De le sue gratie, e de più cari doni,
Si che ne l'opra habbia maggior' la par-
te.

Volerà il nome suo dal borea à l'ostro,
E doue nasce giouanetto il giorno,
Fin' doue fatto vecchio inclina, e more.

O gradite fatiche, alto valore,
In voi chiaro si scorge il pregio vostro,
Per cui più bello il ciel' fasti, & adorno.

Del Signor Antonio Maria Vinco.

TV sì ch'al suon de la soave lira
Rinoui i pregi de gl'antichi allori,
Cantando hor dolcemente i vaghi amori,
El gran valor, che'l secol nostro ammi-
ra:

Hor di chi contra Himeneo sì s'adira
Per trar vita seluaggia i gravi errori,
Hor il canto de' nobili pastori,
Che nel Picen da Pindo Phebo tira;
Hor de la Corte l'incerta fortuna,
E lo stral empio, onde l'esangue prole
Al mesto genitor trafigge' il petto,
Hor accordando a l'agitata Cuna
De la tua dotta Musa alme parole
Quetar col sonno il pianto pargoletto.

Del Signor Pietro Cresci.

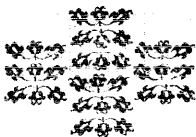
O CHE Febo di nuovo in terra riede,
E pasce nel Piceno i vaghi armen-
ti,

• O, ch'ei la cetra, e i suoi divini accenti,
Vangelista gentile, à te concede.

O, che'l bel monte, ove l'altera siede
Ferma Cittade hà i bei rivi correnti
Di Pindo, e d'Elicona, ò questi spenti
Han cangiato con quegli e nome, e sede;

Poiche i tuoi versi'n tante forme sparsi
A te lode immortale, altrui stupore
Rendonò'n ogni parte, ou'el Sol gira;

Onde l'età nouella hoggi agguagliarsi
Deue à l'antica, e porre alto timore
A Mantoa, a Smirna, à l'una, e à l'al-
tra Lira.

Dell'istesso.

DEL bell'allor, che ne' felici prati.
Del Latio fà sì verdeggiante, e ador-
no,
Ch'apportò inuidia, e forse altero scorno
De le Greche campagne à i più pregiati,
Hauean'l vago color tempi gelati
Estinto'n parte, e più di giorno in giorno
S'estinguean le radici, à cui d'intorno
Herbe nocivè, e spini erano nati;
Voi saggio agricultor, nel bel Piceno
Lo trapiantaste, e e con ingegno, ed arte
Coltiuato l'hauete in guisa tale,
Che verdi fronde in copia hoggi comparte,
Di cui v'orna la fronte, ed empie'l seno
L'arbor vittoriosa, e trionfale.

I
IOANNIS BAPTISTÆ
E V A N G E L I S T Æ
P O E M A T V M.

De suo ad Urbem, Aulamq; Romanam
reditu dubitatio.

L I B E R P R I M V S.

V A E me despectum ingrata mo-
do dispulit Vrbe,
Ad cultum reuocat mitior Aula
patrum.
Quæ spreuit iuuenem, seniore[m]
accersit eundem

Illâ parens alijs, Roma nouerca mihi.
Quid faciam? spectem ne rates è littore tutus?
An pandam leni carbasâ plena noto?
Occurrunt dubij felicia præmia cursus;
Occurrit pauido naufragiumq; vetus.
Prisca monent, timeam ventos, fluctusq; minaces;
Nè eue uelim Zephyris credere, nève mari.
Promittit reliquum tempus meliora, docetq;,
Sperem post tristes, tempora lata, dies.
Post hyemem, brumæq; niues, & frigora, veris
Insequitur multis gratia culta rosis.
Post cecæ noctis tenebras, telluris & vmbra[m],
A Phœbeum

Ioan. Bapt. Euang. Poematum

Phaebum eoo surgit ab orbe iubar.
Post bella, & scui metuenda pericula Martis,
Dulcis pax rediens ocia grata refert.
Qui mala multa tulit, qui tristia plurima passus,
Gaudeat, & iam iam speret adesse bona.
At, cui fortuna obiecit bona plurima, tristis
Mercat, & iam iam credat adesse mala.
Nam, sicut est extrema mali pars, prima bonorum;
Nempe boni sic pars vltima, prima mali.
Gaudia desinere in luctum, in lachrimasq; secunda,
Sensit Meonius rex, Phrygiusq; senex.
Priamides domini ad sceptrum, thalamumq; vocatus
Saepe modum letum tristibus esse docet.
Quicquid fortuna caeco de numine pendet,
Instabile est, crebas euariatq; vices.
Elisos reficit remos, velumq; ratemq;
Nauta, naufragium qui modo passus erat.
Post fusas acies, acceptaq; vulnera, durus
Se se miles ouans ad noua bella parat.
Ille domum rediens, spumosa per aquora vectas
Exponit patrio littore diues opes.
Hostibus hic victis letus, partoq; triumpho,
Inuehitur curru templa superba Iouis.
In dubijs timet ignauus; sed fortia sperant
Pecora; fortune nec dare terga sciunt.
Talia dum iacto, mentem sipyaleia mater
Pulsat, & immemorem non sinit esse sui.

Illa monet, fortuna tenax quam saepe iacentes
 Proterat, & miseros vrgeat vsq; grauis.
 Clamat Olymbiacus sapiens, lacer ora, manusq;
 Vitandos reges, magnificasq; domos.
 Quiq; suo mensis fœdatis sanguine, amici
 Ante pedes regis vulnere casus obit.
 Quid te Clite iuuat Magnum seruasse tyrannum?
 Maxime quid tanta pralia gesta fide?
 Dum patrem nato præsers, laudasq; Philippum
 Liberius, domini concidis ense tui.
 Vitasses aulam, nec regia tecta subisses;
 Non respersa tuo mensa cruore foret.
 Aulica, quæ multis felix fortuna videtur,
 Dicere, sit semper quam grauis, ipse potes.
 Multos illa viros euexit ad æthera; multos
 Obruit insontes fluctibus illa suis.
 Non locus est ibi virtuti; prudentia rerum
 Nil prodest; sed fors omnia sola gerit.
 Omnia fortune parent; facit illa beatos;
 Illa eadem miseros imperiosa premit.
 Cum virtute libens rarissima fœdera necit;
 Non bene conspirant numina magna simul.
 Bella gerunt Marte ancipiti, pugnantq; libenter:
 Est inter fauas gratia rara deas.
 Sed tamen alterius splendore, & lumine crescit
 Altera; si cocant, vtraque maior erit.
 Vna tamen largitur opes, largitur honores

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

Sors; premit, & pressos erigit vna viros.
Vna magistratu decoratos ditat opimo:
Vna ornat canas murice saepe comas.
Vna valet solum, sceptrum, diadema, tiaram
Tradere, vel stolidos vna beare potest.
Ut sis imperio dignus, tripliciq; corona,
Praestabit virtus: non tamen illa dabit.
Nam fortuna facit reges vna, vna beatos
Pontifices, meritis, immeritisq; fauens.
Nescit ab indignis dignos secernere: quippe
Nec cernit quicquam, lumimbusq; caret.
Sapius in prauos caeca incidit; euebit vnquam
Insignes aliqua vix probitate viros.
Illa meis nunquam respondit prospera votis:
Semper sed constans ad mea damna fuit.
O vtinam seruet mecum moresq; modosq;
Diuina incerta suos, & leuitate iuuat.
O vtinam iuueni, quae nunquam dextra negauit,
Dona secunda, graui det leuis illa seni.
Quae non Campana proceres, Gaddiq; dedere,
Forte dabit SIXTVS, forte PERETTA domus.
Non sinet Pater ille pius, Pater ille beatus
Dira senescentem, pauperiemq; pati.
Picenum haud quaquam patietur egre poetam
Picenus princeps, vir sapiensq; senem.
Ille Cupra est ortus; vicina est Cupra Marano,
Quae nobis cara est patria, dulce solum.

Quod

*Quòd sum finitimus , quòd littore natus eodem ,
Prosit , & auxilium , præsidiumq; ferat .*

*Quodq; colam musas , quo tempore cuncta tribulis
SIXTE regis , vere religionis honos ;*

*Vtile sit , nostrasq; iuuet , foueatq; camænas ;
Ne res parua angat , sollicitetq; fames .*

*Nec , quòd Laurentes musas sectamur , Etruscis
Desertis , spernas carmina nostra , Pater .*

*Sis mihi , quod Flacco Mæcenas , quodq; Maroni
Augustus : vatem dilige & usque tuum .*

*Magnus ALEXANDER pietate insignis , & ostro ,
Efficiat musis ocia grata meis .*

*Te decet in primis , iuuenis sanctissime , vates
Complecti , ut laudes , & tua gesta canant .*

*Que te nunc decorat , decorauit purpura multos ,
Quos tenebris mersos obruit atra dies .*

*Nocte latent , quoniam non dilexere poetas ,
A quibus ornari , vel potuere coli .*

Vtere diuitijs , magni clementia SIXTI .

Quas dedit , ut scandas sidera , more Iouis .

*Vtq; bonas artes , quarum propè funera cernis ,
Ad vitam reuoces , speq; opibusq; iuues .*

*Non est ad veram laudem , famamq; parandam ,
Non est ad cælum rector ulla via .*

*Tu quoque diue puer , nomen cæleste , MICHAEL ,
SIXTI deliciae , curaq; summa pij ,*

Incipe Pierias studio exornare sorores :

Incipe

Ioan. Bapt. Euang. Poematum

Incipe Phæbeis artibus ipse capi.

Et tu, pauperibus quæ pergis ad astra iuuandis,

Magni Pontificis magna CAMILLA soror,

Suscipe diuinos vates patrona clientes,

Qui tantam laudent cum probitate fidem:

Qui neptum formam, fratris pia gesta, nepotum

Dicta, & facta canant, te super astra ferant.

Quid tot patronis innixus, tamq; benignis,

Fortuna timeam vulnera, tela, faces?

Dum sedet ad clauum SIXTVS, ventosq; fretumq;

Spernere, vel syrtes, & vada cæca licet.

Ingreditur scopulosum æquor, qui pergit ad aulam

Sed tamen, & dubius nauita sulcat aquas.

Qui modo liber erat, seruit: dominique potentis

Impcrio premitur, seruitioq; volens.

Non ille est acie victus, non captus ab hoste,

Sed iuuat optato subdere colla iugo.

Hem mala quo ambitio trudit, regniq; cupido,

Quo furor immanis, quo sceleratus amor.

Non pudet ingenuæ cervici imponere regem,

Querere non dominum, qui fugiendus erat.

Docta loqui è cauea, dulcis cupiensq; , memorque

Libertatis auis non reditura fugit.

Carcere, si effugium pateat, conclusâ leana

Euolat in siluas, & sua lustra pctit.

Ast homo ad imperium natus, diuina propago,

Ipse sua necit vincula sponte sibi.

Viuitur

Vivitur alterius votis : non libera somni
 Tempora pergrati , non datur hora cibi .
 Principis ex nutu pendet cor , lingua , manusq; :
 Pectore multa tamen frons simulata tegit .
 Nulla habet aut plura , aut maiora pericula vita :
 Nulla magis varios , ancipitesq; modos .
 Quid magnas referam curas , magnosq; labores ?
 Quid referam cecas , præcipitesq; vias ?
 Quid narrem infomnes noctes , discrimina mille ?
 Quid mille insidias , perpetuosq; dolos ?
 Flagrat avaritia , cæcæq; cupidine honorum ,
 Flagrat vafra cohors invidiaq; mala .
 Omnia magnifica fucata videntur in aula :
 Est ibi ficta fides , & simulatus amor .
 Exulat inde pudor : seculo rarissima nostro
 Laus ibi non priscae Simplicitatis adest .
 Quis tamen in tanto numero neget esse fideles ?
 Quis neget in multis millibus esse bonos ?
 Quis non in DECIO verum fateatur amorem ?
 Et veram vera cum pietate fidem ?
 Cum tegere arcanos taciturna silentia sensus
 Cernamus QVINCTI , consiliumq; graue .
 Ingenio magnus , maior , quod murice sacro ,
 Sexti iudicio , tempora cultæ gerit .
 Hic est Piceni lux prima , & maxima Firmi ,
 Hic magno auxilio , præsidioq; suis .
 Non hunc nobilitas , non hunc prudentia fratrum ,
 Non

Ioan. Bapt. Euang. Poematum

Non digna imperio tangere forma potest!
Quæ vincunt alios, fortuna hic munera tenuit:
Non capitur leuibus mens veneranda bonis.
Maeste alta virtute tuos complectere ciues.
Dilige deuotos, percupidosq; tui.
Hac iter ad cælum est, hac Romulus astra petiuit:
Iuppiter hac etiam creditur isse polum.
Ne spes falle meas, patrium ne despice vatem,
Sit licet ingenio tardus, & arte rudis.
Hæc ego dum canerem: teg; & tua gesta pararem
Tollere ad astriferi sidera summa poli:
Inuidit patriæ tantum fortuna patronum.
Inuidit dominum fors periniqua mihi.
Magna nimis, superi, propria hæc si dona fuissent,
AZZOLINA viro visa propaga foret.
Morte tua, Iuuenis præstans heu concidit omnis
Quam cito Firmani spesq; , decusque soli.
O vtinam nostros solentur numina lætus:
Et SIXTI pietas vulnera tanta leuet.
Tu quoque Lucensis CASTRUCI gloria gentis,
Monstrat honos capitis, purpureaque toga,
Quam fidus, peramansque tuo videre magistro,
Quam grauis, & multa religione pius.
Commendat generis nomen, splendorque vetusti,
CAIETANE, tui, prisæque fama domus.
Plus tamen est auxisse sacrum, sanctuinq; senatum
Munere Pontificis, iustitiæque tua.

Extol-

Extollunt Ligures qui te genuere parentes,
 PINELLE, antiquis stemmata clara viris.
 Verum plus Tyrio, sacroque extolleris oſtro,
 Quo cinxit magni te pia cura Patris.
 Non ego FARNESI, macularim carmine laudes
 Obscuro illustres, egregiasque tuas.
 Non genus, & proavos ausim celebrare cavendo,
 Mignaminos reges, Pontificesque pios:
 Non bello, domitos Belgas, populosque rebelles,
 Non casas acies, perdomitosque duces.
 Non tua, non fratrum, non PAULI gesta beati
 Ornarim gracili, pertenuique pede.
 Tutius ESTENSIS taciti miremur honores
 Principis, & largas suspiciamus opes.
 Regium luxum, mentemque, animumque benignum,
 Splendorem insignem, munificamque domum.
 Verum illum nobis (heu) mors invidit acerba,
 Italiae tantum suscepit atra decus.
 Aula dolet, lugentque Patres, sanctusque Senatus;
 Urbs gemit amissa semisepulta viro.
 Exinctum ploratque Italus, Gallusque patronum:
 Hicque vocat regem, sed vocat ille patrem.
 O vitinam misis fortuna aliquando tulisset.
 Tantum praesidium, subsidiumque meis.
 Tunc ego quo Estenses proceres, FERRARIA, quanto
 Docta tuos versu concineremque Duces?
 Cederet Etruscae Ludovicus gloria musa:

Ioan. Bapt. Euang. Poematum

Tassus carminibus cederet ipse meis.
Aequarem priscos vates, veterisque poetas:
Aequarem Flaccum, Vergiliumque mecum.
Non maior Naso, non me, perblande Properti,
Cultior, aut melior, doctè Tibulle, forcs.
Quæ MEDICI generis, regni quæ splendor Etrusci
Ausit virtutes dicere lingua tuas?
Quid te Sol cernit maius? quid dignius vsquam
Imperio? nil te lætius orbis habet.
Nam licet insignis tua sit fortuna, Iouisque
Aequalis, longe est te tamen illa minor.
Artibus eximys, maiorum more tuorum,
Magne faue, vates ne sine egere tuos.
Vincis consilio CLEMENTEM, vince LEONEM
Doctorum studio, munificaque manu.
Muneribus Tuscas, latiasque ornasse camænas
Non fuerit magni gloria parua Ducis.
At tu Piceni, FARNESI lumen & vrbis,
Nomen qui à culta rusticitate capis:
Vt Cicero, vt Fabius, Piso, reliquique Quirites
Permulti, vt dictus Lentulus inde fuit:
Tu tamen urbanus cum sis, à rure vocaris,
Omni quèd prorsus rusticitate cares:
Picenos ne temne viros, ne temne poetas,
Summum Piceni, præcipuumque decus.
Tu vero cultus magnus magne addite Romæ
AVXIMI honos summus, gloria, Galle, noua.
Piceni

Piceni splendor generis, spes prima tuorum,
 Deliciae Aule, deliciae meae,
 Doctoris prisca nomen, vatisque, fideli,
 Coniunctique viri pectore conde tibi.
 Quod rerum dominus tibi se, vitam, atque salutem
 Tam cupidè magnus, credideritque diu;
 Et quod thesauros, argenti pondus, & auri
 Ignotum fidei tradideritque tuæ:
 Fecit amor notus, probitas insignis, honesti,
 Et recti cultrix mens, animusque tenax:
 Quod Perusina colat te vrbs: & tua iussa faceffat,
 Agnoscatque patrem, pontificemque suum:
 Quodque noui ciues Laureti, mœnia, & ades
 Gaudeat aspectu, presidioque tuo:
 Et velet sacros sidonia purpura crines:
 Est factum monitis, consiliisque meis.
 His nisi gessisses morem puer, atque Mineruam,
 Artes complexus præcipuasque fœres,
 Non te nunc clarus, summusque Senatus haberet;
 Non esset Tyrio murice tecta coma.
 Te quod Romane docui primordia lingue,
 Quod docui vitæ prima elementa probæ:
 Quod meus auditor, quod discipulusque fuisti,
 Dum tenuere tuum Dorica tecta patrem;
 Opto tuæ fidei contingere cuncta secunda,
 Et non ingratum te, immemoremque mei.
 De grege quis magno hic Romam, sed paupere lectus

Ioan Bapt. Euang Poematum

Accitus, complet lumine cuncta suo?
Nisi totum FRANCISCE virū doctumq; bonumq;
Dignum, cui cingat purpura sacra caput.
Queis ego te, SARNANE colam, Venererq; poeta
Carminibus? queis te laudibus astra feram?
Cum nullum carmen, laus nulla equare tuarum
Virtutum radios sit potis, atque iubar?
Haud dubio regitur FRANCISCI numine SIXTVS:
Nempe quod hic fecit, fecit & ille simul.
Ergo ex tot SIXTVS cum legit millibus vnum,
Legit te summum numen vtrunque patrem.
Præbe igitur tanto dignum te munere, dignas
Suscipe te curas, Cardineoque viro.
Quodque facis, doctosque homines, patriosq; poetas,
Picentesque tuos dilige doctæ Patet.
Virtuti, ingenijque faue, quando ista tulerunt
Te bona ad ardentis sidera celsa poli.
Quid memorem vitamque piam, moresque pudicos
Aſeli Pontificis, Cardineique patris?
Miratur doctum pectus, linguamque disertam,
Miraturque fidem Martia turba viri.
Ac licet ille suis virtutibus auxerit Urbem,
Atque orbem, & Patres Splendidiore face;
Quod tamen eximio numeretur in ordine, iactat
Factum Pontificis munere, amore fide
Quid te ROBOREAE claro de sanguine gentis
Ortum, Taurini Praeses ad astra feram?

Non ne refers, vnde es, **QUARTI** præconia **SIXTI**?

Nonne eadem virtus, numen idemque tibi?
Sors eadem meritis vitinam contingat eisæem,

Tæque boni perament, permetuantque mali.
Non ego tam fuerim demens, vt carmine inerti
Ausim alios cunctos enumerare Patres.

Quis non in numero est illo pietate, fideque
Aptus, qui terris imperet, atque polo?

At vos quis taceat Firmans sidera gentis,
In quibus est omnis spesque, salusque mea?

Cur ego vos non magna colam mea numina versis
Inculto, ad cælum nomina vestra ferens?

Nō **MATTHAEVCCI**, nō te **OTTINELLE** tacebo:

Non erit indiget **RICCIUS** mihi.

Quis Constantinum tacitum, Argolicumque relinquat,
Argolicum columen, dimidiuumque mei?

Argolicum carum Phabo, carumque camenis,
Quem nunc imperio Gallica terra tenet.

Te quæcumque habeat pars orbis, nobilis heros,
Magna Senectutis spesque, æcusque meæ,

Vive mei, nateque memor, que te auspice, pulchro
Est fratris nato nupta puella tui.

Que sibi non de te **Laurentia** filia spondet?

De te que non vix nunc sibi sperat amans?

Illa noua poterit prole, & reparare ruinas,
Et fulcire tuam posteritate domum.

Annuat omnipotens votis, precibusque benignus:

Et

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

Et faueant SIXTI numina dextra suis.
Spes ille ad pulchras nos tollens, credidit vni
Et fidei Gallos, ingenioque tuo.
Est via virtuti patefacta illustris: honores
Illa tibi ad reliquos certa parabit iter.
Qui te hoc imperio ornauit, maiora daturus
Est idem meritis munera sponte tuis.
Peste premi, & bello scit te pater ille benignus,
Scit non exigua te laborare fame.
Inter mille tuam videt ille incommoda sortis
Virtutem aduersæ fulgere nempe pius.
Talis erat Curius; non te deformat egentem
Pauperies, clarum sed facit illa magis.
Gallorum Regi pro relligione probetur,
Latatur SIXTVS, quòd tuus iste labor.
Cara est principibus Gallis fidisque, bonisque
Insignis virtus, & tua summa fides.
Quàm fortuna finit, passu isto ad sidera perge
Latior, atque heros maxime fide tibi.
Debita nam pulchrorum operum mercesque, quiesque,
Contingit magnis non nisi sera viris:
At tu Francisci, & Firmi, FRANCISCE, minorum
Par spes, equalis gloria, parque decus:
Ad tam præclaros titulos accitus, amoris
Maxima perueteris signa sodalis habes.
Est illi curæ dilecti nomen amici:
Auxit nanque nouo gratus honore caput.

Magna

*Magna dedit ; maiora parat sed tradere ; dexter
 Persoluet meritis premia pulchra tuis .
 Tu vero non ignotum complectere vatem ;
 Et musis hominis , carminibusq̄ , faue .
 Annuat , & nutu firmet mea vota benignus
 Iuppiter , & voces audiat ipse meas :
 Et iubeat senio infirmas producere vires ,
 Effugere & sortis fata maligna tue :
 Scindere nubeculam , que te circumuolat atra ,
 Murice dum videam tempora cana premi .
 Quid fieri MELIORE meo vel amantius orbe
 Toto , vel melius , candidiusque potest ?
 Non est oblitus cari , veterisque sodalis ,
 Doctoris non est immemor ille sui .
 Nullus honos morcs corrumpere , nulla pudicos
 Illius insignis fors vitare potis .
 Jure igitur Marci suscepit Episcopus ades ,
 Et populum , dicat cui pia iura pater .
 Ac licet hæc grati sint maxima munera SIXTI :
 Sunt virtute tamen dona minora viri .
 Vix est in tota , me iudice , dignior aula
 Alter purpurea , cardineaque toga .
 Huc mihi si , Antoni , dabitur te cernere veclum ,
 Cedent lætitiæ gaudia cuncta mea .
 Eruere è tenebris tunc murice comptus amicum ,
 Atque inopi poteris ferre benignus opem .
 Tunc capient altam cultu mea carmina Romam ;
 Tuncq̄*

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

Tuncq; legent pueri, noſtraque ſcripta viri.
Tanto ego praſidio fultus, factusque vel ipſo
Me maior, SIXTI grandia geſta canam.
Per te Pontifici ſummo inſinuatus habebor
Dignus, cui cingat laurus amica comas.
Non tu verſiculis noſtris indiſtus abibis,
PALLOTTE, ingenti religione grauis.
Es mihi nominibus multis percarus, in agris
Et quòd Piceno es natus, vt ipſe fui:
Et quòd gentilis meus es: nec carmina ſpernis
Noſtra; putas nugae eſſe aliquidque meas.
Quodque faues miſis, & vatibus; atque ſecunda
Quòd te non nobis ſors rapuitque tibi.
Ac quæquam virtus cæſa te in ſede locauit;
Sunt maiora tamen nempe parata tibi.
Es maior, meritis vt quàm Corſentia tantis
Sit ſatis, atque omnis Brutia terra tuis.
Ipſe ego te ornatum, diuino concitus æſtro,
Purpureoque tuum tegmine cerno caput.
Sunt vates, & vera canum perſæpe poeta,
Nec quicquam illorum pectora diua latet.
Iſta eſt religio, & pietas, probitasque, fidesque
Inſignis Tyrio murice digna coli.
Illuc ſuſtulcrit tua te cum maxima virtus,
Magnus Pontificis cultus, amorque tui:
Ne magnus paruos, ne ſpernas carmina, vates
Ne temnas, ſanctos, egregiosque viros.

Non est imperio, non ostro dignus, honestas
 Artes, qui princeps non cupit, atque fouet.
 Quid reliquos memorē proceres, qui tecta frequentant
 Vaticana p̄j, Pontificemque colunt?
 In quibus elucet, velut inter sidera Phæbus,
 PORTVS Apollineis artibus ille micans.
 Huic cunctæ herbarum vires, causaq; latentes
 Natura, & rerum semina cuncta patent.
 Non fuit hoc maior Podalirius, atque Machaon;
 Non est hic Phæbo, Phæbigenaque minor.
 Porte tibi incolumem, nobisque tuere patronum:
 Fac serues tantum Pontificemque diu.
 Aula si reliquos Romana dicere vellem
 Præstantes homines, eximiosque viros;
 Defessum carmen, defessum nempe poetam
 Deficeret sermo, deficeretque dies.
 Felices illo, quod Felix contigit heros.
 Patronus, studium, deliciaque Iouis.
 Aurea qui fessis Saturnia secula terris
 Reddit, & Astræam deuocat vsque polo.
 Est tamen ad solium ascensus, sacramque tiaram
 Arduus; & longum multa morantur iter.
 Lubricus è summo; & pronus, similisq; ruina
 Descensus, celsa casus ab arce grauis.
 Tutius in paruis poteris consistere rebus:
 Nulla quies magnis regibus esse solet.
 Sarcina purpurei grauis est onerosa galeri:

Ioan. Bapt. Euang. Poematum

Et premit augustum Lydia mitra caput.
Nauigium, quo maius erit, iactabitur vndis:
Fert estum melius parua carina maris.
Rebus in exiguis nulla est formido cadendi.
Decidit ILIACVS Rex, quia magnus erat.
Qui tamen admiratur opes, miratur honores,
Quemq; suis victis infula sacra capit,
Aut, cui fortuna semper spirauit amice
Aura, ille ancipites audiat ire vias.
Ille petat Romam, ad letam se conferat aulam;
Magna laboranti spondeat ille sibi.
At, qui cœlicolas, aduersaque numina sensit,
Quemque nimis terret fors inimica suis,
Ille colat musis artes, & Apolline dignas;
Otiaque infelix blanda sequatur iners.
Ille suum faciat longum per secula nomen;
Ille etiam SIXTI fortia gesta canat.
Ille suo doctos versu delectet amicos;
Ille pio ad cœlum carmine pandat iter.
Aulica splendidior fors, sed tranquillior hæc est,
Quæ capitur studijs, maxime Phæbe, tuis.
Tutius hoc vitæ genus est, illustrius illud:
Pauperis hoc, illud principis esse solet.
Altera diuitias vita, & promittit honores;
Altera demissa plena quietis erit.
Grata quies, iucundus honos; dubia omnia Romæ;
Hic certa; obscura hæc, clara sed illa micant.

*In diuersa trahunt animum spes, cura, metusque:
Fluctuat in dubijs noſtraque linter aquis.*

De ſuo ad Urbem, Aulamq; Romanam
reditu confirmatio.

DISCESSI Roma inuitus; Picena docen-
tem

Arua tamen miſerum detinuerē diu.

Pauperie preſſus, ludumque aperire coactus

Deliteo in tenebris immemor ipſe mei.

Principibus placui; nunc v̄tuo inglorius, atque

Degener: accendit pectora fama prior.

Non eſt hic maternus amor, ſed ſœda iacentis

Mollicies animi, ſegnitieſque mei.

Frangimur aduerſis, fortunæ cedimus; illi,

Victi ſæpe malis, mollia terga damus.

Speremus meliora; metum tollamus; amica

Inconſtans tandem forte negata dabit.

Occurret MELIOR noſtris ANTONIVS auſis:

Occurret votis GALLVS & ipſe meis.

Patroni excipient veterem, fidumq; clientem,

Nec vatem in tenebris vſque iacere ſinent.

Forſitan & priſcos ſpreuiſſe pudebit amicos.

Præclarumque fide, carminibusque virum.

Eia ergo audentes repetamus mania Romæ:

Penſabit forſan triſtia fata bonis.

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

*Illic, quos Tuscas, Latias, Gracasque camenas
Edoceam, lectos aula benigna dabit.
Illic, cui sapiam, placeam, cuique obsequar, illic,
Cui sim prudenti pectore carus, erit.
Quando illic nasci non contigit, ultima vita
Expectare libet tempora. Lude Vale.*

Ad Illustris. Marcum Antonium Campanum
patronum, ac discipulum.

QUOD cupiam incolumen, nimium timeamq;
saluti,
Et quod cara nimis sit tua vita mihi,
Desine mirari: nam tu mihi vita, salusque,
Tu spes, tu nostræ es portus, & aura ratis.
Tu regis in vasto fluitantem gurgite cymbam:
Tu soluis placidis carbasa nostra notis.
Tiphys in Aemonia, tu nostræ in puppe magister;
Maximus ille quidem, non minor ipse tamen.
Colebiacas oras, Tanaisque, ac Phasidis undas
Aetæ Emathius nauta petebat opes.
At mea barbaricas non est aditura carina
Dignitas: aurum non mea corda mouet.
Te peto: tu nobis Pagus es, Pætolus, & Hermus
Auriferi; Attalicas flagitet alter opes.
Nos te, quem colimus, contenti viuimus vno:
Sospite te, nobis omnia leta marcent.

Non

Non te patronum immitem fortuna clienti
 Obtulit inuito cæca , potensque dea .
 Non fors discipulum concessit iniqua magistro :
 Vnus habes , multi quod petiere diu .
 Me sibi non pauci optarunt contingere claro
 Doctorem nati , conspicioque loco .
 Scis , quoties sapiens genitor me in tecta vocaret ;
 Scis , quanti ignotum fecerit ille virum ;
 Forte GARIMBERTO ex veteri , fidoque sodali ,
 Quam bonus , & peramans , cum didicisset , eram .
 Ille fidem nostram , nostrum narrauit amorem ,
 Doctrinam , musas , ingeniumque patri .
 Ille etiam docuit pergratus , iuuerit altum
 Nostra suum quantum cura , laborque ducem ;
 Mirice quod Tyrio redimitus tempora GADDVS
 Miratus puerum , iusserit esse suum ;
 Quod Firmo Romam pertraxerit , usus amore ,
 Usus & insigni cum probitate fide :
 Quodque suam princeps magnus , castusque salutem ;
 Diuitias puero credideritque bono ;
 Quodque voluptates spernens , capiebar amore
 Doctrinæ ; cupidus quodque laboris eram .
 Hæc quia de bonis patruusque , pater fideli
 Ex ore egregij perdidicere viri ;
 Quærentes , qui vos mores , artesque doceret
 Ingenuas pueros , eloquiumque vetus ;
 Multos Parthenope , multos cum Roma magistros
 Offer-

Ioan. Bapt. Euang. Poematum

Offerret, vitam præposuere meam.
Non ego diuitias, non auri pondera iactō;
Non ego facundi iugera culta soli.
Non mihi Picenis errant in montibus agnæ;
Nec bos attrito vomere scindit humum.
Sum, fateor, pauper; neq; enim mihi fingere magnam
Fortunam potui, quam nec adesse volo.
Illa animum vitiat; vires corrumpit; honestos
Deprauat mores; segnitiemque facit.
Illa animos tollit, fastuque elata superbo
Spernit virtutes, ingeniumque tumens.
Illa supercilio regali hominesque, deosque
Despicit, & luxu diffluit ipsa suo.
Veri ignara boni, somno, vinoque sepulta,
Contemnit sanctos desidiosa viros.
Jactat iners proauos reges, sortemque parentum
Illustrem; in certis muneribusque tumet.
At mea pauperies, & nunquam turpis egestas
Artibus ingenuis pectora docta colit.
Quid summum vatem diuinum fecit Homerum?
Quid te magne poli vexit ad astra Maro?
Nil nisi paupertas, quæ non inimica laboris,
Euolat ad diuos, Actheriasque domos.
Ennius ingenio vt magnus, rudis arte poeta
Cantarit Latij carmine bella graui:
Res angusta domi, ingeniosa cogit egestas:
Acrius hoc nullum pectora calcar habent.

Illa

Illa animos acuit, pulchrasque attollit ad artes;
 Et petit audenti sidera certa gradu.
 Illa docet volucres conari verba loquentis;
 Exiit immites & feritate feras.
 Est humilis; demissa tamen petit alta, pericli
 Contemptrix, vitans ocia sola timet.
 Ausert diuitias, fuerat qui pessimus olim,
 Vir bonus, & sapiens, & bene doctus erit.
 Quid nisi barbaricus, TROIANA opulentia, luxus
 Euertit Phrygiæ regna superba senis?
 Staret adhuc Sybaris, sobria, & si parca fuisset,
 Atque suis modicè si foret vsa bonis.
 Verum regifico luxu, dapibusque profusis
 Iuit in exitium luxuriosa suum.
 Nulla fides opibus: quos fors super æthera vexit,
 Illos sæpe nocens sternere gaudet humi.
 Non cadit ex alto pauper, si decidit; illum
 Labentem grauius nulla ruina premit.
 Vita iter est; ad iter non est accommodus ille,
 Quem fortunarum sarcina magna grauat.
 Iactas imperium, titulis elatus auitis;
 Quæ iactas, non sunt hæc bona nempe tua.
 Improba sæpe malos fortuna ad regna vocauit;
 Sæpe bonos regnis exiit illa suis.
 His ego muneribus læter, quæ perdere habentem
 Possent? quæque malis sapius esse solent?
 Vlla meam capient fortune commoda mentem?

Illius

Ioan. Bapt. Euang. Poematum

Illius illecebris illaqueabit amor ?
Insufficient animum tanta hæc contagia nostrum ?
Me fors blanditijs auferet ipsa suis ?
Rex ego plebe vocer ? vulgo dominusque saluter ?
Diues & aurato vellere dicar ouis ?
Non mihi sunt tanti fortune dona fugacis :
Pauperis vt cupiam nomen abesse mihi .
Nonne fuit pauper sapiens ab Apolline dictus ?
Nonne & Aristides , Fabritiusque fuit ?
Nonne etiam Curius , quem nulla pecunia vicit ?
Qui pauca exiguis iugera bobus arat ?
Diceris ipse etiam Romanæ conditor Urbis
Cæspite contectus incoluisse casas .
Paupertas laus est animi non parua supremi ;
Rara quòd est magnas gloria temnere opes .
Est mihi par superis , ipsoque vel Hercule maior ,
Quem nullus numi sollicitauit amor .
Hac ego non caream illustri quòd laude , patrono
Debueram fido gratior esse cliens .
Quòd non præclaræ iactemus stemmata gentis ;
Quòd non illustres enumeremus auos ;
Quòd non in nostra reges sint stirpe , decusque ;
Quòd non qui tulerit sanguine ad astra domum ,
Sed fuerim castis , sanctisque parentibus ortus ,
Et tenue egregia sit probitate genus :
An debet fortuna minor tibi nostra videri ,
Quàm qua permultis splendet imaginibus ?

Qui

Qui sibi principium est gentis, qui sanguinis autor,
 Illius est manus, Splendidusq; iubar.
 Editus est clavis Catilina parentibus, umbram
 Obduxit generi sed tamen ille suo.
 Mecenas atavis, & regibus ortus Etruscis
 Non maior Mario, non Cicerone fuit.
 Nobilis est, quicumque sua vir luce resulget:
 Non, qui virtutis lumine fulget aui.
 Lumina sunt Phæbi maiora, minora sororis,
 Emicat hæc radijs fratris, at ille suis.
 Hæc, que tam pleno iactas inglorius ore,
 Non tua sunt, verum fortia gesta patrum.
 Hi tibi quesitum potuere relinquere regnum;
 Linqvere virtutem non potuere tamen.
 Mors eadem regem, & regis famam obruit vna,
 Sæpe eadem ignavi contumuluuit humus.
 Non regno splendor, verum virtute paratur:
 Fortuna in tenebris regia sæpe latet.
 Emitet at virtus semper, semperq; resulget;
 Lucidus vt radijs semper Apollo micat.
 Quanquam si prima numeres ab origine mundi
 Tempora, quiq; omnes præteriere dies;
 Degenerem quondam, obscuramq; fuisse videbis,
 Que nunc imperijs clara propago nitet.
 At, que nunc humilis, tenebrisq; offusa videtur,
 Forte habuit magnos imperiosa duces.
 In quacunq; igitur commistos stirpe notalis

Ioan Bapt. Euang Poematum.

*Agricolis reges , regibus agricolas .
Magna est nobilitas virtus sua cuique ; parentum
Gloria in obscura posteritate latet .
Phæbus vt opposita perdit sua lumina Phæbe ,
Sic nati vitio gloria prisca perit .
Sanguine quod claro , quod sis & regibus ortus ,
Hæc sunt fortuna dona superba tuæ .
Quæ tibi concessit fors grata , industria nobis
Si dedit , an nostra est , quàm tua fama , minor ?
Quos iactas elatus auos , si fortibus ausis
Aequo , nobilitas cur tua maior erit ?
Antiquis opibus , titulis tibi fulget auitis
Regia , quam proavi , quam coluere patres .
At nobis , natis , nostrisq; nepotibus olim
Splendescet nostro nomine culta domus .
Quod nomen nato genitor , prauusq; nepoti
Attulit , hoc tradent nomina nostra meis .
Cumq; duo attollant homines ad sidera diui ,
Et faciant claros numina bina viros :
Gradiusq; potens pater , & Tritonia virgo ,
Ille manu , ingenio hæc nomen , & astra parent ,
Quæ tibi Mauortis studijs est gloria parta ,
A prisca , feret hanc nostra Minerva meis .
Namque feram magnam famamq; , ducisq; poeta
Ipse meis expers sanguinis , atque necis .
Non ego vulneribus laudem , cælumq; pararim :
Quæserit nullum dextra cruenta decus .*

Expo-

Exposcant alij pulchram per vulnera mortem;
 Hostilique truces astra cruore petant.
 Urbes diripiant; evertant oppida; ferro
 Cadant & nocuos, innocuosque simul.
 At genus illustrent nostrum, nostrosque minores
 Otia carminibus dulcia culta meis.
 Otia, quæ innocuam faciunt, vitamque beatam,
 Otia perdoctis non nisi grata viris.
 Palladis egregijs innitimur artibus; illis
 Est mihi nempe tuus conciliandus amor.
 Illis est nomen, quærendaque fama perennis,
 Illis me studijs posse placere reor.
 Artibus hic placeo patruo, placuique parenti:
 His (nisi decipior) mox tibi gratus ero.
 Quisque suæ ætatis rex dilexisse poetas
 Dicitur, & sacros fertur amasse viros.
 Dilexit Phalaris vatem, culpata Lacena
 Impia cui clausit lumina nocte breui.
 Namque oculos eadem vati laudata reclusit:
 Numen idem lucem sustulit, atque dedit.
 Sæpe Syracosium tenuit persona tyrannum,
 Atque cothurnati palla pudica senis.
 Anacreontis erant Samio iucunda poetæ
 Pleetra, fides regi, cum fidibusque chelys.
 Te quoque Cecropiæ non vltima gloria scenæ,
 Euripides, Macedas detinuisse ferunt.
 Rex Pelusiæ blandum coluisse Menandrum

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

*Scribitur, & certe dignus honore fuit,
Carminē Niliaci mirata est aula tyranni
Battiadae, & vatem regius ornat amor.
Quod discinctus eques Flaccum decorauit Etruscus
Munere Maecenas, ipse poeta docet.
Grandia diuini testantur scripta Maronis
Augusto Andinum complacuisse melos.
Munere Casareo cumulatus honoribus ipse
Silius, & Consul Punica bella canit.
Nonne Fiti fratrem mulserē epigrammata vatis
Hispani, innumeris dictaque mista iocis?
Plurima in Ausonium concessit munera Caesar,
Gallica Romano grata camena fuit.
At te Regnator Siculae telluris amauit,
Dantes Etrusci gloria prima soli.
Sape tuos teneros PETRARCA probauit amores,
Qui tibi Partenope regia iura dedit.
Me quoque perparuum non spernit Roma poetam:
Romanique Patres carmina nostra legunt.
Principibus placui GADDIS, sub numine in aula
Viuerē me quorum septima vidit hiems.
Consentinus erat, Firmanus Episcopus alter,
Murice contectas gessit vterque comas.
Gratus vtrique fui, ingratus sed vterque poetam,
Iucundumque virum fuit egere suum.
Non me contempsit, CARRAFÆ gloria gentis,
ALPHONSVS, patriæ spesque, decusque sua.*

Hunc

Hunc magnus patruus tulit ad fastigia **PAVLVS**

QVARTVS *purpureæ, Cardineaq; togæ.*

Cuius inexhausto crudelia fata dolore

Roma dolet, tristis Parthenopeq; gemit.

Me quoque non vultu notum, sed nomine tantum,

Quon pater optarit, tu mihi testis eris.

Contigerat virtute minor fortuna parenti

Nempe tuo; magnus Rex tamen ille fuit.

Rex est magnus enim, non qui latissima regna

Possidet, & multis imperat ille locis;

Sed qui est imperio dignus magno, atque potenti

Dextera gerat quamuis sceptrâ minora viri,

Ille, licet paruo, commotus nomine nostro,

Pluris me fecit, quam faciendus eram.

Sæpius acciuit, promisit commoda multa,

Obtulit & longa premia iuncta prece.

Ad superos abiit genitor, licuitque nec illi

Ora avido in laribus cernere nostra suis.

Perstat in optatis coniux adamata mariti;

Incipit & scriptis me reuocare nouis.

Cedimus; & victi Picena relinquimus arua,

Et læti capimus cum Meliore viam.

Jamq; Truentini vada pertransuimus amnis,

Oppidaq; in summis Marsica postea iugis.

Peligni excipiunt; iuuat hic Sulmonis aquosi

Mœnia Nasonis cernere prisca mei.

Delectant oculos lætissima rura Venafyi;

Delectat

Ioan. Bapt. Euang. Poematum

Delectat Stellas, & Pidicinus ager.
Massica fumosis certantia vina Falernis
Ingerit admirans, attonitusq; puer.
Arx Romana placet, placet & Vulturinus, iniquis
Qui silvesi vadis arua latina rigat.
Oblet Calibus, campoq; propinqua feraci,
Quae melis à dulci nomina Petra capit.
Ipsa etiam Turris, prisco vicina Teano,
Lumina nostra sua fertilitate tenet.
Campani recreat mentem clementia caeli,
Instaurat vires, agraq; membra leuat.
Phlegraeos miror campos, Capuamq; superbam;
Miror calicolis, & loca digna Ioue.
Praedia quid narrem felicia, littus amanum,
Parthenope, villas, deliciasq; tuas?
Suspicio Assyrijs pomaria consita plantis,
Et sacras ades, marmoreasq; domos.
Innumeros cerno proceres, videoq; refertos
Principibus vicos, principibusq; vias.
Quaecunque occurrit mihi femina, magna videtur
Illa Iouis coniux, & soror illa Iouis.
Quisque puer Veneri dilectus habetur Adonis;
Insignem ob formam quaeque puella Venus.
Quid multis? videor raptus super aethera, cunctis
Virginibus capior, sic capiorq; viris.
Cuncta saeuent, nostro letari cuncta videntur
Aduentu: gaudet mater, & ipsa soror.

Tam mitis, quam pulchra soror Victoria; amorem
 Gratatur nobis, testificata suum.

Quid tua, quid fratris referam modo gaudia versu?
 Occurrunt oculis undique leta meis.

In primis Faustina parens veneranda Columna
 Doctorem, & fratrem me iubet esse sibi.

Alpino patruus latatur ab usque Tridento,
 Magnus doctrina, consilioque gravis:

Quid, quem germanus delegerat, ille magister
 Contigerit fratri, contigeritque tibi.

Protinus est vestri à sancta doctrina parente
 Commissa, & fidei vita, salusque mea.

Te ne igitur patiar combusta inuisere rara,
 Cum sol ardentem torquet ab axe faces?

Herculei Phœbus cum lustrat terga leonis,
 Cum siccet fluvios Sirius, vrit agros,

Ibis in arentes campos non absque periculo?
 Te procul aspiciet falce resecta seges?

Ipsæ leges paleas? feni tibi cura perusti?
 Te ne feram calamos cernere sole leues?

Ab potius celerum percant omne agmen equorum:
 Nec sit, qui letus pabula gustat, equus.

Munera sordentes trahent seruilia serui:
 Tu princeps tantum principe digna gere.

Personam impesuit magnam tibi Iuppiter: illam
 Prudentem, ac doctum te bene ferre docet.

Ne tamen aduertas, quid fors tua postulet, atas
 Impedit,

Ioan. Bapt. Euang. Poematum

*Impedit, ad monitus surdior illa meos.
Ut sis pulchra viris, & honesta monentibus asper,
Efficiunt anni mobilitate leues.
Non, quid conducat, non hoc, quid congruat, auum
Expers consilij, iudicijque videt?
Hæc causa est, quare imperio parere docentis
Cogitur, & mollis verbera ferre puer.
Durum erat, ingeniumque ferox immitis Achilli,
Iracunda manus, mens, animusque grauis.
Phillyrides tractare tamen fera corda magister,
Et poterat validis cadere sæpe manus.
At ego discipulum haud potero, dominumque monere?
Et quæcunque pius dicere iussit amor?
An princeps monitus fidi contemnit amici?
Irrita discipulo verba docentis erunt?
Magnus Alexander quia non hortamina diui
Spreuit Aristotelis, viuit, & astra tenet.
Scipio, distinctos vt bello vicerit Afros,
Fecerunt Rhodij dogmata grata senis.
Hos imitare duces; doctorem dilige sanctum:
Doctrinæ, & famæ consulit ille tuæ.
An nescis, quæ nos cælestia munera tollant?
Quam faueant captis numina larga meis?
Nam me Tyrrhena, Graia, Latiaque camæna.
Ad noua dilectum carmina sæpe vocant.
Sæpe etiam plenus diuino numine canto,
De cælo lapsus quæ furor ille monet.*

Sunt artes pacis, sunt nobis cognita belli
Iura; nec, ad cælum qua licet ire, latet.
Rem parvam facies magnam, præcepta secutus
Nostra; nec ignavum, vel rude pectus erit.
Quæstisti ignotum; notum aspèrnaris; eundem
Amissum flebis forte dolore gemens.
Si tu contemnes, humilem si regia spernet
Parthenope, & musas negliget alta meas;
Excipiet Roma eiectum, spretumq; clientem
Lata suum; leitos, quos doceamq; dabit.
In tot, quos ibi iam colui, sanctisq; bonisq;
Et doctis patribus, principibusq; viris,
Forte aliqui nostras nugas, tenuesq; camœnas
Nonnullò ornabit munere summus homo.
Sed prius obscurus sit sol: sine piscibus æquor,
Stet cælum; lunæ concava terra petat:
Quam tibi me rapiat quicquam: restantia vitæ
Ad dxi domino tempora cuncta tibi.
Sic quicquam monuit; si quicquam dixit acerbum
Lingua, precor parcas; mens mea recta fuit.
Excute corde graves iras, tristesq; furores:
Nam mite ingenium principis esse decet.

IN IO. BAPTISTAE EVANG.
LIBRVM SECVNDVM

Ad Faustina[m] Columniam Cæsaris
Maluicini carmen.

PERDITAM ego in vitam ad Fausti-
nam missa Columnam
Forte legens pingui carmina digna ce-
dro :

*Carmina tunc veterum manibus versare videbar,
Tam bene compositum cernitur illud opus.
Hinc non diues abest senioris copia Galli;
Nasomus docti mite nec ingenium.
Nonne Tibulle tuum candorem? nonne Properti
Eloquium blandi tale poema refert?
Dispeream, nisi censebam hac ea carmina vatam,
Florida quos prisca sicula tulere viris.
Obstabat cõnexa tamen FAVSTINA COLUMNA,
Quæ clarum Ausonia nunc tenet alta decus.
Esse sed hac poterat MARCI pulcherrima quondam
Comiux, quæ columen dulcis amoris erat.
At mox autoris doctus nomenque, genusque,
Vitali & nostro tempore luce frui:
Nil aliud dicam, nisi quod dictavit Apollo:
Cedant temporibus secula prisca nouis.
Nam in multis sparsa olim, hoc cuncta videntur in vno,
Copia, & ingenium, candor, & eloquium.*

QUAE causa fuerit auctori, lector exquisi-
 me, huius libelli, poematisque conficiendi
 in eos, qui sic matrimonium odere, et in-
 concessam Venerem illi præferre non dubi-
 tent, & quod eius consilium, quæ sententia extiterit
 non tam in-vita tam fœda improbanda, quàm in legi-
 tima, sanctissimaque coniunctione defendenda, ne ho-
 minem, eius mentis ignarus, accusis, aut mireris, vo-
 lo te non ignorare. Cum ille Roma, vbi nullo cum fru-
 ctu, emolumentoque septem annos adolescens Gaddo-
 rum Cardinalium familiaritatem coluerat, fueratque
 secutus, in Picenum, patriamque reuersus ludum ape-
 riuisset, & bonas artes doceret, pueritiam, adolescen-
 tiamque ad humanitatem, eloquentiamque informans,
 atque instituens, forte Ioannis Thomæ Campani, Tur-
 ris, quam vocant Francolisii, & nonnullorum aliorum
 in agro stellati opidorum, castellorumque Teano Sidici-
 no, Calibus, Capuæ, Alifisque propinquorum princi-
 pis, viri tam eruditi, quam humani literis in Campa-
 niam euocatus fuit, vt Marcum Antonium, atq, An-
 dream eius liberos ijs moribus, scientiisque imbueret,
 atque informaret, quæ pueris, adolescentibusque nobili-
 bus, principibusque digne sunt, verum cum domesticæ
 occupationes, & matris caritas non fuisset tunc illum
 patria, domoque excedere, accipereque honestissimas,
 atque vtilissimas, quæ offerbantur, conditiones, mor-
 tuo Ioanne Thoma, eius vxor Faustina Columnia, viri

iudicium secuta, cum non alium probaret filiorum ma-
gistrum, atque educatorem, quam quem vir probarat,
ac delegerat, egit cum Petro Antonio viri fratre, Ar-
chiepiscopo Hidruntino, Hieronimo Garimberto, Tha-
dæo Gaddo Cardinale, quos ab illo amari plurimum, co-
lique acceperat, vt sua hominem auctoritate, literis,
mōnitis in Campaniam, ac Neapolim truderent, coge-
rentque suscipere erudiendos, instituendosque liberos
suos: cessit ille tantorum principum, patronorumq, suo-
rum siue precibus, siue iussis non inuitus, seq; ad F au-
stinam contulit, apud quam cum incidisset forte die
quadam in conuiuio, quod ille principes quosdam viros,
cognatos suos exceperat, atque inter epulas sermo, ac
quæstio, solutorum, quos cælibes appellabant, an mari-
torum vita esset præferenda, commemorantibus ijs, qui
liberam, solut amq; anteponebant, molestias vxoriar,
illaseq; amplificantibus, suscepit auctor matrimonij pa-
trrocinium, multaq; tunc dixit contra solutos illos, qui
æque castitatem, ac matrimonium odere, pro maritis,
siue vt ingenium ostentaret, siue quod ita decebat sen-
tire virum temperatum; ac Christianum, siue quod prin-
cipem feminam, ac patronam suam maritorum sorti,
vitæq; fauere animaduertebat; quæ deinceps omnia in
hanc, quam ad illam misit, epistolam coniecit, in qua
non eos me hercule damnat, qui castè, ac pudicè viuunt,
atque ab omni abstinent Venere, si qui sunt eiusmodi,
quorum ille vitam cælestem ducebat, ac dicebat. sed illos
accusat,

leg. quo illa

accusat, qui propterea uxorem non ducunt, quoniam, si quid est voluptatis, si quid dulcedinis, quod ex uxore percipi potest, id ex quavis femina siue libera, siue ancilla, siue soluta matrimonio, ac viro, siue illi alligata, atque adiuncta percipere cum possint, malunt liberi viuere, quam indissolubili se vinculo astringere, atque deuincire, & more pecudum, naturali, quam legitima frui coniunctione, cum feminam, qua cum soluti se commiscuerint, si molesta esse ceperit, dimittere liceat; uxorem vero non liceat omnino: quamobrem non castitatem, pudicitiam, Virginitatem matrimonio praeferunt praeclari isti caelibes, sed stuprum siue cum nupta, quod adulterium dicitur, siue cum necessaria, atque propinqua, sacraque Virgine, quod appellant incestum, siue cum meretrice, quam nostrates fornicationem vocant, siue cum alia quavis muliere, quae viro careat, seu libera, seu ancilla, siue cum puero, quod genus immanitatis, foetissimi que concubitus preposteram latini Venerem nominant. Hae auctor scelera, haec flagitia improbat, non virginitatem, ac castitatem, quam quidem seruare, atque prestare in tanta humanae naturae siue fragilitate, siue corruptione, propensioneque ad libidinem adeo difficile, atque arduum putat, ut non tam humanis viribus, quam diuino numine fieri suspicetur, si quis nullis vnquam (ut nostri loquuntur) carni stimulis, nullis aculeis libidinis agatur, ac pungatur, quibus agi, pungi que se solitos ne ipsi quidem sanctissimi, Deoque;

ferre. Quod nisi item Metellus Numidicus probasset, non grauit er in oratione, quam ad populum habuit Censor de ducendis uxoribus, adhortatus Quirites esset ad matrimonia capeſſenda. Idem nisi Anconitano ſenatui placuiſſet, non eſſet municipali eorum iure, legibusque ſtatutum, uſque uetuſto primariae agri Piceni ciuitatis prudentiſſimè confirmatum, nè cui, qui ſe matrimonio nunquam obſtrinxit, pateat aditus ad publicum conſilium, publicasque dignitates, atque honores: ne magiſtratibus, ne muneribus fungatur is ciuis, qui uxorem non duxit: quòd uiderunt prudentes illi patres ciuitatem ſaluam eſſe ſine matrimoniorũ frequentia non poſſe. Quamobrem, lector optime, ut libellum hunc æquo animo legas, & que in eo dicuntur, omnia in bonam partem accipias, poeta tuus, qui æquè te iuuare ſtudet, à nefarijs abducendo libidinibus, ac delectare ad honeſtiſſimam matrimonij voluptatem hortando, te etiam, atque etiam rogat. Vale.

Ioan. Bapt. Euang. Poematum
In eos, qui in concessam Venerem matri-
monio praferunt ad Faultinam,
Columniam.

LIBER SECVNDVS.

VICVNQVE extollit demens
praconia vite,
Qua probat externi gaudia falsa
tori:
Contemptrix thalamique sacri, te-
daque iugalis,

Improba, tartareis excrucietur aquis.
Vnda tamen fugiat, fugiant pendentia poma;
Poma fame excrucient, enecet vnda siti.
Aeternasque luat magnae, ceu Tantalus alter,
Poenas stultitiae, nequitiaeque suae.
Sisyphium repetat saxum; silicemque cadentem
Pertimeat; diras viscere pascat aues.
Illum Tisiphone, colubrisque armata Megera
Torqueat; ardentem adijciatque faces.
Denique quicquid habet poenarum erebusq; chaosq;
Quicquid & inferni regia caeca Iouis,
Vexet, agat, mirisque modis exerceat illum,
Qui non connubium iudicat esse bonum.
Illum etiam superi exagitent, odisque fatigent,
Praefert qui sancto furta nefanda toro.

Verum,

Verum, qui casto, & cœlesti captus amore,
 Oscula, femineas illecebrasq; fugit;
 Nec cupit uxorem, aut natos, carosq; nepotes
 Cernere perpetua virginitatis amans,
 Ille Deo est similis, superis par ille beatiss;
 Ille est cœlicolis annumerandus homo.
 Talis erat Paulus princeps Spelœa colentum,
 Quæq; virum est illum turba secuta ducem,
 In quibus à Domino deducta voce vocatus
 Heros permagnum nomen Iberus habet.
 Casta cohors imitata patrem, Dominumq; pudicum,
 Amplexus nescit, deliciasq; nurum.
 Emicat in puro numero Franciscus eodem,
 Illius & comites, omnis & ordo minor.
 Hos monachos dixere patres veteresq;, pijsq;
 Vivant quod thalamo, coniugioq; procul;
 Gaudia nec curent Veneris, diuina tuentes,
 Aliekti aternis, atherijsq; bonis.
 Felices homines, si mente, & corpore mundos
 Nullus amor tangit, nulla libido mouet.
 At, quem tanta boni haud legere ad munera diui,
 Quemq; inconstantem forma, Venusq; capit;
 Is mihi, si Idaliæ contemnat munera Diue,
 Non vir, sed ferrum est, Tanariusque lapis.
 Ille mihi rupes, ille est Marpesia cautes,
 Ille est è saxis natus Hyperboreis.
 Non homo, sed truncus, non vir, sed Caucasus ille est,

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

Qui cupit in vacuo ponere membra toro.
Nam si quem nunquam mortalis forma pudicum,
Et nunquam castum sollicitauit amor,
Aut ille est adamas, aut ille est Hercule maior;
Aut Rhodope, aut magno est fortior ille Ioue.
Lenior est illo tigris, genus omne ferarum
Mitius, humanos non habet ille modos.
Qui lectum ignaui sedem putat esse soporis,
Viuentis tumultum nominet ille torum.
Segnibus è stratis qui nil petit, ocia prater,
Ignorat thalamus gaudia quanta ferat.
Soluere qui mentes curis, & membra labore
Fessa graui tantum molle cubile putat;
Ille quidem nescit, quam non sit parua voluptas,
Quam non exigua letitiaque tori.
Rusticus est, quicumque loci non omnia nouit
Commoda; nec didicit, quot bona lectus habet,
Est aliquid vires placida reparare quiete:
Fessaq; iucundo ponere membra loco.
Cignere sed multo est maius, speciemq; tueri,
Concessæ Veneris muneribusq; fui.
Mortales miserata, torum natura parauit:
Diuina lectum strauit & ipsa manu.
Alma etiam Veneris nato, Veneriq; dicauit
Mollia cum thalamo stragula picta suo.
Ad lectum cupidumq; virum, trepidamq; puellam
Illa eadem ducens, talia verba dedit.

Femina

Femina nata viro es: mas ortus & ipse puella es,

Vt iuncti egregium perficiatis opus.

Deest aliquid tibi mas, aliquid tibi femina; neuter

Estis homo, totum reddet utrunque torus.

Quare agite vnanimes hominis coniungite partes

Corpora, rusticitas sit procul, atque pudor.

Haud mora: lectus adest Hymeneus, & oscula iungi

Imperat, & femori conscriuisse femur.

Arbiter omnis abest; cupidi faciatis vterque,

Quod locus, & tempus, quod monet alma Venus.

Hæc mihi, cur sponsis cupidis, lætisq; pararim

Lata torum vobis, maxima causa fuit.

Sic ait alma parens rerum; vos dicta probastis,

Numina connubij, Iuno, Hymenæe, Venus.

Vos igitur iuvenes, mala quos lasciuia vincit,

Et quibus à nuribus non placet esse procul,

Querite, quæ pulchra faciant vos prole parentes;

Querite, quæ tradant nomina grata viri.

Tu quoque, virgineo quæ non contenta cubili es;

Quæq; cupis mater dicier, atque nurus:

Delige de cuncta iuuenum, magna; caterua,

Latum coniugio quem cupis esse tuo.

Fac, ne te capiant alieni gaudia læti,

Uxorique suus præripiatur amor.

Nube volens stabili perpulchra puella volenti

Federe, quem frater legerit, atque pater.

Vtere iudicio virgo male sana tuorum;

Iaon. Bapt. Euang. Poematum.

*N*e te decipiat lumine cassus amor.
*M*ulta oculis finget, voce & simulabit amator:
*S*e captum forma dicet & ipse tua.
*O*mnia promittet, iurabit cuncta; verentem
*V*t te pollicitis ad sua vota trahat.
*I*pse tuo tamen ex omni dignare cubili
*A*gmine, qui uxorem te velit esse suam.
*H*orre furtiuos, inconcessosque hymenaios,
*E*xterni amplexus, concubitusque viri.
*N*e quando turpi dicaris nomine pellex,
*A*ut grauis obscenam fornicis umbra notet.
*I*lle tibi placeat coniux, placeatque maritus,
*Q*ui fuerit sapiens, & probitatis amans.
*P*raecipue si gentis honos commendet honesta:
*N*ec sit deformi corpore, mente leui.
*S*unt nati patribus similes: delecta propago
*N*ascetur lecto coniuge virgo tibi.
*N*e te praestantis fortuna munera tangant:
*I*lla fauet prauis, saepe maligna bonis.
*N*e iuuenem senior ducat, grauiorque puellam,
*N*eue velis puero nubere adulta viro.
*S*int anni aequales, sit par fortuna, genusque:
*I*nter inaequales non bene viuunt amor.
*N*on vir, sed dominus, maior vult esse maritus:
*N*i regnet, sperni se putat ipse minor.
*H*inc lites, hinc perpetui discordia lecti
*N*ascitur, hinc odium, iurgia, rixa tenax.
*D*ilige

*Dilige delectum , & coniux venerare maritum ;
 Vxorem vt constans ipse maritus amet .
 Non poterit cultus non obseruare colentem ,
 Dilectus dominam non redamare suam .
 Non nisi magnus amor , magnum mercatur amorem :
 Et cultus precium non nisi cultus erit .
 Obsequere , obsequio flectes , vinctesq̃ , fideli .
 Crede illum partem , dimidiumq̃ , tui .
 In partes nux vna duas dissecta , redibit
 Mox eadem , partes si coire simul .
 Partibus ex illis neutra est nux plena : sed vnā
 Coniuncta reddent , conficientq̃ , nucem .
 Altera sic hominis mas , altera femina pars est :
 Alteraq̃ , alterius pascit , & optat opem .
 Femina agro est similis , similis mas ipse colono :
 Postulat agricolam femina letus ager .
 Ipse quoque est agro letus : gaudetq̃ , colonus
 Ubere , qui largas polliceatur opes .
 Maiores nobis vires , audacia maior :
 Alterius sexus vis , animusque minor .
 Nempe mares petimus per mille pericula , partas
 Ipsa domi defes femina seruat opes .
 Illa parit , nobisque suos alit Ubere natos :
 Illa domus mater sustinet omnis onus .
 Nequicquam natura nurus genuisset amica ,
 Si posset nuribus vita carere virum .
 Dextro conspicias orbatum lumine mundum ,*

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

*Si nullas matres orbis habebit iners.
Afficiet sine sole dies : sine lumine Phæbes
Cæca fluet tenebris nox ad operta caput.
Femina si pereat , natura peribit & ipsa :
Queque illam perimct , tollet & hora marem.
Matribus extinctis essemus inertia cuncti
Corpora mortales , & simulacra virum.
Omnia squallere , desertaque curvæta iacerent :
Luctus , & insignis maror ubique foret .
Donec Roma fuit cælebs , caruitque puellis ,
Romanique nurus non habuere lares :
Publica nulla recens , priuataque gaudia Roma
Sensit , & in tota nil fuit urbe ioci .
Ante puellarum pradam , raptasque Sabinas ,
Quas dedit uxores Romulus ipse suis ;
Mæstus erat populus , mæstus cum rege senatus ,
Triste forum , in primis curia tristis erat .
Verum post raptas faciles sine more puellas ,
Gustata socij commoditate tori ,
Prælia sunt cum finitimis suscepta libenter :
Proque sua bellum coniuge quisque gerit .
Proijce tela pater , vir proijce tela ; sabina
Exclamat : genero parce socerque tuo .
Altera tunc acies uxores , altera natas
Admirans , tela hæc , & iacit illa procul .
Ipse , armis positis , pacis scripsere sabina
Fœdera grata patri , fœdera grata viro .*

Ex templo Curibus paruis migratur in Urbem:
 Romaque tunc populos accipit una duos.
 Gratia ea est facti præclari reddita: ab illis
 Romula perpetuum curia nomen habet.
 Nulla viris igitur magis est optata voluptas,
 Nulla magis iuuenes corripit, atque senes:
 Quàm quæ percipitur formoso ex ore puellæ:
 Illa vel inuitos, attonitosque rapit.
 Troilus occiderat, ter traxerat Hecctora Achilles,
 Iamque erat excidio Troia propinqua suo:
 Reddendam Rex ipse tamen negat esse Lacœnam:
 Formoso senior corpore captus erat.
 Restitui monet Antenor, monet ipse Erycinæ
 Filius, excindi ne sua regna sinat.
 Ille tamen perstat, certus prius omnia ferre,
 Reddere quàm Græciæ, Tyndaridemque viro.
 Sic pater, atque senex Priamus sequiturque probatque
 Errorem nati, iudiciumque sui.
 Monte sub Ideo cum tres sua corpora diuæ
 Nudarunt Phrygio conspicienda viro:
 Obtulit ingenium Pallas, Saturnia regna:
 Sed sunt cum diuis dona repulsâ suis.
 Pulchra Mycœnæam Venus obtulit vna puellam,
 Quæve docet cerni possit & arte rapi.
 Utque moras tollat: parui non parua laboris
 Dux, Pari, ne timeas, mater Amoris ero.
 Protinus his paucis lata est sententia verbis.

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

*Ipsa meis oculis plus Cytherea places.
Scilicet ingenio, & regnis prelata puella est,
Summi consilio, iudicioque viri.
Magna est vis Veneris, magnum quoque numen Amoris:
Obfisti haud speris, numinibusque potest:
Ni nos ipse iuuet summi regnator olympi,
Et fragiles firmus roboret ille pater.
Cedimus assidua infirmi prurigine victi:
Succumbit veteri nostra libido malo.
Tros fuit Aeneas fortis, iustusque, piusque:
Sed tamen euicit Punica forma ducem.
Quem non vis hominum, quem non superasse deorum,
Captiua victus dicitur esse sua.
Sape acies Phrygias dare terga coegit Achilles,
Atque vni vidit cedere mille sibi.
Quem non mille duces, Lyrnessia virgo subegit:
Concedis Veneri Mars quoque saue tue.
Iustior armorum nulla est, quam femina, causa:
Illa trahit fortes ad fera bella viros.
Quot validi cecidere duces pro coniuge Atridae?
Quot pressit natos illa ruina Deum?
Est pro te Pallas, pro te, Lauinia, Turnus,
Est casus Lausus cum genitore puer.
Per flammam, per tela vxor querenda pudica est:
Illa magis, quae sunt parta labore, placent.
Quis pro formosi vitabit coniuge bellum?
Proque illa metuet vulnere saeva pati?*

Pro boue cum lecta haud dubitent pugnare iuueni;

Pro cane dilecta se lacerare caves?

An non suscipient pulchra pro virgine bellum,

Miscébunt acies, arma gerentq; viri?

Multa potest (mibi crede) aurum, sed plura puella:

Hæc duo vel speros tangere posse reor.

Amphitryoniadem, qui cuncta pericula vicit,

Eurytinata succubuisse ferunt.

Sic, quem non monstra, aut manes, non pondus olympi

Terruit, Oechalia virgine victus abit.

Te quoque (pro pudor) innumera vicere puella

Iuppiter, aeterna qui regis astra manu.

Quem nunc virginibus pudeat cessisse superbis,

Post victum Alcidem, perdomitumq; Iouem?

Ausit quis vitam non appellare beatam;

Quæ regi est superum vita probata Ioui?

Quam passim cupidi diuicq;, hominesq; sequuntur,

Quæ pecudum gignit, seruat & omne genus?

Tempore cuncta breui quæ duratura fuissent,

Sic semper viuunt, interitumq; carent.

Insigni est feritate leo, truculenta leona;

Hanc tamen, atque illum iungit amore Venus.

Tigribus Hircanis nihil est immitius, altis

In siluis miscent corpora sua tamen.

Quæ vitam seruat, vera est ea vita; tuetur

Coniugium vitam, coniugiumq; genus.

Quæ vitam perdit, nulla est ea vita; remotis

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

Matribus, atque viris, Vita, genusque perit.
Femina dimidium maris est; mas ipse puellæ
Altera pars: sexus mancus vterque foret,
Næ nobis illas, illis nos alma iugasset
Natura, & sanctus conciliasset amor.
Quare, qui exoptat pulchram, mollemque puellam,
Ille optat partem, dimidiumque sui.
Odit qui contra pulchram, mollemque puellam,
Ille odit partem, dimidiumque sui.
Altera pars urbis, pars altera femina vita est,
Altera parsque domus, altera parsque tori.
Perficit illa urbem, vitamque, domumque, torumque;
Quodque opus est maius, perficit illa virum.
Quid referam, nobis que det solatia? quamve
Adiuuet? & vite commoda quanta ferat?
Quid memorem placidas noctes, solesque serenos?
Grataque quid iuueni tempora, grata scni?
Dulcis, & optata est, seu sit fortuna secunda;
Seu nobis auram deneget illa suam.
Quid dulces natos, thalami quid gaudia dicam,
Oscula, complexus, aptaque verba loco?
Quid duplices animas, geminataque corpora? & alte
Quid porphyriacis fixa labella geni?
Si dixisse iuvat, que sit fecisse voluptas?
O mihi sic vite tempora cuncta fluant.
Vxorem multi fugiunt tamen, atque recusant
Arctum coniugij, vincula sacra, iugum.

His ego, si sacris præsumunt, ignosco; profani
 Sin sunt, ignavis parcere nemo velit.
 Esse Sacerdotes castos decet, atque pudicas
 Vestales: nubat cetera turba nurum.
 Humanis ctenim curis, culpisque carere
 Debent numinibus corda dicata Deum.
 Corpore pollutus, pollutus mente Sacerdos
 Ne velit, aut paros audeat ire deos.
 Nascimur ad prolem reliqui, speciemque tuendam,
 Nascimur ad tedam, coniugiumque viri.
 Ipsa ad idem est munus quoque femina nata, libenter
 Ut nurus, utque vxor, mater ut esse velit.
 Hinc fit, ut hæc hominis pars sit mas, femina ut illa:
 Ad prolem sexus non satis vnus erat.
 Oblatum tamen à superis, magna que parente
 Officium fugiunt agmina magna virum.
 Causa fugæ est, tacitus quod iurgia ferre maritus
 Nonnunquam vxoris cogitur ipse sua.
 Xantippe ab quoties ausa est pulsare maritum
 Ah quam sepe suum trudere iniqua domo.
 Vxor auara virum te te Amphiaræ Eriphyle
 Prodit, & ad certam cogeris ire necem.
 Aegisti occidit telis Agamemnona coniux;
 Cadere quem Phrygiæ non potuere duces.
 Vos immane nefas scæua quoque Belides ausa,
 Nocte vna patrio caditis ense viros.
 Seruat, Hypermnestra de tot modo fratribus vnum;

Ioan. Bapt. Euang. Poematum

De tot germanis vna reperta pia,
Sunt, & quos arcet ducenda à coniuge egestas,
Et res parua, timor, ne satis esse queat.
Ne, quos suscipiunt, natos nutrire verentur,
Vt possint opibus, diuitisque suis.
Ne, qui auihus curant, superi, qui piscibus escam,
Destituant homines, impia turba timet.
Ex patre quam multi sunt reges paupere nati?
Quam multi obscuro, pertenuique loco?
Ad solium persape loci tolluntur egeni:
Abditus in tenebris oia diues amat.
Causa est paupertas virtutis maxima: tollit
Crebro illa angustos ad pia scepra viros.
Quis prudens, sapiens, fortis, nisi pauper? agendis
Quis melior rebus? iustitiaque prior?
Ergo ne exiguae thalamo, fortique iugali
Fortunæ officiant, resque pusilla domi.
Viuat ope ingenij, cui rem fortuna negauit:
Artifici viuat subsidioque manus.
Nonnulli oderunt vxoria nomina, rara
Quid seruet casti femina iura tori.
Quid multæ fallantque fidem, prodantque maritos,
Quod plus furtiuos concubitusque probent.
Quodque suis stulte spretis, aliena sequantur
Commoda, nec metuant crimen inire graue,
Et quod ducenda sapiens* de coniuge doctor
Consultus, dederit talia verba monens.

Pulchra

* Biaz apud A. Et
gell. lib. 5. not. at
sic. c. 11.

Pulchra est communis, deformis pœna futura:

Neutra potest animum non cruciare tuum.

Te ne hæc, quæ à multis iactantur, inania terrent?

Hæc animum poterunt vana mouere tuum?

Non est deformis communis, pulchra futura

Supplicium: tuta est utraque forma viro.

Sæpe etiam casta est formosa, informis at ore

Latatur corpus prostituisse suum.

Corpore quæ turpi est, turpi est quoque mente; pudico

Esse animo mulier corpore pulchra solet.

Non in fortuna, aut forma, sed moribus omnis

Est pudor, & vitæ gloria casta pia.

Inter utranque tamen speciem tutissimæ forma est,

Quæ decet uxorem, quæque placere potest:

Quam si formosam non est fas dicere, certe

Næquaquam turpem dicere iure potes.

Non est in vitæ sociâ, atque uxore legenda

Tam dos, aut facies respicienda proba;

Quam genus, & mores, quam casti, alniq; parentes,

Quam pudor, atque fides, quam probitatis amor.

Quæ multos capere ore studet, multisque placere,

Vxor ne virgo sit precor illa tua.

Te factura patrem, nec cerni, aut cernere curet;

Sitque domi latitans non nisi nota suis.

Sit facie contenta sua, haud medicamina querat:

Non illi mendax illinat ora color.

Quod dulcis caro mater fuit ante parenti,

Virgo,

Iuan. Bapt. Euang. Poematum.

Virgo, quam duces, hoc erit illa tibi.
His se feminei sexus vitisq;e, malisq;e
Excusat, quisquis gaudet adulterys.
Et mauult liber cum crimine degere vitam,
Subdere quam sancto colla superba iugo.
Hac sibi proponunt, his se aiunt nolle maritos
Dicier, his calant segniticmque suam.
Sunt aliquae immites (equidem concedo) puellae;
Omnibus est verum mens tamen apta capi.
Multa blandicijs, multa vincuntur amore:
Obsequio cunctas fluctere nempe potes.
Difficiles pateris fratres, matrem, atque sorores,
Difficiles socios, difficilemque patrem.
Cur non vxoris mores patiare procaces;
Et durum exemplo te ferat ipsa tuo?
Consule cuncta aequi, qua dicit amantior: aufer
Irarum causas, dissidijque bonus.
Obsequere in multis; & molli parce, fidelis
Si sit, natura, si sit & vxor amans.
Sarcina nulla grauat, modo sit dilecta, ferentem:
Fit leue vel magnum, si bene fertur, onus.
Cum tamen vxores paucae inueniantur acerbae;
Sintque suis faciles maxima turba viris:
Cur potius timeas, quam speres; gaudia multa
Praecipue cum sint, non nisi rixa breuis?
Instauretque leuis magnum discordia amorem,
Ambobus reddens oscula grata magis?

Sed

*Sed fuerint aliquæ uxores prauæ , atque proteruæ ,
Iurgia iacturint , prodiderintque tuos .*

An fugies idco genialis gaudia lecti ?

Decedesque senex , & sine prole miser ?

An non suscipies , dulcissima pignora , natos ;

Quòd natos genitor perdere quisque potest ?

Ipsi tuis manibus rescindes flamma tuæ

Cara , quòd est multis vita referta malis ?

Multi naufragium nauta fecere , carina

Sed tamen aquoreas plurima sulcat aquas .

Sunt bello capti multi , sunt agmina caesa ;

Castra tamen multos , & fera bella iuuant .

Nulla est , que prorsus careat discrimine vita ;

Nec cæcas habeat , præcipitesque vias .

Diuimus in rebus dubijs : atque omnia nostra

Sunt bona mista malis , sunt mala mista bonis .

Tristia sunt rebus lætis pensanda ; malumque

Dicendum non est , quod valet esse bonum .

Quinquam triste nihil , nil durum , cuncta petenda ,

Cuncta optanda diu tæda iugalis habet .

Non lites facit alternas , non iurgia lectus ,

Vnanimis in quo femina , virque iacent .

Non habet ille locus lachrimas , tristesve querelas ,

Sed blandas voces , basia , furta , iocos .

Res est sacra torus ; primisque parentibus auctor

Fœdera coniugij Iuppiter ipse tulit .

Jamque dies aderat diuini sexta laboris ;

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

Et verbo extabant cuncta creata Dei.
Non dum pacta suum fuerant animalia regem:
Nondum terrenus factus in orbe Deus.
Ille aberat, cuius sunt omnia condita causa:
Quique homo suspicret sidera, nullus erat.
Protinus omnipotens limo, & tellure recenti
Diuino fingit numine membra viri.
Caelestemque auram, & vitæ spirabile lumen
Afflat, humo tribuens effigiemque Deum.
Vix formatus erat, somno cum lumina pressus,
Sternit gramineo terrea membra solo.
Tunc rerum genitor, summi moderator olympi,
Esse virum solum pernegat esse bonum.
Extemplo illi aperit pectus, costamque reuellit,
Et prima ex illa femina facta fuit.
Namque virum pater ipse hominum, diuumq; creator
Ilius auxilio sensit egere Deus.
Letatur simili, somno excitus ille, figura:
Deque suo factum corpore corpus amat.
Sentio, ait, carnem nostra de carne petitam;
Sumptaque de nostris ossibus ossa placent.
Hæc tibi, Rex inquit superum, concessa marito,
Et dilecta comes, dulcis & vxor erit.
Nequid vos dirimat; nequis vos speret: arcta
ipse ego vos iungo conditione pater.
Vivite concordēs; insentes crescite: terras
Replete; atque hominum multiplicare genus.

Pars

*Pars igitur cum certa viri sit femina, amare
 Cogitur uxorem vir sibi quisque suam.
 Coniugij leges, & iura tulisse parentem,
 Auctoremq; Deum, cura benigna fuit.
 Quare, si quis erit, qui vincla iugalia spernit;
 Aut si diuino munere abusus homo;
 Et fugiat spreto sponsalia numine diuum;
 Uxorem aut cadat turpior ipse suam,
 Mechus ut illicitæ Veneris mala furta sequatur,
 Atque inconcesso gaudeat usque toro;
 Diuinum quoniam imperium contemnit iniquus,
 Ingentes pœnas, perpetuasq; dabit.
 Cœlibis hanc quicumque fuit, qui nomine vitam
 Dixit, ei non mens, iudiciumque fuit:
 Illum cœlesti voluit si voce vocari,
 Expers connubij qui mala furta probat.
 Qui longe à cuncta Venere, atque libidine abhorrens,
 Ignorat licitos, illicitosq; toros:
 Quem nullus mortalis amor concussit, & egit
 Transuersum, celebs ille vocandus erit:
 Cœlestem in terris vitam quòd ducat à omni
 Humana illuic, femineaq; procul.
 Non ego crediderim proauos dixisse Latinos
 Pollutos tanto nomine quippe viros.
 A cœlo celebs fors est sine labe virorum
 Dicta, quòd his veluti membra recisa iacent.
 Saturnus Cœlo genitalia membra parent:*

Ioan. Bapt. Euang. Poematum

Dicitur irata dissecuisse manu:
Causa latet facti, factum sed fama retexit:
Scilicet & superis fama timenda fuit.
Hinc, qui se diui castrarunt coelibe lecto,
Nominis tam pulchro turba notata fuit.
Quis nam ad dicendos speciosa vocabula factos
Ducat mentis inops, iudicioq; carens?
Quis caeca insanum, flagransq; cupidine peccatis
Ausit tam lecta condecorare nota?
Non est, crede mihi, caelebs, quicumque solutus
Praefert legitimo turpia supra toro.
Ex hoc nam numero ille lupas, sequiturq; probatq;
Mercatur noctes, haurit & aere domum.
Hic pueri infando, vetitoq; tenetur amore;
Et mandat sterili semina stultus agro.
Nonnullos ancilla capit: venantur auaras
Muneribus viduas agmina magna virum.
Multis empta Venus, multis furtiua probatur:
Gaudet & incesto saepe nefandus homo.
Nituntur quidam temerare cubile marita;
Incautumq; mali decipere arte virum.
Sunt, & quos inuat insidijs, & fraude puellas
Fallere, virgineos & violare toros.
Hos qui complexus, hos qui sectantur amores,
Spernunt legitimas, vincula sancta, faces.
Hi sunt, qui iactant se se sine coniuge vitam
Ducere felicem, caelicolisq; parem.

E quo-

E quorum numero casti, diciq; pudici
 Qui possint, pauci, si bene noris, erunt.
 Horum quanta habeat turpis discrimina vita,
 Mortalis non vox enumerare potest.
 Coguntur primum miseri captare tenebras,
 Et noctu prædam quærere, more lupi.
 Sive petant viduam, seu qua coniuncta marito est:
 Tentent virgineum seu maculare torum:
 Si pater, aut fratres, aut sentiat ipse maritus;
 Prædator fædè sanguinolentus abit.
 Quæ sit Deiphobus, quæ Aegisthus vulnera passus,
 Vatis ex priscis discere quisque potest.
 Rarior extremos perucnit adulter ad annos:
 Ante diem crebro tartara casus adit.
 Hæc multis causa est, cur conuertantur ad ipsas
 Ancillas; solita hæc tutior esse Venus.
 Verum hinc progenies manat vitiosa nothorum;
 Hinc domus infanda posteritate labat.
 Adde, quòd hoc hominum genere haud suspectius ullum
 Fert tellus castis matribus, atque viris.
 Qui tetri in fæda versantur fornicis umbra,
 His homines odijs, his caruere malis.
 Non illi inuisosq; nothos, stirpemq; profanam
 Suscipiunt: meretrix vix parere vlla solet.
 Non natos cernunt, non degeneresq; nepotes:
 Non turpi inficiunt nobile prole genus.
 Est error similis, crimenq; affine lupanar

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

*J. trasse, & ganca delituisse diu.
Ut nulla in terris vita est sordentior ista;
Sic nulla & morbos, & mala plura subit.
Est primum iactura grauis facienda bonorum;
Cumq; probo insignis nomine fama perit.
Hinc sauo miseris tentantur corpora morbo,
Quem pridem ad nostros Gallia misit auos.
Et rubor, & candor malas, faciemque relinquunt:
Pallidaque inuadit buxus ora color.
Omnia mirifico torquentur membra dolore:
Tabentesque artus pascitur atra lues.
Infectum tabe horrenda scatet omne malignis.
Ulceribus corpus, tuberibusque caput.
Pestis acerba petit fauces, naresque; pereso
Fertur vox duro gutture rauca sono.
Destituunt deforme caput rarique capilli;
Cumque supercilijs horrida barba fluit.
Vertitur in monstrum iuuenis pulcherrimus olim:
Terror & infantum lumina larua fugit.
In tenebris latet inuisus; lucemque percussus
Fila cupit uitae dissicuisse sua.
Utque Philoctetes, vitatur ab omnibus; omnes
Oderunt vitium, tabificamque lucem.
Cetera si vellem discrimina dicere uitae
Obscure, & versu damna referre meo:
Ferreus vox, lingua centum, centum ora caecentem,
Verbaque deficerent, deficeretque dies.*

Contra

Contra igitur superos ne pugnes , more gigantum ,
 Damnavis imperium , iudiciamq; Iouis ,
 Neve alman accuses rerum , culpesq; parentem
 Impius , excindens teq; , tuumq; genus ;
 De multis , quas blanda offert natura , puellis
 Delige , que patrem , te faciatq; virum .
 Hens iuvenes cupidi ad cupidas properate puellas :
 Mollia perdulci subdite colla iugo .
 Candida candenti pergrata columba columbo est :
 Admugit niuceo fulva iuvenca bovi .
 Cum primum conspexit equam per gramina in arvis
 Errantem , cupidis vocibus hinnit equus .
 Quam leta est vliuo , quam gaudet arundine vitis :
 Tam gaudet sponso sponsa venusta iuo .
 Quã leta est vlmus vite , quã gaudet arũdine vitis :
 Tam gaudes sponsa sponse superbe tua .
 Blande veni puer ad tedam , sanctumq; cubile :
 Pulchre veni , propra ; te vocat alma Venus .
 Quid facis ò demens ? tua cur bona gaudia differs ?
 Quid pateris resides segnis abire dies ?
 Bis septem numeras annos , pubesq; videris :
 Sunt tamen in vacuo frigida membra toro .
 Consule naturam ; que sint facienda , monebit ,
 Si dubitas , rerum nobilis illa parens .
 Multas alma parat mater iuvenique , viroque
 Illa voluptates , letitiasque novas .
 Nuda puella cubat , quam cum colludere possis :

Ipse

Ioan. Bapt. Euang. Poematum

Ipse vocat segnam te pharetratus Amor.
Pone grauem formose puer, iam pone pudorem:
Ad lectum ducit te soror ipsa Iouis.
Stulte quid expectas? puer ò quid inepte moraris?
Rusticus ad lectum vult Hymenæe trahi.
Auocat vnde pudor, huc aduocat æqua Cupido:
Ut pudet, utque cupit: ne time, vtrunque decet.
Hanc decet atatem pudor iste, atque ista Cupido:
Victus es; ecce iaces; iam bone cede pudor.
Iam posuit vestes, thalamumque ingressus, honestos
Iam petit amplexus: iam noua bella parat.
Os ori adiunge, & pete suauia dulcia; dente
Sed lasciuæ caue pulchra labella notes.
Lucida quot cælo fas est spectare sereno
Sidera; quot flores ver habet, atque rosas:
Oscula sint totidem, totidem sint basia vobis,
Vxorem deceant, que deceantque virum.
Jam Venus incensa est, calefactas flamma me dulas
Vrit, & ignis edax pectus vtrunque vorat.
Maius opus remanet: vos huc auspex Hymenæus,
Huc Venus, huc tandem pronuba Iuno vocat.
Non concha est scopulos complexa tenacius altos,
Quàm complexa suum leta puella virum:
Arctius haud hederæ plantas pressere sequaces,
Quàm nouus vxorem vir premit ipse nouam.
Nectaris ex dulci vxoris legit ore maritus,
Libella parit quicquid, quicquid Hymettus habet.
Perfusa

Perfusa insolita, & mira dulcedine coniux,
 Cœlestem ambrosiam carpit ab ore viri.
 Cætera quid dicam felicitis gaudia noctis?
 Oscula sunt sæpe, & sæpe iterata Venus.
 Tempora ibi exigua sunt tradita parua quieti:
 Dicere, quæ vidit gesta, lucerna potest.
 Prodit sponsa toro, Zonam distincta pudicam,
 Jam de formosa virgine facta parens.
 Nausea testatur fatam, capitisque dolores:
 Deficiunt menses, Uberibusque tumet.
 Esse socer gravidam, & socrus letantur: at ipsa
 Pignore concertans se negat esse grauem.
 Latæ vtero interea maior sit sarcina grato:
 Quodque negare cupit, victa fatetur, onus.
 Utque semel vincens compenset damna lucello,
 De sexu incerto bella secunda mouet.
 Ferre marem certat vir; certat at ipsa puellam:
 Vtraque progenies grata futura tamen.
 Iamque breuem Phæbe nouies lustrauerat orbem:
 Et velox decimam cæperat ire viam.
 Tempus adest partus: castis lucina vocatur
 Vocibus: optatus nascitur ecce puer.
 Quis nunc enixæ, quis patris gaudia, auorum
 Quis modo lætitiâ commemorare potest?
 Sunt lætæ ancilla, seruorum lætus & ordo:
 Est lætus paries, pars quoque quæque domus.
 Gratatum veniunt multæ, visumque puellam:

Hæc

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

Hæc matri similem iurat , at illa patri .
Gratior est prole hæc illi , illa huic ; mutus inter
Consortes tanto pignore crescit amor .
Illuxit tersura fide , & vestigia prisca
Diuino culpæ lustrica rore dies .
Infans ad templum fertur , longo ordine matrum ,
Et puerum ingenti conueniente manu .
Pompa perillustri præmittitur : altera mater ,
Alter delectus subsequiturque pater .
Pone salem puer alter habet ; gerit alter & vnam :
Delubri in primo limine turba manet .
Exposcunt letique fidem , vitamque parentes :
Quicquid præcipitur , credere vterque parens .
Multa docens , querensque præit pia verba sacerdos :
Sal ori digitis ingeriturque sacer .
Vascula diuini ex adytis promuntur oliui :
Signaturque infans pollice , rore , cruce .
Numina terna Dei vnus vocat ore minister :
Et caput , & sacra tempora spargit aqua .
Eluitur scelus antiquum , crimenque piatur :
Redditur infanti pristinus ille mitor .
Inditur hinc nomen lecto , pueroque fideli :
Lustratum reuehunt agmina fida domum .
Latatur mater , quod natus factus olympo ,
Factus sit superis carus , & ille Ioui .
Admouet infanti distentas lacte papillas ,
Cunas concutiens , versiculisque canens .

Ille autem , parvis complexus colla lacertis ,
 Lallat , & incertos mittit ab ore iocos .
 Cognoscit lato risu matremque , patremque :
 Huius , & illius gaudet inesse sinu .
 Mammam illam vocant , huncq; tatam ; pappaq; petenti
 Mollior offertur , suggeriturque cibus .
 Qui sit verus amor , quæ vera , & certa voluptas ,
 Nescit , cui non est vlla propago domi .
 Nil illum oblectat : sunt illi tristia cuncta :
 Amplaque perpetuis lusibus aula caret .
 Inde absunt charites ; fugit aurea mater Amoris :
 Et cum delicijs exulat inde iocus .
 Non risus , non blandicie , non gaudia in illis
 Versantur tectis , non Venerisque puer .
 Certus ibi est hæres nullus ; fraterque , sororque
 Expectant avidi funus , opesque viri .
 Effertur nullis lacrimis : mors scra quod illum
 Eripuit , tantum turba propinqua dolet .
 Non dum oculos clausit , non dum calor ossa reliquit ;
 Cum consanguineis dilacerantur opes .
 Præsidia ergo suæ firmissima quisque senectæ
 Comparet ; hæredes gignat & ipse sibi .
 Utque sit & pulchra , & proles generosa , puellam
 De pulchris sponsam , nobilibusque legat .
 Hanc amet , hac vivat contextus ; nulla pudicum
 Flamma alia accendat , sollicitetque Venus .
 Externos thalamos , aliena cubilia vitet :

Ioan. Bapt. Euang. Poematum

Exemplo ne sit proditus ipse suo.
Si non insipiens aliam Menelaus amasset ;
 Non Ledaea Parin nata secuta foret.
Novi equidem multos peregrino adrepere lecto ,
 Artibus illusi qui pericere suis .
Nam custoditos dum tentant fallere posses ,
 Incustoditos deservere lares .
Ingens saepe etiam facit indignatio moecham ;
 Que quondam super femina casta fuit .
Dicitur Hypsipyle servasse pudica marito
 Aesonidae pacti iura , fidemq; tori ;
Donec Colchiacam praetata ab Iasone sensit ;
 Tunc illi iratam par retulisse ferunt .
Sic , quam constantem non expugnasset adulter ,
 Vxor perfidia est turpiter ulta virum .
Commoditas etiam multas in crimina traxit ,
 Virq; sui causam praebuit ipse mali .
Quid , nisi commoditas à stulto oblata marito
 Viscere Tyndaridem pergama celsa facit ?
Non fuit externo credenda : erat hospes amator :
 Ignavi pulchram destituisse fuit .
Cura igitur coniux ne te tua prodita produat ;
 Utaturq; sagax commoditate data .
Aut se desperans magicas conuertat ad artes ,
 Atque veneficijs te male sana petat .
Impia non philtis , infecta at veste veneno
 Sustulit Alciden Deianira virum .

Peccatum tolles, peccandi commoda tollens;
 Quae custodiri se videt, illa timet.
 Et timet; & nequid peccet, cauet; omnibus ausis
 Nempe virum pavitans censet adesse suis.
 Fac tamen observes cautè; diffidere nequa
 Te non peccanti sentiat ipsa sibi.
 Traxit in errores arcta hac custodia multas:
 Femina nanque magis quaeque negata cupit.
 Custodem castum, firmum, sanctumque pudorem
 Ipse pudicitiae non reor esse bonum.
 Nam, quae casta fuit semper, semperq; pudica,
 Corrupti interdum sed tamen illa potest.
 Res est inconstans, varia, & mutabilis omnis
 Femina, perpetuam non habet illa fidem.
 Non facit ipsa (equidem fateor) custodia castam:
 Perstat in officio rara puella metu.
 Nam casta est, cui mens casta est, animusq; pudicus:
 Non quam suspicio continet, atque metus.
 Nil tam difficile est, quam custodire puellam
 Formosam, multum quae sit amata proci.
 Ferrea turris erat, Danaen qua clauserat acer
 Acrisius, sati sollicitusque sui.
 Conditam praerupti fuit illa in vertice saxi,
 Ferreus & paries milite septus erat.
 Sed, quo non volucres issent, penetravit adulter,
 Aureus & flavis decidit imber aquis.
 Nulla virum solers praestat custodia tutum,

Ioan. Bapt. Euang. Poematum

Si coniux illum fallere iniqua vult.
Vixit Penelope bis decos casta per annos,
Inter amatores, innumerisque procos:
Non quia Laertes grauior seruauerit auo,
Aut illam nutrix, Telemachusque puer;
Sed quia casta suum coniux dilexit Ulyssim,
Seruauit custos ipse amor, ipse pudor.
Tu vero, quoniam pauci inueniuntur Ulysses,
Seruato vxorem, me monitore tuam.
Ancillas timcas, seruos, fidesque sodales.
Hec facile incautum fallere turba potest.
Vix bene tutus eris, cum formidaueris omnes,
Vel fore quos castos feseque, fidesque probant.
Quis formidasset cygnum, taurumque? timendus
(Res monet ipsa) tamen taurus, olorque fuit.
Si tibi contigerit, te te vt tua diligit vxor,
Vita beata magis nulla futura tua est.
Non illi diues, non illi pulcher amator
Gratus erit, cunctos effugietque viros.
Non genus, aut etas, aut gratia flebet amantem:
Non casta externus pectora tanget amor.
Omnis in optato stabit sua cura marito:
Teque volet magno praeposuisse Ioui.
Est igitur captandus amor tibi coniugis: unum
Hoc si tradiderint sidera, tutus eris.
Quaquam hoc non tantum felicia sidera tradent,
Quantum iudicij cura, laborque tui.

Cura,

Cura, laborque brevis fuerit: vis coninge amari?

Vxorem primus diligit ipse tuam.

Non amor argento, non multo venditur auro:

Est pretium magni magnus amoris amor.

Vis illam seruare fidem? sis ipse fidelis:

Est merces fidei non nisi sola fides.

Que faciat, vis, illa; prior facito ipse: cauere

Queque illam cupies, ipse caueto prior.

Non est immiti, non compellanda minaci

Sermone, aut fœdis exagitanda probris.

Non sunt nature temerè exprobranda maligne,

Fortune non sunt obijcienda mala.

Arguit hoc odium: suntque hæc certissima prauæ

Signa voluntatis, non breuis ira furor.

Et quoniam comes est, non est ancilla, fidelis

Si fuerit, nullo cadere iure potes.

Si vero frugi sit; partaque sedula seruet,

Est leuius peccans nempe ferenda tibi.

Sobria si natos curet, viuatque pudicè,

Cunctaque non cupiat visere ten pla leuis:

Sit tibi cara suis magna hæc virtutibus vxor:

Nunquam displiceat, que placuitque semel.

Quòd si quam in culpam illam humana incuria ducat

Interdum; mitem te decet esse virum.

Que non decipitur, que re non labitur vlla,

Femina non illa est, sed dea lapsa polo.

Cumque bono sis, lebes humanam ex pofcere nuptam,

Non nymphe, æthericæ coniugumque dee.

Ioan. Bapt. Euang. Poematum

Quotidie ipse erras, & crebro falleris; & vis
Vxorem prorsus labe vacare tuam?
Illa tui est similis pars, illi parce libenter
Erranti leuius, parcat ut ipsa tibi:
Praesertim grauius cum pecces: sepius erres,
Atque metu nullo quaeque licenter agas.
Ac praecepta licet non sint firmissima nostra,
Vxor ut ignota sit tibi casta domo:
Rara tamen quoniam fallunt, & nulla doceri
Certa magis poteris, iussa sequere mea.
Ne te delectet nocturnum errare per urbem:
Nec cupias illo tempore abesse domo.
Nullam sollicita; nulli insidiare maritus:
Quaeque pati non vis, haec facere ipse caue.
Sis verbis facilis; blandis, & dulcibus illam
Nominibus vitam, cor, animumque voccs.
Post Martis furtum placauit Mulciber iram
Vocibus his facilis pulchra Erycina tuam.
Coniugis iratae fertur lenisse furores
Pellicibus nutu his Iuppiter astra mouens.
His tibi blandicys vel frangere saxa licbit:
His etiam infensam conciliare potes.
Cuncta viri impleris cari cum munera, amator
Certior uxori fac Videare tuae.
Est niue, cum cecidit, cera est quoque mollior omnis
Femina: tractanda est molliter illa viro.
Ne te reginam pudeat, dominamque vocare.
Reginam ut credat se, dominamque tuam.

Si se dilectam agnoscat, certabit amore:

Nec vinci coniux se feret ipsa viro.

Dices, obycient vxoria nomina multi;

Iactabuntque iugum, seruitiumque pati.

Obijciant quid vis: maneat modo casta; libensq;

Obseruet thalamos vxor amata tuos.

Nomine de casto fac sit cum coniuge sermo,

Deq; pudicitia plurimus ore tibi.

Formam suam, pulchramq; voces, quaecumque pudica est;

Et quaecumque suam diligit vsque virum.

Mausoli coniux, Carum regina feratur

Laudibus ardentis sidera ad alta poli.

Mireris Cammam, vxorem mireris Ulyssis,

Et que Tarquinius expulit Vrbe graues.

Sape etiam veris celebratur Portia dictis,

Tristis est extincto Laodamia viro.

Matribus antiquis, & castis alde recentes:

Ne laudem hanc prisca temporis esse putet.

Vrbe tua si qua est pro caro passa marito

Durum aliquid, saepe haec est celebranda tibi.

Si qua pudicitia insignis laudatur honesta,

Hanc etiam coram coniuge ad astra feras.

Plus exempla leues animos, & mollia corda,

Quam virtus probitas, fasq;, decusq; mouent.

Sed quid ego haec doceo, cui nulla est iuuenta puella?

Et non dum misero fas fuit esse viro?

Innumera tacitum vsserunt, vruntque puellae:

Et nunc nostra recens pectora flamma vorat.

Sunt

I. Ian. Bapt. Euang. Poematum Lib. II.

*Sum timidus (fatcor) nimium , nimiumq; modicus ;
Sape etiam noster crescit amere timor .
Hæc est nobilior , formosior illa ; cubile
Pauperis at diues despicit ista viri .
Dum iacto ; & mecum tacitus dum talia verso ,
Apti coniugio præ riere dies .
Namque quaterdenos iam iam numerabimus annos :
Fædat ruga genas , canicesque caput .
Corpus vt exiguum , sic mens mihi parua tributa est :
Respondet membris mens , animusque meis .
Dum pauidus vereor turpem , timoque repulsam ;
Nobilis est virgo nulla petita mihi .
Hoc quippe est causæ , quod adhuc sine coniuge viuam ,
Quodque toro frigans nocte , dieque gemam .
Næc tæurnæ terrent laruæ ; perduntque cubantem
Nix , frigus , boreas , & glacialis hiems .
O vtinam FAVSTINA meos miserrata labores ,
Des vitæ dominam , des sociamque tori .
Fausta tuo seruo sis ò FAVSTINA fidei ;
Et tua dextra meam prouchat aura ratem .
Si dabis uxorem , fueris mihi pronuba Iuno :
Si dabis uxorem , mater Amoris eris .
Da pater vt dicar , gener , & vir nominer ; ista
Nomina si dederis , maxima quippe dabis .
Quis cadat immixtus firma , stabilique COLVMNA ?
Spem facit egregiam nomen utrunque mihi .
Intonuit leuian : non sunt nostra irrita vota :
Non sinet alta notos ferre COLVMNA preces .*

Ecloga

IOANNIS BAPTISTÆ

EVANGELISTÆ

POEMATVM

LIBER TERTIVS.

Ecloga ad Petrum Antonium Campanum Archiepis-
copum Hydruntinum è Tridentino Concilio Romanum
redeuntem.

Coridon.

Tityrus, Mopsus, Menalcas.

Tityr.

OPSE mihi dilecte nimis, cui tra-
dita nostri est
Cura gregis, si vera meas perue-
nit ad aures

Fama, redit Coridon, pastorum gloria, secl
Quippe sui splendor; melius quo nemo capellas
Montibus in summis, aut in conualle reducta
Lanigerumq; pecus pavit; non dulcius alter
Influxit calamosq; leues, & carmina dixit.

Mops. Expectata dies tandem, lux leta refulsit;
Optatus redijt Coridon, quem rura, gregesq;
Absentem, arbusta, atq; humiles flevere myricæ:
Illum pastores, illum Galatea vocabat:
Illum sæpe oculis summo de vertice saxi
Querere Sylvanos, agrestia numina vidi.

K

Ast

Ioan. Bapt. Euang Poematum

*Ast illum multis lectum è pastoribus vnum
Miserat Arcadiam magnas componere lites
Inter custodes ouium Deus ille Lycai
Pan summus, curat qui nos, hædosq;, canesq;
Verum vnde illius reditus tibi Tityre notus?*

*Tityr. Rettulit hic nobis illum rediisse Menalca,
Finibus Arcadicis nostras comitatus ad oras:
Idem commemorat Coridonis Menala primo
Aspectu, & sacrum valde obstupuisse Lycaum.*

*Mopf. Quin igitur, donec tondent dumeta capelle,
Fronde super viridi recubans, iucunda Menalca,
Diuini exponis Coridonis maxima gesta?
Tantarum gratus rerum mihi nuncius, à me
Præmia digna feres duo buxea pocula; Damon
Tradidit illa mihi, qui fecerat; in quibus, illic
Nocturnum in furem cernes latrare Lyciscam;
Hic pugnare lupum contra pro pinguibus agnis.*

*Tityr. Ame (nam nobis etiam præconia magni
Pergratum est audire mei Coridonis) amice
Accipies pulchrumq; pedum, pulchrũq; catellum,
Quem mihi Cyræa genuit de matre Molossus.*

*Men. Dicam igitur calamo agresti (parere necesse est
Vestris imperijs) nostris quæ gessit in oris
Menalijs Coridon. Sed vos, si aquare loquendo
Illum non potero, pastori parcite vestro.
Certamen longum, atq; atrox fuit Arcadas inter,
Num fuerit rectè custodia tradita Pani*

A priscis ouium pastoribus : omnia iura,
 Omnes antiqui mores, ritusq; vetusti,
 Illis in dubium sunt omnia sacra vocata.

Quin tantus quendam furor, & dementia tanta
 Ceperat, ut contra Panem clamaret ad arma.

Mops. Quis tantum scelus est ausus? quæ tanta libido
 Parrhasias versat mentes, atque impia corda?
 Hem teneros agnos cui commendabimus olim?
 Cui matres, celeresq; canes, carasq; capellas?
 Unde herbas virides, & pabula leta petemus?
 Quis vitare lupos, fures, contagia sese
 Speret, præsentis certo sine numine Panis?

Tityr. Heu quæ môstra refers: nãq; hæc sunt môstra Me-
 Non homines, nõ pastores: Nonacria quædã (malca,
 Terra lupos etiam fertur genuisse priores;
 Vrsos, lerneamq; hydra, atq; Erymãtidos apiti.

Men. Fert eadem portentamodo, & maiora: scã illa
 Môstra antiqua Deus ferme omnia sustulit ipse
 Menalius claua Herculeæ: sic dicere Daphnin
 Cantantem memini: nunc qua surgentia claua
 Tolleret? atq; iterum tristi demitteret orco?
 Rursus es Alcide toto quaesitus in orbe:
 Inuentus fortis tandem in pastoribus alter
 Alcides, claua qui auferret môstra trinodi.
 Nam nôster Coridon superat validosq; lacertos,
 Herculeosq; animos, summo Ioue natus & ipse.
 Magna cano; sed vera fero: delectus ab omni

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

Pastorum numero est Coridon: dimissus ad oras
Parrhasias, subito cunctorum lumina vertit
In se vnum: est illo tristes discordia pulsa.
Nam magni asseruit sanctissima numina Panis
Vnus, & in prima conuulsum sede locauit,
Magnus consilio, pietate grauissimus, atque
Maximus ingenti tum religione, potensq;
Eloquio, atq; animo inuictus, quo tenderet vnus,
Illi pergebant omnes dulcedine tracti
Sermomis nostri Coridonis: flectere solus
Duratos animos norat, quibus omnibus vnus
Frenum erat, & calcar: quoties, cum diceret, ipsa
Oblita & cytisum, & salices, mirata capella est?
Sape etiam vidi, cum terras turbine venti
Perflarent rapidi, Coridone canente, furorem,
Sautiamq; omnem deponere, sistere cursus
Flumina lenta suos, rigidas accurrere quercus,
Annosas summis descendere montibus ornos.
Sape canes inter medios irrupere visus
Est lepus, & vulpes, lupus est innoxius inter
Attonitus conspectus oues, audiret vt ipsum
Carmina mira nouis numeris Coridona canentem.

Tityr. Magna refers, credēda tamē: mihi notus ab annis
Est teneris Coridon: magnum spirabat ab æuo
Nescio quid primo: quid multa? futurus honestus,
Cunctorumq; sui pastorum temporis vnus
Maximus est visus: nec me sententia fallit.

Mops.

Mops. *Dametæ, docuit stellas doctissimus Atlas*
Quem senior, calami, astrorum, citharæq; peritus,
Vt vidit canus puerum Coridona, repente,
Mopsæ, ait, haud quicq; hoc maius labētibus annis
Conspectient terræ: hunc omnis mirabitur ætas:
Hic splendore suo pastoribus omnibus altas
Offundet tenebras; hunc tu venerare magistrum.
Nam tibi non fuerit numen præsentius ullum.
Huius virtutem primum oppugnare videbis
Fortunam; mox victa manus dabit, atq; faucbit.
Denique (si cæli non fallunt sidera) terris
Illum longinquis redeuntem celsus ab alto
Cæspite Pæn magno plausu, magnaue benignus
Lætitiâ excipiet, manibus sacrisque coronam
Aptabit capiti contextam flore recenti,
Sacræq; purpureis ornabit tempora fertis.

Tit. *Dametam ipse etiam iam de Coridone recorder*
His maiora mihi puero prædicere longe:
Quin etiam addebat canum Coridona corona
Cernere se triplici, & festiva fronde reuinctum,
Extremosque pijs pedibus sacra oscula reges
Figere prostratos, humilesq; incendere thura
Indos, Aethiops, Persas, mollesque Sabæos,
Et Tarcas sacros Latices Coridona petentes:
Vnus, ait, tum pastor erit, curabit ouile
Isq; vnum: quamquam nullo custode per agros
Errabunt tuti molles cum matribus agni:

Non

Ioan. Bapt. Euang. Poematum

Non stabula audaces fures, non clausa rapaces
Septa lupi irrumpent; scabies non pessima laedet:
Distenta ad mulctram feret vbera lacte capella
Terq; quaterq; die: haud terrā profcindet arator;
Nec quisquam longo committet semina sulco:
Namq; ipsa, vt quondam, per se feret omnia tellus:
Fontes vina dabunt, & flumina nectaris ibunt:
Ver erit aeternum: molles spirabit odores
Omnis ager ridens, latusq; virentibus herbis:
Purpureae occurrent oculis violaeque, rosaeque,
Lilia, narcissus, colocasia, mollis acanthus,
Pastores misti nymphis, cinctique coronis
Et plaudent pedibus choreas, & carmina dicent.
Aurea Saturni felicia secla redibunt.

Men. O vitinam nostros producat Iuppiter annos:
Nec vitæ immites abrumpant stamina parcae,
Vt nostrum videam Coridonem ad sidera tolli,
Tityre tunc felix fueris, tunc Mepse beatus.
Tunc vester pecoris diues, campiq; Menalcas.

Ad Illustris. Christophorum Boncompagnum
Archiepiscopum, E-zarchumq; Ra-
uennatē Ecloga.

Daphnis.

Tityrus, Dametas, Damon.

Tityr. **E** S S E quid hoc dicam, quod terras lam-
pade Titan

Luſtrat ouans maiore? polo radiantia vibrat
 Lumina? letitiaq; noua circum omnia complens,
 Ornatum radijs caput exerit auctior vndis?
 Nunquid forte, Iouis proles, Tirynthius aſtra
 Aſcendens, pedibus, quem iam ſuffulſit, olympum
 Calcat? & Oetæo veniens de vertice, campis
 Phlegrejs latè victor, belloque ſuperbus
 Conſecto, inſignis vaſta de cade gigantum,
 Ante hilaris ducit letos patris ora triumphos?
 Quis fragor inſolitus nubes, atq; æthera bombis
 Pulſat? & ingenti valles, montesq; boatu,
 Et ſinuosa ferit, curuataque littora Dorum?
 Audin, ut exploſo Cumeri nemus intonet ære?
 Audin, ut ingement ictuſ ſuccenſa metalla?
 Sulphureâ, ac piceam vt mittant ad ſidera nubẽ?
 Damata vident, vt pauide fugere capellæ?
 Atq; agni vt trepidit, & ad vbera nota parentũ
 Concurrant? ſaliant timidi laſciuius hædi?
 Aerie vt motent montana cacumina quercus?
 Vtq; repercuſſa horriſonis tremat vnda procellis?
 Mugiat omne ſolum tonitru, flammisq; coraſcis?
 Iratus pecori Pan ne eſt, pecoriſque magiſtris?
 Paſtoresq; Deus male perdere cogitat omnes
 Mænalius, vitiare greges, armenta necare,
 Gramine prata, agros ſpoliare recentibus herbis,
 Pabulaque inſicere? an potius ſol latior, atque
 Tõrmenta horriſicis crebro crepitantia flammis,
 Letitiæ

Ioan. Bapt. Euang. Poematum

Latitiae sunt signa nouae, rerumque nouarum?

*Dama. Me quoque sollicitant haec, & mea pectora pulsant
Spesque, metusque simul: nec quid sol aureus iste
Se maior ferat, insolito rutilantior igne,
Nec, quid nunc tanto emissi cum murmure caeli
Aere cauo strepitus ferientes sidera densi
Significent, didici: magnum tamen auguror ipsum
Pana aliquid fecisse: iubet meliora Lycaei*

Me sperare patris clementia summa potentis.

*Verum, quicquid id est, libet ex pastore, citato
Qui gressu ad nostrum properans festinat ouile,
Discere: ni fallor, namque ille reuertitur Vrbe.
Tityre visne vocem procul, ut cognoscere ab illo
Possimus cuncta, & veniendi, exposcere causas?*

*Tit. Accessit propius: nostrasque errare capellas
Ut vidit, cythisi frondes, floresque salicti
Pascentes, conuertit iter: mihi quippe videtur
Hic iuuenis Damon, puer aut, tua cura, Palemon.*

*Dama. Est Damon Mopso natus, cui sidera parent;
Cui volucrum cantus, & praepetis omina pennae,
Venturique omnis sunt cognita tempora seclii.*

*Tit. Vnde ad nos Damon? quid felix, atque secundum
Diciturus, fronte es lata? tua gaudia nobis
Eia aperi, & nostro de pectore deijce curas:
Atque doce, facies caeli quid clara sereni,
Quid Phaebus, decus astrorum, maiore corona
Et caput, & frontem radiorum comptus, & vnde*

Tran-

Tranquilla, quid leta dies, quid pontus, & aether
 Portendant? est ne hæc seclī melioris origo
 Lux? & principium hinc sumēt Saturnia regna?
 Quid sibi flāmiuomi exposcunt tam sæpe colubri
 Explosi, horrifōno quatientes astra fragore?
 Bellum, an letitiam? pacē ne minantur, an arma?

Dame. Pan Deus Arcadia, metuunt quē Menala, cuius
 Pastores pia cura sumus, qui pabula nostris
 Sufficit armentis, & rura, gregesq; tuetur,
 Ornauit sacra crinesq;, caputq; tiara
 Daphnidis, & viridi redimiuit tempora lauro;
 Purpureis dum ferta parat violisq;, rosisq;,
 Que caro imponat capiti. Sic Vrber euersus
 Narrauit Coridon. Magna, & iustissima multa
 Parrhasius persæpe Deus fecisse Lycei.
 Mirādum fertur numen: nihil hoc tamen vnquā
 Dicitur aut maius fecisse, aut iustius; ecquid
 Daphnide conspexit magis admirabile Phæbus
 Clarus, odoratis seu cum festinat ab Indis,
 Seu Tartessiaco properat cum tingere ponto
 Se, radiosq; suos? quantum viburna cupressus,
 Quantū alnus procera rubos, humilesq; genistas,
 Eridanusq; alios fluuios, sol cetera vincit
 Sidera; tantum inter pastores eminent omnes,
 Delicia humani generis, noua gloria nostræ
 Aetatis, magnus Galatæa splendor, honosq;
 Par superis, Daphnis: quo non præstantius alter

Ioan. Bapt. Euang. Poematum

Admonit calamos labris, certare vel ipsi
Assuetus Phæbo; non pastor doctius agnos,
Non hados melius, non qui, prope fluminis undas
Dicitur Amphrysi, pauisse armenta tyranni
Aemoniæ curauit oues, seruaui ab omni
Et scabie, & furum, nocturnorumq; luporum
Insidijs: quare est merito delectus ab omni
Pastorum catu, qui pinguia rura Rauenna
Aemiliæ colat, & Gallis det iura Togatis,
Ut multi obseruent circum lectique, borique
Pastores; armenta virum bis mille sequantur,
Innumerique greges balantum, & ouilia mille
Agnoscant Dominum; dominum, regemq; salutet
Syluani, Fauniq; omnes, atque omnia ruris
Numina, Nympharūq; chorus, Dryadesq; puella,
Naiades, faciles & Oreades, atque nuosus,
Vertice qui surgit pater Apenninus ad astra,
Quicquid agri Adriacas despectat collibus undas
Daphni, tuo imperio pareat; sibi Ariminū, & ipse,
Exiguas qui voluit aquas; latiumque diremit
A Gallis, Rubicon seruit; tua iussa facesiunt,
Qui Rhenū, Parmāq; bibunt, Trebiāq; Padumq;
Quiq; colunt agros Mutina, & qui Regia rura,
Flaminiaq; omnes populi, Aemiliaeque superbae,
Ipsa vel in primis domina, & regina Rauenna,
Que larga innumeras gentes Titione gubernans,
Iure potest princeps, atque altera Romā vocari.

Causa

*Causa hæc lætitiæ est cæli, terræq;, marisq; ;
 Picenæ, Anconis, Romanæq; Urbis, & orbis,
 Pastorum, Panisq; simul. Peana canamus, (mus,
 Heus pueri, & Daphnin nostrû super astra fera-
 Daphnin, qui musas fouet, & completitur arctè
 Pierides, vatesq; sacros, sanctosq; poetas:
 Illum disparibus septem compacta cicutis
 Fistula nostra canat; canat illum tibia: cuncti
 Mortales illum obseruent, venerentur, amentq; ;*

*Dam. Quis furor hic nouus ad laudes me impellit inertè
 Daphni tuas? videor quondã mihi percitus æstro
 Cælesti; videor correptus numine diuum.
 Cernere, sit quantos tibi collaturus honores
 Diuus Stymphalius; cumulabit munera donis,
 Sidonioque comas maturè conteget ostro.
 Et iam iam lambet Tyrius tibi tempora murex:
 Ac, licet hæc sint magna satis, multo tamen istis
 Te maiora manent: nam te sanctusque Senatus,
 Purpureique colent patres, mirabitur aula
 Augustamque oris formam, egregiamque figuram
 Corporis, & meni em imperij, regniq; capacem:
 En senior solium ascendens, cymbamq; regendam
 Accipies Petri: triplici modo cana tiara
 Tempora, & aurata circumdata cerno corona.
 Tunc denum totus te te venerabitur orbis:
 Prostratique duces, & reges oscula figent
 Diuinis pedibus: donaria barbara gaza*

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

Augebit, multo argento cumulabit, & auro.
Ad te Threicius supplex, humilisque tyrannus
Accedet, mitisque tuum dehinc poplite flexo
Numen adorabit; gemmisque insignia, & auro
Subyciet calcanda pedi sua colla beato;
Ablutusque sacris undis, fluuioque salubri,
Et vexilla crucis colet, & tua signa, Draconem
Commoti exemplo reges orientis, & austri
Certatim tibi se tradent, equumque putabant,
Cui cælum seruit, cui tristis regia ditis,
Se quoque Pontifici, & Regi seruire Latino.
Tum vero nostri proceres, Gallique, Scythæq;
Germanique omnes, & fluctibus undique cincti
Oceani, extremiq; hominum, toruique Britanni
Dissidia, erroresque suos, vitamque perosi,
Se tibi permittent, lati ad causasque redibunt,
Legitimosque petent pastores, iura, fidemque
Seruabunt, pulsam cum religione vocabunt
Astræam, inque hostes nostros pia bella parabunt.
Denique pastor erit tunc vnus, ouileque fiet
Vnum, & Saturni felicia secla redibunt.

Tit. Daphni igitur cælum auxisti, numerūq; deorum:
Daphni polo, terrisque decus, lumenque dature,
Et dilectæ Ioui, & Pam carissime Daphni,
Sis felix: nostrasque leues, vbi cunque futurus
Terrarum es, curas varias, variosque labores,
Seu te habeat Phyllis, cupide q̄ expectat, et optat;

Seis

*Seu Galatea vocet Romanas visere caulas,
 Pana salutare, atq; epulis accumbere diuurn,
 Sis felix, nostriq; memor: Nos liba quotannis,
 Diuinosaq; hilares tibi persoluemus honores:
 Ante tuas aras nostra cadet hostia dextra
 Plurima, & absenti carchesia lacte feremus.
 Tu vero nostrum numen, cui fidimus, atque
 In quo nostra deo spes omnis nititur vno,
 Pastoris, seruiq; tui modo suscipe curam:
 Armentisq; illum, gregibusq; aruisq; beato.*

*Superior Ecloga, humanissime lector, quae Daphnis
 inscripta est, cum ab autore, quo tempore illam confe-
 cerat, Firmum Stephano Sansonio homini iuriconsul-
 tissimo, & Latinae, Etruscæque linguae peritissimo, dul-
 cissimoque poëtae emendanda, corrigendaque missa fuis-
 set, sic viro placuit humano, ac docto, ut ingenio de-
 lectatus, facultateque poetica hominis sibi summa fa-
 miliaritate coniuncti, non dubitavit, inscio etiam poe-
 ta, illam typographis imprimendam tradere, quæ cum
 primum inspecta, lectaque est, adeo multis rerum La-
 tinarum, poëticaeque non imperitis hominibus elegans,
 venustaque visa est, ut nonnulli facere Etruscam, non
 recusarint, conuersamque ad suum mittere autorem: In
 quibus quoniam illi probata est imprimis Antonij Ma-
 ria Vinci Firmani ciuis, & magno ingenio, magnosq;
 iudicio iuuenis conuersio, eam subijcere placuit, quam
 deinceps*

Ioan. Bapt. Euang. Poematum

deinceps Iulij Casaris Torelli sequetur interpretatio, viri tam literati, quam studiosi, qui quidem quanta cum laude versatus & ipse sit in eodem labore, quamq; uterque feliciter autorem siue aquauerit, siue etiam nonnullis superauerit in locis, intelligere facile poteris ex conuersionibus ipsius, vnde discere licebit tironibus, & Latine, Etruscæque eloquentia imperitiis adolescentibus, quomodo, quæue sint religione latina poemata interpretanda, & in Italicum, nostrumque vertenda sermonem.

Tradottione del Signore Antonio
Maria Vinco.

Dafne.

Titiro, Dameta, Damone.

Titir. **Q** VAL cosa esser dirò questa, onde il sole

Hoggi con maggior torchio il mondo alluma?
E più di pria suoi raggi fiammeggianti
Spiega dal ciel? e d'ogni intorno empiedo
Di nuouo gaudio il mondo, inalza fuori
De le false onde d'Adria il capo adorno
Di più dorate, e colorite chiome?
Forse le stelle formontando Alcide
(Di Giove onnipotente inuitto figlio)
Calca hora il ciel, cui già fece colonna?

Lieto

Lieto venendo d'Eta , per i campi
Di Flègra vincitor altiero, e illustre,
Hor de l'apieno al fin condotta guerra,
E de la strage horrenda de' giganti
Inanzi al genitor anch'ei trionfa?
Qual rumor nuouo il ciel percuote, e frange?
E mugir f' à le valli, i monti, e i liti?
Odi, com' intonano le selue
Del nostr' Monte, scosse dal gran bomba
De caui doppi, e semplici metalli?
Odi i lor spessi, e raddoppiati tuoni?
Vedi Dameta, qual sulfureo nembro
Stampano in aria? e come al tuon le nostre
Timide pecorelle son fuggite?
Come tremon gli augelli, e al caro seno
Corron de le madri? e i capretti
Paurosi, e lasciuetti saltan' hora?
Come de l'alte quercie l'alte cime
Affrettano hora il tremolar ne l'aria?
E come l'onda ripercossa trema?
Come il suolo ribomba à sì gran tuono?
Forsi il Dio Pan di sdegno acceso è contra
Le nostre greggi, e noi miser pastori?
E infellonito à i nostri danni intento,
Spogliando d'herbe, e fior campagne, e prati,
Cerca infettarci, e anciderci gl'armenti?
O pur Apollo hoggi più allegro splende,
Codendo

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

Godendo di mirar noue allegrezze

Ne gl'human petti, onde si spesso fanno
Strepito, e fiamma i bellici istrumenti?

Dame. Anch'io di ciò non picciol noia prendo,
Speme, e timor tenendomi sospeso,
Ne posso penetrar, che voglia al mondo
Accennar questo sol tanto lucente,
E questo gran rimbombo de metalli.
Pur credo certo, che'l gran Pan deè hauere
Qualche gran cosa nel mondo innouata:
L'alta clemenza sua m'affida, e face;
Ch'ogni cosa pigliar debba pel meglio.
Ma voglio, che sappiamo hor hora il tutto
Da quel pastor, che di colà s'en viene
Con frettolosi passi al nostro ouile,
E ci trarrà di dubio, perche torna
Da la città: vuoi tu gittargli vn grido,
Acciò possiamo uscìr tosto d'intrighi?

Tit. Eccolo homai vicino, e come scorto
Ha'l nostro gregge ruminar le frondi
Del citiso, & i fior del salce, tosto
Riuolto ha il picde; parmi, s'io non erro,
Il giouane Damone, o'l pargoletto,
E gentil Palamone, idolo tuo.

Dame. E Damone figliuol di Mopso, à cui
Ubidiscon in ciel le chiare stelle,
Damon, ch'intende il parlar de gli augelli,
Cui

Cui sono conte le future etadi.

*Tit. Donde viciasi Damon? che gran ventura
 Ne dirai così allegro, e festeggiante?
 Narra, deb narra à noi le tue allegrezze;
 E rasserena homai le nostre menti:
 Dinme, perche'l gran Dio, che nacque in Delo,
 Hoggi con più bel crine è à noi comparso?
 Perche l'aer, e'l mar, oltre l'vsato
 Più tranquillo, e più chiaro si dimostra?
 Cotanta gioia è forsi origin certa
 De più felici tempi? hauranno forse
 Quinci principio i giorni di Saturno?
 Che vogliono accennar si horribil tuoni?
 Guerra mortal, ò pur letitia, e pace?*

*Damo. Il gran Dio Pan temuto da l'Arcadia,
 Di cui noi siam serui, e pastor deuoti,
 Quel Pan, che sempre mai prouede à i nostri
 Armenti d'herbe, e di lor prende cura,
 Di sacra mitra à Dafne ornato ha il capo,
 E cinto del maisempre verde alloro,
 Sin che di rose, e di viole intessa
 Più legiadre, pompose, alme ghirlande.
 Così ha referto Coridon tornante
 Da la città. E dicesi hauer fatto
 Il gran Dio Pan gran cose per l'adietro,
 Ma più grande, più giusta, e santa impresa
 Non hauer mai di questa; e in ver qual cosa*

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

Maggior , e più stupenda scorge il sole ,
Da che si mostra à noi sin che s'asconde ,
Che più grande , e stupenda sia di Dafne ?
Quanto più in alto sorgon li cipressi
De i bassi roghi , e gl'alti cauati alni
De l'humili ginestre , e quanto vince
Gl'altri fiumi il gran Pò , le Stelle il sole ,
Tanto più sorge d'ogn'altro pastore
L'alto valor di Dafne verso il cielo :
E tanto vince ogn'altro pastor Dafne ,
Dafne , che con l'oprar giostra co' Dei ,
Ornamento , e splendor di Galatea ,
Di cui nessun pastor più dolcemente
Fa sentir la sampogna , onde contrasto
Fa souente con Febo , nessun meglio
Si custodir gl'agnelli , & i capretti ,
Ne chi guardò gl'armenti del tiranno
Ammeto appo le sponde humil d'Anfriso ,
Pascette meglio il grege , e preseruolò
Lungi da morbi , da lupi , e da ladri ;
A ragion dunque à lui scelto da tutto
Lo stuol concorde de' pastori vniti
Dassi in cura le pecore , & i campi
De la Romagna , e di Rauenna antica ;
Molti eletti pastor d'intera vita
Rcuerranlo , e mille e mille armenti
Cortegeranlo , e innumerabil greggè .

Lo riconosceran per lor pastore ;
 I Siluani , li Fauni , e tutti i Dei
 De' villagi , & insiem tutte le Ninfe ,
 Le Driade , le Naiade , l'Oreade ,
 El pien di nueve , che si in alto forge ,
 Padre Apenmino , Rege il chiameranno .
 Tutti quei , che da' monti , e da' colli erti
 Scorgono d'Adria il mar , vbidienza ,
 E honor rendono à te Dafne celeste :
 Arimino , & il picciol Rubicone ,
 (Termine de l'Italia , e de la Gallia)
 T'vbidiscono , e quei , che beuon l'onda
 Del picciol Ren , del Pò , di Parma , e Trebbia ,
 E quei , ch' eran di Modena , e di Reggio
 I campi , e de l'Emilia , e di Flaminia
 Tutte le genti i tuoi commandamenti
 Eseguiscono à gara , e più de l'altre
 La Regina , e Metropoli Rauenna ,
 La qual reggendo populi infiniti ,
 Sudditi al gran suo imperio , con ragione
 Si può nomar regina , e un'altra Roma .
 Questa è la causa di tanta allegria ,
 Che'l ciel , la terra , il mar , la Marca , Ancona ,
 E la gran Roma , e tutto il mondo fanno
 Insiem con Pane , e coi pastori suoi .
 Su su fanciulli miei cantiamo i carmi ,
 E portiam Dafne sin soua le stelle ,

Ioan. Bapt. Euang. Poematum

Dafne amico di Febo , e de le muse ,
E de santi , e veridici poeti :

Lui semper risonar faccia la nostra
Humil sampogna di sette non pari
Canne composta à l'usanza di Pane ,
Amino , e honorin lui tutti i mortali .

Dame. Ma qual nuouo furor spinge me inetto ,
Dafne à cantar de tuoi gran pregi il vero ?
Parmi veder acceso di diuino
Furore , quanti honor Pan porgeratti ,
Il qual giungendo doni à i fatti doni :
Il capo coprirtatti col cappello
Porporeo , e sacro ; & ben che questi hauuti
Honorì sian sublimi ; nondimeno
A più sublimi ancor sarai inalzato ,
Che i Cardinali à gara insieme tutti
Adoranti , e la Romana Corte
Mirerà , e in vn' ammirerà l'augusta
Effigie del bel volto , e l'armonia
Tanto perfetta de le membra giuste ,
E la diuina mente con l'imperio
Atta à regger i Regni , e'l mondo insieme ,
Et ecco à gl'anni più maturi giunto ,
Prima salendo ne la regia sede ,
A regger prenderai di Pier la barca :
All'hor il crin canuto di tre mitre
Vedrotti cinto , e tre corone d'oro ;

All'hor

*Allhor al fin il Mondo adoreratti,
E in genocchion i Regi daran baci
A i tuoi diuini piedi; e d'oro, e argento
Faran più ricche le barbare offerte:
Il fero Trace supplice, & humile
Verrà à trouarti, e ingenocchiato in terra
Adoreratti, al tuo beato piede
Sottomettendo il collo intorno cinto
D'auro, e di gemme pretiose, e rare,
Battizzato adorando l'alta insegna
De la croce di Christo, e'l tuo Dragone:
Mossi dal Regio esempio tutti i Regi
De l'odorato, e lucido oriente,
E de l'Austro, e di Borea, in tua balia
Porransi, giudicando esser ben dritto
Seruir à quello, à cui serue anco il cielo,
E la Regia infernal trista di Pluto.
Allhor al fin i Prencipi di Francia,
E de la Scithia, e di Germania tutta,
E la gente cerchiata estrema intorno
Da gl'alti flutti del vasto Oceano,
Et i feroci sì guardigni Inglesi,
Infastiditi di lor gare, e falli,
E de la vita, in le tue man porransi,
E drizzeranno baldanzosi il piede
A gli smarriti ouili, e chiederanno
Santi, giusti, legitimi pastori,*

Offer-

Ioan. Bapt. Euang. Poematum

Offeruando la fè , le fante leggi ,
E la religion sbandita , e Astrea
Ricondurranno ne l'antico feggio ;
Apparecchiando pietofe battaglie
Contra gl'infidi noſtri empì nemici :
Sarà all'hor finalmente vn ſol paſtore ,
Vn ſol ouile , e del vecchio Saturno
Ritornerà la bella età de l'oro :
Dafne tu dunque , ch'ampliato ha'l cielo ,
El numero celeſte delli Dei ,
Dafne lume del ciel , e della terra ,
Caro al gran Giove , e cariffimo à Pane ,
Viui felice , & ouunque viurai ,
O in Fillide , che cupida t'attende ,
O in Galatea , che à rimirar ti chiama
Gl'ouil Romani , & à menſa coi Dei ,
Dafne à Dio , à Dio Dafne , e i miei ſudori ,
Benche di neſſun preggio , non ſfreggiare ,
Ma di loro , e di me ſerba memoria :
Ogni anno io lictò pagarotti i libi ,
Come à te debbo , & i diuini honori ;
Dauanti à gl'altar tuoi caderà in terra
Spenta dalla mia deſtra più d'vn'hoſtia ,
E à te lontano ſpargerò le coppe
Colme di latte . Ma tu ſol mio diuo ,
In cui ogni mia ſpeme ho collocata ,
Prendi in cura il tuo ſeruo , e'l tuo Paſtore ,
E do-

*E donandogli armenti greggi, e campi,
Fra tuoi serui, e pastor fallo beato.*

Tradottione del Signore Giulio
Cesare Torelli.

Dafne.

Titiro, Dameta, Damone.

Titir. **C**HE debbo io dir, che sia, che pien di
gioia
*Con lampada maggior la terra illustra
Febo? e vibra dal pol piu chiari lumi,
E di nuoua allegrezza empiedo il tutto,
L'ornata testa de raggi, maggiore
Piu' assai di quel, che suol, trabe fuor dall'onde?
Forse, prole di Giove, Hercol' inuitto
Alle stelle ascendendo, hora co i piedi
Il ciel, ch'ei sostentò già, allegro calca?
E dalla cima d'Eta ritornando,
Ne i gran campi Flegrei d'ogn'intorno
Vincitor, e superbo della guerra
Fatta, della gran stragge de giganti
Altiero, auanti al cospetto del padre
Allegro, conduce hor lieti trionfi?
Che insolito fragor le nubi, e il cielo
Vrta cor rombi? e con rimbombo grande
Le valli, e i monti, e de Dori serisce*

I curui

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

I curui liti ? odi , come la selua
Di Coner per il bronzo scarco intuoni ?
Odi , come raddoppino le botte
Gl'infocati metalli ? & alle stelle
Di solfo , e pece mandino vna nube ?
Vedi Dameta , come le paurose
Caprette son fuggite ? e come gl'agni
Tremino , & alle tettenote corse
Sian delle madri ? e saltin più lasciui
I timidi capretti ? come l'alte
Quercie muouan souente le sue cime ?
E come l'onda ripercossa tremi
Con procelle di più , che horribil suono ?
La terra tutta per tonitri , e fiamme
Risplendenti mugisca ? è Pane irato
Forse al bestiame , e à i guardiani suoi ?
Et i pastori il Dio Menalio pensa
Disperder tutti , vitiar i greggi ,
Gl'armenti vccider , di gramogna i prati ,
Spogliar i campi delle verdi herbette ,
E i pascoli infettar ? ò ver più tosto
Il sol più lieto , e le bombarde spesso
Strepitanti con fiamma horribil , sono
Di nouo gaudio segno , e muoue cose ?
Dame. Questa cose me ancor tengon sospeso ,
E la speme , e'l timor mi batte insieme
Il petto ; ne che cosa questo sole ,

Ch'au-

*Ch'aureo, e maggior si mostra, e più splendente
Con insolito foco; ne che cosa*

*Hor con tanto mormorio i spessi usciti
Strepiti fuor dell'incauato bronzo,
Dell'alto ciel le stelle percotendo,
Significchino, sò; pur m'indouine,
Che qualche cosa grande habbia Pan fatta,
E per somma clemenza del potente
Padre Liceo sperar piacemi il meglio.*

*Ma ciò, ch'egli è, c'è lecito saperlo
Dal pastor (s'io non erro) che'l buon passo
Affrettando, se'n vien al nostro ouile:
Perche dalla cittade egli ritorna.*

*Titiro vuoi, che da lungi io lo chiami,
Acciò da lui possiam saper il tutto?
E dimandar del suo venir la causa?*

*Tit. S'è accostato vicino, e poi che ha visto
Le nostre capre andar via vagabonde,
Le frondi del citiso, e i fior pascendo
Delle falci, ha riuolto il piede indietro:
Certo à me pare il giouane Damone,
O'l bel garzon Palamone, tua cura.*

*Dame. Egli è Damon figliuol di Mopsò, à cui
Ubidiscon le stelle, à cui son noti
I canti de gli augelli, e del valore
Gl'augurij, e i tempi del secol futuro.*

Tit. Donde Damon' à noi? che sei per dirne

N Felice;

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

Felice , e lieto ? che stai così allegro ?
Aprici hor su queste allegrezze ; e scaccia
Dal petto nostro cotanti pensieri ;
E mostraci , che cosa del sereno
Cielo la faccia chiara , e'l vago Febo ,
Delle stelle ornamento , con maggiore
Corona il capo adorno , e de bei raggi
La fronte , l'onde taciturne , il lieto
Giorno , che cosa il mare , e'l ciel portenti .
E questa luce di secol migliore
Origine ? e di qui principio hauranno
I regni di Saturno ? i fiammeggianti
Colubri , che richieggon sì souente ,
Gettati con horribile fragore ,
Percotendo del ciel le chiare stelle ?

Guerra , ò Istitia , accennan pace , od arme ?

Damo. Pan Dio d'Arcadia , il qual Menalo teme ,
Di cui pia cura siamo noi pastori ,
Il qual ministra i pascoli à gli armenti
Nostri , e le ville , e i greggi ci difende ,
I crimi , e'l capo adornato ha di Dafne
Di sacra diadema , e coronate
Le tempie gli ha di verdeggiante lauro ;
Di porporee viole , e rose mentre
Apparecchia ghirlande per imporle
Al caro capo , così Coridone
Dalla città tornando ha raccontato :

Molte

Molte gran cose, e giuste hauer souente
Fatte il Parrasio Dio, nume mirando
Si dice; ne però si stima hauere
Fatta giamai cosa più grande, ò giusta:
E che di Dafne più marauiglioso
Vide mai Febo, ò ver quando da gl'Indi
Odorati s'affretta, ò vero quando
Nel mar Tartesio i suoi bei raggi attuffa?
Quanto il cipresso il viorno, e quanto l'alta
Alno, & i rubi, e l'humili ginestre,
E gl'altri fiumi il Pò, le Stelle vince
Il sol, tant'ei più auanza i pastor tutti,
Delitie dell'human genere, e nouua
Gloria dell'età nostra, gran splendore,
E honor di Galatea, pari à gli Dei
Dafne, del qual nessun meglio si pose
Sampogna à i labri, e con Febo assueto
A contrastar; niun pastor gli agnelli
Più dottamente, ò via meglio i capretti
Curò giamai, non chi vicino all'onde
Del fiume Anfriso si dice gli armenti
Hauer pasciuto del Tiranno Emonio,
Ha d'ogni scabia, e de fur, e de lupi
Notturni dall'insidie conseruato
Le pecorelle; onde meritamente
Sciolto è da tutto il numer de pastori,
Che le fertili ville di Rauenna

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

Coltium, e à Galli dia ragion Togati:
Accioche molti intorno eletti, e buoni
Pastor l'offeruin; lo seguano mille,
E mille armenti, & infiniti greggi
De belanti il conoscan, mille ouili
Per signore; e signore, e Re il salutino
Tutti i Siluani, i Fauni, e tutti i numi
Agrestti, delle Ninfe il grato coro,
Le Driadi donzelle, le Naiadi,
Le piaceuole Oreade, il niuoso
Padre Apennin, che s'erge con la fronte
All' alte Stelle, e tutta la campagna,
Che da i colli riguarda l'onde d'Adria,
Dafne, vbidisce al tuo saggio gouerno.
A te Arimino serue, e Rubiconè,
Che le basse acque volue, e'l latio sparte
Da Galli, à modo tuo fanno coloro,
Chè'l Reno, il Pado, la Parma, e la Trebia
Beuero e quei, che coltiuano i campi
Di Modena, e di Reggio l'ampie ville,
E di Flaminia, e d'Emilia superba
I popol tutti, e primieramente essa
Capo, Signora, e Regina Rauenna;
La qual con ampia podestà reggendo
Genti infinite con ragion primera,
Esser può dimandata vn'altra Roma.
E questa è la cagion dell'allegrezza

Del ciel siren, della terra, del mare,
Del Piceno, d'Ancona, e dell'altiera
Città Romana, del mondo, e de tutti
I pastori, e di Pane istesso assieme.
Su dunque putti cantiano le lodi
Di Pan, e alziamo il nostro Dafne soura
Le Stelle, Dafne, che le muse aita,
Le Picridi abbraccia stretto, e i santi
Poeti; di lui canti la sampogna
Nostra composta de sette disparti
Canne, canti di lui la tibia nostra:
Offeruin, amin, riuersican lui
Tutti i mortali. Dامت. Che nuouo furore
Me vile ha spinto alle tue lodi Dafne?
Da celeste furor parmi esser spinto,
E da nume diuin ratto mi pare
Veder, che grandi honor per darti sia
Il Dio Stinfalio; accrescerà con doni
I doni; è con sidonio o stro le chiome
A tempo copriratti, e hor hor le tempie
La porpora di Tiro adoreratti.
E benche queste cose siano grandi;
Pur ti restan di queste assai maggiori:
Percioche te'l senato santo, e i Padri
Porporei honoreran; l'angusta forma
Del volto, e la figura vnica egregia
Ammireran del corpo, e la capace

Mente

Ioan. Bapt. Euang. Poematum

*Mente d'imperio , e di importante regno .
Ecco che vecchio ascenderai la sedia ,
E à regger piglierai di Pier la barca .
Veggio hor le bianche tempie circondate
D'una corona d'oro , e d'una mitra
Triplicata , & all'hora honoreratti
Il mondo tutto , e i Duci , e i Re prostrati
A i tuoi piedi diuin daranno baci :
Accrescerà il tesor barbaro i doni ,
Comularalli con molto oro , e argento ,
A te supplice , e humil verrà il tiranno
Tracio , e rimesso adorerà il tuo nome
Con riuerenza , e'l segnalato collo
Di gemme , e d'oro al tuo beato piede
Sommetterà à calcarsi ; e delle sacre
Onde lauato nel salubre fiume ,
Della croce i vessili , & il Dragone ,
Tui segni adorerà ; per tal'essempio
I Regi d'Oriente , e d'Austro à gara
Mossi à te si daranno ; e cosa giusta
Pensaran , ch'al Pontefice , e Latino
Re , cui il ciel serue , e la corte di Dite ,
Seruano essi anco ; all'hora i nostri proceri ,
E Galli , e Scithi , & i Germani tutti ,
E li fieri Britanni d'ogn'intorno
Cinti dell'Ocean dall'onde , & ultimi
De gli huomin le discordie , gli error suoi ,*

La vita odiando , à te daransi , e lieti
 Torneranno alle mandre , & i pastori
 Legitimi chiedran ; la fè , le leggi
 Seruaranno , & Astrea sbandita assieme
 Con la religion dimandaranno :

E guerra pia contra i nimici nostri
 Parecchiaranno , e finalmente fora
 All'hora vn sol'ouil , e vn sol Pastore ,
 E torneranno i secol di Saturno .

Tit. Dafne dunque tu il cielo , e de gli Dei
 Il numero hai cresciuto ; Dafne al polo ,
 Et alla terra honor futuro , e lume ,
 Dafne diletto à Gioue , à Pan carissimo ,
 Sij tu felice , & ouunque sarai ,
 Le varie cure nostre , e le fatiche
 Alleggerisci , ò ver che t'habbia Fille ,
 Ch'auidamente t'aspetta , e ti brama ;
 O Galatea ti chiami à riuedere
 Di Roma gl'alti alberghi , à salutare
 Pan , e assieme trarti alla mensa de Dei ,
 Sij tu felice , e di noi ti ricordi :
 Noi ciascun'anno renderemo allegri ,
 A te diuini honori ; auanti à i tuoi
 Altari caderà per le man nostre
 Vittima scielta , e offerirem di latte
 A te assente capaci , e colme tazze .
 Tu nume nostro poi , nel qual fidiamo ,
 E nel

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

*E nel qual sol s'appoggia nostra speme
Del tuo pastor, e seruo hor cura prendi,
E d'armenti, e di greggi, e de poderi
Fallo (che ben tu puoi) fallo beato.*

Ecloga qua Stephani Sanfonij patritij, & iuriconsulti Firmani obitus deploratur.

Lycidas.

Daphnis, Stimicon, Amyntas.

Daph. **E**LA agite Andinae muse, Siculaeque ca-
mana,

*Dicite funesto crudelia funera pulchri
Carminis pastoris, passis de more capillis;
Et tunsae niueis candentia pectora palmis,
Ora pijs lachrimis, fluuiosque rigate madenti
Purpureas, roseasque genas, dum lilia plenis
Mista parant violis calathis effundere nymphae:
Ploremus Stimicon Lycidam, ploremus Amynta:
Ploremus sanctumque virum, dulcemque sodalem
Ante diem ereptum nobis, viridique iuuenta;
Donec flauentes scindit Galatea capillos;
Et vocat insana crudelia numina voce,
Flebilibus testata modis, numerisque dolorem;
Respondantque cauae lamentis undique valles;
Littoraque Assyrijs plantis, lauroque frequenti
Consita,*

Constita, luctu sono diuerberat Adria fluctu.

*Stimi. Plorent nobiscum Aonides: Parnassia rupes
 Ingemat: in primis Phæbus deplet alumnum
 Extinctum, lacrimisq; suos soletur amores:
 Quos ille huic versus, & quam diuina solebat
 Carmina dilecto facilis dictare poeta?
 Nam te Daphni ferunt erratam ad flumina sacri
 Permessi Lycidam duxisse Aganippidos vndas
 Pegasus; illi cunctos monstrasse recessus
 Parnassi, puerum musis, Claudioq; fauenti
 Conciliasse Deo; & docilem excoluisse per artes
 Egregias, ex teq; illum didicisse magistro,
 Que didicere olim Chromis, et Mnasilus in antro,
 Carmina diuinis numeris cantante Sileno.*

*Amynt. Falleris haud dubie, Stimicon; sic fama ferebat,
 Ut dicis: memini sic saepe referre Menalcam,
 Daphnidis ad cultum cum me hortaretur amicè.
 Verum ego, cum solus solum te Daphni, precarer,
 Montibus in gelidis Firmi, dum nostra capellis
 Mistata tuis erraret ovis, nos umbra teneret
 Populea, in viridi recubantes gramine fessos,
 Ut mihi, quæ Lycida, monstrares, quando per agros
 Te sequerer cunctos per amans, coleremq; magistrum,
 Esse tuo studio semper, ductuq; negasti
 Factum illum summumq; virum, egregiumq; poetam.*

*Daph. Cur non, quæ scirem iactari falsa, negarem?
 Cur iuueni laudem studij, ingeniq; magister*

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

*Inuidus eriperem? cur illi non sua staret
Gloria, nomen, honos, victuraq; fama perennis?*

*Stimi. Vnde igitur tanta est pueri doctrina profecta?
Et tam velox hausta est sapientia fonte?
Si aux, aut auspex alius, doctorq; fuisset
Diuino puero, si alium iactasset amicum,
Aut tibi, quae sciret, non vni accepta referret,
Tunc alium Lycidas doctorem credere possem.*

*Daph. Non patiar tanto, Stimicon, te errore teneri,
Quaeq; illi insignis vates mihi credidit vni
E multis lecto pastoribus, omnia pandam,
Quae viuens voluit condi, semperq; taceri.
Eductos caulis Lycidas pascebat ad vndas
Latheas hados; per pinguia pastor agebat
Nullus rura gregem; non sima nare capella,
Non gramen latis carpebat bucula pratis:
Solus cum Lycidas esset, conuersus ad ortum,
Vnde noua Phœbus lustrabat lampade terras,
Orauitq; Deum; sortem, calamosq; poposcit,
Ob quos ipsa suum mirata est Aescra poetam;
Confedit; subito est somno correptus; at illum
Vexere Aonides super alta cacumina montis:
Imposuit capiti lauros, hederasq; Thalia,
Et voluit vati nomen tribuisse coronam:
Castalios Erato latices, sanctiosq; liquores
Attulit, & pleno fluuios dedit ore bibendos:
Calliope argutasq; fides, citharamq; canoram*

Tra-

Tradidit, & dixit Nervos, quibus Ismarus Or-
 Flumina detinuit labentia, nescia flecti (phecus
 Tartara commouit, calamos, quibus Asra poetā,
 Pastoremq; suum mirata est, accipe, Phæbo
 Care puer; ferq; ipse tuum super athera nomen
 His filibus; calamis famam conquire perennem.

Amy. Nempe hoc illud erat, quod tam diuina repente
 Carmina pastores inter cantabat amicos
 Praclarus iuuenis, secli noua gloria nostri.
 Non erat illa hominis vox, non mortale, quod ille
 Mirandis cecinit numeris, diuina uideri
 Cuncta uiri poterant & dicta, & gesta beati.

Stim. In siluis, Lycida cantante, accurrere quercus
 Illicibus mistas vidi: genus omne ferarum
 Carminibus dulces attentis præbuit aures.
 Sunt sæpe ipsa suum pastorem armenta, gregesq;
 Miratiq; canes fidi, celeresq; Lacones;
 Gramen ouis; cytisum, salicesq; oblita capella est.
 Cessisses vati, Arcadiæ Pan gloria prisca:
 Cessisses fidibus Geticis in montibus Orpheu:
 Cessisses calamis Thebarum conditor, atque
 Tityre quo tenui nemo est modulatus auena
 Siluestrem melius musam, gracilesq; cicutas
 Admouit labris patule sub tegmine fagi.
 Vidisses Faunos, Satyros, facilesq; Napæas
 Ad modulos saltare nouos, festasq; choreas
 Ducere, vernanti redimitas tempora flore,

Ioan. Bapt. Euang. Poematum

Mōribus in summis, vnde est despectus in vndas,
Nereaq; Adriacum, dum pendet rupe capella
De viridi, gracili modulatus carmine Phyllin,
Ad numeros quoties nautas, dulcissima Siren,
Detinuit captos mira dulcedine carnis;
Quamuis ferretur spumosa carina secundo
Flamine ventorum: quoties cum Doride nate,
Sum Tethy Oceanus, mox cum Tritone Palemon
Et reliqua ad carmen venerunt numina ponti.

Daph. Heu pastor formose iaces: heu maxima Firmi
Gloria Piceni, eximium decus, atque tuorum
Delicia, ac splendor, rurisq; immensa voluptas,
Nympharumq; ignis: quæ te mala fata tulerunt?
Quæ te (me miserum) licentia numina rostris
Eripiunt oculis? quis pulla stamina vitæ
Dissecat? abrumpit quæ tristia fila sororum?
Vidi ego te, Lycida morientia cludere semmo
Lumina perpetuo, nec me dolor abstulit ingens;
Nec tecum perij: nec oues, vitæq; reliqui:
Scilicet aeterno ut plorem tua funera luctu
Orbis, & in tenebris viuam, fletuque perenni.
Te sine quidnam aliud fuero, quàm mortis imago?
Quàm sine sole dies? quàm nox offusa tenebris?
Lucis egens aer? turbatis fluctibus aquor?
Quàm sine grex camb? quàm falce rescicta cupressus?
Quàm pratū tenero sine flore, & mollibus herbis?
Quàm sine lēta vltro, aut lōga sine arūdine vitis?
Quàm

Quàm sine vere ãnus? q̃ aſtas sine torrida ſpicis?
 Quàm triftis, longũq; gemēs sine cõpare turtur?
 Quàm sine dilecto conſorte columba columbo?
 Quàm sine vel gladio, vel ſcuto, & caſſide miles?
 Quàm sine vel tauris curuus, vel vomere arator?
 Deniq; quàm sine vel cultu, vel amante puella?
 Omnia priſca (dolor) perierunt gaudia tecum
 Noſtra; ioci tecum, & riſus perire, faleſq;
 Tecum vnà verſus noſtri, noſtraque camæne:
 Extinctas sine honore faces, fractaſq; ſagittas,
 Fractũ in arcum, pharetrã euerſã gessiſſe Cupido
 Dicitur, & multos fudiſſe è pectõre queſtus,
 Dum tua acerba gradu ſequeretur funera trifti.
 Affuit & Phæbus, cui non latiffima laurus
 Tempora cingebat, ſed texta corona cupreſſi:
 Pro cithara triftes fundebat tibia verſus.
 Luxerunt Charites tua fata; & mater amorum
 Indoluit, ſoluitq; ſuos Venus aurea crines.
 Cuncta te Dryades, cuncta flere Napeæ:
 Te quoq; Naiades, te ruſtica numina, & omnes
 Plorarunt nymphe: laxit plangoribus Ancon,
 Ancon nymphearũ pulcherrima: docta Minerua
 Ipſa tua ingenti celebravit funera luctu.
 In primis Picena parens dolet, & vocat aſtra
 Seua, deos dicitq; feros, crudelia fata
 Appellens; iactat, magno ſuperata dolore,
 Facta amens, impoſq; ſui, conuicia calo,

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

Lamentis tenuis implens, & que subus auras:
Amyn. Non possum in tantis luctibus ire quereli;
Daphni; etenim Lycidas summo dilexit amore,
Me coluit que etiam: at contra non defuit illi
Cultus, amorq; meus. Nostros cecinistis amores
Hactenus Aonides, nostros cantare dolores
Nunc opus est. mecum blandissima carmina mollis
Fistula lusisti: mecum nunc incipe luctus,
Quos nullum tempus, quos nullum finiat ævum.
Tu quoq; que seruas incisam Amaryllida, pinus,
Cortice, diuersis numeris testabere nostros
Merores: Lycidam trunco, ramisque notabo.
Dulce mihi nomen paries seruabit, & omnis
Planta manu signata mea: Lycidamq; vocabunt
Antra, lacus, flumij, montes, vallesq; iacentes,
Hortus, ager, saltus, Lycidamq; virentia prata:
Et referent Lycidam fluctus, scopuliq; sonantes:
Illum etiam bibule lamentabuntur arene;
Curuaq; clamabunt pastorem littora passim
Ipsa suum: extinctum Lycidam deflete Molossi,
Custodes pecoris, furum terrorque luporum,
Agmina fida, canes: lente plorate gemiste,
Et fagi, & coryli, & leues in montibus orni.
Interijt pastor, quo non præstantior alter,
Seu calamos inflare leues, seu pangere versus
Doctior, & Phæbo certare peritior ipsi
Et cithara arguta, & neruis, fidibusq; cæcoris
O mihi

O mihi si dentur lacrimarum flumina , largi
 O si de nostris riui labantur ocellis ;
 Plenius ut plorem Lycidæ crudelia fata .
 Ante vltimo ex alta cantare æstate cicadæ
 Cessabunt , Philomela nefas de flere vetustum
 Desinet ; ante loquax sub vere tacebit hirundo ,
 Quàm Lycidã plorare meum mea lumina cessent .
 Ille mihi ante oculos semper versabitur ; ille
 Excidet è memori carus mihi pectore nunquam :
 Semper erit Lycidas mecum noctesque , diesque :
 Seu me Apennini teneant iuga celsa niuosi ,
 Et per Phallerios agros , ac prata pererrem ,
 Siue colam culti latissima rura Marani ,
 Aurea quo misit delicta ex arbore mala
 Media , ne Hesperidum placidis cœderet hortis :
 Seu per Cuprensos collis armenta vagentur
 Nostra sacros Baccho ; & siluas æquãtia mirer
 Phœacas longe auriferis pomaria ramis :
 Et carpas niueos flores mea dextera primos .
 O vtinam Lycidã in somnis tua dulcis imago
 Occurrat , gratas voces audire , tueri
 Formosum os liceat , gemitus deponere , & ipsas
 Hortantis lacrimas , & amaras tollere quæstus .
 Stim. Sac fletũ est , lacrimisq; datũ : iã desine Amyntæ ,
 Desine , Daphni , precor : Lycidæ est iã parta laboris ,
 Curarumve quies : mortales ille dolores
 Exiit , & citius metam quodã venit ad illam ,
 Quam

Ioan. Bapt. Euang. Poematum

Quam multi metuunt, & quo contendimus oēs,
Gaudendum: propero decessu, & morte citata
Ille quidem est felix factus, factusque beatus,
Daph. Quin, Stimico, mihi crede, Deus, Deus ille solutus
Terrenis membris, & fluxo corpore viuit:
Innocuam duxit vitam, & quos tradidit, annos
Natura, ad verum querendum contulit omnes.
Non lingua, non ille manu, non obsuit ulli
Mente, animoq; viro: sed qua re cunq; iuuare
Fas erat, & poterat, cunctis prodesse studebat.
Hac cælum Alcides, hac astra Quirinus adiuit:
Hac Bacchus, Bacchique pater, Rex ipse deorum
Iuppiter: hac Lycidas etiam diuina petiuit
Templa poli, & felix parto letatur olympo.
Concilio nunc ille pio, alloquioque deorum
Gaudet, & ambrosia fruitur; mensisq; piorum
Accumbit celsus, dapibusque, & nectare diuo
Vescitur, exposcitque memor sedesque beate,
Aetheriasque domos nobis, & ferta rosarum
Virginis imponit capiti redolentia sancto,
Quae nobis peperitq; Deum, peperitque salutem.
Cernere iam videor Lycidam, comitante deorum
Agmine permagno cælum lustrare, polumque
Mirari, & varios orbis, cursusque globorum,
Stellarumque ortus, obitusque, & cornua lune,
Multiplicesque vias solis, saturniaque astra,
Arcturum, pluiasque hyadas, pigrumq; bootes,
Pleiadas,

*Pleiadas, geminasq; arctos, Cressamq; coronam,
Et sacris pedibus miris calcare corusca.*

Sidera luminibus, taciolo labentia mundo.

Quos nunc ille choro numeros, quos cocinet hymnos

Hinc letum videor medios pæana canentem

Pastores inter veteres audire, piosq;:

Quis tua vel referat, vel gaudia cogitet ista

Aeterna, & nullis admista doloribus, omnis

Et curæ, Lycida, nostriq; expertia luctus?

Jam dilecte vale; felixq; sodalibus esto

Ipse tuis, nobisque Deum placare memento,

Atque humilis veniam nostris exposcere culpis;

Ut tandem exigua post lubrica tempora vitæ,

Auspice te, ad sedes leti veniamus easdem,

Gestantes manibus palmas: tum letus ouantes

Excipies, sanctosque malis, sanctosque periculis;

Floribus Elysia lectis è valle corona

Et cælo, & cæli comites donabis honore.

Stim. In quacunque poli parte es, mitissime pastor,

Aeternum, longumque vale. Nos liba quotannis

Ad tumulum, & plenum lactis cratera feremus;

Spargemusq; super candentia lilia, & albas,

Purpureasq; rosas; violas fundemus, & vndas

Assyrias, quas subiectus stillauerit ignis

Candenti flore expressas: tu lumine dextro

Arcis olympiados sublimi ex culmine nostras

Aspice res propius: scabiem furesque, luposque

Ioan. Bapt. Euang. Poematum

*A septis arce; atque ouibus latissima præbe
Pabula; pastores serua, pecorisque magistros:
Namque tuo cælum auxisti, numerumq; Deorum
Numine; perq; tuos radios sol auctior vndis
Exit, & illustrat maiori lampade terras.*

*Proxima Ecloga, candidè lectòr, quam placuit au-
tori Lycidam inscribere, quæve Stephani Sansoni, ci-
uis, ac iurisperiti Firmani, quem ille, dum vixit, &
amauit vehementer, & coluit plurimum, mortem de-
plorauit, cum primum condita, factaque fuit, missa est
ab eo Horatio imprimis Cardaneto amicorum, quot
quot illi sunt, eruditissimo, qui in Perusino gymnasio
bonas artes, egregiasq; disciplinas summa cum laude do-
ctrina, ingenijq; profitetur iãdũ: ab eo nanq; iuuari illã,
& meliorem fieri posse propter singularem hominis eru-
ditionem, & latinã linguã, poeticaque artis scientiam
non ignorabat. Itaque cum existimaret tunc sua do-
ctis non displicitura, cum doctissimi viri iudicio, à quo
se non vulgariter amari sentiebat, correctã, limataq;
fuisset, ex omni, qui ei noti erant, quosque plurimi fa-
ciebat, sapientium numero, illum selegit vnum, cuius fi-
dei se, suaque committeret, ac commendaret: suscepit
onus vir officiosus, & peramans; cumque sapius, dili-
gentiusque missam Eclogam, legisset, accuratusq; con-
siderasset omnia, quid de illa senserit, & iudicarit, ac
que quibus de causis non probarit, quemadmodum hu-
manum,*

manum, ac perbeneuolum hominem decebat, hac, quam subijciam, epistola non minus modestè, quam libere significauit. Quæ quoniam ueritus est poeta, ne te quoq; lector doctissime, commouerent, quibus ille rationibus, ex tribus, qui Horatio non probabantur, Lycida locis, prioribus duobus satisfieri posse putauit, eas te uoluit non ignorare; non quòd humanitati, indulgentiaq; in poetas tue diffideret, sed quod, ut sunt hominum ingenia ad uituperandum, quàm ad laudandum propensiora, cauendum sibi diligèter arbitratus est, si laudem poematis suis mereri non posset doctorum, saltè ne in iustas eorumdem reprehensiones incideret, curādumq; ut tacitis etiam illorum cogitationibus occurreret, & (si fieri posset) careret suspitione quoq; peccati, nedum peccato: ne illum quaso ineptiorem iudices, quod maluit aperire, quàm celare, et excusare, quàm emendare, quæ obijciuntur: sed timori hominis de uitanda reprehensione, quàm de paranda laude sollicitioris parce non inuitus. Quod quidem si te senserit facturum, uerecundiozem, timidiozemq; in edendis uigilijs, lucubrationibusq; suis, quas domestico adhuc carcere conclusis detinet, ad emittendas, uulgandasq; impelles quam primum. In tertio autem de tribus loco sapientissimi uiri autoritate commotus, etiam si erratum uix duci potest, ut credat, tamen, ne pertinacior uideretur, suiq; amantior, illi obsecutus est, ac morem gessit, eumque quo modo emendarit, ex ea, qua Horatio suo respondet, epistola intelligere licebit. Vale.

Horatij Cardaneti ad Ioannem Baptistam
Euangelistam epistola.

L EGI pastorale tuum carmen iterum, atque
iterum sanè libenter, ac delectatus eo
sum argumento est. sapius repetita lectio,
hoc praesertim tempore, quo etsi à poeticis
non abhorreo, non ita tamen ijs capior, ac tereor, ut
quondam solebam, vitio, ut puto, si ita appellandum
sit, etatis, elucet in eo ingenium tuum, quod ad huius-
modi scriptioem satis mihi aptum videtur natura fin-
xisse. id quod cum ex alijs tuis huius generis scriptis,
tum ex hoc facile intellexi. cuius laudes, ac virtutes,
quæ nec pauca, nec parua sunt, pluribus commemorarem,
si ad alium potius quempiam, quàm ad te ipsum, scri-
berem. cui ut morem geram, libere potius sententiam
meam dicam de quibusdam, ut perattente legisse me
perspicias. primum autem est in primis verbis, ubi
Musarum numen de more inuocas. duæ ille primæ vocès
haud satis omnino faciunt, quæ non videntur diuinum
numen inuocantem decere, propterea quod hortantis
sunt. nos vero non hortamur diuina numina, sed preca-
mur potius, & suppliciter oramus. illa vero verba igna-
uiam illius, quem adhortamur, videntur indicare. ut
apud Poetam. Eia age rumpe moras. alioqui exor-
dium illud tuum satis mihi arridet. quo loco Daphnis
Lycide obitum deplorat, vritur sane eleganti, omniq;
dolentis

dolentis affectu plenissima amplificatione: sed plurimae ille similitudines non videntur quadam affectatione carere. illa quidem à milite sumpta non videtur admodum pastori apta: cetera sane omnes mire placent; sed quòd videris eas affectuasse, hoc vnum aliquo pacto displicet. vide igitur, ne copia ipsa noceat. & si in ea tui fertilitas ingenij, ac praestantia apparet. de vnicò verbo prope finem valde dubito ne sit erratum. nescio enim quo modo Olympiacus, caelestem significet: videtur dicendum proflus, Olympiacus: alterum illud aliud valet: nisi tu secus obseruasti. quod si ita est, candidus imperti, ne in errore verfer. uti ego candidè paucula haec adnotavi, tum ut sententiam dicerem meam, ut soleo ab amicis rogatus, tum ut tibi obsequerer, cui pro nostra amicitia obsequi summè cupio. quod si ad haec aliquid rescripseris, meque ipsum refelleris, per mihi gratum feceris, & quod sententiam, tuis persuasus rationibus, facile, ac libenter mutabo, & quod tuas iamdiu literas desidero, quanquam officium non desidero. te enim vel non scribentem, officiosissimum, amantissimumque existimo. Vale, meque; quod te mutuo facere scias, ama. Quinto sacri ieiunij die.

Horatius Cardanetus tui studiosissimus.

Ioan. Bapt. Euang. Poematum
Ioannes Baptista Euangelista Horatio
Cardaneto. S. P. D.

NESCIO, quo fato fiat, ut, cum nihil mihi optatius sit, quàm aut tuas literas legere, aut ad te scribere, alterum tamen rarius faciam, quàm vellem, alterum fere nunquam: nam etiam si non infrequētes abs te literas accipio: tamen ea est illarum suauitas, ea, quam ex istdem capio, voluptas, ut, quod crebro facis, rarius facere videaris: accusem ne igitur te, quod sitim, quae exardeo, legendi tua, accendis potius, quàm sedas? neque licet sanè, neque libet: culpa enim mea est omnis, qui nihil neque scribens vnquam, neque respondens, videor significare tuas mihi literas, quae suauissimae sunt, esse insuauiores, tuumque istud officium plenum humanitatis, atque amoris, molestiam potius; quàm voluptatem afferre: etenim hac te suspitione duci puto, quo minus vir aequae modestus, atque humanus & crebrius scribas, & plenius; quòd sic fortasse ratiocinaris ipse tecum; si tam me Euangelista diligit, tam obseruat, ac colit, si tam cupidus est epistolarum mearum, quàm videri vult, cur nunquam, nisi laceffit, ad me scribit? cur silet semper? cur mihi aut non respondet omnino, aut serius respondet? haec te, credo, cogitationes, aut harum similes mouent, ut diutius quandoque taceas, ut quae te ad scribendum cum confers, parcius nescio quo modo,

ac timidius scribas : sed, ut te timor quidam, ne importunus, ac molestus sis, dum vis officiosus videri, modestiaque hortatur, ne pluribus scribas, & copiosiores literas mittas; sic me, ut taceam, diutius, quam aut mea fert natura, aut ratio patitur officij, benivolentiaque erga te mea, cogunt multa, magnaque, quibus pene obruor, nedum distineor, occupationes: omitto quotidianum, molestissimumque dociles, indocilesque docendi laborem: praetereo peramplam familiae nutriendae curam, & onus non commemoro multiplicium, de quibus, utcumque possum, praecipio, rerum explicationem, traditionemque earum artium, quibus humanitas, eloquentiaque continetur; quotus quisque est eorum, adolescentium nostrorum, qui se vel Bononiam, vel Patavium, vel alio conferant, vel ad vos veniant, ut ab eruditioribus, & tui similibus viris eas cognoscant scientias, quas ex nobis discere domi non potuerunt, cui non cogar orationem scribere, qua utatur, ut a senatu petat annuas quasdam pecunias, quibus iuare beneficentissima haec civitas solet suorum studia, quandiu absunt à patria discendi causa? quis siue Francisci, siue Dominici, siue Augustini, siue alius sectae, familiaeque vir, atque sacerdos, siue quivis alius est iuuenis vel Anconitanus, vel peregrinus, qui velit publicis disputationibus periclitari vires ingenij, disceptandasque cum sapientibus viris de summis, ac gravissimis rebus quaestiones proponere, cui non oporteat me epistolam componere,

Ioan. Bapt. Euang. Poematum

re, atque conficere ad illos, quibus volunt probari, primordiaque dicere laborum, studiorumque suorum? denique quid priuatim, quid publicè potest in vniuersa accidere ciuitate, in quo opus sit siue ingenio, siue doctrina, de quo ipse non consular? non me hercule tanquam vir doctus, ac prudens, sed tanquam perhumanus, & qui meam operam negem nemini, qui illa aut egeat, aut vti velit? addixi ego me, Cardanete humanissime, mortalium commoditati sic, vt nulli neque labori, neque molestia, neque periculo parcam, modo profim, aut, si minus id licet propter tarditatem, atq; incitiam meam, satisfaciam ijs, qui me cum eruditum esse arbitrentur, quoniam sum paulo minus, quam ipsi, indoctus, adeunt libenter ea de causa, quod vident me, neglectis saepe rebus meis, in alienis laborare non inuitum vel inspiciendis, vel corrigendis, vel aliqua alia, quacunque possum, ratione iuuandis. Hinc sanè fit, vt ad te literas dem, priuemque ipse me eo fructu, eaque non solum voluptate, sed etiam vtilitate, quam ex epistolis tuis percipio, quibus vir humanissimus non grauaris doctè, ac familiariter vel errantem corrigere, vel segnem, languentemque excitare: ex quorum utroque & quam peritus sis latinitatis magister, & quam mei amans, ac studiosus, facile intelligo. Itaque, cum diligam te mirificè propter multas ingenij, & minime vulgaris eruditionis suauitates, amo ea de causa in primis plurimum, quod qui se ad amicitiam, cultumque tuum rudiores

rudiores contulerunt , eos non finis esse imperitos , ignarosque earum rerum , quibus & ipsi errore vacare , & alios possint instituire . Quamobrem debeo tibi maiorem in modum , primum quod , cum in epistola quadam ad te mea expetibile dixissem , quod erat expetendum dicendum , monuisti me vocem illam non esse latinam ; deinde quod , cum Lycidam tibi meum meo iussu legendum , emendandumque Ortonius noster obtulisset , notasti quadam in eo , atque animaduertisti , que tibi notatione , animaduersioneque digna visa sunt , eaque ad me candidè , aperteque , quemadmodum sapientem hominem , virumque officiosum decebat , scripsisti , non aut tui ostentandi , aut mei reprehendendi auidus , sed iuuandi amici studiosus , ostendendique ea re summi tui erga me amoris . In quo tantum abest , ut me offenderis , ut nihil mihi putem siue fortunatius , siue fructuosius accidere potuisse , quam eum nactum esse amicum , unde aliquid quotidie discere , atque à quo peccans corrigi & docte possim , & perbeneuolè . Verum , ne ignores , unde irrepserit in mea scripta expetibile , scias velim me nulla re magis delectari , quam philosophorum lectione , non antiquorum solum , qui nunquam (ut nosti) sapientiam ab eloquentia sciunxerunt , sed etiam recentium , quorum pauci sunt , qui latini sint , atque elegantes , ne dum culti , atque ornati : versor autem in libris eius generis hominum libenter , quòd de magnis , ac grauibus rebus sine philosophorum disciplina latè , co-

pioſeque dicere Cicero noſter putat neminem poſſe: cum
 enim nullum ſcientiæ, nullum paulo liberalioris artiſ
 genus ſit, quod illi non profiteantur, vt ex noſtrorum,
 id eſt, oratorum, poetarum, hiſtoricorum ſcriptis pu-
 petendum eſſe, quo modo dicamus; ſic ex illorum monu-
 mentis, diſcendum, quid dicamus: ſed, dum auidius,
 atque incautiſ illos lego, ſit, vt ex ruſticorum hominum
 conſuetudine quandam contraham ruſticitatem, ſiquam-
 que ad illos attuli latinatam ex veteribus, boniſque
 autoribus collectam, atque hauſtam, ea minus puro ho-
 minum ſermone, nihil me ſentiente, vitietur, atque
 corrumpatur, contraque mihi accidat, quam Vergilio:
 nam, cum iſ de ſtercore Ennij aurum colligeret, ego ex
 auro philoſophantiũ ſtercus colligo; ac non eſ ſpinis roſas,
 ſed ex roſis ſpinas lego. Argropylyſ .n. Byzantiuſ, &
 Donatuſ Acciaioluſ, quorũ alter Ariſtoteliſ de moribuſ
 ad Nicomachuſ libroſ in latinuſ ſermonem conuertit;
 alter eorũdem non inepta ſane interpretatione explana-
 uit, alique nonnulli eiufmodi recenteſ philoſophi me in
 errorem traxerunt, apud quos illam cum ſæpe vocem le-
 giſſem, putauit tantorum virorum non minus linguam
 elegantem, quam animuſ ſapientem eſſe: ſed mea me
 decepit opinio: nam illi reruſ amplexati doctri-
 nam, verboruſ, ſermonisque puritatem aut contempſerunt,
 aut non magni admoduſ fecerunt. Quod quidem mihi
 faciendum cum ne ipſe quidem arbitrer, ſit, vt, quam
 illiſ veniam impartio, eadem me indignuſ exiſtimem;
 præſer-

praesertim cum latinitatem alios doceam . Verum , quid mirum est , latinissime Cardanete , in verbis prisca , ac Romanis errare nos , qui cum latini nati non simus , cogimur ex antiquis monumentis eius linguae petere rationem , cum ne ipsi quidem Latini , atque Romani homines eius , qua vulgo utebantur , linguae scientiam omnes tenerent ? scis , quid de Inhibendo senserit Atticus , quid Marcus Tullius : legisti item probari Antonio Pissimum , Ciceronem vero nullum id omnino verbum in lingua latina iudicare ? cui quidem Ciceroni ne Cecilius quidem , ac Pacuvius , alter comicorum , alter tragicorum princeps , boni latinitatis videntur auctores , etiam si illa nati fuerunt aetate , qua , ut innocenter viuendi , sic purè , emendateque loquendi summa laus erat ; ea tamen laude tradit idem caruisse Antonium eum , qui Lucij Crassi fuit aequalis , quem tamen maximum fuisse oratorem testatur : quae tum laus purè , latineque loquendi si omnibus contigisset , non tantopere laudaretur eam ob rem Caesar : si eo igitur seculo , quo haec lingua non vivebat solum ; sed florebat etiam , non defuerunt Romani homines , praestantesque & oratores , & poetae , qui inquinatè loquerentur , nonne aliqua nobis venia danda est post mille , & sexcentos amplius natis annos , eoque tempore , quo illa lingua excisa cum sit , ex longa veterum scriptorum observatione , animaduersioneque diligenti singulorum verborum ; non quae apud quosque , sed quae apud eos leguntur tantum , qui illa vixere . scripsereque

Ioan. Bapt. Eu ang. Poematum

etate, qua nondum peregrini, barbarique in Italiam, Urbemque confluxerant, latinitatemque siue corruperant, atque infecerant, siue radicitus conuulsam deleuerant, petamus, excerpamusque oportet omnes eius lingue rationes? qua nescio equidem, cur, qui docti videri volumus, & vetustatis amatores, vtamur libentius, etiamsi imperitius, quam nostra: ego quidem ea sum opinione, vt arbiter nefarium, atque impium esse eam linguam negligere, quam cum lacte hausimus, dum alienas excitare, & ab inferis defunctas, sepultasque ad vitam reuocare, inuita natura, repugnantibusque temporibus, stultè, frustra que contendimus: inuasit iam pridem hic morbus doctorum hominum animos, vt sua fastidiant, alienis delectentur, mirentur latina, contemnant Etrusca, atque Italica, licet illis carere, si non quassissent, non incommodè potuissent, his autem sic egeant, vt non possint parentes, affines, cognatos, necessarios, amicos, ciues denique ipsi suos, aut viuentes omnino alloqui, nisi hac vernacula, & domestica lingua vtantur, quæ, qualiscunque est, sua, propriaque cum sit, non, quod noua est, sperni debebat, sed quod non omnes modo vetustas sordes abiicit, sed iam etiam multitudine venuste, eleganterque scribentium adeo culta, ornatæque est, vt cum Latina, Græcæque certare venustate, atque elegantiâ possit, complectenda, ornanda, augendaque erat. Hoc si modo veteres Græci, Latiniq; fecissent, quo nos facimus, stomachatiq; sua,
aliena

aliena probassent, profecto nihil nunc neque Græcum, neque Latinum legeremus. Verum, ne hostis videar latinitatis, prisicarumque linguarum, quarum semper studiosissimus fui, acrior oppugnator, quam elegans doctor, missa hæc faciam, atque ad tertiam veniam epistolam tuam, quando secunda nihil habet, quod responsionem admodum effragitet. Dicis legisse te libenter pastorale carmen meum, eoque delectatum fuisse; sicq; illud laudas, ut de eo & honorificè sentias, & perbeneuole iudices: qua quidem iudicio de me tuo, poematibusque meis gauderem mirificè, nisi illud ab amore potius in me tuo, quam à mea rerum poetarum scientia, præstantiaque profectum fuisset. dulcis enim laus est omnis. sed illa imprimis, qua laudamur à bono viro, doctoquo homine, eoque, qui eius, quam laudat rei peritus est, atque intelligens. Delectatus ego sum semper poeticis studijs, versatusque à puero cupide, ne dum libenter in lectione eiusmodi scriptorum, præcipue vero Homeri, atque Vergilij; quod, cum ceteri homines ad scribendum ducantur ingenio, humanaque doctrina, poetas persuasum est eruditis omnibus duci ad præclara poemata pangenda diuino quodam numine, traditæque à dijs concessæque sapientia: accedebat etiam ad amorem, cultumque in poetas meum, quòd ad omne vitæ, atque officij genus, ad omnes actiones & ciuiles, & militares illorum carminibus videbam homines institui, atque informari: præter quam quod iuuari illis oratorem multis,

mirisq;

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

mirisq; modis testati sunt eruditissimi dicendi magistri, Cicero, atque Quintilianus. His tam multis, magnisq; de causis non satis habui illorum tantum poemata inspicere, legere attente, considerare perdiligenter; Verum etiam experiri placuit interdum, num liceret diuina aliquid sapientia proficere, quando humana nihil possem: ac licet intellexerim musarum iudicio me tanto, tamque insigni munere indignum existimatum, tamen amicorum monitis, doctorumq; virorum suasionibus factum est, ut in proposito persisterem, carminaque nonnulla scripserim non tam vltro, quam siue principum, quorum familiaritates secutus sum, iussu, siue domesticorum, amantiumque hortatu, atque impulsu: Ut enim Lycidam pangerem, Firmana Solutorum Academia (sic namq; hodie nostrates vocant conuentum doctorum quorundam hominum statis diebus disputandi, & de literatis rebus agendi causa coeuntium) princeps non suasit solum, ac rogauit, sed etiam imperauit: cuius quidem cum sapientissimi, tum mei studiosissimi viri siue precibus, siue imperio ideo cessi non inuitus, quod paucis antè diebus curauerat amantissimus homo me in cum cæcum, sodalitoriumque cooptandum non modo non ambientem, ac presentem, sed ne presentem quidem, ac cogitantem: quod quidem mihi hominis beneficium, ac studium vt periuicundum fuit, sic me illi quam arctè deuinxerit, vix dici potest. Quamobrem eius me uoluntati aduersari, repugnareque putauit non oportere, præfer-

praesertim cum peteret, ut optimi, atque eruditissimi viri, quo cum mihi vetus intercedebat necessitudo, multa officia, summus amor, siue deplorarem, siue honestarem interitum. In quo quidem poemate cum tria esse dicas, quae tibi non probentur, ea volo, cuiusmodi sunt, inspiciamus; ut, si quis est in illis error, emendentur.

Primum è tribus est, quod in primis duobus eius carminis verbis. Eia agite. &c. cum musas velim inuocare, hortor illas: quod quidem indecorè factum ex eo arguis, quod, qui hortatur, ignauam videtur illius indicare, quem hortatur, doceſque debere mortales numina non hortari, sed precari, orareque suppliciter: utque verba illa, in quibus reprehendor, hortantis esse, & segnitiam exprobrantis eius, quem hortamur, probes, Vergilium obijcis. Eia agerumpe moras. Quo poeta loco exploratū, est hortari Deum Æneam tāquam ignauum. Verum ut concedam tibi, subtilissime, acutissimeque Cardanete, quod negare possum, esse duas illas voces apud poetam eo loco hortantis, non imperantis, an non alius tibi, cum id in meo carmine reprehendebas, occurrit eiusdem poetae locus simillimus nostri?

Nunc age qui reges, Erato, quae tempora rerum. &c. Ubi poetarum princeps etiam si musam iisdem, quibus nos musas, verbis hortatur, tamen non illam ideo hortatur, quia segnis fit, sed quia non fuisset fortasse factura id, quod illam facere cupiebat, nisi eam ipse hortatus fuisset: licet igitur, quemadmodum vides, ac non
licet

Ioan. Bapt. Euang. Poematum

licet solum, sed decet etiam summi poetæ siue iudicio, siue exemplo mortales numina, poetas musas hortari sine ulla ignauia suspicione.

An non illa etiam hortantis sunt?

Sicclides muse paulo maiora canamus.

Musa mihi causas memora.

Verum tamen quis illis, quos recitauit, in locis poetam ea de causa literatus vix vnquam accusauit, quod orare numina concessum sit, hortari negatum? aut eandem, aut huius, quam ipse in versibus meis reprehendis, similem rem cum accusasset in Homero Protagoras, dixissetque non recte illum fecisse, quod, dum precari se putaret, Iram cane Dea, imperarit, sic Aristoteles poetam excusat, ut dicat genus hoc peccati non ad poeticam artem pertinere, sed ad historicam. Alter locus animaduersionum tuarum pertinet ad illum similitudinum aceruum, quo Daphnis utitur, dum, dolori indulgens, qualis ipse, extincto Lycida, futurus sit, non vna demonstrat similitudine: quem quidem locum ideo dicit tibi non placere, quod putas affectatione non carere plurimas illas similitudines. Magnum me hercule vitium est affectatio, & quo nullum est non modo (vt Quintilianus testatur) odiosius, verum etiam (vt ego arbitror) periculosius: nam, cum cetera vitentur, hoc petitur; ac, quoniam ab ingenio proficiscitur, sed eo, quod iudicio eget, & specie fallitur boni, videtur omnium in eloquentia vitiorum maximum, atque pessimum.

Verum

Verum adeo student incunditati poetae, ut ne vitia quidem declinent, ac fugiant, si ea sint aliquam allatura voluptatem: quod tamen non tam ego illorum licentia, siue potius impudentia, quam indulgentia nostra tribuendum puto: quae enim in alijs non ferremus, ea in illis non modo non culpamus, verum etiam admiramur, capti voluptate, licere quae illis iudicamus non verba solum mutare, extendere, corripere, conuertere, diuidere, licenter quae figurare, sed in suis etiam ipsorum, uedum in alienis rebus errare, modo eius, quam profitentur, artis finem assequantur: quae tamen solam esse voluptatem, eamque fingendo; non falsa modo, sed etiam quadam incredibilia sectari poetas, non facile ducor, ut Marco Fabio credam; & quod monet Horatius,

Ficta voluptatis causa sint proxima veris;

Et quod Aristoteles tradit fabulam, quam veluti animam testatur esse poematis, eam rerum esse compositionem, in qua alterum ex altero vel necessario pendeat, vel probabiliter. Sed (ut ad similitudinum nostrarum congeriem redeam) etiam si copia modum egressa vitiosa iudicatur; & vitium habetur ubique, quod nimium est; sustinet tamen, atque excusat eius vitij nostri culpam primum (quemadmodum dixi) ars ipsa, quae cum parandae voluptatis studiosissima sit, nihil est tam periculosum, quod aggredi, suscipere quae non audeat, modo illo se delectaturam suspicetur; deinde etiam Daphmidis dolor, cui laxantur habena mentis inopem

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

existimat Naso cum, qui matrem in funere nati flere
 vetet; imprudentiorem ego illum, qui amicum, ac pa-
 storem vult temperate lugere in obitu amici, & ea di-
 cere, quæ à prudentia, iudicioque proficiantur magis,
 quàm à dolore: non est Daphnis Lalij similis, qui licet
 se Scipionis desiderio, orbitateque moueri non neget, ipse
 tamen se consolatur eo maxime solatio, quod à sapientia
 nascitur erroris experte: at Daphnis dolori indulgens,
 qualis ipse, defuncto Lycida, futurus sit, vna si de-
 monstret, aut paucioribus similitudinibus, non satis
 sibi plene videtur suam significare calamitatem: quod
 ergo vna copiose declarare non videbatur similitudo ei-
 lanti magnitudine doloris pastori, vt illarum declarat
 multitudo, queruntur multe aliæ ex alijs petita locis,
 plures ex pastorali, agrestique artificio, nulla ex re ali-
 qua obscuriore, minusque communi, & quæ pastori no-
 ta esse, perspectaque non possit, vna tantum à milite,
 quam ego vitiosam putarem, si à recondita, abstrusaq;
 aliqua rei militaris parte, peritiaque non nisi militi,
 doctoque homini comperta, cognitaque sumpta forte:
 nunc autem quis est, qui nesciat indecorum, ac de-
 formem esse militem, qui armis careat ijs, quibus aut ho-
 stem petat, aut iectus vitet, ac defendat illius? quanto
 illud, quod apud poetam inquit Melibæus, indecentius?

At nos hinc alij sitientes ibimus Afros:

Pars Scythiam, & rapidum Cretæ veniemus Oaxæ,

Et peritus toto diuisos orbe Britannos.

Unde

Unde caprarius didicit Melibæus laborare Afros penuria aquarum? illosque, ac Scythas longe diuersas, seu potius aduersas orbis partes tenere? Oaxem non modo fluiuium esse, sed rapidum, & Creta fluiuium? Britannos autem Oceano a toto orbe, continenteque separari, longeque à Creta, qua & ipsi insula est, abesse? ne illud quidem, quod Tityrus dixerat, quem Daphnis imitari videtur, potest criticis, & tristioribus pectarum, poeticarumque rerum iudicibus admodum decorum videri.

Ante leues ergo pascuntur in æthere cerui:

Et freta destituent nudos in littore pisces:

Ante, pererratis amborum finibus, exul

Aut Ararim Parthus bibet, aut Germania Tigrim.

Quis enim ferat æquo animo scire rusticum Mantuanum, quod ne doctis quidem viris notum est, nisi ijs, qui geographiam didicerunt? Faceat igitur à carminibus, poematisque hæc tam erudita, ne curiosam, ac morosam dicam, animaduersionem. Quamobrem videamus illud, quod reliquum est, in quo te valde dicis dubitare, ne sit erratum, olympicamne, an olympicam arcem pro cælo dicere poetam oporteat: nam, cum apud veteres Latinos legatur non olympius solum, sed etiam olympicus, & olympiacus, sic tu illas secerni voces arbitraris, ut ab olympo quidem (qua voce poeta non montem solum, sed etiam calum significant) olympicum, ab olympijs autem olympicum deduci, sic etique putes oportere. In quo te non vsquequaque recte sen-

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

tire vir eruditissime, licet ex multis veterum, ac recentium autorum locis intelligere: pulcrem enim Horatius olympicum vocat, non cœlestem, sed olympiorum, quorum item studium Gellius bis eodẽ loco olympicum appellat, quem tu olympiacum appellandum significas: quos quidem cum graues, tum latinos scriptores Dionysius Lambinus vir nostræ ætatis eruditissimus secutus: semel, atque iterum, dum apud Flaccum de olympico pulvere disputaret, olympicum dixit certamen, quod ipse olympiacum dixisset. At libro quarto ad Herennium scriptum est. Siquis ad olympiacum venerit cursum. Et tertio de re rustica apud Maronem.

Siquis olympiacæ miratus præmia palmæ.

Ex ijs tamen non illud erat colligendum, quod tu colligis, olympicum ab olympo, olympiacum vero ab olympijs declinari: nam, licet nihil impediire videretur, quo minus id de olympiaco suspicareris, impediēbat tamen, antiquorum autoritas, ne de olympico sic sentiret, ut id verbum ad olympum tantum, non etiam ad olympiæ pertinere putares: Verum in hanc te, credo, traxit sententiam, quod non videbas, quo alio modo ambiguitatem possemus in duobus illis verbis vitare; quasi liceat vitandæ ambiguitatis causa, omnia comminisci, ac fingere; vnoq; tantum ex loco principis poetæ fas sit arguere errasse, qui sic olympiaco vsus est in carmine, ut non ad olympia, quemadmodum ille fecit, retulerit, sed ad olympum: nam, quod apud non imperitum dicendi magistrum

strum legitur. Si quis ad olympiacum venerit cursum, locus ille suspectus est plerisque putantibus, si quis ad olympia cum venerit, legi oportere: si olympico tam multi abusi sunt docti homines, eam vocem non ad olympum referentes, uti tu mones faciendum, sed ad olympia, cur, qui contra olympiacum non ad olympia retulit, sed ad olympum, peccasse putandus est, praesertim cum apud Graecos legamus, τῆς ὀλυμπιάδος θεῶν. Ἐ μὴταὶ ἐπιμαρτυρεῖται? Verum si magis Graecum verbum arridet, quam Latinum, ut tibi morem geram, pro arcis olympicae scribam, reponamq; arcis olympiados. Sed tristiter es, mi Cardanete, aestimator, & praefractior iudex rerum poeticarum, in quibus cum non errarit, qui tergum dixit pro tergus, cur errasse iudicandus est, qui pro olympico, ut numerum expleret, versumque, ac metrum conficeret, olympiacum scripsit? sed ego ineptior, qui malui Persium, quam Lalium mea legere. Quanquam (ut, quod sentio, aperiam) vereor, te, non tam quod ita sentires, quam ut me cogeres ad scribendum, & meas eliceres literas, quibus videris non mediocriter pro eo, quo me prosequeris, amore, delectari, sic scripsisse: cogisti enim me hercule: nam, cum iam diu tacerem impudentius, neque respondere quicquam humanissimis, ac perbenevolis literis tuis, aeterno potius, quam somno oppressus, excitasti me proxima epistola tam magno suffusum pudore, ut omnibus protinus curis, cogitationibusque abiectis,

vnis

Ioan. Bapt. Euang. Poematum

vnis literis tot tuis mihi epistolis respondendum statuerim, cum ne diutius inofficiosus, atq; ingratus viderer, tum vt ius meum tuerer, quibuscunq; possem, rationibus ipseq; me defenderem aduersus leuissimas, & minime acerbis reprehensiones tuas, quibus tantum abest, vt offendar, vt nullam magis ob rem te mihi non amandum solum, sed etiam colendum putem; quotus enim quisq; est his temporibus, qui non modo tam sapienter, sed etiam tam candidè amicos suscipiat siue corrigendos, siue docendos? perge igitur, vir humanissime, iuuare opera, eruditioneq; tua eos, qui se cum egere te, tuoq; iudicio sentiant, limandos se tibi tradunt: caue enim credas, me, que facio, carmina interdum, ea tibi legenda, & laudanda magis, quam emendanda mittere: hoc fecit, vt Apologiam, hoc, vt eclogam mitterem, hoc item, vt adolescenti cuidam Perusino, in quem forte in itinere, dum Roma Anconam redirem, incidi, heroicos quosdam versus tradiderim, quos tibi meo nomine redderet, quibus Sixtum Pontificem laudabam, hortabarque ad musas, musarumque studiosos, praesertim Picenos homines, complectendos, ac fouendos; quibus in carminibus si quid forte obseruasti, deprehendistiq; quod molestum sit, teque offendat, fac me queso certiore. Vale pridie Idus Iun. Ancona.

IOANNIS BAPTISTAE

E V A N G E L I S T Æ

P O E M A T V M

LIBER Q V A R T V S.

De oculis amicæ .

*D*VM soles gemini , duoque astra micantia , ocelli
 Coniungunt radios in mea damna suos ;
 Nescio quis de illis astris in pectora torquet ,

*Perque oculos adigit spicula mille meos .
 Protinus inuitus rapior , cupidusque volenti ,
 Atque reluctanti subtrahor ipse mihi .
 Vim patior tacitus ; vis est ea grata ; nec illam
 Vim queror ; est eadem vis tamen illa grauis .
 Transfixa Aetnaeis vruntur pectora flammis ,
 Quas cæcus molli fomite nutrit amor .
 Non vnda extinguit flammæ ; non herba sagittas
 Vellit , non magica carmen & artis opus .
 Illi mi soles tenebras , noctemque minantur ;
 Promittunt claros sidera & illa dies .
 Illa vehunt nobis radiantia lumina brumam :
 Illa eadem veris tempora leta vehunt .
 Illa ferunt ætus , mistisque incendia flammis ,
 Et ,*

Ioan. Bapt. Euang. Poematum

Et, quo semper amans torreo igne miser.
Florum radijs se exornat Phœbus, ab undis
Cum tacita flauas exerit arte comas.
Illa faces, sunt illa tua & noua tela, Cupido:
Pectore ea è medio cor rapuere mihi.
At uiuo sine corde tamen: Venus aurea testis:
Spe uiuo; spes est cor, animusque meus.
Hæc si non desit, moriar mihi, sed tibi uiuam:
Autor tu uitæ, tu mihi mortis amor.

Sylvanus ad Syluiam.

Sic formosa meis placuisti, Syluia, ocellis:
Sic nostra immitis pectora carpit amor:
Vt dumeta placent nostris, salicesque capellis:
Vt cupida, & mollis gramina carpit ouis.
Sic os, sic oculi fures, sic dulce labellum,
Sic dens candidulus, sic gena pulchra capit:
Vt viscum turdos, ut lenti retia casses
Et captant volucres, decipiuntque feras.
Sic animum incautum facies spectata fefellit;
Sic forma est oculis insidiata meis:
Vt turmas auium incautas mala fistula fallit:
Vt lupo impatiens insidiatur oui.
Sic facibus senis vruntur pectora amoris:
Sic cor missilibus tunditur usque meum:
Vt vidi stipulas flammis crepitantibus vri;
Atque humiles tundi grandine sæpe casus.

Ad amicam.

Lux mea, quid toties oculis tua lumina no-
stris

Vallata obscuris nubibus esse cupis?

Te sine nil letum, nil pulchrum cerno: tenebris

In medijs noctis te sine cecus ago.

Quod sine sole dies, quod nox sine lumine Lunæ,

Id, careat radijs si mea vita tuis.

Bina tui nobis sanctissima numina, ocelli

Multis leta rosis tempora verna gerunt.

Aurea secla eadem reuehunt, annosque beatos:

Nubila discutunt, letitiamque ferunt.

Addunt carminibus vires; facilesque Camenas

Adiungunt: natas conciliantque Iouis.

Castalios eadem latices, undasque propinant:

Omnia luminibus sunt mihi prona tuis.

Res tamen vna nocet, quod flammæ lumina vibrant.

Vnde mea assiduus pectora torret amor.

Sic nix Phæbeis radijs, cera igne liquefcit;

Vt mens igne tuo nostra liquefcit iners.

Ad amicam munera poscentem.

QUID me diuitias, quid regia munera po-
scis?

Quid toties vatem dona superba petis?

S

Sordida

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

Sordida quid miserum pescendo perdis amantem?
Sollicitis precibus quid mea corda fodis?
Poma quid in medio speras decerpere ponto?
Dulcia quid pleno flumine vina petis?
Non fert bruma rosas, non flauas littora spicas:
Non pisces aer, non dabit aquor aues.
Esse inopes vates omnes, tenuesque poetas
Et Phœbus voluit, Pieridesque iubent.
Non nobis tardi veniunt ad aratra iuuenti:
Non timet audaces nostra capella lupos.
Nulla Ceres nobis tumidis flauescit aristis:
Iugera non curuus nostra bubulcus arat.
Non aris magno, non auri pondere fului,
Barbara non gemmis clauditur arca grauis.
Mercibus Assyrijs, opibusque orientis onusta
Nulla redit ponto littora nostra ratis.
Quas alij cupiunt, & non sine sanguine querunt,
Vatibus ingentes effugiuntur opes.
Diuitia nobis magna sunt carmina; Phœbus,
Et, que nos ducunt, Aonidesque deæ.
Non nos, qui musas colimus, mercamur amorem;
Nostra nec ingenium munera corpus emunt.
Que grata ambobus, queque est iucunda voluptas,
Cur emitur nobis? venditur illa tibi?
An tu parua putas, obscuraque premia versus,
Et, que perpetuum carmina nomen habent?
Delia cum Nemesi docti contenta Tibulli

Carminibus, nullas pulchra poposcit opes.
 Non aurum Gallum petiit formosa Lycoris:
 Non donis Naso est capta Corinna tibi.
 Carminibus Lauram sibi conciliauit Etruscis
 Franciscus, musæ maxima cura nouæ.
 Dulcibus illa metris culti permota poeta,
 Munera nulla graui cepit auara manu.
 Postulet informis, turpisque puella monile,
 Et, quæ prostibulo fornicis ære meret.
 Flagitet infectas Tyrio bis murice vestes
 Ingenui, meretrix fœda, pudoris inops.
 At tu, quæ proauis, pallaque ornaris honesta,
 Despice magnanimo pectore dona virum.
 Sordida cui mens est, non est ea pulchra puella;
 Nec locus in forma sordibus esse potest.
 Aut istam faciem depone; aut indue mores,
 Qui tantum os deceant, conueniantque tibi.
 Ut mentis capiat præstantia rura superba,
 Quos magnus pulchri corporis vssit amor:
 Aut, si tanta famis auri, si insania tanti
 (Me miserum) versans corda nefanda tenet;
 Munera lingua audax opulentum poscat amantem,
 Aut, cui non Phœbus, Pegasidesque fauent.
 Poscatur versus cuncto præstantior auro,
 Æternumque pio vate petatur opus.
 Qui donare potest præclara poemata, nunquam
 Ille mihi, & doctis pauper amator erit.

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

*Qui valet in cælum nomen, formamque puellæ
Tollere dilectæ, sit tibi diues amans.
Sint tibi pro precio, & magnis, multisque talentis
Doctrina, & stabilis, præmia rara, fides.*

Prognosticon, & votum in futu-
rum annum.

ECCĒ redit Ianus, primas reuehitque calendæ
Perfusus multa tempora cananue.
Lux noua iam terris venturi nascitur anni;
Et toto letum funditur orbe iubar.
Pulchrior è cælo iaculatur lumina Titan:
Mitius & nostros respicit vsque lares.
Fraternis splendet radijs clarissima Phæbe:
Letior & menses ducit ab axe nouos.
Numina labentem cælo que ducitis annum,
Tempora felices voluite clara dies.
Tu quoque, progenies magni formosa tonantis,
Alma Venus dextro labere fausta pede.
Et que nuda vales armatum vincere Martem,
Eripe de forti tela cruenta manu.
Aut fac pro stirpe Ascanij, populoque Quirini
Mucronem stringat, si furor arma monet.
Verum hæc curarum sit maxima cura tuarum,
Ne sit amatori seua puella suo.
Neve pilas fugiat gelidas, orbisque niuales;

Aut

Aut missam excipiat clausa fenestra niuem.
Effice blanda Venus contortam lata remittat;
Ne tamen in glacie sit iaculata faces.
Vidi ego sæpe niues, quas candida dextera torfit,
Flammarum tacitos continuisse globos.
Et, quas credebat glacie restinguere flammæ,
Infelix auctas pectore sensit amans.
Ipse quoque ex alto sua lumina vertat olympo
Juppiter ad sanctum, Pontificemque Pium:
Hinc fera Galiorum contundat corda; rebelles
Infracti redeant ad pia signa duces.
Verte tuas acies, equitum, peditumque cateruas
Gallia in hostiles, barbaricasque manus.
Gloria, quam quondam proceres peperere vetusti,
Accendat fortes ad pia bella manus.
Et tua Germani victricia signa sequantur:
Sarmatis auspicijs militet ora tuis.
Ad tua belligeri veniant vexilla Britanni:
Sponte feri currant ad tua castra Getæ.
Te proceres Latij, te rex comitetur Iberus:
Et tam iusta ferox induat arma Scythes.
Cumque deposito gentes errore recesti,
Pralia pro vera religione gerant.
Et cruce signentur poscentes bella fideles
Purpurea reges, Pontificisque manu.
Pro Christo tellus, pro Christo militet ather:
Seruiat & Christo pontus, & aura duci.

Ioan. Bapt. Euang. Poematum

Vincuntur causa Turcæ, vincantur, & armis:
Atque iterum Romæ pareat omne solum.
Vaticana premat donaria barbara prada:
Roma triumphantes accipiatque duces.
Dentque pijs pedibus victores oscula reges:
Eoas acies dura catena trabat.
Suppliciter capti Proceres sacra flumina pescant:
Numina Romani Pontificisque colant.
Fidus, & infidus pastore regatur eodem:
Caula eadem latum claudat vtrunque gregem.
Hunc annus finem accipiat; gelidusque December
Imponat bellis, vulnerebusque modum.
Ut rediens Ianus videat sua limina clausa
Vestibus aratis, perpetuaque sera.

Ad Luciam.

QUID facis ò rerum pulcherrima Lucia, ocellis,
Lucia formosis insidiosa mihi?
Stulta, quid expectas? quid demens gaudia differs?
Prætercunt anni: cana senectus venit.
Invida mors properat; fluit irrevocabilis ætas:
Et, que pulchra fuit, fit cito turpis annus.
Eia igitur, dum pulchra places, concede fideli
Oscula amanti grata puella tuo.

Ad eandem.

VITA fugit: celeri labuntur tempora cursu:
 Et properat tacito mors inopina pede.
 Forma perit, formæque decus, quique aureus olim
 Crinis erat, canum fæda senecta facit.
 Dum sinit ergo ætas mollis, viridisque iuuenta,
 Dumque places, Veneris gaudia læta cape.

De viribus formæ.

QUO non cælestes animos, mentesque super-
 nas?

Quo non mortales trudere forma potest?
 Vincuntur tristis forma fera corda puellæ;
 Austeri que mouet pectora forma viri.
 Sumere forma Iouem taurum, cynamque coegit:
 Alciden formam perdomuisse ferunt.
 Ignavos vinci manes, & nescia flecti,
 Atque expugnari tartara forma capit.
 Forma igitur terris, forma & dominatur olympo:
 Inperat & Stygio forma superba Ioui.

Pulchra, sed auara puella ad diuitem,
 eundemq; sordidiorẽ.

ME tua non facies, sed magna pecunia cæpit:
 At (nisi mentiris) te mea forma capit.
 Quod

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

*Quod tibi vis tradi à nobis, opulentus habebis;
Si, quod formosæ poscimus, ipse dabis.*

Responsio .

FORMA placet ; sed mens tua sordida displicet ista :

*Sicque tibi (mirum) est ignis, & vnda simul.
Nam, quam pulchra facis flammam, restinguis auara :
Quæque infers, eadem vulnera nostra leuas.*

De viribus voluptatis .

QVAE quondam Circe socios mutauit Vlyssis,
Vertit & in sauas mitia corda feras ;
Hæc aliud nihil est nobis, nisi blanda voluptas
Æneadum genitrix, & Ioue nata Venus .
Vertimur in varios vultus, variasque figuras,
Capti blandicijs, delicijsque Deæ.
Vincla diu Circes cum fædo Elpenore passî,
Dulichium sequimur turba soluta duccm .

Ad Hieronymum Bonarellum
de hortis suis .

EST nymphis locus, & musis, & Apolline dignus :
Est Venere, & tenero dignus amore locus .

Hor-

Hortantur nymphae ad lusus, ad carmina Apollo:

Dicētat versiculos Dorica Musa novos.

Ducit Acidalius furor ad praecordia formae:

In pectus tenerum spicula torquet amor.

Lude igitur Bonarelle tuos mollissime amores:

Quaeq; tibi eripuit corda puella, cane.

De Parnasso monte.

EXCELSI colles, sublimes cedite montes,
Quiq; altis tumuli tangitis astra iugis.

Nam vestros tantum superat Parnassus honores:

Quantum alios superat Iuppiter ipse deos.

Ille cacuminibus Pyrrham seruauit ab undis,

Cum mortale genus perdidit ira Iouis.

Castalios habet ille lacus, diuasaq; camanas,

Et Phœbum, & Bacchum, Pieriosq; choros.

Ergo sacrum pere Parnassum, qui fluminis undas

Lethaei immemores, diluuiumq; times.

Non metuit locus ille Iouem, non dentis edacis

Saturnum, & volucres, tempora longa, dies.

In Lycaonem.

QUO tua te feritas rapit, ò scelerate Ly-
caon?

Hisce paras epulis pascere stulte Iouem?

T Igne

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

*Igne domus combusta ruit; petis avia solus:
Nocturnumque malus frangis ovile lupus.*

De Pyrrha, & Deucalione.

CVM vidit lapides deponere Pyrrha figuram;
Et formam silicem vertere Deucalion;
Quisque sui similes miratus corporis artus,
Vix putat humanum se reparasse genus.

De Phæbo, & Cupidine.

QUID Pythone tumes? quid iactas Phæbe sagittas?
Ista tua assurgunt tela Cupidineis.
Ipse feras superas; ast ille hominesq; deosq;:
Nec parcit matri blanda Erycina tibi.

Interpretatio Daphnes in laurum versa.

VERSA est in laurum fugiens Peneia Phæbum,
Et durus cortex virginis ora tegit:
Quòd lignum est, quæcumq; suum contemnit amante
Virgo: Phæbe Deo est par tibi quisquis amat.
Sic ve. crude vultus, atque ora puella,
Et quæcumque suum spernit amata virum.

Ad

Ad Michaelem Cossium, Patritium Neapolitanum, poetamque egregium.

TE ne furor poterit Martis diuellere dulci
 Musarum amplexu, Castalioq; choro?
 Accendent igitur mitissima pectora dira
 Ad fera terribili classica bella sono?
 Aspiciet quisquam meditantem vulnera dextram?
 Et tela in manibus sanguinolenta tuis?
 Non facit ad cedes, nec ad impia praelia vultus,
 Non animus, non mens, ingeniumq; tuum.
 Arma alij tractent; pulchram per vulnera mortem
 Exposcant: populos ad noua bella vocent.
 Altera militia est te dignior; ipse Cupido
 Te iubet in castris tutius esse suis.
 Aptius hoc belli genus est iuueni, atque poeta:
 Cum Phæbo, & musis est bene iuncta Venus.
 Quis non Aonidum verus modo cultor amavit?
 Cuius non lecti carminis autor Amor?
 Quisque suas pugnas canit, & sua praelia vates:
 Quisque suas artes, insidiasque refert.
 Pugnamus contra teneras, mollesque puellas:
 Nos miles, nos dux, signifer atque sumus.
 Ipse tamen, qui nos torquet, persæpe Cupido
 Adiuvat; & cupidis tela ministrat Amor.
 Sæpe etiam placidam mentem, pectusq; puella
 Et mite ingenium carmina culta mouent.

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

*Carmina Bistonij vatis traxisse feruntur
Cum siluis plantas, flumina, saxa, feras.
Threicia fretus cithara, fidibusq; canoris
Mouit, & Aetnae carmine corda dea.
Carmina vim caelo possunt inferre; parentis
Carmina natura frangere iura valent.
Lesbia carminibus doctis tibi capta Catulle est:
Delia cum Nemese capta Tibulle tibi.
Carmine Nasonis facilis quoque capta Corinna est:
Ille fuit mollis, mollis & ista fuit.
Cynthia non ne tuo tibi carmine parta Properti?
Carmine non Gallo blanda Lycoris erat?
Pelluntur curae, pelluntur carmine morbi:
Carmine rusticitas, duriciesque fugit.
Carminis obsequio teneri mollitur amica:
Mitia corda (mibi crede) puella gerit.
Carminibus quoties placata est Lucia nobis:
Quamuis ipsa grauis sit, mea musa rudis.
Fortis tormentis expugnat mania miles:
Expugnat versu pectora doctus amans,
Formosus forma, sacundus diuite lingua
Fidit, diuitijs diues & ipse suis;
Cur non confidat vates quoque versibus? ecquae
Non cupit ornari pulchra puella metro?
Fide igitur Cossae ingenio: tela abijce: fide
Parnasso, cultis carminibusque tuis.*

ERGO tuo aspectu, dulciq̄ue carebimus vs̄que
Colloquio? & miserum me premet vs̄q; dolor?
Ergo tuæ lucis radijs spoliata timebit
Dulcibus æternas cæca domus tenebras?
Collectas ergo temere, & iuueniliter iras:
Mitia seruabunt pectora perpetuas?
Non erit ergo graui sancto sermone magistro
Fas segenem interdum carpere discipulum?
Nunquid id est odium? est an amor? qui corripit, ille,
Crede mihi, id magno ductus amore facit.
Sæpe pater natum castigat, & increpat ore;
Sed tamen est nati maxima cura patri.
An quicquam nobis vno te carius? ornem
Cur non egregijs artibus ingenium?
Tu me traxisti Firmum: mihi tradita summa est
Cura tui: genitor me tibi proposuit.
Te ne igitur patiar latias contemnere musas?
Te patiar Græcias temere Pierides?
Vtilitas mihi cura tua est, non vana voluptas:
Est placidi obsequij hoc, illud at officij.
Obsequio officium potius mihi: sit tibi acerbum,
Quod facio; sit mox vt le, sed pariter.
Qui tibi displicco, placeo tamen ipse parenti:
Grata tua est nobis gratia, grata patris.
Verum; quod nostro complexu te abripit, vnum

Ioan. Bapt. Euang. Poematum

*Est id, quod patrem nã mihi conciliat.
Parce igitur, monitis animum si læsimus vnquam:
Atque graues iras excute pect̃oribus.
Ipse tibi parco, peccasti siquid; honestè
Iungamus sanctam rursus amicitiam.*

Ad Octavianum Humilem poetam
insignem.

DVL CIA sunt, Humilis, nobis tua carmina;
gratum,
Iucundumque tuos sepe videre modos.
Rusticus, ignauus, sim denique ferreus, atque
Mentis inops, auide ni tua metra legam.
An ne potest quicquam fieri te dulcius vno?
Musa potest fingi blandior vlla tua?
Num magis optavi quicquam, quàm viuere tecum?
Quamque tuis numeris, colloquioque frui?
Sed quòd te raro inuisam, quod carmina nunquam
Nostra legas auidus, cura, laborque facit.
Cogimur antiquas doctorum voluere chartas:
His nocte, & tota his inuigilare die.
Inde latina mihi, sunt inde Etrusca petenda;
Inde &, quæ doceo, dogmata Graia peto.
Sunt aliæ curæ multæ: sed inertia partem
Nostræ huius sceleris sustinet ipsa bonam.
Sæpe negant etiam vires, versusque camæna:

Et

Et crebro inceptum rumpere cogor opus.
 Et quoniam faciles Humilis non assequor artes,
 Scripta mea haud cuiquam posse placere reor.
 Nec placeo ipse mihi : ingenium natura, negavit
 Doctrinam, misero res mihi parua domi.
 Hæc sunt, quæ faciunt, ineam ne prælia segnis;
 Inuictæ imbellis congregiarque tibi.
 Et tamen ecce meum testantia pauca pudorem
 Iam mittenda tibi proxima scripta leges.
 Tandem sub nostris versantem cernere signis
 Et licet, & natum gratulor ipse tuum.
 Dux cupidi cupidus lectus sum militis: illum
 Ut tua tutatur, sic mea cura iuuet.
 Ut sermo, ut taciti vultus declarat imago,
 Non erit indignus te patre; meque duce.
 Si, quam discipulus docilis, tam forte magister
 Doctus eram, poterat discere multa breui.
 Sed doctrina fide pensabitur, atque labore:
 Ille tuus fuerit filius, ille meus.

Ad Marcum Antonium Assaltum.

DELICIAE Aonidum, Phæbi, & mea magna
 voluptas,
 Assalti generis gloria, splendor, honos.
 Carminibus quid me emeritum in noua prælia poscis?
 Quid segnem toties ad dubia arma vocas?

Te

Ioan. BAPT. EUANG. POEMATUM

*Te vires in bella vocant; exsuscitat aetas,
Spes, animus, studium, Castalijque chori.
Nosira soporifero, longoque oppressa veterno
In tenebris latitans, fessa carnena iacet.
Nos premimur curis; vacua tu lentus in umbra
Dulcia Acidalia dicere furta potes.
Certabit tecum cantando Quirinus: illum
Norunt Parnassi numina; Phœbus amat.*

De Martij mensis niuibus, atque
frigoribus.

ROMVLVS agrestī populo cum scriberet an-
num,
Et nulla in menses scinderet arte decem:
Nescius astrorum, natura ignarus, habere
Mauiorem voluit tempora prima patrem.
Arma tibi nimium, castra & placuere Quirine:
Ignota optata commoda pacis erant.
Est anni male Romani data cura parenti,
Et bellatori credita prima dies.
A Marte auspiciū tristes sumpsere calende:
Illud dissidij est causa, necisque Remi.
Illud finitimos populos, veteresque sabinos
Concitāt; id leti causa fuitque tui.
Iunxisti Venerem Marti; mensisque secundo
Nomen honoratum tunc Erycina dedit.

Sic fera corda patris mulceri posse putasti,
Si placida immiti proxima diua foret.
Nec pentus tua te sententia vana fefellit:
Placat amatorem nam Venus ipsa suum.
Nec tamen id potis est semper prestare; quod ille
A domine abstrahitur saepe furore sinu.
Saepe quoque Aetnao rediens Vulcanus ab antro,
Vxorem seruat, Marte dolente, timens.
Tunc insanus amans seuit, furit, aestuat, atque
Tela manu valida sanguinolenta quatit.
Tunc natura timet, luculantur in aethere venti,
Tollitur vnda mari, nix tegit alta solum.

Ranarum conquestio ad Petrum Mat-
thaeum Meliorem.

QVAE rabies malefana domos, & regna pro-
 fanat
 Tristia, quae ranis Iuppiter ipse dedit?
 Quis furor cuertit sanctos, patriosque penates?
 Exiguus laribus tam fera bella mouens?
 Quae tanta inuidia est, quae nec considerare limo,
 Nec patrijs ranas simbus esse sinit.
 Quid cessisse iuuat Neptunia piscibus arua?
 (Nam sponte immersum cessimus coeamum)
 Quid prodest hamos timuisse, & retia? ponti
 Quid non (heu) intidas incoluisse domos?

Ioan. Bapt. Euang. Poematum

Num nos exigui tutatur gurgitis vnda?
Num cæni insidias pessimus arcet odor?
Num pluuia cantus venturae præcius, aut nos
Natura imbellis seruat ab hoste fero?
Corperis obsceni num forma ingrata tuetur?
Noxia num carnis vis metuenda mala?
Quid tibi vis, Melior non re, sed nomine tantum,
Cum clam limosis insidiaris aquis?
In te quid miseræ rane commisimus vnquam?
In nos quid timidus impia bella geris?
Si gula te impellit sordens, stimulatque palatum,
Infer bella auibus, piscibus, atque feris.
Dat cælum largam prædam; dat terra; dat aquor:
Cænosa rana sordida præda sumus.
Nobiscum viuunt, habitant, coeuntque rubetæ:
Illarum virus discere timere malum.
Nostra angues etiam lutulenti stagna frequentant:
Dum nos ipse capis, ne capiare, caue.
Ne pete tam vilem per tot discrimina prædam:
Sit tua, nostra simul sit tibi cara salus.

Ad gallos, gallinas, capos post festum Nicolai
diem domum nostram afferri solitos
ab auditoribus nostris.

QUID facit: s segnes? cur non de more fre-
quentes

Limina cristatae nostrae volatis aues?
 Quae mora vos retinet? Vestros quae causa volatus
 Impedit? aduentus praeterire dies.
 Non volitat curuis pedibus, vestroque timendus
 Milius audaci culmina nostra super.
 Callida non cautas necbit vulpecula fraudes;
 Illa domi nunquam est insidiata mea.
 Nulla igitur causa est nostros vitare penates;
 Quos non communis vitat Apollo Deus.
 Ille sui musis etenim comitatus amicis
 Non timet interdum vatis adire domum.
 Cristati generis dux inuictissime, lucem
 Carmine qui reuehis, significasque diem;
 Unus, qui cantu, & crista terrere leones
 Diceris, & Libyae cogere terga dare;
 Ad nostros properare lares, & castra mouere
 Agmine ne timeas te comitante tuo.
 Ipse omnes alios, qualis cristatus Achilles,
 Celsus eques, ductor praegrediare tuos.
 Pone tuos gressus seruet fidissima comitrix:
 Martia post miles signa sequatur ouans.
 Extremus veniat, cunctantiaque agmina claudit
 Imbellis, cessit qui tibi regna, capus.
 Ut victor tendit celsa in Capitolia Caesar:
 Sic decet ad nostros Galle venire lares.
 Teque, tuumque senes, pueri, iuuenisque triumphum
 Conspicient: carmen docta puella canet.

Ioan. Bapt. Euang. Poematum

*Segnitiam exprobrans nostram, testabere metris
Iam matutinis ales adesse diem.
Danſque expergificas pleno de pectore voces,
Ad ſolitum ſtudioj me reuocabis opus.
Oua autem interea gallina recentia coniux
Enitens nobis officioſa dabit.*

Ad vallem Siculam in Marſis de Panſe aduentu
ad latrones, ſicariosque tollendos.

MARSORVM vallis pulcherrima, diſta re-
centi

*Nomine Sicelidos, Trinacriyque ſoli,
Forte quòd has oras Siculi tenuere coloni;
Diues & antiquos inſula miſit auos;
Quodque ſuos cano transmittens ignea Corno
Agricolae gelidis credidit Ætna iugis,
Excipe Saturni redeuntia ſecula tandem
Lata ſenis; reddit tempora priſca Deus.
Ille tuos claro miſeratus ab axe labores
Mittit deſeſſis ocia ſera viris.
Ante tamen Cacum, ſeuumque Lycaona perdet,
Perdet & Antaeum, Gerionemque triplum.
Viribus Herculeis, & claua caſa trimodi
Cætera terrarum monſtra videtis ouans;
Eſt opus Alcide magni portenta, ſeraſque
Tollere, mortales eximere atque metu.*

Ad

Ad nos à magno demissus Pansa Philippo
 Iusque, fidemque, sacrum fasque, piunq; refert.
 Hic pulsam Astrucam terris, reuocabit olympo:
 Redderis regno virgo pudica tuo.
 Marforum colles, princeps latetur Alarcon:
 Gaudeat Adriaci littus, & vnda maris.
 Gaudeat ipse suis cum collibus Apenninus,
 Et montanorum rustica turba Deum.
 At tu, qui gemino mons surgis ad aethera cornu.
 Frigidus hiberna tempora cinge niue.
 Non nisi Cyclopes nuper spectare dabatur,
 Latronum catus, semiferasque manus.
 Nunc vero aspicias nymphas, comitesque Dianæ:
 Et tua præpinguis gramina pascet ouis.
 Errabit virides nullo custode per herbas;
 Tondebit dumos lata capella tuos:
 Fronde super viridi grata proiectus in umbra
 Cantabit flammæ Tityrus ipse suas.
 Non septa insidias, non vim, scabiemq; timebunt;
 Non cinctum vallo claudet ouile gregem.
 Carpet iter intus noctaque, diuque viator:
 Externas cupiet nullus auarus opes.
 Nullus perlongo committet semina sulco:
 Nullus præduro vomere scindet humum.
 Sponte sua tellus feret omnia: grata perennes
 Vires dabunt fontes: flumina lactis erunt.
 Quicquid nunc vsquam ferri est, vertentur in aurum:
 Clau-

Ioan. Bapt. Euang. Poematum

*Claudetur belli porta cruenta feri.
Nulla teget nubes radiantia lumina Phabi:
Nullus Tyrrhenas conciet curus aquas.
Ver dabit aeternos flores: ex arbore quoque
Mitia poma graui mense puella leget.
Non fasces quisquam metuet, iustasque secures:
Nullus erit morbus, non labor, atque dolor.
Eia igitur leti venienti occurrite Pansa,
Quos nullum crimen sollicitare potest.
Palladios pueri ramos, pœana canentes,
Tendite; candentes sparge puella rosas.*

Ad Vincentium de Luchis Episcopum Anconitanum pro Alexandro Malatesta gratiarum actio.

HIPPOLITVS quòd tractus equis; quòd traxerat Hector
*Peliden contra, pergama celsa diu;
Quodque Neoptolemus puer est in castra profectus;
Quòd puer Astianax regius vrbe fuit;
Nomina sumpsirunt; sic tu Vincentius, omnes
Quod vincis, credo, dictus es ore Deum.
Dicere non ipsi tanto potuere parentes
Nomine, non hominis vox fuit illa quidem.
Quippe Iouis monitu, vel Apollinis ore vocaris.
Victurum poterat non nisi scire Deus.*

Vincis

Vincis enim cunctos vnus proceresque , virosque
 Virtute , ingenio , iustitia , atque fide .
 Vincis Alexandrum splendore ; & sacra professus
 Vincis Romanum religione Numam .
 Et quamuis multa , ac magna te ad sidera tollant
 Virtutes , non est , sed tamen illa minor ;
 Quid pueros , iuuenesque Deum , templique ministros
 Suscipis , exemplo muneribusque iuans .
 Per te praeclaras dociles cognoscimus artes .
 Per te Pierios discimus ire lares .
 Est tua , quod tegimur pietas ; tua cura , quid artus
 Effugiant aethus , effugiantque niues .
 Ecce tuo iussu , sumptuque tributa lacerna
 Nunc noua cum palla corpora nostra tegit .
 Optime pro tanto quid reddam munere princeps ?
 Quid ? nisi versiculos , quod mea musa potest ?
 Diij reddant meliora pii ; grauiorque tiara
 Exornet meritis purpura sacra comas .
 Dentque tuis tandem pedibus sancta oscula Reges :
 Atque vnus totum Pastor ouile regas .

In Helenam Vendraminam Virgi-
 nem Venetam .

DV M dubitat , faceretne Deum , faceret ne
 puellam
 Iuppiter ; ecce dea es facta , puella simul .
 Py dubitat natura (mens) faceret ne puellam ^{Sed}
 Factus es , o pulcher , pater puellae puer .

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

*Sed dea dum fieres, dubitat, Venus, an ne Minerua
Virgo fores; subito es facta Minerua, Venus.
Cumque Mycenæ placuisset forma puella,
Illius egregiam te capere ora iubet.
Sic Iouis est magni summo de vertice partus
Vno nata Helene, nata Minerua, Venus.
Forſitan & Iuno diuum regina fuiſſes:
Si non illa ſoror, tu Ioue nata fores,
Idem, qui genuit, certo ſic federe ſanxit;
Nequa Iouis natas tangeret inuidia:
Vatibus antiquis tu priſca Minerua faueto;
Tu noua noſtra nouis nata Minerua faue.
Tu Cytherea Venus vulgaris mater amoris;
Cœleſtis Veneta hæc mater amoris erit.
Tu cupidis rapiare viris Spartana puella;
Vna homines rapias tu Veneta, atque Deos.
Æterno imperio magni ceſſere tonantis:
Aſſurguntque nouæ numina priſca deæ.
Sic quicquid Pallas, Venus, & formoſa Læcena,
Priſcæ habuere deæ tres, habet vna recens.*

In Dianam Melioratam Coſmi Coſolini
vxorem vita fundam.

DE SPICIENS terras ſummi moderator o-
lympi
Magnus, ad Adriacas lumina vertit aquas.
Cum

Cum tua strata solo, curuati littoris Ancon,
Udidit Acidaliae templa superba dea.
En collapsa iacent pulchrae delubra Erycinæ:
Vrbs, ait, an maius Dorica numen habet?
Dixerat; atque oculos dum curua ad mœnia torquet,
Occurrit summo pulchra Diana Ioui.
Tres illam Charites, totidem nymphæ, atque Cupido
Quod sequitur, dubitat, sit ne Diana Venus.
Percussus forma ingenti miratur, & ardet,
Et cupit, & dignam, quæ colat astra, putat.
Ista Diana Venus, Venus ista Diana videtur:
An neutra est, quoniam maior utraque dea est?
Ornabis nostros formosa, & casta penates:
Non es mortali femina digna toro.
Sic ait; & raptam complexus ad æthera velox
Euehit; & magnam tum iubet esse deam.

**Ad Protonotarium Balconem Pontificiæ
 classis legatum.**

S*is ne toga, an bello maior, iustissime Princeps,*
Cogimur à magno nunc dubitare Pio.
Nam, qui te voluit populis modo dicere iura,
Nunc classi iniunctum præficit ille sacræ.
Jura Numa & poterat sancire, & condere leges:
Sed virtus illi bellica nulla fuit.
Vicit finitimos, & gessit bella Quirinus:

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

*At non composuit moribus ille suos.
Sed tu iure Numam superas, armisque Quirinum:
Hostibus es terror, spesque, quiesque tuis.
Ante tuos Themis incedit iustissima gressus:
Tristia Gradius post quatit arma pater.
Altera quam faueat tibi, Dorica nouerat Ancon:
Alter quam faueat, discere Turca potest.
Te Tyrrhena cohors, & te Picena iuuentus,
Regia ductorem Roma sequetur ouans.
Te proceres Veneti, populus, sanctusque Senatus
Seruabit; tecum miles Iberus erit.*

Ad Ioannem Austriacum Christianæ classis
contra Turcas Imperatorem.

DV M Cytherea polo pulchros conuertit ocellos.
Ad sua dilecta templa vetusta Cypri;
Barbarus hæc, inquit, Veneri gratissima regna
Vastabit miles vulnere, cæde, fame?
Ipsa meas patiar dulces incendia sedes
Vrere? nostra truci concidet ara manu?
Pulchra Iouis proles, materque Cupidinis alma,
Turpe dea imperium Martis amica feret?
Sic ait incensa; & Siculas defertur ad oras
Vulcani, Ætneas ingrediturque domos.
Arma petit diuina virum, queis concidat hostis;
Sitque vnda Ambracij tincta cruore sinus.

Non

*Non illa Aenea, non Marti tradit, utrunque
 Atolo meminuit succubuisse duci.
 Caesaris inuicti prolem fortemque, piamque
 Dignam diuino munere diua putat.
 Hunc adit, & iuueni Vulcania detegit arma:
 Mirantem alloquitur sic dea blanda virum.
 Certa Deum soboles, Cypri Dea, mater Amoris,
 Hæc tibi nunc offert arma gerenda Venus.
 Turcarum imperium euertes, & fortia regna;
 Concedent armis omnia victa tuis.
 His mihi restitues Cyprumque, Paphumque, Gnidumque,
 Sublato imperio, barbaricoque iugo.
 Contundes genus indomitum, populosque feroces:
 Pulsabis fama solis utranque domum.
 Te minor Alcides, obscurior ipse Quirinus;
 Et tibi Pelides, Marsque secundus erit.
 Cumque omnes gentes, & totum viceris orbem,
 Subdiderisque pio barbara colla iugo:
 Ascendes tandem caelestia templa triumphans;
 Conptaque perpetua tempora fronde geres.*

Ad Pium Quintum Pontificem Maximum,
 de victa Turcarum classe.

QUOD coniurati veniant ad classica venti;
 Et faueat Christi pontus, & aura rati;
 Quod victas classes, & barbara signa referre

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

*Cernamus nostros ad pia templa duces;
Quodque catenatas acies, regesque superbos
Spectes Roma tuo subdere colla iugo;
Quod duplices vno populi pastore regentur;
Atque vnum duplicem claudet ouile gregem;
Fit superum studio, fit certo numine diuum;
Fit prece Romani, Pontificisque Pij.*

Ad Marcum Antonium Columnam.

CANTEMVS victas pueri, innuptaq; puella
Eoas acies, Threiciasque rates.
Canemus captos reges, populosque superbos,
Barbaraque inuicta signa relata manu.
Fronde sacra, et viridi vittricem cinge Columnam
Roma, triumphantem suscipe leta ducem.
Non tam scipiadas veteres coluere Quirites;
Quam coleris cunctis alta Columna locis.

Hos ad Pium Quintum Pontificem Optimum, Maximum, atque ad Marcum Antonium Columnam superiores versus de nauali nostrorum victoria de Turcis Anconæ autor, ubi tunc publicè bonas literas profitebatur, ac docebat, cum fecisset, vni ostendit Paulo Monaco Anconitano viro artium ingenuarum, rei que in primis poetica studioso, quo familiariter utebatur, cuiusve hortatu, impulsuque eos fecerat; qui cum à

Paulo

Paulo Romam missi fuissent ad aulicum nescio quem
 literatum hominem, forte factum fuit, ut ab illo de-
 monstrati, traditiq̄ue cum fuissent ijs, qui tunc quic-
 quid tota Italia de tantare, tantaque victoria à quo-
 quam metricè, poeticeque scriptum fuisset, conquiren-
 dum curabant, mittendumque ad Urbem, ab illis vna
 cum præstantium poetarum, virorumque ingenio, &
 doctissime laude insignium præclaris carminibus permul-
 tis, editi sint, inconsulto, ignaroq̄ue autore. In quæ
 forte carmina si unquam incidisti, bone lector, scito à
 typographis in quarto eorum, qui ad Marcum Anto-
 nium scribuntur, versuum erratum esse: nam, cum in
 autographo scriptum esset signa relata, illi, depravata,
 vitiatæque scriptura, signa impressere, edidereq; Ze-
 lita; cui quidem voci nullus ibi esse locus poterat omni-
 no. Id ne suo factum vitio, erroreque crederes, vo-
 luit te autor ipse non ignorare. Vale, & ad reliqua le-
 genda perge libenter.

In prædonum Turcarum cymbam captam
 à Veneta trireme.

TRAIANI monumenta p̄ij, portusque vetu-
 stus,

Gaudet, & vrbs Dorum nobilis vna sinu.
 Cymba feri Thracis trahitur captiua remulco,
 Quæ modo completrat littora cuncta metu.

En

Ioan. Bapt. Euang. Poematum
*En tibi seruatus cum libertate salutem
Acceptam trepidus nauita, Marce, refert.*

In Diuum Augustinum.

MAIOREM eloquium faciat, doctrinaque
*an alma,
Augustine, fides te, dubitare licet.
Dum legimus libros, miramur fulmina lingue;
Miramur calami scripta beata tui.
Dum vitæ cælestæ genus spectatur honestæ;
Diceris, & merito, maximus esse patrum.*

In monumentum Iesu Christi Dei,
& hominis.

VITAE autor, mortem moriens qui strauit,
*& erbi
Morte dedit vitam, mortuus ecce viget.*

In Valerium Argolicum generum,
egregium pilæ lusorem.

IPSE pilam torques; torquet quoque Iuppiter or-
*bem:
Quis te igitur similem nunc neget esse Ioui?*

In

In Terminum .

DV M nullus priscos dirimebat terminus agros:
Iurgia clamorū nulla fuerē foro .

Litibus vrbs ; bellis , atque ensibus arua carebant :

Terminus in gladios vertit aratra malus .

Aurea Saturni sunt secula dicta , quod illum

Non habuere : grauem dispulit vrbe Plato .

Quare , si quis erit , placeas cui , Termine , eidem

Illi etiam lites , iurgia , bella placent .

In eundem .

VT tollas , non vt facias , bone Termine , lites ,
Te priscus longo limite cœpit ager .

Verum , cum facias , non tollas , Termine , lites ;

Es procul è cunctis eijciendus agris .

In eundem .

AN nouus à veteri quid distet Terminus , o
ptas

Scire ? tacet priscus , garrit at vsque nouus .

Hostis erat litis priscus , bellicus ; sed iste

Et querit lites , & noua bella parat .

In eundem .

OMNIA dicuntur magno cessisse Tonanti
Numina ; non cessit Terminus ipse tamen .

Anti-

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

*Antiquam retinet mentem, veteremque figuram:
Estque lapis durus, durus, ut ante fuit.*

In eundem.

QVA re conueniat cum prisco Terminus illo
Iste recens, paucis accipe versiculis.
*Est infirmis uterque lapis; neuterque peritus
Magnis hic diuis cedere, at ille viris.*

In Picum.

TE LA parat Picus; meditatur, & impia bel-
la;
Antiquam meminit se quia Martis auem.

In eundem.

QUIS te fecit auem? quis sparsit corpora plu-
mis?
*Ora quis in rostrum vertit honesta loquax?
Doctus equum domitor, magnus Rex Pice fuisti:
At nunc es (miserum) garrula factus auis.
Scilicet hoc Circe debes, tibi barbara Colchis.
Sæua veneficis suslulit ora suis.*

In obitum Benuenuti Pauesij Anconitani
adolescentis.

FORTVNATE puer, teneris qui ereptus ab
annis,

Scandis

Scandis ad aeternas, aetheriasque domos.
Felix, qui frueris, nobis, terrisque relictis,
Concilioque Deum, colloquioque Iouis.
Felix, qui pedibus nunc calcas astra beatis,
Libans caelestes, ambrosiasque dapes.
Felix, cui superi plaudunt, letatur & aether:
Quemque facit diuum mensa beata Deum.
Felix, qui, nebulis scissis, tenebrisque remotis,
Conspicis vnus numina terna Dei.
Nos vero sine te miseros, mæstosque perennes
Conficient lacrimæ, perpetuusque dolor.

In obitum Vicentij Cuprensis, qui disco ictus
 leui capitis vulnere interiit.

VICENTII infelix, generis spes, cura, sal-
 lusque
Vna tui, & misera splendor, honosque domus;
Ereptus terris, & funere mersus acerbo,
Traxisti tecum fasque, piusque simul.
Gaudia tecum vnâ perierunt cuncta tuorum:
Tecum vnâ est omnis maesta sepulta domus.
Tecum virtutes, tecum periere camæne;
Tecum omnis patriæ est gloria rapta tua.
Tecum Auia & luctu, & senio confecta, Sorores,
Tecum atrata simul corruit ecce Parens.
Omnia, quid multis? tecum clauduntur in vna

Ioan. Bap̄t. Euang. Poematum.

*Ornamenta tuæ, signaque prisca domus.
Tu terris puer excedens, petis astra beatus:
At nos hic tristes conficimur lachrimis.*

Eiusdem epitaphium.

DISCO Vincenti, disco & tu Hyacinthe peristi:

*Flos tu; flos & tu: tu puer, hicque puer.
Te Phœbus, sed te imprudens occidit Ulysses:
Par mors, par vita. ast altera causa necis.*

Pagani Centurionis epitaphium.

STRENTA victorem referentem signa Paganum
Mars, mors, lior edax vidit, & indoluit.
Sic, quem non hostis Gallus, non tela, nec ignes,
Eripuere suis numina terna ducem,

Francisci Probi Adriani iuriconsulti
epitaphium.

HIC ne Probus? Probus hic, probitas, ius, fas-
que, piūque

*Ecce iacent; quin mors improba, lior edax.
Mors ne Probum? mors ipse Probum; sed fama superstes.
Magna Probi mortem, & sustulit inuidiam.*

In obitum Francisci Patoli Anconitani medici,
poetaeque praestantis.

TVNDITE Pierides, castissima turba, si-
reres

Pectora, flavescentes dilacerate comas.

Lugete Ausonia mecum, Tuscaque camena,
Nympharumque manus, Naiadumque chorus.

In mare Tyrrhenum turbatis tristior undis
Rauca senans longe Tybris, & Arnus eat.

File Machaonijs Studijs tibi carus alumnus
Phoebe tuus celeri sumere morsus obit.

Aemula grandiloqui musa est extincta Maronis,
Prælia que cecinit, que cecinitque duces.

Vivat, & Aeneas Etruscus ubique legatur;
Sitque precor, Vati grande superstes opus.

Laurus culta mei Francisci carmine vicit,
Dulcis amor domini, deliciaeque tui.

Abijce tela, facis, aurumque refringe Cupido:
Scinde Iouis crimes aurea nata tuos.

Vobis cultorem, & vatem mala fata tulerunt.
At mihi praesidium, dimidiumque mei.

Tecum Franciscæ en risus periere, iocique,
En tecum Charites, Pegasidesque simul,

Omnia dum merent; gemit Adria; luget & Ancon:
Tu nos destituens letus ad astra volas.

Ioan. Bapt. Euang. Poematum
In obitum Vincentij de Luchis Episcopi
Anconitani Dialogus. Ancon,
& Vincentius.

Ancon. **O**PTIME pastorem quo pergis? Vinc. ad
Athera. Anc. cantus

Hic quis? Vincen. calicola, me redeunte,
canunt.

Ancon. Qui comites? Vincen. sequitur nostros Astrea
triumphos,

Relligio, pietas, cum probitate fides.

Ancon. Unde tibi, felix, tanta est victoria parta?

Vinc. De mundo, insidijs, illecebrisque suis.

Ancon. Cui me commendas tristem, fientemq;? Vinc.
fidelem

Gregorio: is vobis pabula leta parat.

Ancon. Cuncta tuo marent discessu. Vincen. at gaudet
olympus:

Ancon. Adria tristatur. Vinc. sed chorus iste canit.

Ancon. Quid faciam, ut tecum viuam? tecumque
triumphem?

Vinc. Exemplo mundum spernere disce meo.

Epitaphium Pirelli patritij Gallipolitani repenti-
na morte, dum caneret, extincti.

VIXISTI patriæque decus, splendorque tuo-
rum;

Hinc

*Hinc fit, ut ascendas astra, Pirelle, canens.
 Fuisti viuens homines pietate, Pirelle;
 At cantu moriens astra, deosque inuas.*

In obitum Cameratae Bergomatis
 Anconae negotiantis.

QUOD mortale fuit, non hoc, Camerata,
 fuisti;
 Sed, quod, deserto hoc corpore, viuit, eras.

In eundem.

DVM tibi mors, Camerata, breuem negat im-
 proba vitam,
 Stulta dat aeternam, caelicisque parem.

In eundem.

TE ciuem esse suum ^{max}imiffima praedicat An-
 con:
 Iactant Bergomates: te tamen astra tenent.

In Apologiam Aquilantis Simonetti.

DESINE lingua procax sanctos lacerare poe-
 tas:

Desine

Ioan. Bapt. Euang. Poematum

Desine diuinum commaculare genus.
Zoilus, inuidia magnam quod carpsit Homerum,
Aegypti est praecipuus, rege iubente datus.
I nunc, aude amens ipsas damnare camanas,
Musarumque patrem, principiumque Iouem.
Sunt cura superis vates; sunt carmina diuis;
Estque virens Clavio Iuuenis amica deo.
Ipse Aquilam vltorem claro demisit Olympo
Iuppiter; & clypeum, tum rapida arma dedit.
Aegide, ait, metuenda meos tutare potas:
Hoc hostes vatum fulmine sternere malos.
En Iouis imperijs Aquilantes paret; & arte
Diuina sacros protegit usque viros.
Torquet in aduersas acies, sauosque gigantes
Inuictus valida tela Typhæa manu.

In Nocturnos Francisci Ferretti Anconitani
Diui Stephani equitis, & Tribuni
militum dialogos.

D^V*M scribenda facis, scribisque legenda, do-*
cesque
Et gladio, & calamo martia iura duces;
Mollia dum duris, dum misces tristia latis;
Et condis lepidis horrida bella iocis;
Certarim Ferrette sibi rapiuntque, trabuntque
Te Mars, & summo vertice nata Iouis.

In

In Benuenuti Stracchæ Anconitani iurifcon-
sultiffimi viri libros.

QUID dubitas iam certus opum, certusque sa-
lutis
 Nauta procellosis pandere vela notis?
 Quid dubitas vadis fragilem committere cymbam?
 Quid cursum pauidi scena moratur hiems?
 Quid pluuie terrent hyades? quid tristis orion?
 Quid breuia, & syrtis, nomina vana, times?
 Straccha tenet clauum: Straccha est in puppe magister
 Quo minor Ammonius nauita Tiphys erat.
 Hic rapidis nimbis, luctantibus imperat austris;
 Certus & incerto dat rata iura mari.
 Quod non alma potest natura, hoc Straccha phœclo
 Tradidit, equoreas temnere iure minas.
 Sidonys Helice, Graïs Cynosura notetur
 Puppibus; Oebalias Tyndarideque regant.
 At te Tyndaridis, ambobus certior arctis
 Securum Stracche lucida stella regat.
 Hic tibi sit Iuno, Neptunus, & Æolus; atque
 Vnus pro terno numine Straccha Deus.

In alios eiusdem libros.

SPLENDOREM obscuris, rudibus cultumq̃s
 parare,

Et

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

Et confusa suo quæque locare loco ,
Et iuris firma vincire soluta catena ,
Et nodos omnes solvere difficiles ,
Corrigere errores , & manca explere perite ,
Est opus ingenij maxime Straccha tui .
Respondes prudens sic , ut cortina fideli
Non sit responsò certior villa tuo .
Consulis : est grauitas , doctrinaque tanta , fidesque ,
Inconsulta sciens vt videre Themis .
Tam rara probitate caues ex arte clienti ,
Nullus vt insidijs sit locus , atque dolis .
Eia igitur macte ingenio , prodesse labore
Perge tuo , atque homines iusque , piùmque doce .
Hac iter aetherium munire licebit olympum :
Dirceo aquabit te labor iste Deo .

Superiores versus in Aquilantis Apologiam , Francisci Ferretti dialogos , & Benuenuti libros , etiam si cum autorum , quos modo nominavi , operibus , quæ dixi , impressi fuerè , visum est tamen poeta , vt in vno , eodemque libello sua omnia , lector humanissime , haberes carmina , cum reliquis hæc poematibus edere , quæcunque condidit , atque composuit .

In eiusdem Benuenuti obitum .

IURA silent ; legesque tacent ; æquumque , bonumque

Occidit ;

Occidit; & rectum, fasque, piuinque iacet.
 Plorat cana Themis: terrisque Astræa relicta
 Rursus ad ætherias euolat atra domos.
 Lugent Pegasides: gemit aurea mater Amoris;
 Te decorat lachrimis Straccha Minerua suis.
 Adria lætisono mugitu littora pulsans,
 Conqueritur lachrimans se superesse tibi.
 Anson mœsta parens, manibus conscissa capillos
 Flauentes, querulis percutit astra sonis.
 Omnia dum mœrent squalentia, gaudet Olympus
 Auctus nominibus, numinibusque tuis.

Ad Laurentium Lentium Firmanum Episco-
 pum, ac principem in Gallicis ad Truen-
 tum castris Pontificium Legatum,
 pro Marani adolescentibus.

FIRMANE Antistes, Princeps sanctissime,
 cuius
 Consilijs regitur res Gallica, & Itala virtus,
 Mos patrius, tua religio, pietasque, fidesque
 Nos ad te intrepidus, letosque in castra vocauit.
 Nam martyr nostris præest Bassus episcopus aruis;
 Cuius Quintilis reuehent modo sacra calende
 Annua: detegitur locus; populoque beati
 Martyris illæsum corpus tunc cernere clæuis
 Transfixum fas est ferreis plantasque, caputque;

Ioan. Bapt. Euang. Poematum

*Huic ergo, quoniam pro Phæbo, proque Minerua
Bregijs sanet ingenijs, pœanaque, & hymnos
Cantamus, tedasque pios sacramus in vsus
Ex cera niveas: morem seruare parentum
Exiguae vires nos non patiuntur acerbo
Hoc anno, nisi religio tua, maxime Princeps,
Sit nostra preesto pietati, & gratus egenis
Perpetuo Bassi celebreris carmine ad aras:
Ille vt te meritis exornet honoribus, atque
Terrarum, ac cœli moderandas tradat habenas.*

Ad Regulum Palliani Pauli Quarti Pont. Max.
fratris filium pro iisdem.

MAXIME Dux, gentis Carasæ gloria, ho-
nosque,
*In quo Labentis Latij spes nititur vno,
Ad tua religio, ac pietas tentoria traxit
Nos ingens solitos Basso dicere quotannis
Candentem tedam, atque hymnos cantare calendis
Quintilis: fuit is iam Bassus episcopus, atque
Pro Christo occubuit martyr, Perrennus in ignes
Filium pertraxit, quod ferre negaret honores
Priscis nummibus, Phæbo, Martique, Iouique:
Non tamen absumptus flammis est; nam flamma refugit
Id scelus: est virgis castis; plantasque, caputque
Traiectus verubus ferreis: ereximus aras*

Inter

*Inter calicolas illi, diuosque relato
 Nos humiles, ac deuoti, tua turba, Marani,
 Cuius agros curat: presenti ſæpe periclo
 Nos ille eripuit: pro Phæbo, proque Minerua
 Ingenijs fauet; & iuuenes complectitur omnes,
 Qui celebrant muſas Graias, muſasque latinas.
 Quare, ut de more ad ſanctas fax ardeat aras,
 Exiguis noſtris ſit præſto viribus iſta
 Inſignis tua religio, pietasque, fidesque,
 Quæ patrum Paulum Quartum ſuper athera vexit,
 Et quæ te in terris faciet per ſæcla beatum.*

Ad eundem pro iſdem.

OPTIME Dux, pietas hæſterna luce coegit
 Ad te iuxta vndas canantem accedere fontis,
 Nos, Baſſi ſacras colimus qui martyris aras;
 Eſſe importunis pro religione poetis
 Fas eſt: ipſe iterum Baſſus nos mittit honeſtum
 Oratum auxilium: da Princeps magne precamur,
 Et vati, & vatis ſocijs tua tollere ad aſtra
 Ceſta quidem cupidis nullum interitura per auum:
 Ut pietate tua fax candida luceat ante
 Annua ſolemnes diuini martyris aras.
 Nonne vides, ut religio percuffa decorum
 Pectus, opem imploret, Carasamque inuocet auram,
 Ad fortes proſtrata pedes? ergo improba ceſtas

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

*Coget nos patrios mores, ritusque vetustos
Linguere, te non ignaro, cui numine diuum
Est Petro merito magni data cymba regenda.*

Ad Paulum Iordanem Ursinum pro iisdem.

VRSINI generis lux, inuictissime Paule,
Militiae Italicae spes, magnae gloria Romae,
Ad te mos patrius multos seruatus in annos
Mittit opem oratum pro religione parentum
Seruanda, & prisca veterum pietate tuenda.
Annua Quintilis celebrantur festa calendis
Martyris eximij Bassi, qui rura Marani,
Arua, laresque fouet, cuius, post secula mille,
Cernitur intactum corpus, miracula praestans,
Inter caelicolas positum testantia diuum:
Huic nos, qui humanis studijs incumbimus hymnos
Cantamus, ferimusque faces, ut luceat igne
Perpetuo Bassi delubrum, ac martyris ara:
Auspice nanque illo eloquium Graium, atq; Latinum
Discimus: ille novos versus, noua carmina dicat.
Verum, cum tenues, paruaque hoc tempore vires
Sint nostrae, visum est te, Princeps optime, ab vno
Auxilium exiguis nostris exposcere rebus.
Præbe igitur dignum te Roma, & sanguine nobis
Ursino, atque animo illustri, vultuque sereno,
Tristitiam, & Martis quo nubila discutis atra.

Ad

Ad Gallum Pontificiarum, & Gallicarum copiarum Imperatorem pro iisdem .

GALLORVM splendor, seculi noua gloria nostri,

Presidium Italiae, regnorum terror, ad oras
 Quem nostras traxit pietas, atque impulit aequum
 Religio ad bellum, atque alpes transire cogit
 Acrias, ut Pontificem, latumque, patresque
 Tutos conficeret delecto milite Roma .

Mos nostri generis priscus, pietasque parentum,
 Fama tua insignis nos ad te in castra vocauit .

Qui quondam musas Graias, iuuenesque Latinas
 Sive graues, sive humanas coluere camenas,

Quinquatrus docta celebrabant festa Mineruae:

Verum, ubi priscorum cessarunt vana deorum

Nomina, & aeternam vitam deuexit olympo

Humano Christus generi, cespere fides,

Quisque suos, populi diuos colere, inde Maranum

Est usum oppidulum hoc nostrum duce, & auspice Basso

Egregio; fuit is tum Bassus Episcopus, atque

Fortiter occubuit pro Christi nomine martyr .

Illum, Iunonem, Martem, Veneremque, Iouemque

Quod spreuit, medios ter sauus traxit in ignes

Perrennus, Caprae qui ius dicebat aprica:

Ter scelus id refugit (dictu mirabile) flamma:

Tandem cum Christum fateretur Episcopus ore

Intre-

Ioan. Bapt. Euang. Poematum

Intrepido, virgis casum, manibusque reuinctum,
Per plantas clavis ferreis, per cruraque adactis,
Præfectus Bassum traiecit: cernitur & nunc
In capite, & pedibus clauorum magna fenestra.
Nam, cum Quintilis renouant pia sacra calende,
Ad loculum propius fas est accedere; totum
Collustrare oculis corpus licet, ora tueri
Integra, nullo auro lesam, corpusque beatum:
Illi tunc pueri, & iuuenes, qui discimus artes
Ingenuas, hymnos canimus, tedasque ferentes
Ex cera candente bilares, letique dicamus.
Id, licet exiguum, paruumque feretur ad aras
Haud quaquam hoc anno munus, nisi, maxime Princeps,
Auxilium præstet nostro tua dextra labori.
Da te igitur facilem nobis; ut Bassus, & ipsi
Se tibi dent superi faciles, tradantque regendum
Terrarum imperium, debellandosque tyrannos;
Et post innumeros annos te ad sidera tollant.

Ad Gallicos principes, præfectosque
pro iisdem.

GALLORVM proceres, Henrici magna se-
cundi

Spes, Mauortis bonos, Italas qui accessis ad oras,
Pipini, & Caroli magnorum exempla secuti,
Italia vt cernat vestra virtute superbos

Perdo-

Perdomitos, altæ securaq; mœnia Romæ,
 Pontificemq; metu, & belli terrore solutum
 Vestro subsidio, saluete, & condite vestris
 Peccatoribus mea dicta. Lares, agrosq; Marani
 Bassus martirium pro Christi nomine passus
 Seruat, adhuc corpus post multos integer annos.
 Quintilis lux prima illum demonstrat: honores
 Quisq; suis diuo pro Viribus exhibet; artes
 Ingenuas nos sectantes, musasq; Latinas,
 Et Danaas, canimus laudes, pia hura, precesq; que
 Dantes: & ferimus totas, quibus ara perenni
 Luceat igne sacro: Verum nisi Gallica nostris
 Viribus auxilium præstet clementia paruis,
 Hoc anno patrus seruatus tempore longo
 Mos, & religio veterum, pietasq; peribit.
 Quare animis letis, larga dextra, atque benigna
 Fronte hic exiguis nostris succurrite rebus.

Ad Gregorium XIII. Pontificem Maxi-
 mum, dum Auconem ven-
 turus diceretur.

SALVE hominum, sperumque decus, lux ma-
 xima olympi,
 Ignis, amorque Iouis, doctæ, & pia cura Mineræ,
 In quem certatim cuncti sua munera diui
 Congesserunt; nihil te vt maius cerneret orbis

Inter

Ioan. Bapt. Euang. Poematum

*Inter mortales : pedibus dant oscula reges
Sacra pijs ; tibi subijciunt sceptras , atque tiaras :
Abs te iura petant belli , pacisque fideles ;
Teque colunt , & prostrati tua numina adorant .
Barbarice metuunt acies , seuusque tyrannus
Tiricius nomenque tuum , imperiumque , crucemque .
Auspicijs reditura tuis ad pristina sacra ,
Ad cultum veterem trallata Britannia circum
Occano , infidos mores , ritusque profanos
Exiuit , & studio gaudet Romana doceri
Pontificis iura , & leges , & dogmata magni .
Ipsa etiam delusa suis Germania , quondam
Fida , potensque diu prauis , fecitque magistris
Expugnata tua insigni pietate , recentes
Abijcit errores lata , & tua iussa facessit .
Graecia quinetiam , doctorum mater , & altrix ,
Duro pressa iugo Turcarum , squalida , & agra
Ad sanctos proiecta pedes , miseranda fatetur
Te rerum dominum primum : supplexque , gemensque
Abs te implorat opem , sacramque efflagitat auram ;
Teque cupit ritus tradente haurire Latinos .
Nec vero exusti Aethiopes , Garamantes , & Indi ,
Seu qua sol Oriens terras despectat eoas ,
Seu qua Tartessi Occiduus demergitur vndis ,
Religione carent nostra ; ignorantque salutis
Multiplices , certasque vias : diffusa per omnes ,
Te duce perfertur gentes pietasque , fidesque .*

Salve

*Salve iterum Ætherie navis diuine magister ,
 Tiphys etiam maior , Minyas qui aeterna recentes
 Præmia adire doces , & merces ferre beatas
 Quemq; suam in patriam : ad puppim , clauumq; , sedente
 Gregorio , metuit nullas Argo acta procellas
 Cælestiq; aura , nautaq; , & remige fido .
 Aspice Sancte Pater , latentur vt omnia ; cuncta
 Vndiq; vt exultent : sinuosa vt littora nomen
 Gregorij ingeminent magni , scopuliq; sonantes ;
 Vtq; tibi Nereus , tranquillisq; , aquora gaudens
 Adria sternat aquis : Traiani vt lata , vetusti
 Regis opus , moles , arx , & , tua maxima portus
 Cura , vetustate excelsus , limoq; repletus ,
 Aspectu , aduentuq; tuo recreetur ; vt Ancon
 Gestiat , & summa patrem , dominumq; , fidelis
 Letitia excipiat ; viden , vt sua gaudia plausu
 Testetur , flamma , crebroq; , fragore colubri
 Igniuomi populusq; , hilari , lectusq; , senatus ?
 Tu vero nostras pater , & mitissime pastor
 Aspice res propius , labentes siste , iacentes
 Erige ad egregias spes , optatamq; quietem .
 Gregorij vt nomen scribatur fastibus , atq;
 Perlatum hunc meliore diem signare lapillo
 Fas sit , & incipiat seculi melioris origo :
 Et tibi promeritis aras memor erigat Ancon :
 Muneraque aeternum memorent tua summa nepotes :
 Optemusque patri , dominoque secunda benigno*

Ioan. Bapt. Euang. Poematum

*Omnia: quemque equat Pylio prudentia regi,
Æquet longa dies, numeres vt tertia secla.*

Ad Sixtum Quintum Opt. Max. què Pont.

SALVE incrementum superum, noua gloria cæli,
Deliciæ humani generis, splendorque, deusque
Piceni, celsò nobis demissus olympo,
Otia qui reuehis tandem mortalibus agris:
Abs te religio peccatus percussa decorum,
Flauentes laniata comas, vestesque pudicas
Scissa, implorat opem, felicem flagitat auram.
Pulsa graui exilio, terris Astræa relictis,
Cum probitate fides, & fas cum iure, piunque,
Sustuleratque leues virtus ad sidera pennas.
Ipsa etiam, rerum pulcherrima, docta Minerva
Spreta diu, in siluis squalore obsessa latebat.
Sed simul atque **ALTI** summo de vertice **MONTIS**
Ad latias carlas, Romana ad ouilia Pastor
Accessit **FELIX**, mille è pastoribus vnus
Menaly magno delectus numine Panis,
Ad nos religio redijt, probitasque, fidesque,
Iusque, piunque simul: virtus, sapientia, muse
Felici imperio gaudent, terrasque frequentant:
Letantur stabili redijisseque sedere secla
Aurea Saturni. **SIXTO** Pœana canamus:
Tollamusque hilares hymnis super astra beatum,
Orantes

*Orantes musas Graias, musasque latinas,
Picenos vates patrio amplectatur amore,
Nec sinat in tenebris inopes latitare poetas.*

Ad Alexandrum Perettum à Monte Alto
Cardinalem amplissimum.

O SUPERIS dilecte puer, cui mollibus annis
Ornat honoratas purpura sacra comas,
Altera spes latij gaudentis, & altera Romæ;
Altera Piceni gloria magna soli;
Vtere sorte tua, & rerum, quas tradit habenas
Juppiter, audenti suscipe rite manu.
Te colit aula, vocat regem, dominumque salutat,
Paret & imperio terra, fretumque tuo.
Quid pucrum insignem miraris Roma? Perettis
Principibus virtus contigit ante diem,
Hunc tibi non Altus Mons, sed demisit olympus:
Et fouit blando docta Minerua sinu.
Multa tibi à magno sunt munera tradita SIXTO;
Sed tamen hoc nullum munere maius habes.
Sis diuine puer felix; & numina SIXTI
Æques, Romanæ splendor, honosque togæ.

Ad Illustrissimum Michaeleni Perettum.

*Dum decus, atque oris formam Romana puella
spectat, ait. Pueri est huic Cytherea parens.*

Ioan. Bapt. Euang. Poem. Lib. III.

*Dum Romanus eques puerili in corpore vires
Miratur, dicit. Mars pater est puero.
Sic te illa Æneam, sic te hic vocat ore Quirinum;
Nempe quod Æneas, atque Quirinus eris.
Ille pius fuit, & iustus, fortisque, Quirinus.
Bella gerens, Urbis conditor astra tenet.
Sic dux cælestis iusta induet arma Michael,
Fortior in Turcas, & pia bella geret.
Contundet priscos hostes, Belgasque rebelles,
Cedet & armato terra, fretumque viro,
Cumque omnem victor sub leges miserit orbem,
Subdideritque pio barbara colla iugo,
Æquore pacato, pacatis undique terris,
Tradetur meritis ara, polusque ducis.*

IOANNIS BAPTISTAE

E V A N G E L I S T A E

P O E M A T V M.

L I B E R Q V I N T V S.

In Neniam Ioannis Baptistæ Euangelistæ
Antonij Sulfrinij Cefenatis Lusus.

AGITVS nata queis tu cohibere parabas.
 Forte mihi Stephanus carmina nocte tulit.
 Illa ego, felici quòd erant dictata camæna,
 Legi, oculis lustrans sæpius, atque animo.
 Et mihi cum tandem clausisset lumina somnus,
 Idem post visus talia verba dare.
 Accipe, Franciscæ genitor dum carmina cantat,
 Cur mox haud capiat mollia membra sopor.
 Ne citus inuadam infantem mandauit Apollo,
 Mercurius, Pallas, Pieridumque chorus.
 Carmina Ioannis Baptiste culta libenter
 Auribus hæc capiunt numina magna suis.
 Ille etiam versus dum cantat diuite veni,
 Agnoscit cantus Delius ipse suos.
 Facundi decus eloquij Cyllenia proles
 Agnoscit, sophiam docta Minerua sacram.
 Agnoscunt numeros, pulchrique poematis artem,
 Quam tradunt musæ vatibus egregijs.
 Cumque inuuet longum Baptistam audire canentem,
 Ut

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

*Vt vigilet cantus causa puella, iubent.
Sic virga interpretis diuum me sapius aufert
Francisca ex oculis, vt pater ipse canat.
Vtque Deum cantu renouentur gaudia, saepe
In cunis fletus filia parua dabit.
At pater hos poterit semper comescere blandis
Versibus, & natae consulet, atque sibi.
Nanque volunt diui, Baptista fessa quietem
Vt carpant tandem membra sopore leui.
Vt iuuenes, curuis genuit quos montibus Ancon,
Ad iuga Sarnassi ducere celsa queat.
Ingenuasque illis vt monstret Palladis artes,
Flumina Romani pandat & eloquij.
Et nitidos fontes Graiorum rite recludat,
Et res, quarum illi copia grandis inest.
Sic dixit somnus, tenuisque recessit in auras,
Liquit & in media me quoque nocte quies.
Tum mea diuersi tentarunt pectora motus;
Letitiae adiunctus nam fuit ipse dolor.
Insomnem dolui longas te ducere noctes,
Audire & natae tedia mœsta tue:
Et dolui, quoniam vigilans carissima coniux
Ipsa pari tecum conditione foret.
Verum, quod cantusque tui, versusque valerent
Oblectare adeo numina, letus eram.
Ne mirere igitur, crebro si vagiat infans,
Tuque diu frustra carmina multa canas.*

Hinc

*Hinc mihi tu felix, possis cum sepe canendo
Et retinere homines, & retinere Deos.*

Nenia in Franciscam filiam vagientem in cunis.

NOx erat, & tacito labentia sidera cœlo
 Claudebant somno lumina fessa graui.
 Vix tetigi lectum, cum lassos irrigat artus,
 Occupat atque oculos dulcis, & alta quies.
 Insomnis iuxta Peregrina puerpera coniux,
 Et iacet in cunis orta puella recens.
 Ecce meos rumpit somnos vagitus, & ipsa
 Infanti mater carmina blanda canens.
 Excitum vt sensit, cur altera causa laboris
 Languet, ait, vigilans, altera stertit iners?
 Nocte canens tota nata lenire nequiu.
 Dum tua, ploratum, lumina somnus habet.
 Te præstare decet cantu, numericisque latinis,
 Quod nequico Etruscis, Italicisque metris.
 Plus hanc forte sui delectat musa parentis:
 Odit vulgares nostra puella modos.
 Dormiet illa quidem: nuper nanque vbera suxit:
 Incipe laurentes, Susomiosque sonos.
 Nota patris, cœpi, spes summa, & summa voluptas,
 Dulcius uxori qua nihil esse potest.
 Cara patri, pergrata tuo, & iucunda parenti,
 Quæ pulchram Venerem pulchrior ore resers.

Nata

Ioan. Bapt. Euang. Poematum

Nata tuæ dulcis, carissima filia matri ;
 Filia totius gaudia magna domus.
Tu mihi prima patris pergrata vocabula tradis ;
 Primaque complexus, blandiciasque feres.
Prima tuis teneris neçtes mea colla lacertis ;
 Incerta dictos voce datura iocos.
Quam iucunda tuo dabis oscula nata parenti :
 Et iucunda dabit quam pater ipse tibi.
Sed natam, an matrem dicam ? Francisca vocata,
 Cuius grata refers nomina, mater erat.
Nomen idem est: melior sed te fortuna sequatur :
 Sit virtus eadem cum pietate pari.
Te Francisca vocans, matrem, natamque vocabo :
 Vnaque eris bino nomine grata mihi.
Gratus item glacie canus, gelidusque December :
 Natalem nata quod tulit ille mea.
Qua pueri insontes, recutitaque turba perempta est,
 Illa mihi est semper grata futura dies.
Illa meam excepit nascentem prima puellam :
 Nobis illa patris nomina cara dedit.
Iura Pius terris reddebat, & illius annus
 Quinçtus erat ; Quinçtus sed Pius ille fuit.
Quod cælum intonuit, tremuit terra, aetheris altas
 Iuppiter aëria misit ab arce niues
Illis, nata quibus nostra est Francisca, diebus,
 Venturi sunt hæc omina certa boni.
Annuat, atque velit magni moderator olympi

Esse ea fortuna signa secunda tua.
 Sitque animus forte insigne perdignus; & omnes
 Contineat dotes, femineumque decus.
 Sit claras artes facilis perdocta Minerva,
 Semper in officijs ingeniosa manus.
 Lingua grauis, verax, & custodita fideli
 Pectore, cœlestis concinat acta patris.
 Sit corpus castum; sit mens, animusque pudicus,
 Parque sit eximie forma pudicitia.
 Forma aquet Venærem, superet permagna Lacœnam:
 Sitque pudicitia gloria prima tua.
 Rapta viris est pulchra soror Pollucis; at ipsa
 Vna homines rapias pulchrior, atque Deos.
 Casta fuit, quæ prima grauem Lucretia regem
 Expulit, estque scelus fortiter vltâ manu.
 Casta etiam, tela quæ mille illusit amantes,
 Vxor Dulichij Penelopea viri.
 Castior existas, & vtraque beatior ipsa:
 Inueniat tales non tua forma procos.
 Ingenioque tuo cedat Oritonia virgo:
 Te sibi vel natam Iuppiter ipse velit.
 Aut etiam, pulsa cupiat Iunone fidelis
 Iungere connubio se Deus ipse tuo.
 Nulla torum pellex diuinum turbet; & istud
 Nunquam molle tuum deserat ille latus.
 Tunc dabis alta pijs mensis accumbere diuum;
 Atque propinabis pocula lata tuis.

Ioan. Bapt. Euang. Poematum

Percipiat pater, & genitrix solatia caeli,
Ille Deus factus, facta sed illa dea.
Illa suas neptes, complexus at ille nepotes,
Omnes stelliferi numina magna poli.
Ab plorat Francisca, precor quod talia, dammans,
Essetq; significans irrita uoia patris.
Ne plora, aut vagi formosa puella parentis:
Contenta humano es femina coniugio.
Est patre grandaeco mea iam sapientior infans:
Optabit votis ille minora suis.
Offendi stulta (miserum me) voce puellam
Posco minora: tuas comprime lachrimulas.
Hanc cupiat regina nurum: rex tradere nato
Gaudet uxorem, muneribusq; vocet.
Regius ipse puer tenero calefactus amore,
Hanc petat; & tanta coniuge letus eat.
Aula vocet dominam, dominam matresq; viri que:
Flauentesq; premat fulua corona comas.
Sublimis solio, sceproq; insignis eburno
Imperet, & populis det pia iura suis.
Baccatum, & duplex gemmis, auroq; monile
Demissum collo pectora casta petat.
Astringat molles opulenta armilla lacertos:
Exornetq; aures barbara gemma graues.
Formosos digitos aurum, viridisq; smaragdus
Ambiat, atque adamans ornet utramque manum.
Palla rigen auro, signis distincta, colore

Cetera

Cetera puniceo candida membra tegat.
 Incedas magna iuuenum stipante caterua;
 Qualis erat Dido regia templa petens.
 Mirenturque tuam formam iuuenesque, senesque:
 Et dicant. Hæc est coniuge digna Ioue.
 Si cantas, cantu placeas; si pectine pulsas
 Docta chelym, tecum sit quoque grata chelys.
 Sis stans, sis gradiens cunctis optata puellis;
 Sisque loquens cunctis grata puella viris.
 Omnis Franciscam certatim diligat ætas;
 Et sibi Franciscum Sexus vterque velit.
 Sit rosa, sint viole sint candida lilia quicquid
 Calcabis pedibus pulchra puelli tuis.
 Corda oculis rapias: iaculentur lumina flammæ:
 Igne tuo, vt mollis cera, lique scat amans.
 Inflammes omnes; nullo inflammæris amore:
 Non nisi legitimo sollicitere toro.
 Nequa tuam capiat, mea nata, insania mentem;
 Ut cupias formam tam vitare bonam.
 Ne u te candoris medicamina, siue ruboris
 Delectent: pulchras inficiantque genas.
 Cerussa tingat malas, sanicque draconis,
 Quæ pallet, quæque est fusca colore suo.
 Qualis erat Sappho; Siculo tamen illa Phaon
 Grata fuit: placuit Lebia musa viro.
 Non fuco illeuit vates nigra ora: camæne
 Pensarunt formæ damna minora lyra.

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

Non illam facies , sed conciliauit amico
Barbitos , ingenium , blandiloquique modi .
Illam Pegafides , illam dilexit Apollo :
Pro forma carmen , proque colore fuit .
Tu vero ad speciem tantam si adiunxeris artes .
Egregias , animi Pierumque decus ;
Corpore vulgares pulchro captabis amantes ;
Captabis doctos mentis amore viros .
Sic cunctos capies : sic tota videbere pulchra ;
Sicque vel Atridae coniuge maior eris .
Ore fuit formosa Helena ; atque ex parte placebat :
Si , quæ non casta est , forma placere potest .
Ac , licet illa foret præstanti corpore : malas
Infecisse tamen dicitur ipsa suas .
Hac ductus causa Ægides repetentibus illam
Pecdidit inuisam fratribus indolens .
Lacte asinae diri coniux impura Cronis
Lauit cum turpi pectus , & ora manu .
Non ego si oblatum regnum , imperiumque fuisset ,
Possẽ tam fœdis oscula ferre geni .
Adsit mundicies tamen , ingenuaque puella
Cultus , virgineus , dignus & ore nitor .
Illinat os meretrix , & adultera , quæque pudica
Mente parum , multos gaudet habere procos .
Ast vni placitura viro , contenta figura .
Ipsa sua , modica se colat arte sciens .
Cui formam natura dedit , non indiget illa .

Pigmentis.

Pigmentis, faciem qua vitare solent.
 At, cui præstantis vultus est forma negata,
 Formam animi eximys sarciat illa bonis.
 Sunt bona femineæ mentis probitasque, fidesque,
 Et pudor, & castus cultus, amorque viri.
 Illa satis compta est, satis est ornata, pudicè
 Servat coniugij que rata iura sacri.
 Nigro erat Andromede Cephæia corpore, Perseum
 Fuscata tamen cultu cepit, amore, fide.
 Ac, quanquam raro, que pulchra, pudica puella est;
 Tu tamen in raris fac numerere velis.
 Plus, quam forma, pudor placet, & delectat amantem:
 Non tam pulchra viros, quam pudibunda capit.
 Fida virum coniux observa, & dilige amore,
 Quo lætiades coniuge cultus erat.
 Te primis venerare Deos; venerare puellam,
 Que salua peperit virginitate Deum.
 Coelicolas timeas, & ames; vltricia credas
 Numina, que videant fasque nefasque polo.
 Illa nihil fallit: cernunt nanque abdita: norunt,
 Quicquid & erroris mens taciturna tegit.
 Ergo caue, nequid pecces spe ducta latendi,
 Longa dies aperit, que latuere diu.
 Quod si etiam fallas astuta virosque, nurusque;
 Fallere non poteris te tamen, atque Deos.
 Acrius vltiores occulta piacula manes
 In cæca plectunt, tartareaque domo.

Ioan. Bapt. Euang. Poematum

Ad nostros infans oculos conuertit ocellos;
Talia neu de se suspicer, atque monet.
Aut monet, aut oculis, & fronte monere videtur,
De se polliceat cuncta pudica viro.
Hac illi in primis poteris ratione placere:
Hac socrum poteris conciliare via.
Illa tibi nunquam pugnet; nunquamve molesta,
Inter dissidium teque virumque velit.
Diligat, vt mater natam; faucatque benigna;
Parcat anus iuueni; teque perita regat.
Tu vero, vt carum videaris amare, maritum,
Vt matrem, socrum fac venerere tuam.
Illius imperio pare perlata libenter;
Quaque sciens suadet, consule cuncta boni.
Est (non ignoro) querula, & morosa senectus:
Te tamen atatis crimina ferre decet.
Obsequio placabis anum; soceroque, viroque
Pergratam socrus reddere culta potest.
Quod si iurgantem vetule te sentiet vllus,
In quiet. Hec non est officiosa nurus.
Non amat, aut redamat coniux adamata maritum:
Callida sed fallens fingit amare virum.
Illum que simplex, & candida diligit vxor,
Socrum eadem, & socerum diligit illa suum.
Hac de te nequis iacet, pudibunda cauto:
Turpe tibi hoc vulgi est, iudiciumque viro.
Nanque veneficijs mentem eripuisse marito

Dicet,

Dicet, corruptum carminibusque tuis.
 Medeam, aut Circeam credent, quæ carmine possis
 Soluere mærentis matris amore virum.
 Primum igitur blando captabis amore maritum;
 Inde tibi est socrus arte parandus amor.
 Quæ fugias, caucasque volent; fugito, atque cauto:
 Quæ facias, facito lata, volensque cito:
 Artibus his demissa Hecuba Priamoque, viroque
 Andromache placuit, regia nata licet.
 Neudos magna animos faciat, clarique parentes,
 Formaque, fortune munera rara bona
 Fac socrer, & socrus laudent: loquere ipsa pudenter
 De te, de facie, moribus atque tuis.
 Ipsa tibi precor imperium concedat, & omnis
 Iura domus socrus sponte, quietis amans.
 Obseruet socrer ipse senex; colat ipse maritus:
 Et videat natos letus uterque tuos.
 Sint tibi longæque felicia tempora vite:
 Mollia nulla grauis peccora cura premat.
 Cumque anus innumeros felix implueris annos;
 Ponas rugosa lumina nostra manu.
 Sis mihi (nanque decet) matricque superstes, & atra
 Concelebres fletu funera nostra tuo.
 Cumque tua abrumpent crudeles stamina parca,
 Sit mors non tristis, sit tibi terra leuis.
 Ad calum veniens, latorum ante ora parentum,
 Accipias vita præmia digna pia.

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

Risit nata; placent genitoris vota, puella
Attenta nostras audiit aure preces.
Cunarum terror, procul hinc, mala larua faceffe:
Signata est Domini nam mea nata cruce.
Signata est manibus matris, manibusque parentis
Nata sui: vanas non pauet illa minas.
Quid ringis? dentes mala larua quid exeris ore?
Quid torques nares improba larua tuas?
Quid limis spectas oculis? quid cornua praefers?
Non tibi fas natam tangere furua meam.
I procul hinc Acheronte sata; ad Stygiasque tenebras
Effuge cum magicis artibus atra tuis.
Munitur bulla ingenua mea nata: tuetur.
Cum sancta cunas Virgine matre; Deus
Cerberaeo terre rictu, quae vagit, & ora
Corrumpit lacrimis parua puella suis;
Et, quae vagitu haud patitur dormire parentes,
Nocte omni vigilans, exsaturata licet.
Non vagit Francisca: patri blanditur; amorem
Et, qua voce potest, significare cupit.
Larua truci aspectu querulas terreto puellis:
Non queritur, ludit sed mea nata patri.
Quid tibi vis? patulo dic, quid strix gutture poscis?
Quis tam grande caput, canicemque dedit?
Quis curuos ungues? quis commoda rostra rapina?
Quis stantes oculos, falciferosque pedes?
Ni fugis hinc mala strix, cunis inuisa, puellis
Noxia,

Noxia, comminuam teque, caputque tuum.
 Quauis conuertas scelerata in mille figuras.
 Os auidum, illudas luminibusque meis.
 Et nunc sel nigrans fias, nunc vasta lacna;
 Aut Cyrnea canis: nunc videre lupus;
 Non tamen his formis nataeque, patrique timorem
 Inijcies; procul hinc nil nocitura fuge.
 Circumstant diui pueri, diuaeque puella
 Has cunas, summo numina missi Jove.
 Est vetula haec, passu qua te comitatur cuntem
 Tam tremulo, infantes fugere sueta malas?
 Artibus Amonij instructa venefica certe est,
 Longinquam cupiens exsatiare sitim.
 Dextra gerit laqueum, Cacus fur vnde pependit,
 Casorum bustis ossaque lecta nouis.
 In leua plena est humano abdomine pyxis,
 Recte interfecte casariesque nurus.
 Fascinat haec teneras anus importuna puellis:
 Fascinat haec pueros lumine tristis anus.
 I, peto vipereum deuota cubile Megere,
 Nutrix Persephones, Tisiphonesque soror.
 Est mea iam dudum fluuio lustrata salubri
 Filia; nil possunt carmina obesse mala.
 Unda salutaris maculas deterisit auitas:
 Redditus est natæ pristinus inde mitor.
 Pura tuas tenuit male sana venefica rugas,
 Barbaricum murmur, carnificesque manus.

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

Signo ego te rursus Domini cruce nata, fugentur

Hoc omnis signo flagitiosa manus.

Nocturnos sacris tinnitus audyt aris,

Fugit & ex oculis turba nefanda meis.

Tam bona pars abiit noctis: iam claudere somno

Languentes oculos, lumina fessa decet.

Somme veni, propera; non intellectus ocellos

Ingredere; ingressus comprime somme leuis.

Furtim somme veni; venias cum fratre sopore:

Vesque soror dulcis sit comitata quies.

Insidiosa veni; blandissima turba venito:

Somme veni primus, post sopor, inde quies.

Non adeas sopor alte, veni tu primus; & agmen

Claudere ne placidum sit tibi somme graue.

Aut potius mediam fratres stipare sororem:

Germanos vna nempe venire decet.

Sonnule somme veni, mollissime somme venito:

Nictantes oculos claudere somme potes.

Ipse etiam sopor arte veni; sopor arte venito:

Franciscaque tuis insidiare dolis.

Tu quoque blanda veni somni, & germana soporis,

Blanda veni, venias, blanda venito quies.

Tandem, oculis clausis, dormit Francisca: quieta

Venit carminibus turba vocata meis.

Ad amorem.

AD veteres igitur plagas, flammisque vetustas

Sæue

*Sæue Amor adijcies tela, facesque nouas ?
 Vrebat Phyllis, Cassandra vrebat amantem ;
 Lucia nunc miserum tertius vrit amor .
 Saucia cedebat Cassandra, & pectora Phyllis :
 Impia nunc cedit Lucia corda recens .
 Luminibus Phyllis caput, Cassandra capillis :
 Lucia formoso pulchrior ore caput .
 Non nouus antiquos potis est detrudere amores :
 Non tollit priscas, sed noua flamma facit .
 Hanc cupio ; opto illas ; pariter cruciantque, necantque ;
 Delectant pariter, propariterque placent .
 Vulnere sic triplici, triplici sic igne petitus,
 Vnus ero infelix apta rapina trium .*

Ad eundem .

DVM me vnum crudelis Amor petis ; omnia in
 vnum
*Spicula contorques, & fera tela iacis :
 Quæ grauis ante fuit, pharetra est exhausta sagittis ;
 Contentusque diu redditus arcus iners .
 Quæis posthac feries armis ? inuicta, potensque
 Dextera, ni cesses, muda, & inermis erit .
 Vincere scis : victis sed victor parcere nescis :
 Sauitia inuicti gesta minora facit .
 Sit vicisse satis, victumque ligasse catenis :
 Factus mancipij sum miser ecce tui .*

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

Quid crucias, perdisque tuos puer improbe seruos?
Deutosque tuos quid malefane necas?
Non ne pudet metuenda Ioui maculare cruore
Seruili dominum tela superba Deum?
Tolle tuos: solus vacua regnabis in aula:
Tolle tuos; nullo sufficeris Amor.
Es puer; innumeros lasisti hominesque, deosque:
Indiget auxilio, consilioque puer.
Fortis es; at fortes, & magni vtuntur, egentque
Mancipijs reges, militibusque duces.
Parce tuis seruis; leuibus quoque parce sagittis.
Ne desint valido miles, & arma Deo.
Cede repugnantes; hostiles sterne cateruas;
Atque male acceptas ignibus vire tuis.
At mihi, cui nota vires, clementia tandem
Fac, precor, vt misero sit quoque nota tua.

Ad Luciam, vt tegat papillas.

DIXI Lucia sepe, conde, conde,
Conde Lucia candidas papillas,
Et pectus tege flammeo decorum.
Nam ludens Veneris puer sub illis
Grassatur malus, improbusque mammis.
Inde tundimur aureis sagittis:
Inde nos peredunt faces amoris,
Per mammas niveas tuas Cupido

Regnat:

Regnat: per niueas Venus papillas
 Dat leges superis, Joui que magno.
 Hinc vires Deus hic, & illa Diua
 Hauriunt, quibus imperent olympto,
 Et cogant homines amare terras.
 Pectus contege quaso, linteoque
 Vela Lucia: nanque pectus istud
 Est ingens globus aestuantis ignis:
 Iste candidula tuae papillae
 Sunt incendia seuae, non papillae.

Ad Melenam puellam.

QUOD nigris oculis, nigris capillis,
 Et nigra es facie, nigrisque mammis,
 Nigro pectore, nigricante collo,
 Nigris inguinibus, genu, manuque,
 Sit licet niueo colore mater,
 Albis luminibus, comaque flaua,
 Sic, ut canicies queat videri,
 Ore candidulo, papillulisque,
 Albo pectore, lacteoque collo,
 Albis inguinibus, genu, manuque,
 Tam certe mihi displices amanti,
 Quam vacinia displicent, piperque,
 Et quam displicuit puella Cephei
 Nigrans Andromede marito Achivo.

Ioan. Bapt. Euang. Poematum
In fraudulentam virginem.

Quis credat in uero pectore virginis
Forma conspicua, quae poterat Iouem
Flammis insolitis urere maximum,
In cyncum, pluuiam uertereque auream,
Et taurum, aut aquilam luminibus suis,
Atque oris specie cogere sumere,
Fraudis, insidias, atque dolos tegi?
Cur non in niuco, & pectore candido
Est mens, est animus candidus, integer,
Simplex, ueridicus, fingere nescius,
Ignarus sceleris? cur latet improbus
Anguis sub uiridi gramine? cur rosa
Adiuncta est redolens proxima sentibus?
Cur non herba ferens candida lilia
Latè cuncta bonis complet odoribus?
Cur tristes latices pyxide diuine
Conduntur? vitijs undique cingitur
Virtus cur geminis unica nobilis?
Sic coniuncta bonis proxima sunt mala;
Sic letis lacrima, tristitia dulcibus,
Sic luci tenebra, praelia Martia
Sic paci, ut nequeas altera ab alteris
Certis limitibus scripta reuellere.
Sunt inter superos cuncta Deos bona:
Sunt inter stygios cuncta Deos mala:

Inter

*Inter sunt homines mista sed vtraque :
Mittuntur placidis cœlicolis bona :
Mittit Persephones inuida regia,
In terris homines, quæ patimur, mala.*

De viribus carminum ad Luciam.

QUIS tradet mihi pocula
Vndis Castalijs, rore poetico,
Et spumantia flumine,
Quo vates grauitè pectora conciti
Cantant tela Cupidinis,
Aut tristes acies, & fera prœlia;
Vt possim nemora auia
Inclamare meam cogere Luciam,
Stratus sub viridi arbuto,
Et mulcere feram carmine virginem,
Vrentem mea pectora.
Vates Threicius squalida tartara,
Flecti nescia, carmine
Mouit: carmine filia
Solis Dulichios vertere milites
In sævas potuit feras:
Est Solchis liquidum vecta per æerem:
Possunt omnia carmina,
Iratoque Ioui tollere fulmina.

Ioan. Bapt. Euang. Poematum
De pulchro puero à Cupidine saxo
vulnerato.

ALMAE dum Veneris filius aliger,
Instructus pharetra sanior aurea,
Et telis validis, & face torrida,
Diuos, atque homines cedit arundine,
Incendens rapidis ignibus omnia,
Ancone puerum vidit amabilem,
Stringentem leuium pectora virginum.
Illum incautus adit dum propius Deus,
E dextra arma potens seu puer rapit:
Tunc iratus amor, spicula mittere
Formosum quoniam non valet in caput,
Immittit lapidem cominus alitem.
Risit tum genitrix blanda Cupidinis,
Et dixit. Pueri parce puer meo:
Cede arcum, atque faces: cede volatile
Ferrum cum pharetra: pectora amantiuum.
Hic tundet grauius faucibus arundine.
Tu armatum fugias ocyus, & caue,
Ne, dum tela doles perditam, sentias,
Que nos (heu) gerimus pectore vulnera.

In natalem Ioannis fratris filij,

GESTIANT leti Venus, & Cupido:
Concinant blandum faciles canene:

Pectore

*Pectine aurato citharam decorus
Pulset Apollo:*

PALLIDA *Spargant violas puella:
Mollibus pratis roseos aceruos
Fundat è plenis calathis, & alba*

Lilia virgo.

FLORIBVS *lectis Dryades coronas
Implicent: plaudant choreas Napæe:
Et recens ornent Satyri Salaces*

Tempora fertis.

CVNCTA *latentur: polus, vnda, & ather,
Terra concordēs modulentur: axe
Secla voluantur meliora; & omnis*

Gaudeat orbis.

VAGIT *in cunis puer ecce fratris:
Sit tuus Cynthi, precor ille alumnus:
In sinu crescat docilis Minerue.*

Vertice Pindi.

Ad ciuitatem Anconam.

DIVORVM *domus alta, nobilisque,
Ancon, gloria prisca Doricorum,
D d Quam*

Ioan. Bapt. Euang. Poematum

*Quam musæ Veneres ; Cupidinesque
Commendant , celebrant , colunt frequentes .
Quam non Parthenope beata spreuit ,
Quem non regia Roma tempfit vnquam ,
Ne me dispice nescia , aut superba .
Sed , quem Romulei patres amarunt ,
Quem magni coluere Regulique ,
Delectumque nepotibus dedere
Doctorem triplicis suis camænae ,
Hunc tu blanda tibi putato amandum .*

Ad Ioannem Antonium Gratianum iuri-
sconsultum Anconitanum.

MELLITAS tibi mittimus figuras ,
Consultissime Gratiane , & hasce
Implumes volueres , auesque glabras ,
Dulces , sed tamen inscias canendi ;
Quas pulchræ artifices manus puella
Fecere ; & quoniam deesse vocis
Sensit blandicias , quibus placerent ,
Pensauit modulos liquore Hymetti .
Desunt , ne fugiant ; pedes ; & ala
Non est tradita , ne auolare possint ;
Quæ sunt pennigeræ , canant , & aures
Oblectent modulatione dulci :
He tantum sapiant aues palato .

Ad Maximianum Sabellum.

QUID te Maximiane dulciores
 Cogit Romuleas relinquere arces,
 Et domo, patriaque abire Roma,
 Cum cana, & gelida riget pruina,
 Montana niues spargiturque tellus,
 Soractis caput albicatque celsi?
 An nescis pluuias hiems, & imbres
 Quantos horrida sæpius minetur?
 Non cernis vagus impetu per urbem
 Quo currat mediam, quibusve Tybris
 Turgescens rapidus feratur vndis?
 Non murmur boreæ furentis audis?
 Non frigus penetrabilis procelle
 Terret? non humeros, latus, capillos
 Horrescis glacie diu rigentis
 Apennini etiam viris timendi?
 Si discrimina tanta te mouere
 Non possunt, valeant sodalis, atque
 Fratrum perpetuæ preces tuorum
 Te te fletere: seruulis, amicis
 Detur hoc, precor, expetentibusque
 Ætas est tua maximè tenella:
 Aptæ nec studijs adhuc seueris:
 Quo tuæ ruis immemor salutis?
 Quo discedis ab Vrbe, qua vel ipse

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

Non felicius edocent Athenæ ?
Huc huc vndique confluit iuuentus
Discendi cupida ; orbe non in omni
Extat copia tanta doctiorum .
Hæc te Vrbs tollet ad astra ; te beatum
Reddet ; innumeris honoribusque
Felicem decorabit ; atque (vt ipsa
Monstrant sidera) conteget galero
Crines purpureo venustiores :
Sic maioris auunculi , & minoris
Virtutem , validas opes , honores
In te cernere erit . Sit ergo Roma
Nunc tui studij benigna mater :
Ne condiscipulos , tuosque amicos
Contemnas puer optime , indolisque
Præclara : tuus iste nos fatigat
Discessus : tamen vlla si rapit te
Vis , vel imperium , memento saltæm
Nostrî dimidium venire tecum :
Et , quam nos memores tui figuram
Conseruabimus hic , tuebimurque ,
Reddas fac , precor , expolitiozem ,
Nos hic sustineas epistolisque ,
Dum te Felsincæ tenebit vrbis
Calum , quod tibi sit diu secundum ,
Et quo te pede conseras , & astro
Dextro , vt post redeas Solone maior .

In obitum Columnæ catellæ.

CVSTODES pecoris, gregisque fidi,
 Et terror volucrum; & metus ferarum,
 Spartani, & celeres canes Molossi,
 Cyrnei feritate præpotentes,
 Insignes leuitate Gallicique,
 Quos mittit Meliteque, paruitate
 Sola virginibus placere suetos,
 Huc tristes, rapidique conuolate:
 Nam vestri generis decus, Columna
 Extincta est, domine catella nostræ:
 Illam carmina lugeant: cæcœne
 Deplorent: lacrimas pie puella
 Spargant, funera voce prosequentes
 Lugubri, & querula: dolete cuncti
 Vates, atque homines venustiores.
 Dianæ comites adeste diuæ;
 Et vos ò Veneres, Cupidinesque;
 Nymphæ vos etiam, & vocate Faunos,
 Sylvanos, Satyrosque, Gratiasque:
 Omnes pectora tundite, & capillos
 Scindentes, niueas genas rigate:
 Est folatiolum mea puella
 Eroptum: domine, domusque cunctæ
 Heu sunt deliciae nouæ peremptæ.
 Iucundissima mortua est Columna:

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

*Irati domini manu necata:
Is, dum percuteret canem sagacem
Hispanum solitum fera fugaci,
Et vulpi, & leprosi piger volanti
Vitam tradere, liberumque cursum;
Ad vocem querulam catella currit,
Hispani miserata duriores
Ictus, ad domini misella supplex
Deuoluta pedes, gemens furente,
Cacoque à domino latus, caputque
Percussa est, grauiiter cadente iuste,
Hispano fugiente cadis vno
Autore. At superi canum maligne
Perdant pessime te, tuosque fœtus:
Verum molliter excubet Columna,
Sacrato in tumulo nouo reposta
Consperso vndique lilijs, rotisque,
Pallenti violaque, amaracoque;
Carmen quem decoret pium, sacrumque.
Ossa hic sunt sita nobilis Columnæ
Ad sellam solite excubare herilem,
Et semper domina sinu foueri;
Quod dulcis foret, & venusta valde*

E Lodouici Ariosti poemate Etrusci versus
in latinos conuersi.

IL dolce sono mi promise pace;
Ma l'amaro veggiar mi torna in guerra:

*Il dolce sonno è ben stato fallace ;
 Ma l'amaro veggiar , oime , non erra :
 Se'l ver m'annoia , e'l falso si mi piace :
 Non oda , ò vegga io mai piu vero in terra :
 Se'l dormir mi dà gaudio ; e'l veggiar guai ,
 Possà io dormir senza destarmi mai .
 Promisit pacem dulcis mihi somnus : at illam
 Uertit acerba dies in fera bella mihi .
 Lusit imaginibus dulcis me somnus , amara
 Non fallit miserum , peruigilemque dies .
 Si vera excruciant , delectant falsa , placentque :
 Sint auri , atque oculis omnia falsa meis .
 Si vigilare grauis dolor est , dormire voluptas ,
 Aternus claudat lumina nostra sopor .*

Ad Amorem .

EN morior , torquere faces , torquere sagittas
 Nil opus est : Veneris desine scue puer .
 Desine : namque ardens tua fax mea corda peredit :
 Ecce vomunt flammæ pectora adusta nouas .
 Non est , quo immitis crudas iaculere sagittas ;
 Concedunt nullum vulnere prisca locum .

*Hæc , que nunc legisti ad Amorem carmina , can-
 dide lector , cum sequentibus item ad eundem cum
 forte ab Antonio Bonangelo auctoris studiosissimo mis-
 sa ad*

Ioan. Bapt. Euang. Poematum

*sa ad amicum quendam suum Ferrariam fuissent ,
adeo ei , ad quem missa sunt , placuerunt , adeo visa
sunt venusta , & pulchra , vt illa typographis impri-
menda tradere non sit veritus , impressaque mittere
ad praestantissimos quosque Gallia in primis Cisalpine
Etruscos poetas , à quorum multis quoniam in Etru-
scum , nostrumque sermonem adeo feliciter versa sunt ,
vt non minus ex Etruscis , quàm ex Latinis capere
voluptatis possis , ideo tuae consulens autor oblectatio-
ni , voluit te vtraque habere , legereque eodem loco.*

Dell'illustre Signora Tarquinia Molza.

ECCO ch'io moro già , nulla piu vale
Empio , crudel Amore ,
Adoprar contra me facella , ò strale
Hanno homai nel mio core
Occupato ogni loco
L'antiche piaghe , è'l foco :
Cessa , che puoi tu fare ?
S'incender non mi puoi , ne puoi piagare ?

Del Signor Galeazzo Augieri.

ECCO io moio , ne piu conuien , che auuenti
Le faci , e strali ardenti ;
Cessa homai crudel di Vener figlio :

Cessa ,

*Cessa, che la tua face
 Tutto ripieno m'ha di fiamme nuoue:
 E porge tregua, è pace,
 Che fuor di tempo pioue
 Un nembo di saette al nostro petto;
 Doue piaghe con piaghe hanno ricetto.*

Del Signor Cristofaro Bartoli.

ECCO ch'io moro: le saette, e'l foco
*Indarno hor opri ò di Ciprigna putto:
 Fermati: il cor combusto à poco, à poco
 M'ha l'ardente tua face il petto tutto:
 Anzi non è più in me rimasto loco,
 Che impiagato non habbi, arso, è destrutto:
 Hormai dunque deponi il foco, e l'armi;
 Che vn morto saettar tua infamia parmi.*

Del Signor Gioseppe Boccauecchia.

ECCO ch'io moro; in van saette, e dardi,
*Empio fanciullo auuenti, in van piu m'ardi:
 Cessa; luoco non è nell' arso core
 Hor, che cener è tutto, à nuouo ardore:
 E la tua man di ferir sempre vaga
 Non ha nella mia vita
 Dall' antica ferita
 Spatio, oue possa far nouella piaga.*

Del Signor Pietro Cresci Anconitano.

ECCO, lasso, ch'io moro, ond'opri'n vano,
Fanciul crudo, e irhumano,
Le saette, e la faci al mio morire:
Cessa, deh cessa homai
D'ardere, e di ferire
Di nuovo'l cor, che incenerito m'hai.
Gia le nouelle fiamme escon dal petto
A mille à mille v'non han piu ricetto;
Ne v'è rimaso loco
Mercè del tanto foco,
E de l'antiche sue piaghe mortali,
Doue auenti, crudel, facelle, e strali.

Ad Amorem.

QUID lacerum laceras pectus? quid corda sagittis
Improbe contundens faucia vellis Amor?
Quid poenam poena, cumulasq; dolore dolorem?
Quid flammis flammis, vulnera vulneribus?
Quid geminas ictus? quid tela volantia torques?
Desine; iam morior: desine saepe puer.
Que modo multa facis, sunt irrita vulnera: nullum
Inueniunt vacuum tela, facesq; locum.

melius facis.

*Te sequimur; tua praeda sumus, deponere sagittas
Seruasse insontem gloria maior erit.*

D'Incerto Autore.

IL mio seno, e'l mio cor crudele Amore,
Non hanno, onde gl'infiammi, hormai piu loco;
A che dunque piu giunger foco à foco,
Pena à pena, è dolor empio à dolore?
Perche raddoppi colpi? e con rigore
Gli strali auuenti, oime? deh ferma vn poco;
Ferma, ch'io l'alma effalo; ferma, e gioco
Non prender piu del mio mortal horrore.
Quelle infinite piaghe, che m'apporti,
Piaghe non son, ne piu ponno hauer parte
In me le faci tue pur troppo ardenti.
Te segno, Signor mio; me ne tuoi forti
Lacci stretto hai, sian le saette sparte,
E ch'io viua à tua gloria al fin consenti.

Del Signor Primasso Ascianti Bresciano.

CHE piu stratio al mio petto,
O che piu piaghe al core
Empio raddoppi Amore?
Rimanti: in me gia morte oprà suo effecto.
Rimanti fiero hormai non trouan loco

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

*A' noua piaga tue saette, ò foco:
Vinto tua preda sono:
Pon l'arme; è maggior gloria il dar perdono.*

Del Signor Sigismondo Trotti Bresciano.

PER CHEL mio petto, e'l core
*Empio già lacerato squarci Amore?
A' che raddoppi pena, fiamma, e doglia,
A' doglia, à fiamma, à pena? resta, io pero;
Restin crudel arciero;
In vano ferì homai, ne'n questa spoglia,
Noua piaga puoi far: ti seguo, e sono
Tua preda; depon l'arme:
Maggior gloria ti fia di pena trarme.*

Del Signor Hercole Caualletti Ferrarese.

DEH perche stratiij Amore
*Un già stratiato petto, e suelli il core?
Deh perche pena à pena, e foco à foco
Crudel aggiungi, e dolor à dolore,
E piagha à piaghe? perche disleale
Raddoppi i colpi, e le saette d'oro?
Ferma fanciul la man, ferma, ch'io more:
A' tue ferite non ha'l cor più loco;
Son tua preda, te seguo; homai lo strale.*

Deponi

*Deponi arcier possente.
Saluar è maggior gloria l'innocente.*

D'Incerto Autore.

A CHE ferisci il mio ferito fianco?
*A' che crudel Amore
 Il scattato core
 Mi premi, e suelli ogn'hora? ancora stanco
 Non sei d'accrescer pena à la mia pena?
 E al dolor dolore?
 Et alle fiamme fiamme? e à le ferite
 Aspre ferite? à che nouella lena
 Nel ferir mostri? à che tante spedite
 Saette scocchi? Resta;
 Io già mi moro; resta empio fanciullo
 Quella, c'hora ver me moui, tempesta
 Fa piaghe da trastullo,
 Che nell'istesse piaghe, e nelle fiamme
 S'immerge il ferro, e'l foco auuien, s'infiamme.
 Te seguo, son tua preda, depon l'arme,
 Che sol gloria ti fia, se puoi saluarme.*

D'Incerto Auttore.

A CHEL petto squarciato squarci, Amore
*Empio, e'l cor arso, e punto ardi, & impiaghe
 Fiam-*

Ioan. Bapt. Euang. Poematura.

Fiamme à fiamme aggiungendo, e piaghe à piaghe:
Et à vecchio martir fresco dolore.
A che raddoppi i colpi? è piu rigore
Accresci à l'arme tue volanti, e vaghe?
Cessa, ch'io pero homai; cessa, & appaghe,
Ch'io di vita esca, aspro fanciul già fuore.
Indarno opri la man pronta, & ardita,
Che in me (lassò) trouar non pon piu loco
D'auampar, da ferir tue faci, e strali.
Te sol seguo io: tua preda sono; il foco
Deponi, e l'arco, onde tanto esi, e vali;
Che piu d'honor ti sia serbarmi in vita.

D'Incerto Auttore.

ACHE laceri vn petto lacerato,
Et vn ferito cor ferisci Amore,
Con tuoi pungenti strali? à che al dolore
Dolor accresci, e pena à pena ingrato?
A che fiamme à le fiamme, e à vn impiagato
Sono pur piaghe aggiungi? à che'l furore
Raddoppi in facttar questo mio core?
Cessa, moro io, cessa fanciul spietato.
Le piaghe, c'hor mi fai, non fanno frutto,
Ne dardi, ne facella trouan loco
Da ferir piu, d'abbrugiar nel mio petto.
Te seguo; son tua preda fatto in tutto;

*Deh pon giù Amor, ti prego, l'arco, è'l fôco.
Che honor ti fia saluar, chi t'è soggetto.*

Del Signor Ottauio Ferri Maceratese.

A *CHE pur tenti Amor, à che pur tenti
Di lacerar vn lacerato core?
A che aggiungi pur empio à diuol dolore,
Et à vecebi martir noui tormenti?
A che noua esca à gli miei incendij ardenti
Di nouo aggiungi à che tanto rigore?
Cessa, ch'io moro homai, deh cessa Amore;
Che in me non trouan loco i strai pungenti.
Ache pur osi in vano abi crudo arciero
Raddoppiar colpi con piu gaolhardia?
Deh ferma homai Signor, deh dammi aita.
Te seguio, son tua preda, almo guerriero
Depon gli strai, che piu gloria ti fia
Saluar vn tuo soggetto, e darli vita.*

Del Signor Christoforo Bartoli.

L *ACERI vn petto lacerato? e auuenti,
Sactte à vn cor trasitto? e pena, doglia
Aggiungi à pena, e à doglia? e fiamme ardenti
A fiamme Amor, ond'io via piu mi doglia?
E ferite à ferite? aspri, e pugnenti*

Raddoppi

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

Raddoppi i colpi ? Ah resta, e cangia voglia.
Serbami viuo, e sia tua gloria; loco
Non han piu in me dardi, ferite, e foco.

Del medesimo.

VN seno lacerar lacero, e strali
Auuentar contra vn factato core.
Cumular pena à pena, aspri, e mortali
Colpi à chi langue, e fiamme à intenso ardore,
Raddoppiar le ferite, aggiunger mali
A chi giace, e si muor, maluaggio Amore.
Che prò ? deh. serba il foco, e le facte,
Ch'opri in vn vinto, à piu giuste vendette.

Del medesimo.

FOCCO, e facte oprar contr'vn, che langue,
Non è mestier, crudo di Vener figlio:
Incenorito il cor, tinto di sangue
Scorgi il mio petto, e tu pur turbi il ciglio:
Lascia il foco, e gli strali, onde gia essangue
Mi vedi, e addotto al mio maggior periglio:
Ch'è maggior gloria di seruar vn viuo,
Che dargli morte, ò pur farlo cattiuo.

Del medesimo.

IO moro Amor, però le faci, e i dardi
 Deponi: ecco il cor punto, e'l petto adusto:
 Arso, e ferito è quel, c'hor pungi, & ardi;
 Ne luogo è in me, sia quanto voglia angusto,
 Che non sia piaga, e fiamma, se vi guardi:
 Dunque qual frutto traggi, e qual'hai gusto
 Dal ferir, e brugiar vno, che tinto
 Di sangue, & arso: te si rende vinto?

Del medesimo.

S'I O moro, à che la face
 Pur opri, e le saette,
 Ch'arso già il petto, e'l cor trafitto m'hanno?
 Ma forse anco ti piace
 Noue stragi, e vendette
 Ueder di quei, c'hai vinto,
 E à chi si giace estinto,
 Procurar noue piaghe, e nouo danno,
 Maluagio, empio tiranno.
 Qual riportar potrai
 Gloria, & honor giamai
 Del dar nouo tormento
 Ad un, cui dianzi ardesti
 L'alma, & il cor pugnesti;

Ioan. Bapt. Euang. Poematum

*Si che ne resta spinto,
Chi crederia, ch'vn Dio
Potesse esser si rio,
Che ferissè; & à torto,
Vn' huom, poi ch'ei l'ha morto?
Strali, pene, e dolore,
Fiamme, e ferite, Amore,
In me doue oprar vuoi,
Se'l foco, e i dardi tuoi
Ogni parte, ogni lato
Già m'hanno arso, e impiagato:
Ne chieggio altro ristoro,
Se non, ch'io dico, Amor non più, ch'io moro.*

Del Signor Piero Cresci Anconitano.

A CHE'L fianco ferito
Di nouo impiaghi, Amore?
A che, s'è incenerito,
Piu mi struggi, & auampi il miser core?
Con le fiamme, e co' dardi.
Piu non pungi, e non ardi,
Che la materia manca;
Et io ti dono l'alma afflitta, e stanca.

Dell'istesso.

PER CHE, perfido Amore,
Ancor percuoti l'lacerato core?

Non ne sei dunque satio?
Non vedi homai, che non v'è luogo, o spatio
A nuouo colpo, o ardore,
Mercè del tanto suo patito stratio?
Opra con viuo petto il tuo valore,
Che l'estinto ferir non ti fia honore.

Del Signor Gioseppe Boccaucchia.

PER CHE auentar piu strali entro il mio core,
S'egli è tutto piagato, iniquo Amore?
E perche nel mio petto
Anoua fiamma dar cerchi ricetto,
Se in lui piu non è dramma,
Che non sia foco, e fiamma?
Cessa, ch'io moro, i strai, la face accesa,
Serba à piu degna impresa:
Te seguio, à te mi rendo,
Tua preda esser intendo,
Ti fia gloria maggiore,
Se dai pietosa aita à chi si more.

Del Signor Orfatto Fatioli Anconitano.

SE tutto il petto oime ferito m'hai,
Perche lo squarci ancor non satio Amore?
E mentre i dardi dibattendo vai,

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

*Suelli crudele vn' impiagato core?
Altro, che pene raddoppiar non fai,
Fiamme con fiamme, e con dolor dolore?
Non vedi, che più sempre mi rimpiaghi,
Mentre scuoti gli stral di volar vaghi?*

*DEH resta empio fanciullo, chio mi moro:
Se tu di piu ferirmi non hai loco
In van cadeno i colpi; e i strali d'oro
Non trouan altro in me, che fiamma, e foco;
Ecco ti seguio, & in mio sir t'honoro:
Deb di piu saettarmi arresta il gioco:
Se vincer vuoi, ti fia maggior vittoria
L'innocente saluar, + maggior gloria.*

Del Signor Filippo Massini Perugino.

A *CHE piu'l punto mio petto ripungi.
Ferendo vn cor ferito à morte Amore?
Pena à pena, e dolor perche à dolore,
E fiamme à fiamme, e piaghe à piaghe aggiungi?
Perche i colpi raddoppi? à che congiungi
Tanti strai, che san selua in mezzo al core?
Cessa homai: son vicino à l'ultime hore,
Fanciul, quanto sci tu da pietà lungi.
Indarno in me tante saette spendi:
Dar non ti posso à noua piaga loco:
Hor co i tuoi strali i propri strali offendi.*

*Te seguo: son tua præda: l'arco, e'l foco
Depon, che con piu honor saluo hor mi vendi;
Poi che di vita homai m'auanza poco.*

Del Signor Antonio Maria Vinco Fermano.

A CHE ferisci il mio ferito petto?
A che trafiggi'l mio trafitto core?
Pena à pena mai sempre, a duol dolore
Aggiungendo, & a fiamma caldo affetto?

*A che raddoppi i colpi pargoletto,
E cieco Dio? tirando a tutte l'hore
In me volanti sira! deb cessa Amore,
Cessa, ch'hor hor suora quest'alma i getto.*

*Tu l'arco tendi indarno, che piu loco
Non ponno in me ritrouar certo mai
Li dardi tuoi pungenti, il vino foco.*

*Te seguo: son tua præda sciogli homai
La tua faretra ch'a te honor non poco
Fia, sentir gran pietà de' miei gran guai.*

In obeliscum Vaticanum Sixti V. Pont. Max.
iussu in medium forum Vaticanum
magnis traductum operibus.

QUAM bene, quæ Augusti, & Tiberi signauit
honores

*Obscuro moles, sustinuitq; loco,
Augustam Tyberine Crucem nunc vertice fulcit*

Ioan Bapt. Euang. Poematum.

*Illustrem medio, conspicuamq; foro.
Sexti opus egregium, caeli, monstrante Sibylla,
Ille aram, hic gaudet se coluisse Deum.*

In eundem.

AVGUSTI, & Tiberi veteres obeliscus honores
*Signavit cecus deteriore loco.
Nunc illum Sextus signare fidemq; crucemq;
Imperat in medio, conspicuoq; foro.
Ille Deum coluit Caesar cum matre, Sibylla
Monstrante, hic gaudet se monuisse coli.*

In Anconitanam Landi Ferretti Iuricon-
sulti historiam.

SIS ne Ancon hominū, an manibus fundata Deorum,
*Et periucundo pulchra locata sinu;
Condiderint Siculi, an Dolopes tua mœnia Crai;
Struxerit an priscos Dorica turba lares;
Tyrrheni ne viri, veteresq; ab origine gentes
Principium generi tradiderintq; tuo;
An ne Syracosij fugientes iussa tyranni
Ad celsum tulerint tecta superba polun;
Fortunasq; tuas, & fata, & gesta nepotum,
Ætas, quæ tenebris, obrueratq; dies:
Ferrettus patriæ Landus, gentisq; benignæ*

Edocet

*Edocet insigni ductus amore sue .
Non sinit in tenebris civis doctusq; , bonusq;
Obruta priscorum facta latere virum .
Vir sapiens , multa egregia pietate , fideque ,
Anconitana consulit historia .
Consulit & patria fama , dum rite recenset ,
Qua fecere patres , quaque tulere simul .
Tu vero Anconis genitrix , genitrixque Quiritum .
Alma Venus sancto numine adesto viro .
Ferretti annales , cecaque è nocte recepta
Perpetuo vivant sic monumenta tui .*

IOANNIS BAPTISTAE
EVANGELISTAE
POEMATVM.
LIBER SEXTVS.

Epicedion in obitu Franciscæ filicæ.

*VAE modo nascentem cecimisis lacu
puellam
Picridum numeris officiosa manus;
Mulsistiq; moer vagitus carmine nates
Et per quas illi est conciliata quies;
Soluite nunc tristes crines; & pectora palmis
Tundite cum lacrimis, flebilibusque modis.
Huc ades, & mæstos degeix pande capillos,
Et querulos versus voce dolente cane.
Et vos, quæ montes curatis, stagna, lacusque
Agmina nympharum, ruricolaque dex.
Huc flentes Dryades, flentes properate Napeæ:
Huc mærens properet Naiadumque choris.
Huc & Latone noua cura Diana parentis
Adsit inornatas dilaniata comas.
Huc Venus, huc Charites veniant, lugensque Cupido,
Extinctasque faces, fractaque tela firens.
Tu quoque casta Iouis proles sine matre Minerva,
Ire decet castos, virgineosque robos.*

Nam,

Nam, cui tu ingenium dederas, oculosq; Cupido;

Ora Venus (miserum) pulchra puella iacet.

Et, qua nulla fuit maturis dignior annis,

Ante diem raptam mors inopina premit.

Eia igitur nostræ funus celebrate puellæ;

Et largo vestræ fonte rigate genas.

Pro cithara tristes effundat tibia versus;

Perq; caput nostrum mæsta cupressus eat.

Non ego solamen tanti modo quero doloris:

Nec posco Aonides vulnera nostra leuent.

Ex oculis miseri rapta est genitoris acerbè

Quæ mihi curarum nata leuamen erat.

Altius est vulnus, quàm quod medicina leuare

Ulla queat: non ars me tua Phœbe iuuat.

Carmina nil prosunt, nil carminis autor Apollo:

Non mihi Pegasides ferre potestis opem.

Si qua tamen studij tangit vos gratia nostri;

Si quis amor vati pectora casta mouet;

Si, quo sum semper veneratus numina cultus

Vestra, fuit gratus visus, vt ille pius;

Ferte pedem, numerosq; breues, elegosq; dolentes;

Et tristi questus ore iuuate meos.

Carmine perteneros molli cecinistis amores

Sæpe; nec insano ferre negastis opem.

Ne vos pœniteat querulo mea maxima versus

Numina nunc tantis illachrimare malis.

Adria sis quamuis rapido, quo tolleris, Euro

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

*Surdior, & nulla commouere prece;
Sed tamen ad nostras aures defleſſe querelas,
Quodq; potes, lacrimis ora, ſinusque riga.
Dicitur & caſum fleuiſſe Athamantidos Helles
Doris, cum medijs obrueretur aquis.
Fleuit & Icariam Tethys commota ruinam;
Dadala cum radijs penna ſoluta fuit.
Quis non Naupliada credat fleuiſſe nepotis
Funera, qui incerto dat rata iura mari?
Idem quo fletu Cycnum regnator aquarum
Vidit Achillea cuſpide morte premi?
Mærorem tamen ille ſuum ſolatur; auisque
Spargit candenti membra colore pater.
Plorent Nereides, Veneti pia numina ponti,
Tecum flauentes dilacerata comas.
Tu quoque Picenæ non vltima Doridos Ancon
Gloria, diuina peſſora tunde manu.
Exemplumque tuum Cumeri nemoroſa ſecuta
Deſſeat aerij qua iuga diua tonet.
At vos littorea nymphae vineta Numana
Que colitis, ſacris addite thura focis.
Fundite mærentes preciſi pocula Bacchi,
Maſſicæ concedant, atque Falerna quibus.
Nec vos Firmanæ culta mihi: cernere diuæ
Siccis luminibus funera noſtra decet.
Vos ego ſum ſemper ſummo veneratus honore,
Semper & agreſtis vos mea muſa colet.*

Ploratu

Ploratu gratæ, lachrimisque fuisse cæcenas
 Vobis iucundas significate meas.
 Et, si non memori de pectore fluxit alumni
 Nomen, & insignis cultus, amorque pius;
 Ferte rosas, violasque sacro suprema feretro
 Munera, cum Chycie, lilia cumque croco.
 Verum, quæ colles, & amœna vireta Marani,
 Proximaque Adriacis arua tenetis aquis;
 Et quæ Tyrrhena Hesperidum certantia Cupræ
 Curatis ramis aurea poma suis;
 Arbore candentem Assyria decerpite florcm;
 Et noua perdocta texite ferta manu.
 Pheacas præbete vndas, suauesque liquores,
 Quos flore expressos Medica planta liquat.
 Fluminibus lachrimans his membra lauabit odoris.
 Frigidaque Halanti corpora mater aqua.
 Aut, si mæsta nequit singultans munus obire
 Tam triste, ingenti vieta dolore parens;
 Officium hoc præstet gemitu matertera multo;
 Misceat & lachrimis flumina odora suis.
 Vtraque quando auia excessit, vitamque reliquit;
 Ne videat tantum longa senectæ malum.
 Quantû ille ingemerent, lachrimis quibus ora maderet;
 Fædarent rugas, caniciemque manu.
 Felices auias; illis non cernere neptis
 Contigit ante diem funera acerba sue.
 Ipsa potes felix etiam Cornelia dici;

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

Lugentis quòd non afficis ora soror.
A luctu fratris fortuna remouit amica;
Et te diuersis distinet illa locis.
Et nunc forte tuis, nostrorum ignara malorum,
Cum natis rides, atque iocaris ouans.
Illos incolumes seruent pia numina matri;
Ne quando gemitus experire meos.
Cum tamen ingratus pulsabit nuncius aures,
Et fratrem nata morte iacere feret;
Munus erit, germana, tuae pietatis, amoris,
Quo fratrem valde diligis, atque colis;
Ægre obitum infantis ferre, & deslere dolenter,
Præsentemq; meis fingere adesse malis.
Visa mouent magis; auditis non tangimur æquè:
Cernere mœrorem fac videare meum.
Coge omnes circum te natas, coge nepotes
Mœsta tuos; lacrimas fundat amica manus.
Ingemat & frater; fratrisque Ascensia coniux
Exornet fletu funera nostra suo.
Tu quoque ab insigni disclusa Archangela luctu,
Dici non falsa voce beata potes.
Nam, licet Anconæ sis orta, habeasq; sorores,
Vxoremque meam, Zenobiamque tuam;
Iuncta tamen Comiti Manfredo, clauderis altis
Cesena illustri mœnibus vna procul.
Quæ tibi cedebant vni, matertera, forma
Ora, nec immoditi pallida morte vides.

Non spectas lacrimasq; meas, lacrimasq; tuarum:

Non aures pulsat nostra querela tuas.

Et quòd abes, felix, & quòd non contigit esse

Matri, nec prolis morte dolere tue.

Angit te, sterilis quòd sis; Peregrina, quòd vna,

Quam peperit natam, dempta sit, vsque dolet.

Sit dolor in primis noster miserandus, & ingens;

Concedant omnes tristitiæq; mee.

Discussum video primum miser arbore florem

Ingratis nebulis, luctifomisq; notis.

Que plantam nostris crescebat nobilis hortis,

Excisis fibris arida facta cadit.

Radices secuit nocturno inimica bipennis

Tempore; non noto tabuit illa malo.

Non expectatum licuit decerpere fructum:

Inmitis ramo decidit ille suo.

Qui valet in tanto lacrimas retinere dolore,

Ille mihi est Parius, Tanariusq; lapis.

Illum Caucasie cautes genuere; Pyrenes

Est ille è duro vertice natus homo.

Est illi Rhodope mater, pater Ismarus; illi

Hyrcanæ admorunt vbera seuæ fere.

Que poterant igitur lacrimas excire dolenda?

Qui perturbabit mitia corda dolor?

Si non festinæ mors immatura puellæ

Humanum est animum discruciare potis?

Quam mihi non fatum, nec acerbo funere ademit

Natura;

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

Natura; eripitur sed misero ante diem.
Illam vel Pallas, vel Iuppiter abstulit, ipsa
Inuida vel Iuno, vel Cytherea Venus.
Siue deus, seu diua fuit, certe illa supremo
Est aliqua citius numine adempta patri.
Scilicet & superi luore, metuque laborant,
Et diuina malus pectora tangit amor.
Si Pallas rapuit, timuit Tritonia, nata
Ne foret ingenij gloria prima mea.
Idem in Maoniam timor illam armavit Araener;
Versa in araneolum sed tulit illa metum.
Ast vni mea cessisset tibi nata, Minerua;
Nec spreuisset opes ingeniosa tuas.
Illa foret tanta diua duce, & vsa magistra;
Et Ioue prognatam percoluisset amans.
Ex patre nata tuum cultum, & didicisset amorem;
Ille tuum semper numen amauit inops.
Non tibi Iunonem, aut Martem, Bacchumque fidelis
Prætulit, aut Erycis que iuga celsa tenet.
Maluit is tecum obscurus, pauperque latere,
Quàm sine te clarus viuere, diues opum.
Sat magnas sibi diuitias, & regna putauit
Præstantes artes, ingeniumque ferax.
Quòd non inciderit tantum in bona tempora mæret,
Quodque sua aspiciat sordida secla nimis.
Felices dicit natos melioribus annis;
Cum fuit ingenijs gloria, summus honos.

Felicem

Felicem censet Flaccum, Varium, atque Maronem;
 Principis Augusti quos tulit alma dies.
 Non fauet ignavus Rex, indoctusque perito:
 Nec culto princeps carmine gaudet iners.
 O utinam puppim sapiens aliquando gubernet
 Nauta sacram Petri: Roma beata tui.
 Forte sacerdotes tunc cernes lata Minerue
 Et curare greges, & canere acta Deum.
 Docta gubernaculum teneat si dextera FELIX;
 Ducendam felix accipiatque ratem;
 Ille, inquam, FELIX, magnis par Regibus, ille,
 Cuius nunc decorat purpura sancta caput;
 Aut Siretus amans Craia, nostraque camcena
 Egregius, radijs qui micat ipse suis.
 Aurea tunc etas, tunc secula prisca redibunt;
 Votibus est priscus tunc rediturus honos.
 Florebit cum iustitia sapientia; Pallas
 Artibus innocuis munera leta feret.
 Tunc poteris Roma innumeros numerare Marones;
 Non deerit Cicero, non grauis atque Cato.
 O utinam tales venisses filia ad annos;
 O utinam senior perueniatque pater.
 Feminis studijs, patrijsque ornasset amica
 Perdocile ingenium, nata, Minerua tuum.
 Doctis principibus placuisses docta: locassent
 E doctis lecto, principibusque viro.
 Fauissent dominique pijs, patresque benigni

I Ioan. Bapt. Euang. Poematum
 Carminibusque tuis, carminibusque meis.
 Sed te (me miserum) rari^o praestantia formae
 Eripuit terris, eripuitque patri.
 Nam Iuno verita est, fratrem ne forma, virumque
 Terroreret, magnis forma petenda deis.
 Non fueras Io, non Calistoque futura,
 Vxor sed iusti foedere iuncta tori.
 Hoc metuit regina deum Saturnia: pectus
 Hac pupugit foedus suspicione metus.
 Prælatas sepe illa mirus, nymphasque decoras
 A magno vidit fratre, viroque sibi.
 Sed tua quod species visa est præstantior aequo;
 Corripuit maior corda superba timor.
 Non tam iusta fuit Leda, Semelesque timende
 Causa, nec, Acrisius cur vereretur, erat.
 Pace tua dictum sit Delia, nulla parentis
 Cura Iouem, nullus sollicitasset amor.
 Non erat Europæ taurus metuendus: amasset
 Pro curætis natam Iuppiter ipse meam.
 Illam virginibus, pulchris quoque matribus, illam
 Nymphis diuinus præposuisset amans.
 Quis scit, an hanc etiam pulchram formosa Diones
 Filia sustuleris liuida diua patri?
 Hac si de forma tecum certasset in Ida;
 Fortassis Phrygio iudice victa fores.
 Aut igitur metus hic animum Cytherea verentem
 Impulit, vt raperes munera tanta Deum.

Aut

*Aut pulchras neptes, pulchrosque videre nepotes
 Cum cuperes, nato consulis ipsa tuo .
 In cœlo, in terris quæsita est vxor Amori,
 Est in piscosis oceanique vadis.
 Non dea, non nymp̄ha est inuenta Cupidine digna,
 Non par cœlesti visâ puella toro .
 Pulchrarum numero pulcherrima legit ab omni
 Illi te vxorem, nata, sibi que nurum .
 Quod si nos nostra hæc fallit sententia; diuum
 Te pater atherij vexit ad astra poli.
 Forte hominum, & rerum summus Rex ille ministra
 Vti pro Phrygio te Ganimede cupit;
 Laomedontiaden ratus sibi turpe cinedum
 Esse in complexu, delicijsque Ioui.
 Quid si etiam, pulsa thalamo Iunone vetusto,
 Vxor amatori est iuncta puella Deo?
 Expectanda fuit, dum plenis nubilis annis
 Integra virgo foret, dum patiensque viri .
 Quid facis omnipotens pater? est de cœlitis turba
 Vxor, vel nymphis inuenienda tibi;
 Si soror, & diuum regina superba tonanti
 Displicet; incesti te pudet atque tui.
 Mortalis natæ fors est, nec digna deorum
 Coniugio, & plenos non habet illa dies .
 Quod si mortalis delectat forma; morare,
 Dum sint connubijs aptior hora tuis.
 Tunc rapito, & raptam diuinus amator habeto*

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

*Iunctam caelesti, perpetuoque toro.
Vagiat interea cunis, sine, & vbera matris
Attrahet ludens, & vocet ore tatam.
Nam septena quater quam lux dedit alma Decembris,
Cunctorum diuum conuolat astra die.
Illi non licuit lustrantem cernere Phabum,
Telaque Chironis, semiuirique manus.
An patris exaudire preces, vocesque recusas,
Quod non est atas dignior vlla Ioue?
Non grauat hanc error; non inficit vlla Cupido;
Nec caeleste premens cura moratur iter.
Nam veterum labe vitio contracta parentum
Ilicet est omnis flumine tersa pio.
Felices, quibus est concessum munere diuum
Post vnda atheria sacra lauacra mori.
Non illi inuisunt manes, tenebrasque profundas;
Non adeunt stygij regna timenda Iouis.
Non illis scelus eluitur, non crimen auitum;
Non illos cruciat, nec sua culpa premit.
Excedunt terris; caecisque o corporis vmbri
Insons latantur carcere missa manus.
Exuti humanis curis, vinculisque soluti,
Fortune instabilis nulla pericla timent.
Linqunt errorum, & mortalia plena laborum;
Daemonis effugiunt insidiasque mali,
Vitatis mundi illecebris, quae perdere possunt,
Aut, si non perdunt, commaculare queunt;*

Diuorum

Diuorum lati magna comitante caterua
 Caelestes adieunt, letificasque domos;
 Vnde olim prauos animos, populumque rebellem
 Eiecit diui dextera fortis heri.
 Axe ignara manus pulsa, & deiecta superba
 Tartara adit minis excrucienda modis.
 Quodq; suas ades, stellata palatia caeli
 Fidus homo teneat, liuida turba dolet.
 Rumpitur inuidia; tantis priuare fidelem
 Tamque bonis magnis insidiosa cupit.
 Innumeros tendit laqueos, & retia mille;
 Nititur & multis fallere vafra dolis.
 Obiectat varias, irritamenta malorum,
 Peccandi causas, commoda plura sagax.
 Nec prius abstat, quam vicit; sepe timenda
 Excedit pugna victa, fauente Deo.
 Nouit mille vias, artes quoque mille nocendi.
 Plus est, quam, si quis non capiatur, homo.
 O vos felices, o terque, quaterque beatos,
 Quos nunquam potuit vincere praua cohors.
 Vos quoque felices, qui succubistis; ab hoste
 Surgere sed victos contigit inde leues.
 Luxistisq; diu ante acta mala crimina vite:
 Nec puduit longa vos macerare cruce.
 Et deteristis maculas, culpasque priores;
 Perpetuo tristes rore rigante genas.
 Inde & caustis, nequo vos perfidus astu,

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

Hostis deciperet, perderet atque vetus.
Vos etiam infantes nimium, nimiumque beatos,
Quos mors lustratos ad tumultum rapuit.
Namque patet vobis stellantis ianua caeli,
Quam referat domini Crux veneranda pij.
Non vos dixistis quicquam, aut fecistis olympi
Dignum permagnis, perpetuisque bonis.
Ille cruor, cruor ille, Crucis qui summine lignum
Frigat immenso, crimina vestra lauit.
Felicis iterum infantes, iterumque beatos,
Quos mors innocuos approperata beat.
Reginam, magnamque deam te, nata, puella
Ex parua factam credimus esse polo.
Mortalis fueras, terrarumque incola; verum
Nunc immortalis sidera facta colis.
Pondere corporeo posito, & compage reclusa
Carceris exigui lata, levisque volas.
Astra volansque petis cunctis comitata beatis
Virginibus, superum quas tenet aula patris.
Est ibi cum nullo commista dolore voluptas;
Illic cum nullis sunt bona mista malis.
Vita ibi perpetua est, leti formidinis expers;
Non ibi spes stimulat, non ibi corda metus.
Quae sperant homines, illic potiuntur amici,
Cultoresque Deum, coelicolaque Iouis.
Pectora ibi aeterno, & diuino vruntur amore;
Incenditq; animos mutua flamma pios.

Inde beata cohors nostram miserata ruinam,
 Mitigat inuicti numina terga Dei.
 Placat & iratum nostris erroribus illum
 Clementem verbis, supplicijq; patrem.
 Illa manus nobis est ore, & corde colenda;
 Consulat ut nostris turba benigna malis.
 Fallimur? an teneris calcet nunc sidera plantis?
 Nataq; de summa despicit arce patrem?
 Non nos decipimur, non fallimur Hercule: cernit
 Oppressos luctu, mœstitiâq; suos.
 Sorte sua gaudet; sed mœstos mœsta parentes,
 Excedens terris, destituisse dolet.
 Aut potius vanas lacrimas, vanumq; dolorem
 Ridet, discessu facta beata cito.
 Quodq; sit in cœtum, numerumq; recepta dearum,
 Auxerit & virgo virgineumq; choram,
 Latetur, complexa Iouem, fruiturq; deorum
 Colloquio, & mensis accubat alta pijs.
 Vescitur ambrosia; perdulci nectare pellit
 Leta sitim; sacras libat & ore dapes.
 Et nunc elysios campos, & amœna vireta,
 Et fortunatos lustrat, aditq; locos:
 Nunc volucres vario mulcentes aethera cantu
 Audit, & in viridi leta recumbit humo.
 Nunc cum virginibus colludens virgo beatis,
 Et plaudit choreas, & canit acta Iouis.
 Illam præcipue diuino ex agmine adorat,

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

*Est quæ plena Deo, virgo, parensq; simul.
Flli ferta parat violis contexta, rosisque
Pulchra coronatas cum gerat ipsa comas.
Respicit intactas vlla sine labe puellas,
Constantes animos, fortia corda nimis.
Te Catarina minus spernentem, & verba tyranni,
Miratur magno pectore tela, rotam.
Parere Agneti flammæ, non tangere corpus
Ausum ignem castum, castaque membra, stupet.
Freta Deo, Aspasio illudit Romana puella;
Quam vehit ad superos palma superba toros.
Latari abscissis Agatham, & ridere papillis,
Præsidis insani nequitiamque videt.
Gaudet amatorem cœlestem ostendere fido
Cecilia, ætherias deliciasque viro.
Ante Syracosius opibus fert Lucia cœli
Thesuros, sprete dote, viroque simul.
Massylus parcit Priscæ Leo; Claudius illi
Non parcit cunctis seuior ipse feris.
Quid firmas alias memorem, stabilesque puellas,
Sanguine quas decorat tincta corona suo?
Martyrio insignes animas, mentesque pudicas,
Miratur diuas, & veneratur amans.
Quo cultu illa Annam, & Martham, Marthæq; sororem
Prosequitur, reliquas cœlicolasque nurus?
Quam crebro veterum vatium responsa piorum,
Et fata attenda percipit aure stupens.*

Dele-

Delectant gestæ res, atque oracula Mosis,
 Acceptæ leges, alloquiumque Dei.
 Mira animum capiunt: dextram, virgamque potentem
 Suspicit, & carmen, magnanimamque duccem.
 Regi ille illudit Phario; populumque timentem
 Traducit sicco per freta rubra pede.
 Vescuntur dape cælesti iuuenesque, senesque:
 Mox vitulum auatum perfida turba colit.
 Dum puer aggreditur funda, saxoque gigantem,
 Ancipites casus & fera bella timet.
 Verum, cum canitur Solymis per compita: David
 Percussit forti millia multa manu;
 Gratatur vati eximio, regemque salutat:
 Ille autem psallens fata futura canit.
 Deque suo cernens oriturum semine Christum,
 Letatur toto corde nepote Deo.
 Arguta gaudet cithara, fidibusque canoris
 Filia, diuini carminibusque viri.
 Spectat leta patres sanctos, sanctosque prophetas,
 Aligerosque Deos, militiamque sacram.
 Agnoscit Petrum, ac Paulum, reliquosque ministros
 Diuini verbi, discipulosque Dei.
 Illi gesta sui testantur mira magistri
 Portentis, vita, voce, cruore, manu.
 Morte redit victor superata ad sidera doctor:
 Mittitur è laua spiritus inde patris.
 Ille rudes reddit, piscatoresque disertos;

Ioan Bapt. Euang. Poematum.

Confirmat timidos, impavidosq; docet.
Illius auxilio fidei fundamenta certæ
Parua manus iaciunt, & duodena virum.
Imperio Domini, monitu quoque pneumatæ almi
Funditur à paucis per loca cuncta fides.
Cælestes sparguntur opes: monstratur ubique,
Contendi ad cælum qua ratione queat.
Reges, & populi turba vincuntur inermi:
Fundantur vero plurima templa Deo.
Purgatur maculis, priscisque erroribus orbis:
Oreque percupido flumina sacra petit.
Cruce colitur, signum fidei, signumque salutis;
Figitur aërio quolibet alta loco.
Illi aperit, nudatque caput; pia verba, salutem
Credens turba humili corde fidelis ait.
Bissenos sequitur primos, doctosque magistros
Testes purpurei, magna caterua virum.
In quibus effracto fulget protomartyr olympo,
Cernens unius numinis trina Dei.
Cyriacus numero, cætuque videtur in illo,
Inuenisse se ovens, atque tulisse crucem.
Bassus ibi est ferro, & verubus plantasque, caputq;
Traiectus, cæsus verberibusque feris.
Indomito constans, & fortis Episcopus ingens
Pectore supplicium, martyriumque subit.
Viuis impositus prunis Laurentius assum
Corpus Parthenium, tostaque membra docet.

Et

Et monet, ut verset, combustaque corpora mandat,
 Deuoret & diras effernis ore dapis.
 Magna acies, inuicta phalanx, per tela, per hostes
 Testatur diuam sanguinolenta fidem.
 Exultant læti, victis, domitisque tyrannis,
 Se passos vera pro pietate necem.
 Post hos de mundi illecebris, hostisque vetusti
 Insidijs legio magna triumphat ouans.
 Non hos transfuersos egit furiosa libido;
 Non spes, non odium, non superauit amor.
 Fassa Deum veneranda manus, sancta, atque pudica,
 Diuinis inhiat mente, animoque; bonis.
 Dextra gerit palmam; cingit pia tempora laurus;
 Extenuata tegit candida membra toga.
 Fulget in his humilis Francisci insignis egestas,
 Quem decorant domini stigmata sancta sui.
 Gentili plaudit nata pauperrimus heros:
 Dicit illa est tanti nomine læta viri.
 Lectorum procerum triplex ordoque, chorusque
 Insequitur patrem, concinit atque ducem.
 Quam triplici sancto numerantur in ordine magni
 Cardineique patres, Pontificesque pij.
 Agmina quid referam deserta, atque antra colentium?
 Vitantium lautæ, regia tecta, domos?
 Qui vitam ferme in terris auxere deorum
 Cultu pertenui, pertenuique cibo.
 Non hos imperium, non sollicitauit auaros

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

Argenti, atque auri non saturanda sitis.
Felices homines, quod, quæ miramur inertes,
Amentesque, verum nescia turba, bona
Fugerunt, causas scelerum, causasque malorum,
Ingentes animis ad mala quæque faces.
Pone venit veneranda manus diuina docentum,
Monstrantur ad cælum multiplicesque vias.
Docta cohors præcepta Deum, chartasque piorum.
Explicat; antiquis conciliatque novos.
Disputat; errores aperit; falsosque refellit
Doctores verbis, eloquioque graui.
Cuncta triumphantum, & cælestia templa tenentum
Agmina carninibus si numerare velim;
Possẽ etiam stellas cælo numerare sereno,
Ægei fluctus, Ionijque maris.
Ad tantos te abijisse viros, talesque puellas,
Et matres certo cum, mea nata, sciam;
Et videam varias curas, magnosque labores
Egressam vitæ tam mala multa breuis;
Non pater inuideo letis, rebusque secundis,
Atque voluptati, letitiæque tuæ,
Cerno etenim rapidos orbis, cælique figuras,
Atque premi tenero signa, polosque pede.
Despectas isto ex puro purissima cælo
Astrorumque decus, luminis atque patrem.
Ferri illum supra lunam, quæ proxima terris
Incubat, ipsa tuo lumine certa vides.

Sub fratris regno volucrem properare sororem
 Despicis, & radios accipere inde suos.
 Phæbeo interpres diuum Cyllenius orbi
 Imminet, atque citas itque, reditque vias.
 Cerneris & Marti Cytherea subesse potenti:
 Aptior ambobus non locus ullus erat.
 Si non mulcendi tenuisset cura parentis,
 Illa fuit sedes numine digna Iouis.
 Verum ille à Phœbe sextum dum concitat orbem,
 Mitigat ærumnas, trîstîtiamque patris.
 Esse etiam poterat tua Phœbe insignis olympi
 Clari quarta ades, & media illa domus.
 Sed te blanda soror non longè abscedere ab ima
 Germanum patitur Cynthia lucis egens.
 Ne quis Atlantiadæ tribuat tecta illa; minorem
 Tam celebri, & digno se putat ipse loco.
 Octauus varijs signis, varijsque figuris
 Cetera distinctus continet astra globus.
 Aureus inde aries precioso vellere diues
 Visitur obliquam primus inire viam.
 Taurus, Agenoream quòd per freta vasta rapinam
 Detulit incolumen, signa secunda tenet.
 Proxima Tyndaridæ complent loca lumine: cancer
 Alcidæ insequitur qui pede pressus obit.
 Theumasius pugne Herculeæ memorabile signum,
 Horridus apparet dente, iubisque Leo.
 Dissplicet Erigones pietas temeraria; postquam

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

Diuidit in partes tempora libra pares.
Scorpius hinc, Chironque senex, praeceptor Achillis;
Affinem Aegoceros gaudet habere Iouem.
Hic fuit Olenia nutritus lacte capella;
 Illum eadem peperit grata capella deo.
Tu quoque, stellata qui versas flumina ab vna,
 Munere amatoris lucidus astra tenes.
Quid vobis pisces cum caelo? clauditis agmen
 Cur nitidi? extremas conteritisque vias?
 Que tua letitia est, quae gaudia, nata, per axem
 Sidera cum varijs motibus ire vides?
Spectas Parrhasias, Iunonia vulnera, stellas,
 Conspicuoque loco probra notanda Iouis.
Pleiadas, pluiuiasque hyadas, pigrumque booten,
 Fulgentem Andromeden cum patre, cumque viro.
Illic Orion, illic quoque Cressa corona
 Cernitur, & victa Colchide prora ratis.
Quid varias formas rerum, atque animalia dicam,
 Heroasque poli, caelicolasque viros?
 Que licet aetherio splendent astra nitore,
 Lumine vincuntur sed tamen illa tuo.
Vix bene de ignito caelo, domibusque beatis
 Conspicitur medio terra remota loco.
Arctior est breuitate sua spernenda; nihilque
 Ducenda, & nebulis vndique cincta suis.
Angustis, pro tam regnis pugnare cruentis
 Irrides nostros, agmina stulta, duces.

Ludimus?

Ludimus? an verè sunt hæc modo gaudia nata?

Et desiderio blandior ipse meo?

Ludimus: heu sunt hæc vigilantis somnia patris:

Solatur lachrimas queis miser ille suas.

Nam, que nunc primo iacet obruta limine vita,

Mox erit exiguus, pulvereusque cinis.

Quis tibi tam sauas scripsit mors improba leges?

Tamque in mortales tristitia iura dedit?

An tibi pro iure impietas, pro lege libido est?

Et rata natura vertere iura licet?

Cur prior ingressus falsè mala gaudia vita,

Non ab eo properans, egrediorque prior?

Cur pater extinctam natam, non nata parentem

Deplorat? lachrimis prosequiturque pijs?

Infans eripitur grandævus linquitur; atque hoc

Et videt, & fieri Iuppiter ipse sinit.

Quis pater altitonans credat mortalia cura

Esse tibi? & certo numine nostra regi?

Cum liceat morti imperio miscere nefando

Omnia, & audaci vellere cuncta manu?

Non expectato pulsat pede pallida Regum

Aerias turres, marmoreasque domos.

Non ego, quòd, qua falce metit iuvenesque, senesque,

Premetit, heu, natam conqueror illa meam.

Hoc queror, hoc doleo, quòd non audire loquentem

Fas fuit, & certos percipere ore iocos;

Quòd non incessit, quòd non properantia movit

Crura,

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

Crura , nec est firmo terra notata pede .
Quòd non accubuit mense genitoris , & ora
Cultra tulit , comptas ad pia templa comas .
Quòd non agnouit tedas , vinclumque iugale ,
Quòd non legitimi fœdera casta tori .
Quòd mihi non neptes peperit , peperitque nepotes ;
Quòd nulla fulsit posteritate domum .
Quòd non longæui morientia lumina clausit ,
Defunctumque leui contumulauit burno .
Hoc queror , hoc doleo , hoc mœstum me conficit vnum ;
Nec sinit hoc lacrimis ora carere suis .
Torqueor interdum , quòd matris nomine dixi
Franciscam ; pietas obsuit ista mihi .
Non est fas auæ dici cognomine neptem :
Non licet hoc nostra nomen inesse domo .
Viueret , heu , fratris pulcherrima filia forsân ,
Si non infausto hoc nomine dicta foret .
Quòd non illa annos tres attigit , ista vel vnum ,
Nominis efficitur conditione mali .
Nomen honoratum semper mihi , semper acerbum
Hoc , quando superi sic voluistis , erit .
Hoc mater queritur , queritur matertera ; & istud
Credere me nata nomen obesse volunt .
An potius nocuit tantæ præstantia formæ ?
Quòd visa est superis dignior esse polo ?
Felix prole tua nimis ò Peregrina fuisses ;
Si propria hæc diuum munera firma forent .

Non fuit (vt credis) pulcherrima nata puella;
 Non *Francisca* fuit, sed fuit illa *Venus*.
 Non frontem, ac faciem, non os mortale gerebat:
Idaliæ Veneris pulcher ocellus erat.
 Quid multum, aut digitos laudē? quid pectora pulchra?
 Pectora *Hyperborea* candidiora niue?
 Certe erat illa *Venus* cælo delapsa *Sireno*
 Antiqua *Anconis* visere templa sua.
 Quidq; sua inuisens, nos sit dignata parentes,
 Ingens hoc munus *Cypridos* esse reor.
 Ocyus excessit, veloxq; petiuit *Olympum*,
 Quod terris numen non licet esse diu.
 Quid diuos, atque astra vocas *crudelia mater*,
 Increpitans diri fata sinistra poli?
 Quid quereris nentes fatalia fila sorores
 Stamina non vacuo dissecuisse colo?
 Quid laniata comas, luentia pectora tundis?
 Et resonat mæstis questibus aura tuis?
 Irrita quid sauo dicis conuicia cælo?
 Quid quereris surdos ad tua vota deos?
 Felix, non nasci cui contigit; ille beatus
 Est quoque, quem sequitur mors cita, vita breuis.
 Non qui plus vixit, plures numerauit & annos,
 Ille magis felix, plusque beatus obit.
 Non est (crede mihi) felix, quæ longa; nec illa,
 Quæ diuturna magis, vita beata magis.
Laomedontiades Tithonus vt æthera cantu
 Impleat,

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

Impleat, & querulis rauca cicada sonis.
Quid, nisi vita facit longa, & productior aetas,
Coniugis aurora munera tracta diu?
Si breuior data vita foret, non Meimnona natum
Fleffet Achillea succubuisse manu.
Secla senex Pylus numerat quod tertia, inique
Sape tulit, Canus Troica bella gerens.
Quas senior lacrimas, cum vidit ab Hectore casum
Antilochem, fudit? quos gomitusq; dedit?
Obscaenus viuit longissima tempora Coruus;
Felicit nomen non tamen ales habet.
Longam ramosi testantur cornua cerui
Aetatem; cornix secula multa videt.
Num tamen, vt ceruus feret, cornixque rogauit
Vilus homo superos? vota tulitque Ioui?
Vita fugit; celerique aetas fluit ocyor euro:
Festinat propero mors metuenda pede.
Omne bonum terrestre fugax: quod torquet, & angit,
Longinquum est, miseros excruciatque diu.
Dant bona saepe malis superi, crucientur vt illis.
Sublatis grauius, perdoleantque magis.
Dant mala saepe bonis, vt pectora casta benigni
Vertant ad verum, perpetuumque bonum.
Nec tamen equorum sunt incusanda deorum
Numina, vel fas est sorte dolere sua.
Fallimur ab quoties; quoniam fallacia pulchra
Nonnunquam specie sunt mala tecta boni.

Tyndaridem Phrygiæ Troianus pastor ad orus
 Auere, immensum credidit esse bonum.
 Auexit tamen excidium, patriæque ruinam,
 Qua pater, & fratres, mersus & ipse fuit.
 Fatorum ignari, vitæ iactamur in umbris;
 Omnia fortune cæca libido regit.
 Cura Deo tamen est nostri: dat sæpe petita;
 Et, si sit nobis vtile, sæpe negat.
 Ille, quid expediat nobis, nostræque saluti,
 Pernouit prudens, sollicitusque pater.
 Non, quid natorum poscat turba inscia, spectat;
 Sed, quid conducat, respicit ille pius.
 Puluis, & umbra sumus, bullæ similesque tumentis:
 Pæne eadem est ortus, interitusque dies.
 Tempora temporibus traduntur: pellitur æstas
 Autumno: autumnum squalida pellit hiems.
 Ver hiemem fugat; ast ipsum impellente fugatur
 Æstate, ornatum floribus, atque rosis.
 Ipse patrem trusi; trudet me natus: vt undam
 Labentem trudit, pellit & vnda fluens.
 Nuper eram puer; obrepfit male firma senectus:
 Festinans properat mors pede certa cito.
 Nil breuius vita; modo vita sit ista, tenemur
 Qua pressi multis, perpetuisque malis:
 Qua circumfusi tenebris erramus in umbris,
 Qua spes exagitat, qua metus, atque dolor.
 Sunt ergo eterne cælestia gaudia vitæ

Ioan. Bapt. Euang. Poematum

Curanda; hæc autem difficienda breuis.
His ego sæpe tuas solor Peregrina querelas;
Et tergo flumen, quod rigat ora, tuum.
Nec tamen his possum nostros lenire dolores;
Tristia nec cura corda leuare graui.
Multa etenim subeunt nostros renouantia luctus;
Et nouus hic refricat vulnere prisca dolor.
Occurrit pater ereptus, dum versor in aula
Roma tua, & Gaddi me domus alta tenet.
Occurrit misero caræ genitricis imago,
Qua pia plus vnquam femina nulla fuit.
Cum me Parthenope, & Princeps Campanus haberet,
Non expectato est funere rapta parens.
Non iuui agrotos; non verba nouissima dixi;
Mistaque cum lachrimis oscula nulla dedi.
Non licuit dulces audire, & reddere voces;
Non fungi officijs, muneribusque meis.
Non calidis vndis frigentia corpora laui:
Nec sunt magnifico iusta soluta mihi.
Quid referam ductam per mille pericula vitam?
Crebraque quid nullis tristia mista bonis?
Quid parcas, quid fata querar? quid sidera, & ipsam
Fortunam, Stabiles in mea damna deos?
Quid detractorum narrem agmina pessima? læsit
Nostra tamen nullum lingua, manusque virum.
Excessi puer è patria; placinque fidelis
Delectis multis, principibusque viris.

Nemo

Nemo tamen fido quicquam est largitus amico:
 Ingenium spretum est, est quoque spreta fides.
 Nil me musarum cultus, nil iuuat egentem
 Insignis probitas, nil amor, atque labor.
 Sincerunt culti proceres laborare poetam,
 Et non indoctum paupericmque pati.
 Discendi cupidum violenta coegit egestas
 Tradere doctrine iura, viisque nouæ.
 Illa compulsus Græciæ, musasque latinas
 Edocui, insolitis verbaque prisca modis.
 Anconem accitus capior sic vrbe vetusta,
 Et portu egregio, præcipuoque sinu;
 Ut iam pertæsus multos, magnosque labores,
 Crediderim longis otia parta malis.
 Vxorem duxi, non quam dos magna parauit;
 Aut formæ eximie conciliauit amor.
 Spectari genus, & sanctos, castosque parentes,
 Et Peregrina tuam cum probitate fidem.
 Suscepi natam, qua non festiuor vlla,
 Vlla nec in toto pulchrior orbe fuit.
 Iam poteram felix dici, dicitque beatus;
 Si non nata patri tam cito rapta foret.
 Fecisti, sed non dixti Francisca parentem:
 Nouisti risu me tamen ipsa tuo.
 Quo te fata vocant, mea sôla, & magna voluptas?
 Quo te (me miserum) mors inopina trahit?
 Cui moriens mæstam matrem, patremq; relinquis?

Ioan. Bapt. Euang. Poematum

Quo mea spes properas? quo mea vita fugis?
Quo risus abiere tui? quo pristina frontis
Latitia? heu vultus forma, decusque perit.
Ut flos languescit curuo contusus aratro;
Sic languent oculi filia pulchra tui.
Quid me languidulis, quid matrem poscis ocellis,
Spectans luminibus lumina nostra tuis?
Fert tibi neuter opem: moreremur vterque libenter
Pro te; sed non id fata maligna sinunt.
Ne spernas comitem moriens mea nata parentem;
Quando non misero contigit esse duci.
Dulce fuit tecum mihi viuere; linquere tecum
Et dulce est terras, & mihi dulce mori.
Ne timeas: te nata pater comitabor euntem:
Est sine te nobis vita futura breuis.
Parua mora est; venio: festinant tempora; vita
Effugit: admissis labitur annus equis.
Non sine te viuam interea: tua dulcis imago
Fixa meo memori pectore semper erit.
Ante meos oculos semper versaberis: hora
Non ibit sine te; non fluct vlla dies.
Quin etiam, si quid poterunt mea carmina, vitæ
Adjiciam vates secula multa breui.
Nomen erit Francisca tuum permagna camæna
Materies patriæ, Castalioq; choro.
Te mea musa canet; canet & quæcunque Latinos
Terra tenet numeros, Ausoniosque modos.

Carmine

Carmine pensabo vitam : solatia nobis
 Hac non exigui magna doloris crunt.
 Talia dum iactō ; de lapsa per aethera diuum
 Agmina cantantum tollere ad astra parant.
 Omnia tecum vna pereunt mea gaudia, nata ;
 Tecum blandiciae, deliciæque mea.
 Tecum vna pereunt Charites ; perit ipse Cupido ;
 Luget & extinctas maesta Erycina faces.
 Tecum vna nostra, blandissima turba, camœne,
 Latitia, & risus, forma, iocusque perit.
 Tu terris infans, magno comitante deorum
 Agmine, decedens astra beata petis.
 At nos in tenebris sine te, luctuque perenni
 Conscimur lacrimis, orbaque turba sumus.

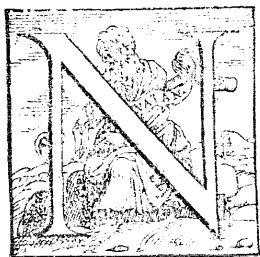
RELIQUVS est, lector optime, hic septimus,
 idemq; extremus liber poematum Evangelistæ tui, quo
 Apologia continetur, qua ille & quæ sibi, dum Ancone
 doceret eas artes, quibus pueritia, adolescentiaque
 ad humanitatem, eloquentiamque informatur, obijcie-
 bantur, & quæ obijci ijs, qui in eadem versantur pala-
 stra, eodemque labore, solent, diluit : quæ quidem Apo-
 logia cum Firmi superioribus annis impressa fuisset, ty-
 pographi vitio, inscitiaque multis referta erroribus, ad
 illamq; adiecta ab autore fuisset epistola ad Christopho-
 rum Boncompagnum eo tempore Ancone Prætozem, nunc
 vero Archiepiscopum, Exarchumq; Ravennatem an-
 plissimam,

plissimum, cui Apologia dicabatur factum statim est, ut diuersa à diuersis & in epistola, & in poemate illo reprehensa sint; quibus quidem doctorum hominum reprehensionibus licet ille ubi primum de ijs, que illo in opusculo damnata fuerant, certior factus est, responderit epistola quadam ad Bernardinum Straccham missa; tamen, quoniam, cum eam non edidisset epistolam, videri poterat illa, in quibus accusabatur, non diluisse, ideo voluit te hoc loco non legere Apologiam solum, epistolamque ad Boncompagnum, verum etiam & criminationes alienas, & suas responsiones inspicere, ut ex ijs quoque aliquid capias voluptatis, intelligasq; nihil tam recte dici, quod non audeat improbitas, audaciaq; criminari; idq; eo fecit libentius, quod, dum se purgat, suaq; defendit, multa aperit, ac docet, scitu dignissima, que non paruum adolescentibus doctrinæ cupidis, & bonarum artium studiosis, si vulgarentur, allatura utilitatis videbantur. Cum igitur videas illum tua tam libenter non voluptati modo, sed utilitati quoque inservire, humanitatis tue fuerit rem totam cognoscere, teq; illi æquum iudicem præbere, aut patrocinium potius suscipere non grauate hominis tui studiosissimi. Vale.

ILLVSTRISSIMO, ATQVE EXCELLENTISS. PRINCIPI

CHRISTOPHORO
Boncompagno.

Ioannes Baptista Euangelista. S P. D.

ISI mihi perspecta foret singularis tua humanitas, beneuolenti. i. q. cum in ceteros omnes, tum in literarum potissimum studiosos minime vulgaris, ausus me hercle non fuisssem, cum essem lusus quædam nostros vulgaturus, traditurusque imprimendos, illis te patronum, defensoremque diligere: nam, cum mea omnia propter exiguitatem ingenij, eruditionisque exilitatem humiliora sunt, quam ut abs te, tuique similibus uiris, principibusque legantur, tum hæc ipsa in primis, quam ad te mitto, tueque nomini dico, Apologia propter rerum, de quibus agit, quasque continet, humilitatem sic humi serpit, ut indigna profecto sit, que abs te suscipiatur ne dum foueatur, ac probetur: audacior tamen me reddit admirabilis ista tua mansuetudo, qua sic ceteris principibus antecellis, sic cunctos,

qui

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

qui aliquo virtutis, aut doctrinae splendore culti sunt, atque insignes, studiosè complecteris, vt mihi quoque, licet ignoto, atque obscuro homini spes allata, iniectaq; sit mea hoc abs te munusculum nequaquam neglectum, ac contemptum iri: video enim te Deos, à quibus non longe abes, imitari: namque, vt illi non tam accuratis orantium precibus, quam innocentia, & sanctitate letantur, gratioresque existimant, qui in templa puram, castamque mentem, quàm qui meditatam, luculentamq; orationem attulerunt, sic ego te non tam donantis dignitatem, aut pretiū muneris video spectare solitum, quàm simplicitatem largientis, offerentisque, si minus quod te dignum sit, ac certe quod ipse maximum habet, quodè maximè suam in te benevolentiam, obseruantiamque testetur: quis enim te non diligit? quis non obseruet? quis non omne ingenium, omnemque eruditionem suam conferat ad tuam dignitatem, quoquo pacto potest, ornandam, ac colendam? cum cernat in te tali, tantoque, qualis, quantusque es, effingendo, conformandoq; cernasse naturam cum fortuna, fortunam cum virtute sic feliciter, vt, que vicerit, que victa sit, dubitari facilius possit, quàm explicari? quid habet fortuna maius, quàm principatum? quàm imperium? quid natura iucundius, quàm formam, & pulchritudinem corporis? quid virtus praestantius, atque optabilius, quàm immortalitatem, & gloriam? imperium nonne tibi delectum est tantum, vt, quo altius conscendas, nō habeas? equauit te fors,

te fors, cum Gregorij optimi, maximique Pontificis nepotem fecit, maximo cuique Principi, ac Regi: aut etiam tanto te regibus omnibus anteire autoritate, atq; amplitudine voluit, quanto & ipse præstas cunctis ingenio, scientiaque bonarum artium, & Pontificis, cuius te magnitudo maximum fecit, maiestas reliquorum omnium supergressa est dignitates: verum, cum princeps duplex sit, alter fortuna, alter natura, & hic semper dignus, ille sepe indignus principatu, quo licet alter potitur, alter careat, tamen, qui caret, maior, qui potitur, fortunatior sit, vterque vero imperet, sed alter domi, atque inter suos tantum, alter ubique, num te fortis tantum benignitas Principem fecit? an etiam naturæ præstantia, meritumque singularis cuiusdam, & diuinæ virtutis? nonne hæc, quæ vix in alijs posse coire, & coniungi videntur, in te sic coeunt, ac coniunguntur, vt iure ambigere, dubitareque possimus, vtra viri siue comes, siue dux fuerit, virtus ne fortune, an fortuna virtuti? nonne congesta certatim in te vnum utriusque munera eo maiora, gratioraque cernuntur, quod adiecit illis natura eximiam oris speciem, admirabilem membrorum omnium uenustatem, egregiam corporis formam, plenam dignitatis, ac maiestatis, & ad tacitam quandam tui obseruantiam, uenerationemque uniuersos, à quibus uel semel uisus, conspectusque es, allicientem, atque compellentem? inest diuinum quiddam in oculis, inest in fronte, & ore heroicum nescio quid, quod uerbis

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

exprimi non potest, quodque humana specie maius, augustiusque videtur. Itaque ex hac, quae apparet, tanta, tamque insigni cum vultus, tum reliquarum partium, corporisque totius venustate, & gratia, qualis tuus sit animus, intelligi non difficulter potest: cum enim natura neminem velit esse deceptum, viamque nobis ad latentia, atque obscura per ea, quae perspicua sunt, munierit, in tacita vultus figura non dubia animorum signa collocavit, ac, quali quisque animo, ingenioque foret, ore prodidit, fronteque aperuit, ut, cum tale quisque corpus sortitus sit, qualem accepit animum, intelligamus, qui sunt deformes, eosdem esse & vitiosos, qui vero pulchri, illos ipsos esse item animo nobili, atque praestanti. Verum, cum certius, evidentiusque nos & sermones, & actiones; quales simus, ostendant, quod cuiusmodi cuiusque est oratio, & actio, eiusmodi est, & animus, nonne admirabilem esse tuam humanitatem humanissimi sermones tui, colloquiaque suavissimi, plena facilitatis, ac mansuetudinis declarant? quis te semel adicit? quis semel tantum allocutus est; qui non admiretur lenitatem, praedicet affabilitatem, comitatemque sermonis tui? quis unquam à conspectu tuo tristis discessit? quis honestam rem petiuit, quam non impetravit? quid est igitur, quod possit in te quisquam accusare? an fastidium aduentium, salutantiumque neglectiorem, ac desipientiam, fugamque molestiarum? quis te in audiendo patientior? in respondendo cur?

do cum affabilior, tum prudentior? in salutando officior?
 sior? in negotijs libenter cognoscendis, feliciterque extricandis,
 conficiendisque diligentior? an rerum gerendarum, imperijque
 administrandi inscitiam? dij immortales, quid te in eo genere maius,
 quid admirabilius, quid peritius, seu potius diuinius potest excogitari?
 an superstitionem, & aliquam siue veterum, siue nouarum impietatum,
 harescumque labeculam? quis te hodie sanctior, quis religiosior
 uiuit in terris? an literarum, artiumque ingenuarum ignorantiam?
 quis cum omnium disciplinarum, tum in primis iuris utriusque peritior?
 quis omnium legum cognitione, totiusque antiquitatis scientia maior?
 Quamobrem, si verum est, quod Plato prodidit, tunc beatas fore ciuitates,
 cum aut sapientes illis praessent, aut, qui praesunt, sapientiae studijs operam
 darent, non ne Ancona, quoniam à te, qui sapientissimus es, regitur,
 beatissima sit, oportet? Dabis mihi veniam, humanissime Princeps,
 si, dum te, raptus, compulsusque virtutum tuarum magnitudine,
 laudare cupio, non tam, quid aures tuae pati possint, quam quid
 meritis tuis debeatur, considero: adeo enim spectata est iustitia,
 prudentia, fides, equitas, temperantia, ceteraque virtutes tuae,
 ut mihi verendum sit, non ne videar adulari, teque falsis laudibus
 cumulare, sed ne commendatio tua mea potius infantia diminuta
 videatur: quid namque falsa conquiram, ut te exornem,
 cum tam multa vera sint,

quæ de te dici possunt, ut ego ne perstringendis quidem illis, nedum amplificandis dicendo par sum? An non ad ceteras laudes tuas veluti magnus quidam cumulus accedit, quòd te patruus, idemque Pontifex Anconitanæ Colonie præesse voluit? hoc quanti sit, vel ex eo licet intelligere, quòd cum duæ sint Romanae, Pontificiæque ditionis ciuitates, Bononia, atque Ancona, altera studioforum, altera mercatorum domicilium, emporiumque illa literarum, hæc mercium, quæ ex diuersis orientis partibus, ac gentibus ad nos comportantur, vtraque propugnaculum, sed illa contra Transalpinas, hæc contra transmarinas nationes, princepsque altera Æmilia, Piceni altera, eo tamen Bononia cum maior, tum sacrior, quòd genuit, aluit, instituit hunc, per quem nos Pontificem felices sumus, has potissimum ciuitates beatissimus, sanctissimusque patruus tuus ornare, decorareque cum instituisset, quòd nullum ornamentum, nullum decus illis cum maius, tum iucundius, ac gratius futurum sentiebat, quàm si, cum ipsi non liceret illis adesse, præsentemque præsentibus consulere, suos illis præficeret, quos carissimos habuit, fratrem, atque nepotem, illum Bononia, te vero Anconæ esse iussit: In quo meo quidem iudicio, et si tibi, tuisque rationibus oregiè consultum, prouisumque est, quod non modo pacatam, ac tranquillam, sed etiam officiosam, ac per beneuolam, & si quid etiam ad rem facit, opulentam, ac celeberrimam ciuitatem gerendam, gubernandamq;

accepisti, multo tamen (ut dicam, quod sentio, libe-
 rius) nobiscum præclarior a. Tum est, quod beatissimus
 ille senex nos tibi commisit, quod te potissimum legit,
 qui nostris utilitatibus, ac commodis insrueres, qui no-
 bis creditus intra nostros parietes versareris, nobiscumq;
 viueres, nosque faceres meliores: missus namque ad nos,
 optime Princeps & à Pontifice, aut potius ab ipso Deo,
 cuius certissimo numine Pontifex regitur, cum ut gra-
 uem illius atatem aliqua curarum parte leuares, tum ut
 sanctissimi mores tui, vitæque castitas, atque integri-
 tas, ceteræque virtutes illæ tue plus, quam humane,
 plus etiam, quam heroicæ nobis, aut potius vniuersis
 orbis nationibus non solum notæ, ac perspicuæ forent,
 sed etiam exemplo essent expositæ: cum enim non tam
 imperio regantur, moueanturque homines, quam exem-
 plo, nobis propositus es, non tam ut nos coereres, atque
 à vitijs, libidinibusque metu pœnæ, supplicijque deter-
 reris, quam ut nos tui similes faceres, compelleresque
 ad imitationem tui, non ut te quisquam imitando, id est,
 bene, laudabiliterque agendo (quod fieri nequit) af-
 sequatur, sed ut quisque intelligat eò se propius ad vir-
 tutem accessisse, quoad te propius accessit. Nullo me
 hercule in foro poteras versari splendidius, nullo in thea-
 tro cerni, audiri, quæcumque faceres, diceresque
 illustrius, quam Ancone: nam, cum hac negotiandi
 causa omnes cum nostræ, atque Italicæ, tum externæ,
 remotioresque nationes conueniant, ac confluant, neque
 virtus,

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

virtus, neque vitium eius, qui Anconae degit, praesertim si Paulo sit illustriore fortuna, latere potest. Es igitur in celeberrima vrbe, tanquam in specula collocatus, vnde dicta, factaque tua singula à multis excepta, atque notata in omnes statim prouincias ferantur, vniuersumque orbem peruagentur, ac percurrant, tibi que cum caritatem populorum, ac gentium cunctarum concilient, & obseruantiam comparent, tum ad tui admirationem, cultumque vniuersos mortales alliciant, atque compellant. Sed de tuis & virtutibus, & laudibus dabitur commodior dicendi locus, cum grauiores libros, ac vigilias nostras, quas nunc concinnamus, tui nominis scuto protectas edemus. Nunc, quod ad Apologiam pertinet, scito me illam paucis his diebus, quibus de proroganda mihi in alterum annum hac molestissima docendi prouincia in Anconitano Senatu dubitatum, certatumque est, confecisse, atque absoluisse, non tam ut ipse me excusarem, in quibus à nonnullis accusabar, obiectaque purgarem, quam ut, quaecunque ijs, qui in eodem labore, eademque quasi palaestra versantur, obijci & possunt, & solent, dum dilucrem, doceam, non solum qui finis propositus esse debeat ijs, qui pueros, adulescentesque instituendos, crudiendosque susceperunt, verum etiam quot, ac quae artes, scientiaeque, ac linguae illis demonstranda sint, quo ordine in docendo utendum, primaque illa rudimenta grammaticae à melioribus, ac ab imperitioribus magistris feliciter percipiantur, ac discantur.

discantur. Hæc, atque alia eiuscemodi multa non in-
iucunda, neque inutilia scitu in hoc opusculum, poemaq;
conieci, eo animo, non ut cuiusquam nomen perstri-
gerem, Horatiumque imitatus in ea; quam ad Augu-
stum conscribit, epistola, Anconitanos tuos, meosque
de me optime meritos vili in re offenderem, sed ut stu-
diosis meo labore prodessem cum omnibus, tum ijs in
primis, qui in laboriosissimo hoc docendi munere insu-
dant, atque in hac humiliore, sed non negligenda tamen
Reip. parte curanda, gerendaque versantur, ac labo-
rant. Que sit tibi, cui potissimum placere studeo, pro-
bari cognouero, pergam alacrior ad reliqua. Interea
vale, Ioannemq; Baptistam tui nominis studiosissimum
tuorum si minus familiarium, saltem seruatorum nume-
ro ascribi ne grauate queso feras, neuè tuo indignum pa-
trocinio iudices, parcasque, si tantulo operi longiorem,
quàm decuit, epistolam affixi, teque pluribus, quàm
oportuit, allocutus sum. Ancona. 6. id. Maij.

S. P. Q. Anconiano salutem, & felicitatis
incrementum.

INGENVI pueri, qua sint ratione docendi,
Versibus his paucis discere quisque potest.
Quae praeceptorem deceant, Baptista Ioannes
Publicus, ecce tua doctor in vrbe docet.
Romulea, Argiua cultor, Tuscaque Mineruae
Insignis quam sit, metra diserta probant.
Artificem pubis feliciter instituende
Hunc nulli mirum non patet esse virum.
Ante tibi carus, nunc sit carissimus, Ancon,
Est cuius virtus nunc patefacta magis.
Premia pro tanto debentur magna labore,
Est satis auctori sed placuisse bonis;
Thesauris hunc adde tuis Ancona libellum;
Omnibus hic gemmis anteferendus erit.
Virtutes, moresque bonos nam continet omnes,
Nil debet populo carius esse tuo.
Discipuli haec discant, & dogmata sancta magistri:
Vtilius nihil his omnibus esse potest.
Autorem meritis fraudo sed laudibus, ergo
Carminibus melius se canat ipse suis.
Seruulus deditissimus, licet incognitus
Octavianus Humilis Patrigenas.

IOANNIS BAPTISTAE
 EVANGELISTAE
 POEMATVM.
 LIBER SEPTIMVS.

A Benuenutum Straccham Patricium Anconitanum virum Iuriconsultissimum.

TRACCHA per Ausonias fama ce-
 leberrime gentes,
 Qui vel Cecropium iure, ingenioq; So-
 loxam,
 Dictæumq; senem, Lacedæmoniumque

Lycurgum,
 Romanumq; Numam longe, me iudice, vincis,
 Est mihi mens tecum properanti carmine quedam
 Conferre, in quibus ipse tuis sanctisque bonisque
 Ciuibus accusor nonnullis; cognita nostra
 Ut perspecta satis fuerit cum causa probato,
 Consultoque tibi, Et iuris, legumque perito,
 Sis mihi vel iudex, vel (quod magis opto) patronus.
 Quam sis ingenio magnus, quam candidus, omnis
 Expers inuidiæ, quam sano, acrique per omnes
 Artes iudicio noui: magis omnibus vni
 Si tibi facundus Doctor, sanctusque probari
 Percipio, incensusque tuæ sum laudis amore,

frequenti loquendi modis
 Auctori ut 27. 216. 17.

Atque Quod

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

Quod mireris, habes nihil : hic tu suscipe, totum
Qui tibi se tradit paruumque, humilemque clientem.
Atque hæc, quæ dolor impellit modo scribere, nostræ
Pignus amicitie, facies æquique, bonique;
Omniaque accipies animo, vultuque sereno
Ac, dum me purgo, & nostrum ius carmine incerti
Persequor, attentas præbe mihi sedulus aures.
Dicam aliquid studijs de magnis, deque docendi
More meo, ac de grammaticis, rebusque latinis,
Munere deque omni sancti, castique magistri.
Tendit homo (vt nosti) mortali ex corpore, mente
Ex summa, & verè diuina cretus, ad illam
Felicem, extremam, rerum metamque beatam
Moribus, & Studijs; mos, & doctrina magistris
Percipitur: tradunt pueris elementa beate
Doctores vitæ. Sed nos de moribus infra.
Nunc de doctrina. In partes sapientia cuncta
Scissâ duas, curat mores, urbemque, domumque;
Virtutem, vitiumque docet; secernit honestis
Turpia; quæ fugias, proponens, quæque sequaris:
Vnde parentur opes; & quia ratione tueri
Parti: quæcas, quo iure vxor tractetur; herique
Quæ tale sit imperium in seruos, & quanta potestas
In natos patris, vtatur qua lege tyrannus,
Qua Rex; quorè modo respublica cuncta geratur
Sive domi, seu militia: nam iura vocatis
Dat populis; bellumq; infert, aut arcet ab vrbe.
Atque

Atque hæc, quæ in medijs rebus versatur agendis,
 Doctrina proprio prudentia nomine fertur.
 Altera, quæ vero, & certo sapientia verbo
 Dicitur, in rebus specularis fixa; latentes
 Aut querit causas natura; aut omnia quanti
 Rimatur genera; & terram metita, polumque,
 Astrorumque ortus, obitusque observat; & ipsas
 Obscuras numeri rationes dispicit omnes;
 Inter se confert: atque acri indagine querit,
 Quæ sit collatis vis, & cognatio quanta.
 Aut, his neglectis, sese ad diuina, deosque
 Erigit, & lætis fertur super æthera penus.
 Ac veluti illa petit doctrina in rebus agendis
 Sola bonum, hocque sibi statuit prudentia finem;
 Sic celsa exposcit tantum sapientia verum;
 Vtraque nempe Deum verique, bonique parentem;
 Aut ipsum potius summum verumque, bonumque.
 His mens culta nitet; gaudens fruiturq; Deorum
 Concilio; alloquitur superos; mortalia temnit,
 Diuinis inhians; crateras nectare plenas
 Ebibit, ambrosiam dulci depascitur ore.
 Rerum cognitio his cunctis perfecta tenetur.
 Sunt artes aliæ posite in ratione loquendi,
 Quæ grauitèr linguam exornant, redduntq; disertam.
 Hæc à grammaticis doctrina exorsa poetas
 Instruit; ornandi, discaptandiq; potentes,
 Egregiasque artes aperit, facundaq; verba.

Ioan. Bapt. Eua ng. Poematum.

Omnibus his studijs quidam pulcherrimus orbis
Perficitur; constat, gaudetque humana camæna,
Humanos animos, mansuetaque pectora reddens.
Non tamen has omnes ludi docuere magistri
Doctrinas: nam, quas prudens, sapiensque docetur,
Socraticæ ostendunt chartæ: res inde petantur.
Nos sumus artifices verborum, & quatuor illas
Tradimus insignes artes; primumque, docemus
Omnes sermonis leges, & iura latini:
Hinc Aganippeos fontes monstramus, & vndas
Castalias, sanctos informamusque poetas:
Quodlibet inde genus causæ versamus, & arte
Qua sit conscriptus, qua iudex, quæve Quirites
Tractandi, & quo sint animi sermone mouendi,
Percipit ex nobis orator summus, & acer.
Mox & quo pacto à falsis secernere vera
Possimus, genera, & formas cognoscere, & omni
De re proposita concludere singula recte,
Pandimus, atque argumenti formasque, modosque
Persequimur: nostri est meta hæc extrema laboris.
Quæ non qui tradit, sed qui non tradit, aberrat.
Quondam grammaticus sua munera obire paratus,
Sermones puros, & verba latina docebat,
Et satis ipse suo officio factum esse putabat,
Si linguæ Ausoniæ vitasset Barbara Doctor.
Qui namque eloquij cultus, numerosque doceret,
Rector erat: sicque hic præceptor dicere norat,

Ut

Ut norat tantum ille loqui, cum luderet arēta
 In re, materia caneret grauiore poeta.
 Verum grammaticus duplici nunc fasce grauatur,
 Rhetoris, atque suo: nam, que disiuncta fuerē
 Munera, posterior coniunxit cura nepotum.
 Et quoniam sermo incedit connexior alter,
 Alter liberior, nulloque ligamine vinctus,
 Atque illum veteres proprium sumpsere poetæ,
 Idem sermonem demonstraret utrinque magister,
 Ambasque eloqui partes, formasque necesse est.
 Quod nisi grammaticus præcepta poetica tradat,
 Actorum iura ostendat, doceatque penates
 Aonios, leges imitandi pandat, & omnes
 Fingendi, & delectandi normasque, modosque
 Demonstrat, reseretque lares, laticesque propinet
 Pegasides pueris vestros, muscoque videntes
 Edoceat fontes, nemo est, qui Heliconæ petentes
 Aluuet, & molli passu perducatur ad arces
 Pierias, doctus iuuenilia tempera lauro
 Ornet, & insignes vernanti flore coronet.
 Sic fonte ex vno, ludoque effluxit eodem
 Grammaticus, Rhetor, maiorque utroque poeta,
 Et tribus his veri iudex argutior ore.
 Nam possunt nullam sermonis omittere formam,
 Qui genus eloqui totum sumpsere docendum;
 Quodq; etiam loquitur, qui à falsis vera reuellit,
 Idem hunc instituit doctor, formatque magister.

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

Hec nobis docti iuuenes grauiora capessunt
Hinc studia; & passim sapientum tecta frequentant.
Vt prudens tradit mores; urbemque domumque
Componit; sapiens naturam, & quanta tuctur;
Et diuina animo complectitur omnia celfo;
Eloquium debet sic omne docere disertus.
Non illi gracilem fundi, tenuemque loquendi
Ignorare licet rationem, artemque latinam:
Primum elementa docens, cunctas vocesque sonosque.
Monstrabit, tradetque modum, quo quaque peritè
Syllaba vincitur; mox verba docebit, & omnes
Verborumque potestates, viresque, notasque,
Naturasque sagax; tum verbis recteere cautè
Verba laborabit; purè, & sine labe loquetur.
Hinc & finitimam recti, prauique videndi,
Et veri, falsique simul normamque, viamque
Noscendi ostendet; praecant tum, quaque sequantur,
Disseret; & nunc fallaci ratione, modoque
Captanti imponet iuuenem, illudetque sophista;
Nunc verum studio fidus sectabitur acri;
Et, que proponet, coget nos credere firmo,
Et stabili sermone; fidem rebusque parabit
Constantem; veris nunc proxima quæret acuto
Iudicio; inueniet solers; inuenta probabit.
Post risus comicos, luctus; tragicasque querelas
Et lyricos cantare modos, satyrosque procaces,
Erroresque hominum fando damnare licenter

Mordaci audebit versu grauis, atque scruer.
 Martia bella canet; regum, heroumque, ducumque
 Complexus gesta, errores, longosque labores,
 Et varios casus, diuersa pericula, pugnas,
 Castra, acies, pedites, equites, lecti, asque cateruas
 Miscebit, referetque sonans, grandisq; poeta
 In media demum comptus, dulcisq; corona
 Verba foro orator faciet, populoque frequenti
 Virtutesq; hominum ostendet, laudesq; bonorum:
 Aut sermone graui de bello, & pace senatum,
 De lege, annona, & lecto regione tuenda
 Milite, querendoque auro, argentoque docebit.
 Aut in iudicijs cautus, prudensq; disertè
 De vita dicet, de fortunisque loquetur;
 Defendetque bonos, auctos cumulabit honore:
 Suadendique potens, cultè sanèq; peritus,
 Que dicet, referet cuncta ad motumque, fidemque.
 At non hoc alij præstant, faciuntque magistri,
 Dicit forte aliquis: causa est, quod cornere rectum,
 Atque id, quod deccat, pauci potuere; voluntque
 Omnes, cum possunt, homines vitare laborem.
 Multos, ne possint, premit ignorantia; multos,
 Qui possent, turpis deterret inertia; sicque
 Aut nemo, aut pauci rectè docuere magistri.
 Sed tamen ipsa monet ratio, & natura docendam
 Sic esse; atque artes omnes debere iugari
 Germanas, eadem quibus est subiecta loquendi

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

Materia, & quas propterea dixere d'fert as.
Hic nobis mos, hac moris ratioque docendi.
Quem qui non sequitur morem, mihi quippe videtur
Errare, & recta longe ratione relinqui.
At mos à multis, & nosler carpitur vsus;
Et quanquam rectus, paucis tamen ille probatur.
Causa est, quòd pauci docti, paucique periti,
Ignari multi, quorum dementia tanta est,
Vt credant nihil esse aliud rectumque, bonumque,
Quàm quod visum ipsis fuerit, fueritque probatum;
Et certum, firmamque putant, formamq; modumq;
Discendi, quo ipsi pueri didicere; magistri
Omnia scisse sui, nos ignorare videmur:
Non aliam laudant rationem, artemque docendi,
Quàm qua sunt homines vsi rudioribus annis,
Tunc, cum priscorum sermo pollutus, & alta
Barbarie oppressus, sedusque, atque vndique multa
Obsitus illuie, cultu, & splendore carebat;
Cum pulchrum Latium permultis cladibus, atque
Bellorum crebris terroribus, atque ruinis
Conuulsam, oblitumque sui, decorisque vetusti,
Squaliebat, nullis excultum moribus, atque
Artibus & Græcis, & priscis, atque latinis.
Quisque suam laudat senior, tollitque magistrum;
Quaque ille est vsus doctrina, hanc iactat; ad astra
Euehit hanc; alios odit, spernitq; docentes.
Quisque etenim mauult, quàm discere, scire videri.

*Si solus, vel cum paucis video, atque capeffo,
 Ingrediorque viam rectam; cum cetera aberret
 Turba hominum, nostrum cur lingua ignaua reprimat
 Rectum iter, & callem fidum, atque errore carentem?
 Scilicet hic populi mos est, vt nescius illa
 Damnet, quæ ignorat; quæ nescit: prædicet idem.
 Doctrinam, vt probrum obijciunt, vitioque docenti
 Grammatico ascribunt, quòd multa, & maxima noscat;
 A rudibus meliusque putant elementa doceri.
 An non hos falli Macedum Rex ipse Philippus
 Admonet, infanti magna mercede magistrum
 Junxit Aristotelem qui nato in tecta vocatum?
 Nonne eadem, quæ doctores præstare minores
 Possunt, maiores melius potuere magistri
 Efficere? an magnum qui pondus ferre valebit,
 Non poterit paruum? num qui maiora gubernat
 Nauigia, in portum incolumen perducere cymbam
 Te minus aptus erit? medicus grauiora peritus.
 Vulnera curabit, verum leuiora nequibit?
 Straccha igitur Rome dum Vaticana disertè
 Narrantem patriæ stupet aula benigna metusque,
 Terroresque tuos; non credendamq; remotis,
 Externisque viris hominumque, vrbsque salutem
 Demonstras, præbet facilesque Gregorius aures
 Ipse tuis verbis, suffragia pauca potentum
 Interea expellent veterem, fidumque sodalem?
 Atque tibi eripient curarum dulce leuamen?*

Ioan. Bapt. Euang. Poematum

Et magnum paruo priuabunt seu cliente?
Doctorem patriæ, præceptoremque tuorum
Extrusum non ne accipies tristisvè, dolensvè
Non nos suspicio perstringit criminis vlla:
Viximus innocui: sed obest, quòd nona docentem
Viiliter donec me Ancona conspiciat astra,
Complures iuuenes perdocta Bononia nostros
Edocet; edocuit multos Antennoris olim
Vrbs antiqua; fuit dum felix, atque salubris,
Quòd plures Perusina tenet doctrina meorum.
Hæcine soluuntur meritis stipendia nostris?
Pellar ob ingenium Ancona? doctrina nocebit
Sæua mihi, reliquos quæ semper inuit, & auxit?
Audebunt sanctorumque virum, doctumque magistrum
Exilio multare patres? liuore trahentur,
Inuideant natis vt præstantissima rerum
Dona suis? veteres Ancona oblita Pelasgos,
Et Dores prauos, extrudet finibus artes
Eximias? an non mecum sapientia pulsa
Mœnia detestans ingrata deseret vrbs?
Exiliumque humilis comitabitur acta clientis?
Ergo tot in cassum fusos patiere labores
Straccha meos? post tot pueros, iuuetesque suprema
Cura à me doctos, & missos nuper ad vrbes
Præclaris studijs celebres, vt iura Quiritem
Cognoscant, labe insigni, maculaque notabor?
Hocque ferēs iuris prudens, princepsque Senatus?

Quæ-

Querenti ex nobis, cur Dorica truserit Ancon
 Ipsa suam insontem, non ignarumq; magistrum
 Quid respondebo extorris? dicam ne peritis
 Esse locum nullum Ancone? pellicue docentem,
 Quid doctus nimium, nimium sanctusque putetur?
 Turpe crit hoc nobis, an cuibus, atque nocenti
 Straccha tue patriæ? nil namque nocentius, vobe
 Quam fidos homines, doctores pellere castos?
 Ergo iuventutis triuiali cura magistro
 Mandetur, placeatque rudis; stultusque probetur,
 Finibus Ancone sapiens si truditur infons.
 Quinquam, cur sapiens credar, dicarque peritis,
 Nulla quidem ratio est; cum plura incognita multo
 (Vera etenim fatear) quam sint mihi cognita: præstat
 Cura, labor, studium, vt videar non turdus, habesq;
 Consciens ipse mihi, quam sim tenui, atque pusilla
 Doctrina, in cætu taceo, doctaq; corona.
 Semper enim timeo, ne peccem; ne vè loquendo
 Lingua animi inscitiam rudioris detegat infans.
 Nonne humile hoc aperit carmen, quod numine nullo
 Fundimus afflato, cultu mea scripta carere?
 Et nullam redolere grauem, magnamque lucernam?
 Hinc fit, vt inuitus doceam, doceamque coactus,
 Discere qui mallem; quod oportet scire docentem
 Omnia, diuersas, & summas esse per artes.
 Nam, qui non magno ingenio est, magnisq; peritus
 Artibus, ille nequit doctrine cernere finem,

Ioan. Bapt. Euang. Poematum

Quo referat, quaecunque docet; quo sine latente,
Ipsam etiam ignotam esse viam, atque latere necesse est.
Num foret à Grais iudex, criticusque vocatus
Grammaticus, tantum si prima elementa teneat?
Cetera nesciret? num pandere posse Maronem
Credis eum, qui non doctrinas nouerit omnes?
Non ego pro multis, magnisque laboribus vllam
Mercedem peto maiorem, ne plura doceri.
A nobis credas, maiora vt premia soluant
Discipuli; mercede vna cum discere possis
Complures artes, cur malis percipere vniam,
Nescio, praecipue prognatus ad omnia cum sis
Percipienda, quibus natura humana ferarum
A vita distat, diuosque accedit ad ipsos.
Si satis vna foret tantum doctrina, reperte
Tot, cur extarent artes magnaue, grauesque,
Praeter grammaticam? cur ipsis tradita diuis
Mens homini diuina foret, qua noscere cuncta
Posset, praepetibusque aliis ad sidera ferri?
Dices non esse ingenium puerile paratum,
Aptumque ad studia haec grauiora, quod illa doceri
Non nisi parua potest aetas. Est scilicet omni
In re certa via, & ratio, finisque, modusque.
Non ego, qua ludum puer est ingressus, eadem
Magna die tenero monstrabo, & grandia tradam;
Nec molles humeros imprudens, mollia terga,
Quam quem ferre potest, maiori fasce grauabo.

Vasa ore angusto paulatim implentur; at vndam
 Si super infundas multam, magnamque, videbis
 Vndique diffluere humorem, lymphisque carere
 Inuersi inspersis arenia viscera gutti.
 Sic animos pueri, fuerint si tempore uncti
 Tradita quaeque suo, docilisque, memorque per omnes
 Artes ducetur nullo discrimine tutus.
 Quisque suo modulo doctus, non segnibus, inersque
 Aut erit, aut oneri pressus succumbet iniquo.
 Quod si non esset discendis commoda rebus,
 Et verbis mens illa tenax, at asque fidelis,
 Non peteret doctos puerilis turba magistros.
 Sed tibi, vir sapiens, quid Graeca, Etrusca, latina
 Edoccam, monstraremque simul, non forte probatur,
 Quod tres diuersas tradi vno tempore linguas
 Non bene posse putas; nimio puerique grauari
 Pondere mollem animum veris, mentemque terellam.
 Hunc ego ne triplicem possem vitare laborem,
 Nulla expectantem praesertim praemia, nullam.
 Captantem laudem: verum Rex, atque magister,
 Et pater, & pastor non vilitate mouentur
 Quippe sua; sed sese obliti, aliena sequuntur
 Commoda; non fugiunt curas; non taedia vitant,
 Vt profint, nati ad mortales vsque iuuandos.
 Graeca autem doceo, quanquam Romana professus,
 Et linguam latiam, quoniam nouisse latina,
 Qui non Graeca tenet, non recte, & dicere verè
 Possumus;

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

Passimus, ex Graeco pendet quia sermo latinus.
Cogimur his autem Tuscas coniungere masas,
Quod nostram turpe est florentem spernere linguam,
Externas cum discamus, quas tempus ademit.
Ut nulla ratione potest sermone carere.
Cecropio, & Danais rebus, verbisque latinus
Grammaticus; quoniam ex medijs venere Mycenis
Cunctae artes Romam; multas secumque tulerunt
Argolicas voces, & plurima nomina rerum;
Sic, si discipulus fuerit tibi traditus, vnam
Qui teneat linguam Etruscam, Tyrrenaque verba,
Hac nisi perdoceas lingua, tua cura peribit.
Et, quoniam, ne erres, sed cum ratione loquaris,
Non satis est usus, qui linguam callet Etruscam
Haustam cum lacte, atque vsu tantum modo vulgi,
Grammaticam is noscat, tutusque loquatur eandem.
Atque hoc est cause, cur coniungenda latino
Eloquio sit cognitio sermoris Etrusci.
Non se autem haec linguae impediunt, si tempore eodem
Tradantur; verum hac illam iuuat, & simul omnes
Noscentur melius, melius quoque singula eodem
Cernimus obtutu, atque oculis subiecta videmus.
Nec triplicis linguae discende cura, laborque
Obruit ingenium pueri, doctrina sed illa
Exacuit docilem mentem varia, atque fidelis.
Fama etiam nostrae tenuis peruenit ad aures,
Esse aliquos, qui indignentur, quod voce latini

Sermonis præcepta siquar, tradamque, nec vlla
 Grammaticum pueros monumenta ediscere cogam.
 Elingues igitur stultus, mutosque magistros
 Præponam voci viue? non fecit & is lud
 Magnus Aristoteles doct̃or? non turba sophorum
 Gallica? nonne eadem sentis, scribisque Manuti
 Alde pater, doct̃orque virum, splendorque nepotum?
 Cum primum Gallus nostras accedit ad oras,
 Exoptans Italum cloquium cognoscere, voces
 Discere nostrates, num verba ediscit Errusci
 Grammatici? nescire igitur sine crimine doct̃or
 Quæ valet, hæc puerum non ignorare licebit?
 Nam, quis grammatici, quem narrat, & explicat, atq;
 Quo in ludo est vsus tanquam duce, & auspice, voces,
 Sermones, & verba tenet? fidusque, memorque
 Præceptor recitare potest præcepta Varini?
 Aut se Cantalici scriptis addicere? sædo,
 Sordenti que animo monumenta insculpere? & ore
 Iloto leges, & dogmata vana referre?
 Non, quæ commissa est chartis, doctrina iuuabit;
 Sed quæ fixa animo manet alta mente reposita:
 An non scripturus obliuia gignere certum est?
 Excidit ex animo, quod libro creditur, illo
 Fidimus immemores: scribendi nescius hinc fit,
 Vt percepta semel teneat firmissima mente.
 Ergo mihi ediscat non barbara verba coactus
 Grammatici puer insulsi, sed sensa fidei

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

Pectore contineat docilis : nam dogmata nouit ,
Romanas leges , & iura latina loquendi ,
Non qui verba tenet , præceptaque singula ineptus
Edidicit , sed qui memori res pectore gæstat ,
Impressasque animo normas complectitur omnes
Verborum , eloquij partes , & membra peritè
Insculpfit menti , vires cognouit & artis .
Ipse tamen Valle culti monumenta frequenter
Enarro : sed discipulis & ductor , & auspex
Ipse in grammaticis rebus , rebusque latinis
Esse volo ; quando hæc non sunt incognita nobis .
Qui non ferre potest usum , moremque docendi
Hunc nostrum , non me accersat : qui credidit autem
Naturam , vel fratrem , sinat is me cuncta docere ,
Ut libet ; ipsius mercedis cura sit vna
Soluendæ , fidei committat cætera nostra .
At , qui doctrinæ , & nostro diffidit amori ,
Non mihi præscribat leges , & iura docendi ,
Sed vitet ad nostrum natos accedere ludum
Ipse suos ; pueris doctoremque eligat illum ,
Cui fudit , cuiusque placet sapientia docti .
Conferet vt medicus , non qui doctissimus , agro
Sed qui gratus erit ; sic , quæ doctrina probatur ,
Vtilis est ; multumque iuuat præceptor amatus .
Vos , quibus est pergrata salus , pergrataq; vita
Natorum , primum sanctos optate magistros ,
Mox doctos : morum sit princeps cura bonorum :

Doctrinæque grauem, & sanctam proponite vitam.
 Nam virtus aperit cælum, moresque probati,
 At doctrina iuuat, si cum virtute iugata est
 Illa quidem multum; multum, si auulsa, nocebit.
 Omnis, iudicio est nostro sapientia inanis,
 Ad iustè, & rectè que non confertur agenda;
 Quæque ignaua situ, pædoreque senta, tenebras
 Diligit; & cæcis elata tumescit in v. abris;
 Otia scèlatur; syluas, mollisque recessus
 Quærit; ab vrbe procul menses traducit inertes;
 Non Martem sequitur; non se civilibus vllis
 Implicat officijs; nullam mortalibus agris
 Præstat opem; non illa docet, monstratque beatæ
 (Quod licet, atque potest) felicia munera vitæ.
 Omnia scit, magni qui nouit adire tonantis
 Aetheriasque domos, atque auroa tectæ Deorum
 Iustitia; virtute, fide, gestisque superbis.
 Verum, qui ignorat, qua semita aditur olympus
 Fulgens sideribus; quæ sit ratioque, modisque,
 Quo liceat superum alloquio, latisque potiri
 Calituum mensis, epulisque accumbere diuum,
 Ambrosiasque sruui, sunt illi incognita cuncta.
 Est animi, & morum, haud linguæ ingenijque beati
 Cultus doctrina; non est verbosa, nec oris
 Illecebras curat tantum, tantumque latentes
 Natura causas rimatur: opisque, laborque
 Illius in primis est, vt componat, agatque.

Ioan. Bapt. Euang. Poematun.

Luctantes animi motus ; mentesque serenet ;
Nubila discutiat ; tranquillaque pectora reddat.
Quapropter , qui vir pueros , iuuenesque docendos
Suscepit ; traditq̄ ; artes ; moresque vetustos
Monstrat ; & enarrat Græcos , nostrosque poetas ;
Ad linguam , atq̄ ; animum referat , dextramq̄ ; regendam
Omnia ; non alios credat , dicatq̄ ; beatos ,
Quam qui pro patria multos magnosq̄ ; labores ,
Ingentes curas , discrimina mille subire ,
Et voluere suis pro ciuibus omnia ferre
Aduersa , in flammis contendere , vulnera lati
Sæua pati . Nactus talem , tantumq̄ ; magistrum
Cum nato pater obseruet , veneretur , adoret ;
Seq̄ ; suumq̄ ; illi puerum committat , agatq̄ ;
Securus ; pueroq̄ ; patrem putet esse docentem :
Si doctus fuerit , non ille errabit ; habebit
Discentis notum ingenium ; tantumq̄ ; docebit ,
Quantum animo ille sequi poterit ; monstrabit & illa ,
Quæ sint discipuli naturæ accommoda ; vires
Non grauitate premi sinet , aut languescere sæges.
Aiunt quin etiam me carpi , cuncta perire
Quod nimium tractem ; exponam quod singula doctè ,
Quod nil simpliciter , crassaque , rudiq̄ ; Minerua .
Quod mihi qui obiectat , non se pugnantiã sentit
Fide loqui ; doctus si sum (quod credere de me
Non libet , aut fas est ; quoniam contritiuimus aula
Ætatem claris studijs , atque artibus aptam)
Verum ,

Verum, si (quæ de nobis sententia vestra est)
 Sum sapiens; falli non possum; accommodo nostram
 Doctrinam ingenijs discendum; & singula planè
 Sic doceo, ut, quæ quisque docetur, cuncta referre
 Quærenti possit percepta, & cognita docto
 Mente viro memori, si attentas præbeat aures.
 Quid si dicentes tenebras sectamur, & umbras;
 Obscurique sumus; cæcæque inuoluimus artes
 Nocte, per antiquis nimium sermonibus usi,
 Quo nostrum ingenium maius videatur; & omnes
 Doctrinam stupeant; genus ignotumq; loquendi
 Mirentur; non ne est risu sapientia nostra,
 Vel potius pœna, & persæuo robore digna?
 Non est hoc (mihi crede) artes aperire, sed illos
 Fallere, quos doceas, & verè prodere, cantu,
 Atque veneficijs magicis eludere; t ali
 Utantur Getici iuuenes, Scythiciq; magistro.
 Siccine me ambitio impellet, trudetq; docentem,
 Ut captare velim nubes, & inania? verbis
 Insolitis strepere? inflatus, tumidusque superbo,
 Monstrosoque animis sermone imponere? resque
 Effutire graues? ut nullo grandia fructu,
 Aut potius magno cum damno querere? sicque
 Deuia sectabor, non explorare meorum
 Ut curem vires iuuenum? & quæ ferre recusent,
 Quæ valeant, noscam? ut pueris maiora tenellis,
 Seu plura insillam? vel iniquo pondere mergam.

Ioan. Bapt. Euang. Poematum

Cornici similis? fertur voluisse volare
Quae pullos, natoſque ſuos in plumibus alis;
Quos nido extruſos ſic reſtro, atque vnguibus actos
Impulit aëria de quercu; vt corpora glabra
Sint illiſa ſolo, ſubitaque extineta ruina.
Quis doctrinā vnquam in doctore reprehendere quenquam
Audiſt? aut præceptorem damnare diſertum?
Si placet indoctus, ſtultuſque magiſter, & inſens,
Delige de triuio, & populi de fece docentem:
Quæq; dabunt tales doctores compita paſſim.
Tam facile occurrat doctus, quam ſemper habebis
Indoctos homines, tardos, ſcenesque magiſtros.
O mores hominum prauos, ò tempora neſtra
Perdita, queis vitio doctrina aſcribitur, atque
Ingenium, officium, labor, & pia cura docendi:
Contra priſcorum felicia ſecula, quando
Turpe putabatur neſcire, at ſcire decorum,
Diſcere præclarum, egregium, pulchrumq; docere.
Nunc, cum ter quinos puer eſt prouectus ad annos,
Ire ad doctorem pudet, atque audita reſerre,
A ſocijs diſcens indignaturque vocari.
At vero humanas artes, rerumque docente
Principia illarum, quibus informata iuuentus,
Atque imbuta, Deos timet, & veneratur; honeſti
Ducitur illuſtri ſpecie; & retinetur amore,
Nil noſtris eſt temporibus contemptius, atque
Illaudabilis, nil fama, & nomine dignum

Creditur

Creditur esse minus; non tanto, tamque docendi
 Divino officio, & caelesti munere quicquam,
 Neglectumq; magis, magis indignumque putatur.
 Magna igitur dignum ducatur laude, discretè
 De pluvia arcenda, stillicisque cadentibus, atque
 Parietibus multa in populi, magnaeque corona
 Dicere, vel denariicibus, verisque secundis.
 At nulla egregio doctōri, nulla docendi
 Proposita indignis laus est cura, atque labori,
 Nullus honos, sordet passim doctrina, iacentque
 Artes ingenue contempta, doctior ille,
 Cui fons perscripta est, maiorque audacia; habetur.
 Et tamen indignè ferimus, quod secula nostra
 Efficta insignes homines, duosque Platones,
 Facundos Marcos, admirandosque Marones
 Non, ut prisca, serant: peccataq; tradimus aditis
 Nostra, quod antiquum decorarint talibus annis
 Dextra viris; reddant segne, atq; ignobile nostrum.
 Non facit hoc cæli facies, sed inertia nostra:
 Nanque huc segnities, huc nos ignavia traxit,
 Ut finem nostris studijs, nostraq; labori
 Figamus, linguam callere, & sive latinam.
 Artibus in grauibus sudare, & querere, quidnam
 Pagina contineat magni diuina Platoni;
 Aut quid Aristoteli placeat; quid picta sequatur
 Porticus, & causas rerum nouisse luentes,
 Ducimus obscurum, ingenio samanque parere.

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

*Credimus esse hominis demissi, sequis, inertis.
Scilicet illa ingens laus, illustrisque videtur,
Illa viro, & magno censetur principe digna
Gloria, quæ horrendis Mauortis quaritur armis.
Qui plures bello occidit; cui sanguine multo
Dextra rubet; mensque est in cadæ, & vulnere semper,
Ille est par superis, magno maiorque Quirino.
O cæcæ hominum mentes, ò pectora stultæ.
Præfertur manus ingenio; gladiusque cruentus,
Quo multi cecidere duces, puerique, senesque,
Qui vastauit agros, qui regna euertit, & vrbes
Excidit, folio reges spoliavit auito,
Qui non virginibus sacris, templisque pepercit,
Non aris diuum, qui luctu cuncta repleuit,
Lamentis, gemituque, & femineo ululatu,
Munere diuino, & cœli donatur honore.
At vitæ innocuum genus, & quo scandere olympum,
Et tolli super astra licet, secreta Iouisque
Cernere, quo æqualis nostra est natura deorum,
Contemptum iacet, & nullo dignatur honore,
Sordibus immersum, tenebrisque, umbrisque, sepultum.
Non nos crudeles genuere ad pralia diui:
Nascimur ad pacis studia; & generamur inermes;
Cum dederit reliquis natura animalibus arma.
Est nobis mens, & ratio concessa Deorum
Munere, vt oblitæ terras scrutemur olympum;
Miratique Iouis facta immortalia, rerum*

Tantarum autorem summo Veneremur honore.
 Huc nos perducunt celeri dulcissima passu
 Ocia musarum, huc artes placide, atque quicta,
 Discere quas nullus labor est, sed summa voluptas;
 Qua qui non valde afficitur, non ille putandus
 Est homo, sed magnum humana sub imagine monstrum.
 His doctus sapiens pueriles imbue mentes
 Artibus; his iuuenum mollissima pectora doctus
 Excole diuinis studijs; securus inanes
 Vulgi rumores, & stultas despice voces.
 Qui tener his fuerit studijs exercitus, illum
 Non vis, non ferrum, non ipsa abducet honesto
 Fortuna; inuictus mortalia negliget; atque
 E summa caeli missus censebitur arce:
 Nulla hunc demittent terrarum incommoda; nulla
 Hunc mala deiciunt; conuellent prospera eundem
 Nulla gradu: Alcide maiorque videbitur ipse.
 Non ego, si docilis detur puer, vlla verebor
 Vulgi iudicia, & populares temere voces.
 Non me contemptum nomen, spectumq; magistri
 Terrebit, ne artes doceam placidisque carminis,
 Et Phœbo dignas; primumq; elementa peritè
 Omnis doctrine ostendam, cunctosque recessus
 Pandam grammaticos; retesq; abstracta viarum,
 Dumosos, cecosque aditus, quibus ire latentes
 Angusti liceat veri, rectiq; perites;
 Mox, qua vi mentes hominum flectantur, & ore
 Quo

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

Quo fas sit suadere senes, iuuenisque, docebo;
Ducam in Parnassi diuina cacumina montis;
Pegasio de fonte sitim restinguere, Pindi
Perlustrare oculis saltus, Heliconam videre,
Et Iouis affari natas, aptare recentem
Contextam capiti lauroque, hederaque coronam,
Fortunasque hominum, vitam, moresque canendo
Ornare, & veris attexere falsa licebit.
Tanti quippe operis, & tanti, Straccha, laboris
Fila mihi fuerint ingentia premia, merces
Illa mihi grandis, permagnaque gratia, nostro
Si studio, & cura pertingat sidera quisquam.
Non ego, dum nostro fungamur munere, queram,
Qui sint de nobis sermones, quidvè loquatur
De nostra passim doctrina ignobile vulgus.
Malo in me ingenium damnctur, cura, laborque,
Officium, studium, sapientia, munera rara,
Quam ruditas, quam segnities, incuria, & ipsa
Turpis cunctorum errorum ignorantia mater.
Præterea accusor, quòd sim mitissimus, atque
Irasci ignorem, nec verbera nostra trementes
Hiorrescant pueri, scutica terrore subacti.
Plagosus placet Orbilius; sanusque probatur
Præceptor; doctrina putatur inutilis illa,
Que non supplicio, non sit formidine plena.
Sic vulgus. Sed tu, quem doctum reddidit usus,
Cunctorum & gnarum longa experientia fecit,

Et

Et iuris varia, & prudens doctrina, timorem
 An credis quenquam meliorem reddere posse?
 Doctor discipulo pater est; non imperat ille
 Vi nato; hortatur, monet, increpat, orat amanter,
 Non est terribilis, non firmidabilis, atque
 Horrificus, grauiusq; minax, non verba catenas
 Intentant; non dextra genas d'uerberat; aures
 Non irata manus vellit, longosq; capillos:
 Sed grauis, & peramans est, & venerabilis ore;
 Et cauet, exemplo nati ne moribus obsit
 Ipse suo; lingua est verax, moderata, pudica;
 Turpia condemnat grauius, collaudat honesta;
 Accusat vitium; virtutem ad sidera tollit;
 Magnorum proferunt antiqua exempla virorum;
 Et, qualis lingua est, talem se moribus offert.
 Huic vite puer assuetus, non dicere quicquam,
 Aut facere audebit loris, & verbere dignum.
 Hoc pater, ac dominus distant; quod scior alter
 Pistrinum, duramq; molam, virgasq; minatur;
 Fusilibus accinctus, ferulam expedit, atque flagella.
 Alter vim remouet; nil durum cogitat; offert,
 Demonstratq; viam, qua sponte ingressus honesta
 Sectetur, famam querat, nomenq; perenne;
 Et docet Alciden, Bacchum, magnumvè Quirinum
 Ad caelum euectos virtute, & sortibus ausis.
 Quare odio est alter magno, magno alter amori.
 Est patri similis praeceptor; diligit omnes,

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

Quos docet, in primis avidos, cupidosque sciendi,
Et quorum magno ingenio, & probitatis amico
Plurima discendi coniuncta est summa voluptas:
Hos laude attollit: dictis spe complet; honore
Excitat; & teneros animos virtutis amore
Inflamat; studia ad præclara dirigit ore;
Ambitione fouet; verbis accendit honestis.
Non est ingenijs in talibus vlla timenda
Segnities, non est metuenda ignavia, non mens
Ad vitium facilis, prauos procliuis ad vsus.
Si tamen interdum à rectis deflectere cernit
Hos doctor studijs, non castigandus acerbè
Est error; dictis non obiurganda seueris,
Atque palam, & turba in media peccata minora;
Sed moneat; monitus videatur amore profectus,
Non odio; clamq; accitum, qui errarit, amice
Corripiat; laudet vacuos errore sodales;
Ut laus ingenuam commordeat amula mentem;
Et virtus alicna animum laudata fatiget.
Ut generosus equus virgæ compellitur vmbra
Ad cursum; & nullis regitur calcaribus armos
Perfossus: præda vt velox, acerque Molossus
Euolat inspecta, nec venatoris acerba
Hortantis monita, aut voces expectat amaras:
Sic puen ingenuus non plagis ducitur, atque
Verberibus cesus, studia vt præclara sequatur;
Sed rectas artes vltro complectitur; atque

Egregias

Egregias rerum doctrinas sponte capessit.
 Ignauus contra iuuenis, cui tardus, hebesque
 Est animus, qui nil magnum, nil cogitat altum,
 Sed somno oppressus sterit, languetque veterno
 Usque graui desēs, non ille hortatibus vllis,
 Non dictis, non verberibus, plagisque mouetur:
 Nil prodest illi doctoris sedula cura:
 Nil præcepta iuuant: signis languetque, iacetque.
 Vt lapis, in summo qui exciditur Apennino,
 Nulla sic cura, nulla sic arte poliri
 Cernitur, vt leuis pura pelluceat atbra.
 Sic puer ingenio tardus, crassusque magistri
 Non cura ingenti, non sedulitate iuuatur
 Sic, vt sit sapiens, doctusque futurus, & acer.
 Qualis ager sterilis non cultu, aut stercore fundit
 Facundas segetes, & spicis horrea complet,
 Sed raros calamos nullo cum fœnore reddit.
 Tale hebes ingenium, exiguum est, quod ab arte magistra
 Accipit, exigua vtilitas, & parua voluptas.
 Expectat stimulos semper, calcæria semper
 Naturam talem nactus; non ardor amoris
 Illum ad præstantes ingens exsuscitat artes
 Quo nisi corripitur iuuenis, labor omnis manūs,
 Omnis sedulitas vana est, & cura docentis.
 Pierides natas magni Iouis, atque Mineruam
 Diligite ò pueri; vobis hic torreat ignis
 Pectora; combustos hæc flamma incendat amoris

Ioan. Bapt. Euang. Poeniatum.

Præstantes animos, studijs nutrita benignis:
Namque suos tantum redamat sapientia amantes;
Atque procos dilecta suo dignatur amore:
Attentas aures docili præbete magistro:
Scriptaque præcorum, & monumenta aterna virorum
Nocturna versate manu, versate diurna.
Sunt gemine portæ, quibus in penetralia mentis
Doctrina irrepens peruadit, lumina, & aures;
Insonet his blandi vox intellecta magistri;
Illa iuuent veterum perlecta volumina sæpe.
Nullus doctrine, nullus virtutis amator
Eximius, magnusque fuit, qui indoctus, inersque
Extiterit; curas, sudores, atque labores
Vincit amor summus, miruens quodcumq; molestum est.
Non ille horrores hiemis, non frigora brumæ
Horrescit; non ille niues formidat, & imbres;
Non æstus metuit; Baccho, & Venere abstinet; omnes
Euigilat noctes, quem tanquam dente tenaci
Vipera correptum sapientia pulchra momordit.
O morsus Sicule mihi nec tære dulcior Hyblæ,
Mopsopioque fauo, mentes qui corripis altas,
Correptasque semel retines, nec desiris unquam.
Huius Socraticus morsus formosus amator
Ut vires sensit, tanta dulcedine captus,
Assentatores, omnesque reliquit amantes;
Xanthippesque virum est unum complexus amicum.
O utinam nostros iuuenes dulcissimus iste

Corri-

Corripuens morsus virtutis reddat amantes,
 Ut cupiant omnes doctrinæ carpere flores;
 Atque Aganippæo per præcia virentia pleebro
 Argutas pulsare lyras, & uisere montes
 Aonias, & Phœbum affari, sacrosque sorores.
 Huc omnes nervos magis, sapiensque magister
 Intendat; curas omnes, omnesque labores
 Huc referat; tali ut morsu sapientia prenda
 Discipulos formosa suos: cui munera tante
 Concessit Superam Reclor, non ille flagello
 Indiget, aut ferula utatur præceptor amara.
 Persimilis tabule rasæ, quam nulla figurat
 Forma rei, impressam quam nulla insculpsit imago,
 Est animus pueri, cunctas apprehendere formas
 Aptus, & acceptum longe seruare colorem.
 Ut paries albus, quem nulla notat imago,
 In quancunque uelis rerum formamque, modamque
 Signatur; sic mens puerilis suscipit omnes
 Naturas, habitusque tenax, seruatque fidelis.
 Imbuat hos igitur studijs rebusque, bonisque
 Præceptor teneros annos, atque optima tradat.
 Est magnum, multumque potens assuescere prima
 Aetate ingenium, dignumque subire laborem.
 Multis mollicies nocuit doctoris, & istis
 Obsuit ebrietas, & uita obscena magistri:
 Illum duricies, hunc indulgentia fregit:
 Senitiæ auertit quosdam, ludoque sugauit.

Ioan. Bapt. Euang. Poetnatum.

Non vna est ratio, non vna est forma docendi.
Indiget hic freno tantum, calcaribus ille:
Est alter facilis, durus monitoribus alter:
Demittit metus hos magnus, qui continet illos:
Hic vult laudari liber: vult ille reprimi:
Imperium est graue non paucis: cupit ille doceri
Mollius, hic grauius: natura, atque impetus illum
Promouet, hic studio melior, curaque tenaci.
Et quamuis rigido sit virga tributa magistro:
Chrysippusque grauis, longusque admiserit vsus
Cadere discentes; mihi non tamen ille probatur
Mos verò indignus docto, & sapiente magistro;
In primis quoniam non sunt seruiliter artes
Tradendæ ingenuæ; tum quòd vel sordidus ille est,
Quem formas, animo vel liber, & altus honesto:
Si sordens fuerit, duratus terrere plagas,
Nil bene cæsus erit melior, quàm barbarus emptus
Vel de Cappadoca seruus, mediaque catasta:
Indole sin fuerit recta, & virtutis amica,
Nil opus est virgis: animus nam nobilis agre-
Fert, si cogatur facere id, quod forte libenter
Fecisset, blando monitus sermone magistri.
Est timor ipse duplex, alter seruilis, & alter
Ingenuus; tenet ille odium, tenet alter amorem:
Ille metus; proprio hic reuerentia nomine fertur:
Vir bonus hoc leges, & iura timore veretur;
Hoc regem populus; coniux hoc ipsa maritum;

Hoc patrem puer; hoc timeat discensque docentem:
 Verum ille est domini durus metus, atque tyranni.
 Ergo suum, quicumque artes perdidit honestas,
 Doctorem colat, & timeat: sit & ipse magister
 Doctrina, exemplo, verbis, vitæque verendus.
 Barbarus immitis sit, non Romanus, amantem
 Humanis animum studiis excultus, & omni
 Doctrina ornatus: poterit serviliter iste
 Ingenuos pueros sceleratis cadere virgis?
 Non ne vetat nobis divini id sancta Platonis
 Pagina? non docti Græci, doctique latini?
 Obsæquio frenatur equus; taurusque domatur,
 Obsæquio pueri melius, iuvenesque reguntur.
 Rerò ergo ferulam accipiat præceptor acerbam;
 Ad feraque inuitus descendat verbera rhetor:
 Oderunt iuvenum truculentos turba magistros:
 Sæpeque vindictæ studio funduntur in iras.
 Nec de discendo, verum de vulnere, deque
 Exitio sunt solliciti doctoris, & illum,
 Qui obsærandus erat, cultuque, & amore verendus,
 Infideliisque petunt, iactant maledicta protervo
 Ore, nec insana metuunt conuicia lingua
 Inferre, & famam austeri temerare magistrum.
 Tutius est igitur grauius comperere verbis,
 Et monitis animos iuueniles flectere amicis:
 Cogere præsertim cum possit, quæ una docetur,
 Nemo voluntatem; quodcumque est, libera, visum,
 Et

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

Et fugit, & sequitur; quæq; indignata iubentis
Rumpitur imperio, & nescit vim ferre coacta,
Plectitur obsequio, & placido sermone mouetur.
Cum primum capi pueros, iuuenesque docere,
Qui plagasus erat, quoniam doctissimus idem
Ille putabatur, plausus studiosus, & aure,
Capi crudelis iura exercere magistri,
Supplicio plectens, ut maxima, crimina parua:
Nulla erat errori venia spes: omnia circum
Lumentis, gemitu, lacrimis, luctuque strepabant:
Terribili scutica succincta Megæra videbar.
Fit magnus subito nostras concursus ad ades
Undique; pulsatum hic natum dolet, ille nepotem,
Fratrem alius; resonat varijs clamoribus æther:
Crudelemque vocant, detestanturque magistrum.
Tunc intellexi non in sua pignora querere
Velle, sed in reliquos discentes esse suorum
Doctorem, quem quisque suis cupit esse benignum.
Cuius seius patri est natus carissimus; illi
Lia, get mollis; facili blanditur; acutum,
Turpe licet, si quid puer est sortasse locutus,
Laculatur pueri ingenium: sic mollior ætas,
Quam patris facili blanda indulgentia fregit,
Mittitur ad ludum corrupta parentibus ipsis.
Si quicquam puer ediscit, super æthera fertur
Non doctrina viri, non cura, laborque docentis,
Sed pueri ingenium tantum; sibi tardior, atque
Obtus,

Obtusus, fugitansque nihil perdiscit, inique
 Omnis in infantem confertur culpa magistrum.
 O prauos hominum mores, sortemque docentam
 Indignam, ac miserum, laus est queis nulla parata
 Doctrinæ, ingenij, officij, curæ, atque laboris.
 Quam genus infelix fuerit, sitque omne docentum,
 Scit doctor, quem vox sapientem Delphica dixit,
 Et gelido succo potata cicuta peremit:
 Scit quoque, discipulo cui vena soluta Nerone est,
 Si cædis, seuum dicunt, sin dextra minaces
 Deponit virgas, nec crimina punit acerbe,
 Corruptor iuuenum, & doctor dicere remissus:
 Nec tua te tantum damnabit inertia segenem;
 Sed vel discantis perstringet culpa docentem.
 Hæc quoque doctores miseros querimonia tangit;
 Quod queritur studio iuuenes maiore doceri,
 Quam pueros, nati cui sunt ætate minores:
 Contra, cui paulo maiores, temporis inquit
 Indignans plus in paruis absumere iniquum
 Doctorem: de plebe parens, ignobilis, & vir
 Sollicitum de nobilibus dolet esse magistrum;
 Et queritur natum contemni; nobilis autem
 Plus sibi deberi, natoque exclamat; eodem
 Iure suum puerum dolet, & stomachatur haberi.
 Cum tam sint hominum pugnancia pectora, tamque
 Pugnantes animi, studia & contraria, mentes,
 Aduerseque voluntates; an ne omnibus vnus

Ioan. Bapt. Euang. Poematum

Gratus erit? poteritq; diu, cunctisq; placere?
Quod nulli sperare licet, sperabimus ipsi?
Ut nos nullum odium oppugnet? nullusq; quietos
Liuor agat? versetq; humiles, cupidosq; iuuandi?
Nullus ut inuideat tranquilla silentia vite
Innocua; magnum cum iam lacerarit Homerum
Zoilus, & culti damnarit carmina vatis?
Tantum igitur studio ingenti curabimus illud,
Ne quis me iure accuset, culpæq; doctorem;
Ne vitium obijciat; neu forte reprehendat inertem.
Nil, præter culpam, præstabo: temnere certum est
Ignauas vulgi voces; & dulcia Phæbi
Ocia sectari; & sine crimine munere fingi
Mandato; nulli lingua, dextraq; nocere.
Qui natum reddi meliorem verberare speras
Iam natu grandem, iam plene ætatis adultum,
Cæde illum ipse domi; genitoris & vtere iure:
Ne præceptori manda, præstare quod ipse
Es potis; illius non sit nisi cura docendi.
Moribus ornari, præclarisque artibus optas
Si puerum pater, ad ludum mitte; atque solutus
Vive metu, & curis vacuus; non spernitur illic
Paruulus, obscurus, pauper; sunt tempora cuique
Fixa sua; atque omnes aqua vel lance docentur.
Ne semper segnem quæri, semperque vocari
Expectes; genitor genitoris suscipe curam.
Ex tot discipulis vnum quis cernat abesse?

*Tam multa oppressus turba videt omnia doctor?
Cum tu sis nato genitor tam cæcus in vno?
Si monet ignavos, hortatur amicus inertes,
Accendit lentos, tardos docet, & fugitantes
Castigat, dociles iuvenes, cupidisque sciendi
Spe complet, verbisque graues inflamat ad artes,
Atque iuuentutem commissam exercet honestis,
Et rectis studijs, puerosque timore coercet
Audaces, timidos dictis attollit amicis,
Et laudabiliter prudens, recteque tuetur
Mandat as partes; cur, quem laudare magistrum
Et licet, & debes, carpis, damnasque malignus?*

IOANNES BAPTISTA
EVANGELISTA.

Bernardino Stracchæ. S. P. D.

DOLES amorem illum meum, quo te, dum istic eram, ac docebam, sic profiquebar, vt viderer ceteros quidem omnes pueros, adolescentesque Arconitanos diligere, te vero vnum amare, paucorum mensium spatio, neque admodum longo locorum intervallo sic refrixisse, vt ne recorder quidem iam tui amplius: idque ex eo dicis te colligere, atque conijcere, quod, si verè amarem, sæpius ad te scriberem. Quæ quidem siue accusatio, siue expostulatio tua licet iniqua me hercule sit, tamen sic mihi iucunda, grataque est; quoniam, quanti me facias, quamq; meas literas exoptes, significat, vt non possim te ea de causa non plurimum amare: ceteri, qui me minus, quàm tu, diligunt, minoreque tenentur epistolarum mearum cupiditate, cum vidiissent me diutius tacere, nihilque respondere literis suis, præsertim non solum multis, verum etiam humanis, ac per benivolis, profecto à scribendo destitissent; neque tam fortasse conticissent, quàm amorem in odium commutassent: tu autem, quoniam amas me non minus vehementer,

ter, quàm verè, etiam si me obstinatius tacere vides, tamen à proposito non discedis, neque desinis quotidie suavissimis literis tuis me ad scribendum & hortari, & cogere. Vide; quid tua ista tam admirabili humanitate, incredibilique benevolentia sis affectus: statueras nullam literam facere, nullam scribere cuiquam, nisi necessitate compulsus; non quòd me huius, qualecunque est, officij taderet, molestumque foret ad amicos literas dare, sed quòd sic negotijs obruor, nequam distimor, & familiaribus, & publicis, sic multitudine opprimor discipulorum & Senogallensium, & externorum, qui magno ad nos concursu, magna frequentia ex urbibus, oppidisque finitimis quotidie confluunt, ut nullum detur otium, nulla quies, nullum ad scribendum spatium: accedit ad tantas, tamq; continent es; ac perpetuas occupationes meas, quòd domum habeo refertam adolescentibus, qui mihi à parentibus traditi sunt non alendi modo, sed bonis etiam moribus, bonisque literis imbuendi, acque instituendi, quibus quidem amor, quo cunctosmodi discipulos, conuictoresque prosequi consuevi, cogit illas disciplinas, artesque demonstrare, ac tradere, quæ & doctiores illos efficiant, & meliores. Quamobrem non oblivione tui, cuius memoriam, & dulcissimum nomen nulla unquam neque temporis, neque loci longinquitas ex animo delebit meo, neque diminutione amoris, quo te semper cum propter ingenij præstantiam, tum propter morum suavitatem dilexi plurimum, diligamque,

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

gamque, quandiu viuum, sed & multiplicibus, ac va-
rijs docendi molestijs, atque occupationibus, & non exi-
guis curis domesticis, quae in tanta familia, quanta
mea est, non possunt non esse multa, sit, vt, qui cum
semper esse, ac loqui vellem, ad eundem rarius scribam;
etiam lacescitus. Sed licuerit haecenus errare, tacereq;
diutius, quam cum tam bono, tamq; beneuolo, officio-
soq; decebat adolescente: dabo operam posthac, ne que-
raris, meq; amplius accuses de missione literarum: non
committam profecto, vt, cum à me incredibiliter ame-
ris, suspiceris tamen aut te non diligi, aut tuas mihi li-
teras non esse iucundas. Scribis cum, qui istic mihi
vicarius successit, lectusque est, cum Apologiam no-
stram legisset, incidissetq; in illud carmen.

Doctrina proprio prudentia nomine fertur.

Affirmauise me in eo errasse, quod post Spondaem, vn-
de versus incipit, sequatur Tribrachus, contra morem,
vsuq; latinorum poetarum, apud quos pes ille non nisi
post Dactylum sequatur interdum; idque ex compluri-
bus Vergilianis carminibus posse intelligi, veluti ex his.

Nostrorum obruimur; oriturq; miserrima cedes.

Si pereo, manibus hominum perisse iuuabit.

Olli serua datur operum haud ignara Mineru.e.

In quorum primo è secundo, altero è tertio, tertio è quin-
to Aeneidos libro tertium pedem, qui Tribrachus est,
praet Dactylus, quemadmodum in his, qui sequuntur,
tribus.

Pleiadas,

Pleiadas, Hyadas, claramq; Lycaonis arcton, è primo Georgicorum.

Inualidus, etiamque tremens, & iam inscius aui. è tertio eiusdem operis.

Pectoribus inbians spirantia consulit exta. ex quarto Aeneidos.

Secundum Tribraehum primus item Dactylus antecedit. Non possum Straccha non amicissimo homini gratias agere immortales, & quòd, si, quemadmodum ipse patat, erravi, meum me docuit errorem, & quòd, cum potuisset alium quoque locum reprehendere, eodem verbo, & non dissimili vitio laborantem.

Cultus doctrina; non est verbosa, nec oris.

Contentus primum lapsum notasse, atque reprehendisse, secundum sibi reticendum, mihiq; condonandum iudicavit, veritus fortasse, ne si me iterum ad eundem lapidem offendisse dixisset, bisque eodem verbo monstrasset peccasse, amici animum laderet, atque exulceraret: neque enim arbitror hominem in metricis rebus, preceptionibusque diu versatum, ac pland Lynceum non eadem animi acie, qua primum vidit errorem, secundum quoque vidisse, praesertim eiusdem, aut non longe diversì generis: sed ideo, credo, me in altero non accusavit, aut quòd amicitie, qua illi mecum intercedit, habuit rationem, aut quòd forsitan non aequè vitiosè putavit sequi posse Spondeum Jambum in secundo, ut Tribraehum in primo versu: fieri etiam potest, ut alteri vi-

Ioan. Bapt. Euang. Poematunā.

tio perpercerit, alterum criminatus sit, vt intelligerem eum non minus clementem esse quā doctum, vt, quod pepercerit, clementia, quōd autem accusarit, doctrina tribuerem. Verum illud iniquiore animo tuli, quōd conquestus cum sit, dolueritque se à me de hac Apologia prius, quā ederetur, vulgareturq; calatum, illud planè significat, non aliter me vacuum ab errore fuisse futurum, quā si ei opusculum, carmenq; illud corrigendū, emendandūq; tradidissē, praesertim cum iacēssē illum scribas, merito mihi accidere, vt in syllabis peccarim, lapsusque in metricis sim, quando in eo poemate conficiendo, conformandoque amicorum consilio, operaq; vti noluerim, qui, quae ipse non vidissē, & animaduertissē, & me familiariter, beneuoleque monuissē. Quo quid non solum inflatus, verum etiam criminosis dici, atque excogitari potest? adeo igitur de se magnificè, splendideque sentit doctōr iste egregius, adeo de me abiectè, atque humiliter, vt arbitretur nostra, nisi ab colmata, perpolitaeque sint vitio, reprehensioneq; non caritura? sic me iudicat videritum, vt non solum in puerilibus; & notissimis rebus peccarim, sed nec etiam intellexerim me hominem esse, & peccare posse? sic superbū, vt maluerim id carmen vitiosum legi, & errores habere, quā amicorum, doctōrumque hominum censura subijcere? nisi amarem illum propter communionem, coniunctionemque studiorum, vt debeo, plurimum, multis me hercule verbis male acciperem, non

tam

tam quod ignorantia me accusat, quam quod superbia, cuius quanta sit moderatio, quanta humanitas, non ignoras, quodque se despectum, contemptumque, à me existimat, quem ego semper plurimi feci, ac de quo nunquam non honorificentissimo locutus sum: non sum tamen eius labore, atque industria usus ad id carmen exornandum, ac perpoliendum, quoniam, cum vellem illud quibusdam de causis quam primum in lucem prodire, virginitatisque temporis angustia, quo minus doctorum omnium, qui mihi familiaritate coniuncti sunt, uterer iudicio, unum ex omnibus delegi Franciscum Fatiolum non præstantissimum modo philosophum, sed elegantissimum quoque cum Etruscum, tum latinum poetam, qui mihi insuper omnium cum esset, quod omnium & ingenio maximum, & reconditiorum quadam doctrina ornatissimum iudicabam, eum esse volui unum, qui Apologiam nostram inspiceret, legeret, emendaret, non modo ubi aliquid esset offensum, sed et ubique aliqua offensivencula, Labeculæque suspicio vel pertenuis viri animum pungeret; qui quidem cum loci hunc, quæ iste vitiosum esse affirmat, non dicitur, neque correxerit, sit is perspicuum est, esse in eo versu nihil, quod animadversione, castigationeque dignum sit à doctissimo viro iudicatum. Quamobrem non possum non mirari vehementer adeo carpendi, criminandique mei auidum fuisse summum istum doctorem, ut non ex illo ipso poemate nostro intellexerit non tam me malum esse poetam, tamque metricæ artis ignarum, ut potuerim in tam sacris, puerileque erroribus incidere, sicque hallucinari, ut ne

Ioan. Bapt. Euang. Poematum

illa quidem tenuerim, habuerimque perspecta, quae vel
 pu eris nota sunt, quae in primam desinunt, vocalem,
 nomina corrumpi omnia, nisi casus sint latini, eiusdemque
 sexti, ideoq; vltimam, qua Doctrina clauditur, termi-
 naturque, syllabam primam esse neque Daëtyli potuis-
 se primo loco, neque spondaei secundo. Sed hic est, mi
 Straccha, communis grammaticorum omnium morbus,
 non minus antiquorum, quam recentium, vt, si qua
 sunt, quae nesciant, ea in primis damnent, ne nescisse
 videantur. Id eo dico, quoniam si aut singularis iste
 magister in metricis rebus, in quibus regnare vult vi-
 deri, maiore doctrina, aut vos earum, quas ex me co-
 gnouistis, rerum meliore memoria fuissetis, neque ille
 me reprehendisset fortasse, neque vos, qui ex me, &
 ex aequo, & ex superiore saepe loco de duobus his eius
 operis locis, qui vitiosi ab imperitis iudicari potuissent,
 eorumque excusatione, defensioneque pluribus disputan-
 tem audiuistis, reprehendi fuissetis: verum quando &
 ille, quae sunt in metrica, poeticaque scientia vulgaris,
 & peruagata tenet, abstrusa vero, & recondita igno-
 rat, & vos tam exigua estis, aut nulla potius memoria,
 vt meae eorum locorum, quam saepius audiuistis, defen-
 sionis prorsus obliti sitis, discite, quae ignoratis, quae ve-
 penitus exciderunt, in tertijs, quatuor, septimis, no-
 nisque syllabis carminum heroicorum, quas Graeci tri-
 timemerim; pentimemerim, heptimemerim, & ennea-
 memerim, nostri caesuras vocant, nulla ne metrica le-

ge prohiberi, quo minus interdum breues pro longis collocemus, ac statuamus: verum, ne in syllabis numerandis erremus, cauendum est in primis: nam Spondaiici versus licet diuersi generis, sint, tamen, qui proprie dicitur heroicus, sex constat Spondaeis, qui sex conficiunt metra, ex quo dictus est hexameter; recipiunt tamen Spondaei in suis sedibus omnibus, praeterquam nouissima (veluti non ignobiles grammatici tradunt) saepissime Daëtylos, rarius Procellensmaticos, rarissime vero Anapestos; quoniam hi omnes Spondaeos pares sunt, si minus syllabis, at certe spatio, ac tempore. Itaque, cum sex Spondaei duodecim cogant, conficiantque longas syllabas eaque de causa hexameter heroicus non maiore, quam eo, quem dixi, numero componatur syllabarum, cum, qui pedes breues habent syllabas, pro Spondaeis collocantur, in metris dimittendis, numerandisque syllabis duae correctae pro una capiuntur producta. Hoc si numeres modo, videbis illas casuras, figurasque metrorum sic suis locis cadere vniuersas, vt principia sint semper metri, ac pedis, siue ille Daëtylus sit, siue Spondeus, fines vero, terminique vocum, in quibus deprehenduntur. Vt autem ante syllabam natura breuem, vnde aut Tribachus, aut Iambus, qui ab imperitioribus putantur, appellanturque, pedes principium capiunt, necessarium sit praemitti semper Daëtylum, nunquam Spondeum, quae obseruatio istius propria est vnius, id neque vllus vnquam aut eruditus praecipit grammaticus, aut sapiens

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

piens obseruauit poeta: nam ante pedes illos in eo carminis genere non minus saepe spondeus apud bonos poetas, in primisque Maronem occurrit, quam Dactylus; ut in plurimis principis illius poëtae, nonnullisque aliorum carminibus uideri planè potest. Vergilij quidem versus, in quibus post primum carminis pedem spondaeum Tribrachus sequitur, hi sunt.

Et clarus Etheumon Lycia comitatur ab alta.

Lappaque, tribulique, interque nitentia culta.

Aësusque, pluuiaque, & agentes frigora ventos.

Cretesque, Dryopesque fremunt, piëti que Agathyrsi.

Eurique, Zephyrique tonat domus alta.

Fontesque, fluminesque uoco, quaeque aetheris alti.

In quibus quidem carminibus omnibus, quemadmodum & in illo Lucani è secundo.

Dum sanguis inerat, dum vis materna peregi.

Duobusque illis Iuuenalis, altero è tertia,

Oceulta spolia, & partos de pace triumphos. altero è nouissima satyra.

Vindicta grauior, quam iniuria, dignum erit ergo.

Quis nõ videt praecunte spoda.ũ subsequi Tribrachũ secunda sede, uti nonnunquã tertia? veluti hoc Vergilij versu.

Nusquam amittebat, oculosq; sub astra tenebat.

Interdum vero quinta, ut illo eiusdem.

Ille latus niuẽ molli sultus hyacinto. eoq; itẽ Catulli.

Jam ueniet uirgo, iam duetur hymeneus.

Ex quo sequitur, ut in his quasi legibus siue poëticis, siue metricis

metricis, & errarit meus iste cōmendator perdeliquēs, qui
 nūquā in hoc carminis genere arbitratus est collocari Tri
 brachū post spondaliū, & ceteri fere oīs fallantur gram
 matici, tā qui affirant si in plerisq; corū, q̄ modo recitavi,
 carminū nobilitū potest, ut breues natura syllalæ posi
 tione producantur, quā conficiant siue dūs simplices, siue
 vna duplex consonans, unde sequens incipit verbū, quon
 qui putant saltus in Maronis, & Ducetur in Catulli
 carmine positione licet ultimam producere, quam p̄ stre
 ma utriusque verbi consonans, & eius; quod sequitur,
 princeps aspiratio faciat. Itaque cum iis utriusque poe
 tæ versibus, tum alijs nonnullis Maronis præcipue ip
 sius, illisque potissimum:

Gracius homo infidēos linquīs profugus hymeneos. &

Sustinet, & natæ, Turniq; cant hymeneos.

Volunt imperiti homines confirmari aspirationem inter
 dum consonantis officio fungi, & utiq; litere retinere,
 ignorantes in eiusmodi versionis, ut metri ratio constet,
 fieri non positione, sed enunciatione, que mouet esse
 de ferendam esse pro longa breuem; idque vel ex colli
 cet Vergiliano intelligere.

Muneribus tibi pampineo grauidus autumnō.

In quo grauidus qua alia ratione ultimam, que natura
 corripitur, producat, non inuenies mchereule, nisi ad
 eam, quam dixi, cesuram constringas: qua ego sine
 excusatione, siue ratione apud hunc Grauidus, et
 eodem tum apud eundem Valrus, Profugus, & Cuius

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

tum apud Catullum. Ducetur nouissima, quæ per se breuis est, producta dicitur. Sed qua grammatici pertinacia sunt, ne concedant casura potius, quàm positione fieri, ut in superioribus, qua protuli, Maronis, Catulliq; carminibus prima quincæ pedis syllaba, quæ naturaliter breuis est, producat, illud obijcient Vergilianum.

Dum trepidant, it hasta Tago per tempus utrunque In quo quartam syllabam, Itque verbum, cum casura produci non possit, quoniam in ea sede locus, iusque est casuræ nullum, non alia productum ratione contendunt, quàm positione, quam muta illa, atque insuavis (ut Cicero iudicat) litera, in quam It desinit, & aspiratio, vnde hasta principium ducit, conficiant. Verum hic quoque decipiuntur ea de causa, quod non intelligunt, ut It producat, nihil opus esse positione: concisio namque id præstat: erat enim integrum. Iuit, ex quo præterito medijs duabus literis amotis, ac sublatis, & prima, extremaque retenta, It factum est: in quo quidem verbo cum vocalis tanta sit, quanta in Iuit, vnde per synopem ductum, dictumque est, fit, ut, cum natura longa sit, positione non egeat, ut producat. Falli eos quoque grammaticos arbitror, qui in illis, quos supra citavi, versibus & Vergily.

Lappæque, tribulique, &c.

Astusque, pluiasque.

Cretesque, Dryopesque

Eurique, Zephyrique

Fontesque, fluviosque & Iuvenalis.

Occulta spolia. &

Vindicta grauior.

Produci tertiam uolunt carminis, primamque secundi
pedis syllabam natura breuium propter uel duas simpli-
ces, uel unam duplicem consonantem, unde sequens uer-
bum initium finit; quod positio uero, propriamque sit,
uel cum post uocalem in una, eademque dictione, ut con-
sonantes simplices due, aut duplex una uocatur, aut
tertia uocalis inter duas uocales occurrit media, uel cum
inter uocalem superioris uerbi ultimam, primamque pos-
terioris due sic interiacent consonantes, ut altera su-
perioiorem claudat, ac finiat, altera inferiorem, sequen-
temque inchoet dictionem, ut autem breuiem uocalem,
que antecedens finiat, atque perficiat uerbum, aut due
producant simplices consonantes, aut una duplex, unde,
quod sequitur, uerbum incipiat, id licet Prisciano, Dio-
medique probetur, adeo tamen raro sit, ut non nisi ubi
alibi excusatione, defensioneque uiri non licet, fictum
concedere, affirmareque debeamus: cur enim, si liceret,
usitatumque foret, non id alibi, quam in tertia, quin-
ta, septima, nona carminum syllaba fieri apud ueteres
poetas uideremus? quibus in sedibus illis, quas dixi-
mus, casurus locus est? ubi etiam si una tantum, eoque
simplex secuta consonans fuisset, tamen propter casu-
ras ferri breuis syllaba pro longa potuisset; ut in illo
Vergilij.

Deum

Ioan. Bapt. Euang. Poematum L.

Dona dehinc auro graua, sc̄ctoque elephanto.
Quod ab alijs quoque poetis factum obseruauimus,
ut à Catulo.

Te canet agricola magni cum venerit urbe.
Et in epistolis ab Ouidio.

Exerces preciosa odia, constantia magno. *Nam*
in illo Vergiliano.

Liminaq; laurusque Dei, totusque moueri. Ouidiano.
Sideraque, ventique nocent, audaque Volucres.
Et Statiano.

Terzaque, p̄ctoraque galeis inclusa relinqui.

Que coniunctionem excusari nonnulli uolunt, in quibus Seruius grammaticus est, non (uti ego uolo) propter tritinemem, aut pentinemem, sed uel quod non omnia monosyllaba ad artem pertinent, & licet et his uti possimus, uel quod omnis particula, que sui substantiam non habet, membrum putatur superioris orationis: quod si est, Que cum superiore dictione quasi una pars orationis est, & potest Que finalitatis ratione produci, uel corripi. Verum nos existimamus, ubicunque ea coniunctio longa reperitur, non alia de causa produci, quam aliqua illarum, quas diximus casuram, que cum syllabas suapte natura breues producendi uim habeant, faciunt, ut non Tribraichum, aut Jambum efficere figuratas illas syllabas dicere, sed Dactylum, aut spondeum debeamus, Dactylum quidem, si post casuram sequantur breues syllabae, spondeum

deest parte. et qua
apposita hic finiet.

dam vero, si longa. Quod item sentio de eo, quem
superius citavi, versu & Vergilij.

Et clarus Ethemon Lycia comitatur ab alta.

& Lucani.

Dum sanguis inerat; dum vis materna peregi.

Quibus in crimibus Clarus, & sanguis cur ultimam,
que brevis est, producant, non alia afferri, reddique
ratio potest, quam casura illius, que tertia in syllaba
versus ius habet. Quamobrem ut Tribrachus, atque
Iambus in heroico versu aliter, quam figuratè positi lo-
cum habeant, uti fieri nullo modo posse censeo, sic
nusquam in eodem carminis genere Trocheum recipi af-
firmare minimè dubito: sextus enim pes, idemque ex-
tremus quia nonnunquam secundam habet syllabam,
que versus eadem ultima est, breuem, non ideo Tro-
cheus esse existimandus est; sed quòd, cum antiquis-
simis temporibus hexametrum carmen non alios pedes,
quam spondeos haberet, ut quinque priores cessere non
inuiti sedibus suis cum nonnullis alijs pedibus, tum Da-
ctylo in primis, sic ultimus sexta; nouissimaq; depelli
nullo pacto potuit; sed eam, veteris possessionis retinen-
de, tuendaq; causa, sic constanter occupauit, atque inua-
sit, ut ne Dactylo quidem, cuius amicissimus est, ne dum
Trocheo, quo cum nullus illi usus, nulla necessitudo in-
tercedit, concedendam arbitratus sit, quem tanto
prosequitur odio, ut suis illum finibus nunquam exci-
piat: ultima enim cuiusuis carminis syllaba cum libera sit,

Ioan. Bapt. Euang. Poematum

tantaque, quantam illam esse poetæ placet, etiam si in
 heroo brevis occurrat interdum natura, longa tamen es-
 se putanda est, ne violenter inde, inuitusque extrusus
 videatur spondeus: nec, quod hypermeter quandoq; uer-
 sus voce clauditur ea, cuius penultima naturaliter cor-
 repta est, quæ carminis extrema est existimanda sylla-
 ba, cum, quæ sequatur, propter vocalem, unde, qui
 sequitur, versus, quæ uè dictio, initium capit, abijcia-
 tur, ideo dicendum est esse ultimum versus pedem Tro-
 cheum, non spondeum: nam etiam si illa brevis erat in
 ea dictione syllaba, nouissimum tamen in metro, car-
 mineq; sortita locum cum sit, qui liber est, naturam
 mutasse, atque ex breui longam factam esse existimare
 debemus. Quamobrem nec in illo apud Ouidium quin-
 etidecimi metamorphoseos libri.

Et tellus Circeæ, & spissi littoris Antium. (An-
 tium namque, non Ancon, legendum est) nec in
 eo Maronis ex secundo Georgiocosum.

Inseritur uero ex fœtu nuci arbutus horrida.

Antium, & Horrida quia correpta pronunciantur ea
 syllaba, quæ ultimam antecedit, Trocheum conficiunt,
 non spondeum. Quæ propter errasse Nicolaum Erythraeus,
 quo nemo peritius, ac diligentius de metricis rebus, præ-
 ceptionibusque disputauit, puto, quod Trocheo non mi-
 nus, quam Tribracho, atque Iambo locum esse in eius-
 modi uersibus ausus est asseuerare non in sexta solum
 sede, ubi placet Terentiano ab heroicis metris posse tan-

tum sumi, ac recipi, sed alijs quoque in locis: nam, quæ
profert, ac recitat Vergilij carmina ex nono, in quibus
Trocheum positum, locatumq; testatur quarta in sede.

Rumpe moras omnes, turbataq; arripe castra. &
Ferte citi flammæ, date tela, scandite muros.

Non sãtã habent virum ad id, quod vult, conficien-
di m; quãd eum de vtriusque eorum versuum lectiõne du-
bitetur, plures, ac meliores, in primisq; Donatus, ac
Serrius, sic è duobus priorem legunt.

Rumpe moras omnes, & turbata arripe castra.
Vt quartus pes spondeus sit, non Trocheus: sicque in co-
dicibus omnibus Vaticana B. bibliotheca, in Mediceo, &
aliquot alijs perueteribus legi testatur Pierius, hancque
lectiõnem ab eruditis receptam se scribit animaduertisse:
alterum vero in Romano codice, Mediceo, & quibus-
dam alijs idem Pierius confirmat hoc modo legi.

Ferte citi flammæ, date tela, & scandite muros
In oblongo vero, Ascendite muros: ac licet dicat esse non
incruditos viros, qui versum pleniorẽ iudicent, ac nu-
merosiorẽ, si, Et scandite, legatur; tamen ipse liben-
tius sic illum legit, vt Erythræus; sed hoc ab illo dis-
sentit, quòd Erythræus, Tela, qui pes in eo carmine
quartus est, Trocheum esse contendit, Spondeum Pie-
rius, quòd ultimam, quæ naturaliter breuis est, positiõ-
ne credit produci, quam due illæ constituant, cõficiantq;
consonantes, à quibus, scandite incipit, quas cur po-
ssi: om in facere hoc loco Maronis nolit Erythræus, vii

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

illo voluit tertiæ Iuuenalis Satyræ.

Contemnit; misera cognosce præmia rixæ.

Duas illas, à quibus præmia incipit consonantes, præsertim cum eo quoque suâ confirmare opinionem de Trocheo in heroico uersu recipiendo non minus, quàm carmine Maronis posset, equidem ignoro. Nec, quòd apud Vergilium in sexto carmen illud.

Bis patriæ cecidere manus; quin protinus omnia,
Vti nonnulli legunt, in quibus Priscianus est, atque Macrobius, Dactylicum illud esse affirmantes, Dactylo terminatur, à nulla eo, quod sequitur carmen.

Perlegerent oculis, ni iam præmissus Achates.

Vocali incipiente, ideo fit, ut minus vera sit præceptio nostra, qua docuimus vltimum heroici versus pedem non alium esse, quàm spondæum oportere; primum quòd neque omnibus ea lectio probatur; cum Seruius omnem legat, subintelligens picturam, ceterorum quidam omne, alij omnes; deinde quòd extremæ ille due vocales, altera tertia, altera prima, quibus illud omnia clauditur, atque finitur, quæ quidem breues sunt amba, per Sinyzesin in vnâ contractæ syllabam, eam conficiunt longam: quod in reliquis item & eiusdem, & ceterorum poetarum versibus, vbicunq; id accidit, fieri contendere non dubitarim. Conclusum igitur iam sit & Tribracho, atque Iambo locum esse in hexametro carmine nunquam aliter, quàm figuratè positum, & cesuris subleuatis, atq; adiutis, & eiusdem cesuris, figurisq; niti
nullo

nullo modo posse sic Trocheum, ut idem carmen ingrediatur interdum. Quapropter, ubicunque eiusmodi pes in hoc metri, versusque genere siue occurrit, siue videtur occurrere, ibi longa semper illius pedis secunda syllaba inuenietur, cerneturque positione, quam dux ille facient simplices consonantes, aut una duplex, unde, quod statim sequetur, verbum incipiet semper: quod fieri in Iuuenalis versu, quem modo recitauimus aperte videmus; quodque item in Vergiliano fiat oportet; si illum, quo modo Erythreo placet, legamus.

Ferte citi flammis; date tela; scandite muros.

Ut tela Spondeum constituat, non Trocheum. Ex quo sequitur, ut alter item Vergilianus nullo modo possit, quemadmodum idem vult Erythreus, legi.

Rumpe moras omnes; turbataque arripe castra.

Quoniam Trocheus, qui pes ex duabus ultimis efficitur syllabis vocis illius, turbata, nulla sequentis dictionis positione, nullis consonantibus, neque simplicibus duabus, neque una duplici iuuatur, et producat postremam: caesura vero defendi ideo non potest, quod à breui syllaba metrum illud non incipit, quemadmodum oporteret, si caesuram ibi esse vellemus, quodque syllaba illa, qua turbata finitur non in impari cadit sedem, sed in pari, atque obliquam, ubi nullum esse caesurae ius, nulla auctoritas potest. Noster autem versus.

Doctrina proprio prudentia nomine fertur.

Cum

Cum duplici possit ratione excusari, & tritimeri, qua tertia syllaba natura brevis produci vsitatò potest, & positioe, quam duae faciunt consonantes, à quibus sequens diètio, Proprio, incipit, quare ab erudito quòquam reprehensus sit, non mediocriter minor. Ut finem igitur faciám nostrae huius, quae in metricis legibus, præceptionibusque posita est, defensionis, s. vitium est in carmine heroico, hexametroque, quod iste metricorum coryphaeus ausus est affirmare, post spendam Tribrachum collocare, aut Vergilium, Lucanum, Iuvenalem, Catullum, reliquosque veteres poetas, qui cancellos, ac fines istius metricae præceptionis ipsi egrediuntur, vitiosos dicat, & errasse confirmet; aut, si suminis illis concedit viris, ac poetis, ut sua illa poetica iura, edictaque metrica negligant impune, concedat & nobis, quos illorum autoritas, existimatioque traxit in errorem.

Non vidit me hercule Argus iste, non temere, sed consilio factum, ut utroque in loco, ubi errasse in doctioribus videri poteram, non alio, quam doctrinae nomine errarim; ut illo ipso doctrinae vocabulo monerem ad virtusque carminis rationem, mensuramque intelligendam doctrinae opus esse. Satis hæc, credo, Straccha forent, si mallem tuis literis respondere, & istud tantum crimen diluere, quod mihi à præclaro isto successore meo obiectum scribis, quam ceteras cum ipsius, tum reliquorum criminationes refellere, à quibus nostram istic Apologiam reprehensam accepimus: multum enim & sermonibus,

nibus, & literis ad me perfertur, non id solum reprehendisse vestrum istum Aristarchum in illo opusculo, quod ipse ad me scripsisti, sed esse alia quoque nonnulla partim ab eodem, partim ab alijs quibusdam, qui videri sapientes volunt, damnata; quorum alia ad metricam, alia ad grammaticam artem, ac scientiam pertinent; quibus quidem omnibus his vnis, quas ad te dedi, literis visum est respondere, neque illud tantum recere, in quo ipse me accusatum à vestro scripsisti doctore, sed illa quoque confutare omnia, quae vel ab ipso, vel ab alijs obiecta dicuntur: ac licet fortasse grauius fuisset, quae accusantur, contemnere; quam responsione digna iudicare, & Apologiam in Apologia excusanda, tuncdaque meditari, tamen, quoniam accepi criticum istum insignem nulla magis in re sibi placuisse, de nulla cum crebrius, tum libentius, quam de erroribus, reprehensionibusque nostrae Apologiae loqui solitum, in nulla se magis sibi Casirem visum, necessario mihi faciendum putavi, vt purgarem ipse me accuratius; ne, si non respondissem, taciturnitas ipsa quaedam quasi confessio videretur errorum; neque, qui me accusatum, reprehensumque scirent, suspicarentur, ac iactarent, non me, qui obiecta sunt, tanquam vana neglexisse, & non curandi, indignaque duxisse, quibus responderetur, sed non habuisse, quibus ipse me defenderem, diluereque, quae contradicuntur. Illud autem, mi Bernardine, non possum non vehementer mirari, cum plures istuc fuisse dicantur,

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

cantur, mihi que significantur, qui n. stram Apologiam
accusarint, criminatique sint, neque vna tantum ista,
de qua ipse ad me scripsisti, syllaba peccasse me magnus
iste palam predicavit magister, quare non, quæ à qui-
bus reprehensa, damnataque fuerint, mihi omnia signi-
ficaueris: si enim putabas decere amicitiam nostram,
conuenire meo in te amor, tuæ in me obseruantia co-
gnoscere me ex literis tuis, in quibus errasse non incruditi-
tis hominibus visus sum in eo poemate, quod neque dies
limauit, neque perfecit doctrina, sed indignatio potius
expressit, debebas me hercule, quæ in ceteris soles, eadem
hac in re diligentia vti, peruestigare sagaciter, inqui-
rere per diligentem, quæ foret istic, vbi ego in primis il-
lud carmen probari volebam, doctorum sententia, quod
sapientis cuiusque iudicium de illo, meq; omnibus de re-
bus certiozem quam primum facere: quanquam nihil
sagaci peruestigatione, inquisitioneque diligenti opus
fuit: adeo namque, siue qui me damnarunt, siue, qui-
bus illi nostras detexerunt errores, vulgarunt omnia,
quæcumque in nos dicta, eoque in poemate accusata, re-
prehensaque sunt, ut, quæ me, quanquam absentem,
non latuerunt, ea te latuisse presentem probabile non
videatur. Verum ne omnes omnium, successorisque
in primis mei, eiusdemque doctoris tui reprehensiones
ad me perscriberes, illud, ut arbitror, fecit, quod ue-
rebaris fortasse, ne non deceret modestum adolescentem,
qualis ipse es, visque haberi criminantium vuculas,
male-

maledictaque excipere, atque ad eum deferre, in quem congesta sunt, presertim cum non minor tibi amicitia cum nonnullis accusantium, ut puto, quam cum eo ipso, qui accusabatur, intercederet: ut functus tamen amici, discipulique officio videreris, ea me scire voluisti, quibus quam minimum putabas posse me commoueri, atque offendi. Itaque una me modo syllaba reprehensum significasti, veritus, ne si in pluribus, atque à pluribus reprehensum scripsisses, odiosus tuas literas legissem, mihi que necessitatem imponeres purgationis non multiplicis solum, sed forsitan etiam molestæ, & subdifficilis. Quando igitur ea, qua mihi tantopere carus, probatusque es, modestia impediuit, debortataque est, ne de omnibus, in quibus errasse visus sum cruditis nonnullis, ad me scripsisses, parcam tibi non inuitus; neque tam succensebo, quod non omnia, quam debebo, quod unum ex omnibus significasti mihi peccatum, ac vitium, quibus iudicatus sum affinis. Sed, que ipse me ex tuis literis cognoscere noluisti, ea cum ex aliorum cognouerim, quo modo, quibusvè rationibus diluenda putem, volo te non ignorare; ut, si videbitur, partes istic meas suscipias, meque defendas, retundasque non tam doctorum, quam maledicorum sermones, eamque ex defensione rerum nostrarum laudem pares, quam istu se accusando vberriam paraturos sperarunt: in quibus quidem confutandis, ac refellendis quando à metricis capi, pergam. Et illud inspicere, rejicereque, quod ad metri-

Ioan. Bapt. Euang. Poematum

cam it em pertinet rationem . Aiunt ab ijs , qui Græca lingua non ignari videri volunt , carmen illud grauitè damnatum .

Demonstras , præbet facilesque Gregorius aures .

Quòd Gregorium huius , qui nunc Christianæ Reip. Princeps est , & maximus , atque optimus Pontifex , nomen prima dixerim correpta , producta secunda : cum contrafaciendum fuisse Græca moneat origo nominis illius , quod à Γρηγορίω ductum cum sit , Γρηγορίηςq; Græcè scribatur , non potest non primam producere , corripere vero secundam ; quòd cum in ea voce prima vocalis sit „ secunda o micron , transeatq; ad nos vt hæc in o breue , sic illa in e longum , proficèto neque prima Gregorij corripere syllaba sine vitio potuit , neque produci secunda . Cuius quidem reprehensionis , & grauis me hercule , & crudelis quis autor fuerit , licet diligenter quaesierim , nondum tamen accepi : verum , quicumque extitit , doctus , atque intelligens sit , necesse est : nihil enim verius afferri , nihil exanimè poterat . Ac , nequid , quod ad hanc pertineat Gregorij accusationem dissimulem , cum forte Laurus Catancus , qui superiore , quàm nos , anno Senogallia publicè docuit , quiq; nunc Auximi maxima cum laude doctrinae , probitatisq; pueritiam , adolescentiamq; bonis moribus , bonisque literis imbuir , atque instituit , carmen quoddam mihi suum legendum , corrigendumq; tradidisset , vsisque in illo esset Gregorij nomine , quo nos modo vsi fuimus , cum ad illum locum , vocemq; Gregorij

garij peruersissimus legendo, videret q̄; me ea aliter, quàm oportebat, vsurpata, positaq̄, nihil commoueri, dixit se à Ioanne Antonio Toroneo viro nostrarum, Græcarumq̄; literarum peritissimo, cum illi quoq̄; idem carmen ostendisset, obtulissetq̄; emendandum, monitum repugnare Græce nominis illius origini Gregorium prima dici correpta, producta secunda syllaba: quamobrem mirari se non parum, quod homo (vt putarat) Græcæ lingue non ignarus & ipse eo vocabulo errassem, & mihi a se autoritate in eundem traxissem errorem: ac, quoniam nulla me ratione ductum, vt id facerem, testabatur sibi persuaderi nullo modo posse, iccirco pro coniunctione nostra petiuit pluribus, vt sibi aperirem, qua me, seq̄; excusare ratione non inerudite posset. Respondi, si Græcam nos eius verbi originem, quam latinam esse maluissemus, quo nunc modo duplex in vno, eodemque vocabulo vitium nostrum excusare possemus, vix habituros fuisse: sed quid nos, inquam, cogit, mi Laure, in Græcis potius, quàm in latinis siluis querere pulcherrimæ huius, ac procerissimæ arboris radices, cuius tam salutaris, felixque est vmbra? an nescis mille nobis patere vias ad verborum ortus inuestigandos, ac perquirendos? in multorumque originibus demonstrandis, atque aperiendis non paruas esse veterum grammaticorum, doctissimorumque hominum dissensiones? quere à Lælio, Lepus Græcum sit; an Latinum, respondebit continuo, latinum, dictumque quasi leupes: quere à Varrone, dicet

esse Gracum, eoque vetustissimè vsos Aëoles, & quem illi λέγομεν dixere, vocasse nos leporem. Petè ab eodem Varrone, unde furem dictum arbitretur, sine vlla hæsitatione affirmabit ex eo, quòd fures per noctem, que furua sit, facilius furentur; furuum autem veteres Romanos dixisse, quod post atrum vocatum est: interroga eadem de voce Gellium; non dubitabit irridere Varronem, quod ortum in latio, non è veterè Gracia oriundum furem putarit. Placet huic ipsi Varroni esse hominem ab humo deductum, quod item probatur Lactantio, displicet autem Quintiliano. Calibes Gramius veluti calites dictos ait, quòd onere grauiissimo vacent; at Modestus, quia Cælo Saturnus genitalia abscederit, iccirco vult hoc nomine appellatos, qui vxore careant. Illud it Quintilianus & L. Aelium, quòd pituitam, quia petat vitam, vocatam putauit; & Varronem, quòd agrum, quòd in eo agatur aliquid, & graculos, quia gragatim volent, dictos Ciceroni persuadere voluit; cum alterum ipse ex Graco manifestè ductum, alterum ex vocibus anium affirmet. Seruius Sulpitius iurisperitorum eloquentissimus, eloquentium iurisperitissimus duplex esse verbum testamentum scripsit, quod ex mentis sit contestatione compositum: sed refellitur primum à Gellio, deinde etiam à Valla. C. Trebatius non minus Ciceronis familiaritate, ac Cæsaris contubernio, quàm elegantissimis in iure ciuili editis monumentis notus, ac clarus facellū ex duobus verbis, sacra, & cella arbitratur compositum,

positum, quod Cellius simplex esse, & à sacro diminutum contendit. In postliminio idem Servius (ut Cicero arbitratur) nihil putat esse notandum, nisi post, et liminium illud productionem esse verbi vult, ut in finitimo, legitimo, aditimo non plus inesse timum, quam in meditullio tullium: Scauola autem Publij filius iunctum putat esse verbum, ut sit in eo & post, & limen: ut, quæ à nobis alienata sunt, cum ad hostem peruenerint, & ex suo tanquam limine exierint, dein, cum redierint post ad idem limen, postliminio videantur rediisse. Vterer in re perspecta non necessaria oratione, si vellem in hac grammatica parte, quam Græci etymologiam vocant, ostendere, quantum sibi docti homines semper assumpserint, quantum suis indulserint ingenijs: ut iam verear, ne, quod de Vestibulo à Varrone dictum refert Servius, id latius pateat, referrique ad omnium possit verborum origines: inquit enim Servius negasse Varronem vestibulum etymologia proprietatem habere, sed fieri pro captu ingenij: itaque alijs aliam placuisse eius verbi originem esse: nonnulli enim vel à Vesta, cui ianua sacra est, fluxisse credunt: quidam ex eo, quia vestibat ianuam: alij, quod ibi nono fiet: alij, quod qui adium dominum salutaturi accesserant, ibidem diuicijs starent, moramque traherent. Intellexit Varro omnem hanc doctrinam verborum origines, principiaque indagandi ingenio magis, quam scientia contineri. Quamobrem, ut ipse vestibuli, sic nos Gregory ortum pro ca-

ptu fieri, ac fingi putemus ingenij: ac, cum tam multa
 sint, quæ licet Græca esse perhibeantur, volunt tamen
 grauiſſimi viri, in primisq; Varro ipſe eſſe latina, cre-
 damus ſapientes homines veniam nobis non inuitos datu-
 ros, ſi cum, qui Latina, Romanaq; præeſt Eccleſiæ,
 maluimus Latinum, quàm Græcum eſſe Gregorium, &
 à grege, quem paſcit, quàm à vigilando dictum, non
 quod vigilans non ſit vigilantiffimus ille ſenex, ac pa-
 ter optimus, qui cum ceteris ſcientijs omnibus, tum præ-
 cipue eruditus iuris ciuiliſ vigilijs ſingulari vitæ innocen-
 tiæ, ſanctitatiq; coniunctis, eo dignitatis ſublatus eſt,
 ut, quo altius conſcendat, nullus ſit in terris gradus;
 ſed quod, cum vigilantiam eius per uigil Draco ſignificet,
 quo, ut Iupiter fulmine, Neptunus tridente, ſic ipſe in-
 ſigni utitur, ut ſuam nobis incredito, commiſſoque ſibi,
 ſuæque fidei grege curando, cuſtodiendoq; curam, dili-
 gentiamque faceret teſtatiorem, munus ei ouium paſcen-
 darum ab eo mandatum, ac traditum, cuius vicarius
 eſt, Gregorij nomine innui, declarariq; non infulſe
 (ut arbitror) uolui. Nec dubito, quin ſi ſanctiffimus,
 ac beatiffimus ille paſtor interrogetur, utrum Latinus,
 an Græcus eſſe Gregorius uelit, & à grege malit, an à
 vigilando appellari, reſponſurus continuo ſit, nihil ſe
 neq; feciſſe, neque dixiſſe unquam, quare Græcus, quàm
 Latinus, Catholicusq; exiſtimari, & vigilans, quàm
 paſtor dici debeat; præſertim cum non poſſit non eſſe vi-
 gilans, quicumq; paſtoris nomine dignus eſt; cum non om-

nes contra vigilantes gregem adepti sint, & pastores appellentur: Vigilant enim non pastores modo, sed etiam agricola, nautae, milites, imperatores, patres familias, oratores, poetae, ceteraque doctorum hominum genera, in primisq; Astrologi, quorum omnia fere studia in nocturna tempora necessario conijciuntur. Ex quo sequitur, ut vigilare commune sit multorum, pascere vero non nisi pastoris, eiusque potissimum pastoris, qui munere fungitur illius, cui mandatum à pastorem praeside, diuinoq; magistro fuit, ut, si se aueret, suas pasceret oves, perinde atque Petri, eorumque omnium, qui Petro successuri erant, illud primum, ac maximum, maximeque necessarium munus, officiumque sit, ut, cum se Gregorios esse intelligam, id est, Christiani gregis magistro, ac pastores, excubent, vigilentque pro ouibus, ne illas sinant à lupis dissipari, ac dispergi, ne à furibus per insidias surripi, ne infici contagione, ut latius uerbi, exemplique pabulis refectas, ac pastas malit tondere, quam deglubere. His ego tunc rationibus Catancum docui, quo modo possit meam, suamque agere causam, Gregoriumque nostrum ab omni erroris, iniustaeque reprehensionis metu vindicare: usdem uolo te istic, Straccha, uti, si quando in quenquam incidis, qui adeo latinitatis hostis sit, ut, quae uoces nostrae esse non recusant, neque indignantur latine dici, eas Graecas uideri uelit. In quo illud etiam te monitum uelim prius, quam ab eam hoc loco, alioque sermone conuertam,

Ioan Bapt. Euang. Poematum.

non solum in nominibus, sed in appellationibus etiam
earamque syllabis siue producendis, siue corripendis
non admodum Latinos poetas Græcos curasse origines:
eiusque rei exemplo esse potest poetarum princeps Ver-
gilius, qui & Epitiden Comitem, custodemque Asca-
nij, Græca repugnante origine, quæ est (ut reor) ab
ἐπιτιδών penultima dicit correpta.

Epitiden vocat, & fidam sic fatur ad aurem.

Et electrum bis prima posuit breui; etiam si vox illa Græ-
ca cum sit, incipiatque ab *n*, quæ vocalis in e vertitur
longam à nostris, ut supra docuimus, producere primam
debebat: alterum è duobus carminibus, in quibus id fa-
ctum videmus, est octavi Aeneidos.

Quod fieri ferro, liquido vè potestur electro.

Ac licet de eius carminis lectione à nonnullis dubitetur,
qui, ne primam electrum corripiat, Potest, legunt, non
Potestur, ut pro Dactylo quinta Sedes spondeum ac-
cipiat; tamen Nonius Marcellus, & Priscianus, Po-
litiano, qui contrariam tuctur sententiam, ut antiquio-
res, ita & doctiores electro commoti non sunt, ut lege-
re Potest, quàm Potestur maluerint. Quare non pos-
sum non mirari Picrium, qui licet fateatur in codicibus
aliquot antiquis Potestur integrum reperiri, in aliquot
autem duabus ultimis literis abrasis, tamen recentem
Politiani unius lectionem magis, quàm antiquorum
duorum cum ueterum, tum eruditorum grammaticorum
retinendam nulla alia de causa putat, nisi ut duo decli-

nentur

nentur uitanda, alterum Potestur, quòd uerbum post Lucretij tempora iam obsoletum dicit, alterum Electrum prima correpta, quæ natura longa est; sed in utroque decipi illum affirmare minime dubito: nam neque priscorum latinorum uerba, quanquam ab usu temporis sui remota, sic exhorruit poeta uetustatis amantissimus, ut non illis sepe maiestatem, & uenerationem quandam suis carminibus conciliarit, atque attulerit; quemadmodum monstrarem pluribus, nisi à Quintiliano, Pontano, Et, thrao, alijsque permultis eruditissimis hominibus abunde monstratum esset; neque electrum sic pertimescendum summo iudicio, diuinoq; ingenio uir existimauit prima dicere correpta, ut non tantum facturum poetam inuolat, si ut in ceteris artibus, sic in hac ipsa, de qua loquimur, scientia quadam se scire dissimulet, quæ teneat, quàm si ostendet: principes quoque grammaticorum cum plurius Vergilianam autoritatem esse uoluerunt ad primam Electri syllabam corripicendam, quàm Græcam uerbi originem ad producendam, uidentur significasse has Græcorum nominum compedes homini latino, atque poetæ non esse usque quaque formidandas, præcipue cum uiderent constans iudicij sui testimonium Mantuanum Homerum uersum illum in Ciri, Iuuenili ad Mesalam lusu esse uoluisse.

Coralio fragili, & lachrimoso mouit electro.
A quo tamen recentium grammaticorum audacia omnia potius inscitia corrumpentium, quàm corrigentium, li-

tentiaq; temporum nostrorum, verita, ne capitale facinus admisisset Vergilius, si electri primam corripuisset, Verbum sustulit, Mouit, carmenque non ignobile solum, veteriq; venustate spoliatum, sed etiam lacerum, mutilatumq; reliquit, in deformem coniectum hiatus. In quo quidem versu explicando vt laudo Ascensum plurimum, quod sic illum legit, quemadmodum in omnibus antiquis, ac manu scriptis, quos haecenus vidi, codicibus legitur.

Coralio fragili, & lachrimoso mouit Electro.
 Sic non possum non reprehendere, quod in octauo Politianum magis, quam Marcellum, Priscianumq; secutus, Potest, non Potestur, legendum censuit. Chorea autem non ne exploratum est, Graecum esse verbum, & diphthongum habere ea? at eo tamen Maro penultima vsus est breui coxesti Aeneidos versu Pars pedibus plaudunt choreas, & carmina dicunt. Corripimus etiam primam crepida, licet Graecè ^{κρηπίς} dicatur. His credo rationibus magis, quam ignorantia (quemadmodum perat Hieronolans) Graecarum literarum ductum Sidonium non ignobilem poetam, vt Chtesiphonta prima, Euphemiam secunda dixerit correpta, licet e sit in utroque ab ^α deducta. Sed quando iam habes, & quidem pluribus fortasse, quam oportebat, qua causa ductus sim, vt Gregorij primam corripere, producerem secundam, cetera, quae obijciuntur, cuiusmodi sint, inspiciamus: quae quidem omnia ad grammaticam pertinent, loquendi que
 rationem,

rationem, quorumque primum illud est, quod in epistola, qua opusculum illud Christophoro Boncompagno dicti principi non minus erudito, quam humano, nepotem dixi pro filio fratris. In quo Hercules Brancutius singularis philosophus, & publicus Senogalliensium medicus, mihi summa familiaritate coniunctus adeo me grauius errasse renunciauit & visum nonnullis, ut excusari dixerint nullo modo posse locum illum, quo minus barbarissimo labore, quod nepotes non alios dici latine contendunt, quam filiorum filios, non filiarum etiam, aut fratrum, siue sororum. Hoc ij, quorum mihi nomina indicare, aperireq; Brancutus noluit, et tam intrepide, tamque constanter affirmarunt, reor impulsos veterum quorundam grammaticorum autoritate, qui quidem & si non negent filie, fratris, sororisq; filium nepotem dici; tamen aut aperte testantur, aut non obscure significant filium filij nepotem appellari. In his Diomedes Grammaticus & diligens, & eruditus nunc vari certe non potest: scribit enim nepotem significare, & certum cognationis gradum, & consumptorem: sed, qui certus ille gradus sit cognationis, qui nepotis nomine vocetur, non explicat: at explicat Priscianus: libro enim secundo, dum vellet ostendere habere locum ononyma non in nominibus solum, sed etiam in appellationibus, inquit & Pyrrhum, & nepotem esse ononyma; quod Pyrrhus tam Epirotarum Rex, quam Achilles filius dicatur; & nepos sit tam filius filij, quam luxuriosus.

Idem, sed obscurius videtur Festus sentire: nam, causam afferens, cur luxuriosus nepos appelletur, sic inquit. Nepotes luxuriosæ homines vitæ appellati, quod non magis his rei suæ familiaris cura est, quam ijs, quibus pater, auusque viuunt. Quibus quidem verbis quamuis communè Festus nepotibus cum filijs morbum esse velit, ut, quarum rerum administratio ad ipsos non pertinet, eas res non curent, nec suas ducant, neque, quo modo parta si minus augeant, atque amplificent, saltè serucent, ac tueantur, querant; sed quo modo surripiant, domumque eueriant, & per luxum, ac libidinem omnia dissipent, atque obliquiant; tamen prodigi, atque effusi homines non filij nominati sunt, sed nepotes; perinde ac nepotum tantum, non etiam filiorum vitium sit in non necessarijs vitæ vsibus opes maiorum industria comparatas insumere, atque effundere. Itaque per similitudinem factum innuit vir doctus, ac sagax, ut, dissoluti, & perdit qui sunt, nepotes nomenclentur. Verum, quoniam non omnes nepotes possunt rem auitam luxuriosè dissipare, atque profundere, sed illi tantum, quos filius genuit, non illi etiam, quos peperit filia, quod cum paternis, non cum maternis auis esse, viuereque nepotes solent, ideo Festus, cum non plus curare luxuriosos homines dicit res suas, quam, quibus auus viuunt, non de quocunque auo intelligat oportet, sed de paterno tantum: quare filios filij, non filie quoque nepotes appellari significat: ut eadem Festi opinio sit, quæ Porphyrii Horatii interpretis

terpretis & veteris, & eruditi: nam hic quoque ait ne-
 potem veteres prodigum, & luxuriosum dixisse, quare
 vera solutiores, deliciaresque victus solent esse sub
 auro nutriente. Sed, quia nutrit avarus nepotes eos solum,
 qui ex filio nati sunt, ideo fit, ut Porphyrio nepotes eos-
 dem esse voluerit, qui Festo, Priscianoque visi sunt, id est,
 qui ex filio nati sunt. Hi, credo, grammatici, literati-
 que viri reprehensores nostros impulere, ut iudicarent
 nepotem pro filio filij recte dici, pro filie vero, aut fra-
 tris, ac sororis imperite, ac barbarè. Sed nunquid,
 quoniam hi omnes, quos commemoravi, recitavique, gram-
 matici nepotes eos esse vel dicunt, vel innuunt, qui ex
 filijs oriuntur, propterea existimare debemus, voluisse
 eosdem, neque, qui ex filia, neque qui ex fratre, aut so-
 roris nati sunt, nepotes vocari? Hoc modo si scriptorum
 verba interpretabimur, ut, quod non dicunt, id negare
 illos intelligamus, quis non videt multa absurda, atque
 absurda in omni scripturarum genere scutura? adeo igitur
 peruerso, præposteroque iudicio erimus, ut, si quum-
 piam audiamus Horatium Doctum appellatam, egre-
 giumque poetam, continuo eundem suspicemus negare
 Vergilium? dixere literati viri, sed alij palam, alij ob-
 scurius esse nepotem filium filij, non dixere filie fratris,
 sororis; an, quia non dixere, negauere? audebimus igitur
 affirmare barbare locutum, quicumque pro alio, quam
 pro filio filij nepotem usurpauit? at que dixit? hac si cri-
 mus sententia, non ne cogemur principes latine lingue
 poetas,

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

poetas, & eruditissimos saepe viror rusticitatis, inscitie-
que accusare, quorum alij pro filiae, alij pro fratris, alij
sororis filijs nepotes dixerit? sit ergo barbarus Horatius
Latinorum omnium poetarum latinissimus, qui Mercurium
ex Maia genitum Atlantis filia nepotem vocat
Atlantis.

Mercuri facunde nepos Atlantis.

Quem quidem Atlantem qui nescit maternum fuisse
Mercurij auum, ex eo discat Vergiliano.

Materno veniens ab auo Cyllenia proles.

Sit & Ovidius non poeta modo, sed & eques Romanus,
cuius carmen est.

Sape pater dixit. Debes mihi nata nepotes.

Possim alijs permultis è priscis poetis, scriptoribusque
Latinis sumptis, petitisq; exemplis probare esse, diciq;
nepotem non solum filij, sed etiam filiae filium, nisi cri-
stolam scriberem, non volumen, satisque esse iudicarem
ad id docendum nobilissimorum poetarum, quorum car-
mina recitavi, testimonia Sed expugnati veterum poe-
tarum autoritate recentis isti latinitatis magistri, ne
barbaros illos dicant, qui nobis sunt puri, emendatiq;
sermonis magistri, atque autores, vt fortasse extor-
quentibus concedent esse nepotem eum; quem filia edi-
dit, veluti quem filius genuit, ita pernegabunt pertine-
re id nomen ad fratris, siue sororis filium: verum a quo
hoc quoque animo ferant, concedant que oportet, nisi ve-
lint doctissimos homines rusticos appellare, & latinita-
tis di-

tis dicere ignaros ; quorum satis habebō , breuitatis cau-
 sa , nonnullos nominare , citareque testes , ne si velim om-
 nes , probandi sollicitudine rem , que apertior est , quam
 vt multis egeat testimonijs . suspectam faciam . N estu-
 ne Platinam , Bernardine , eum , qui Romanorum Pon-
 tificum vitas , ac gesta elegantissimo stylo est persecutus ?
 quinque multa edidit opuscula plena eruditionis , ac do-
 ctrine ? is igitur Platina humili quidem loco natus , sed
 propter ingenium , bonarumque artium cognitionem , ac
 scientiam Romane aule principibus , apud quos magno
 semper in honore fuit , iucundissimus , eruditis omnibus
 Pontificibus carus , omnium etatis sue sapientissimorum
 Virorum laudibus commendatus in Innocentio sexto sic
 inquit . Bernabos , & Galeacius ex Luchino fratre ne-
 potes patris heredes suere : in Calisto tertio . Calistus
 autem , sedatis Italie rebus nouem Cardinales creat ;
 quorum duo ex sororibus suere , eius nepotes : & in Pau-
 lo secundo . Is enim Eugenij Pontificis ex sorore nepos .
 Raphael Volateranus vir multe lectiois , multeque
 elegantie in Sixti quarti Pontificis rebus gestis , vitasq;
 narrat eum Pontificem cum ceteros permultos , tum Ra-
 phalem in primis Saanensem Hieronymi fratris ex so-
 rore nepotem Cardinalem creasse : & Pium tertium Piij
 secundi ex sorore nepotem dicit . Donatus Acciaiolus ,
 quo nemo ad nostram vsque etatem Aristotelis de mori-
 bus ad Nicomachum libros latine melius , elegantiusq;
 explicauit , capite libri septimi tertiodecimo , dum de

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

Speusippo loqueretur, fuisse illum scribit Platonis ex
sorore nepotem. Paulus iouius aequae grauis, atque ele-
gans, disertusque historicus historiarum sui temporis li-
bro septimo, atque vigesimo Saluiatum, Ridolphumq;
Cardinales Pontificis Clementis ex patruelibus nepotes
vocat his verbis. Ab hac ara duarum turrium nunci-
pata duo Diaconi Cardinales, Saluiatus scilicet ipse, &
Ridolphus ambo ex patruelibus Pontificis nepotes ad
templi limen deducunt. Natalis Comes cum eruditif-
simus, tum elegantissimus scriptor Mythologiae capite
secundo libri secundi de Titane, & Saturno agens sic
loquitur. Tanta fuit & patrum crudelitas in nepotes,
& patris feritas in filios ob furiosam regnandi cupidi-
tatem. Luiana Epitome libri centesimi sextidecimi
sic in omnibus habet codicibus, qui haecenus ad meas
manus peruenere. Testamento Caesaris haeres ex parte
diuidia institutus C. Octavius ex sorore nepos, & in
nomen adoptatus est. Quem quidem locum quare cor-
ruptum, deprauatumque suspicatus sit primum Pierius,
deinde etiam Carolus Sigonius, equidem nescio, pre-
sertim cum; quod ibi traditur, apud alios multos lega-
tur scriptores veterum historiarum, maxime vero Gre-
cos. Pierius enim super illo Vergiliano.

Alter Atys, genus vnde Atys duxere Latini.

Cum videret placere Seruio id à poeta dictum propter
Attiam Augusti matrem, vt maternum quoque genus
Principis illius antiquum, nobileque esse ostenderet, in-
quit

quit de matre Augusti non idem Græcos, ac Latinos sentire: nam, licet illam omnes Attiam vocatam ferant, ac scribant; tamen Latini hanc ipsam Attiam Iulie Cæsaris sororis filiam existisse commemorant; Græci vero eiusdem Cæsaris sororem, non sororis filiam: hanc enim Attiam Octavianam matrem ex Balbo, & Iulia Cæsaris sorore genitam Suetonius scribit. Verum Dionysius Historicus libro quadragesimo quinto de Octavio Augusto loquitur, inquit, sic enim Attie Cæsaris sororis filius vocatus est. Sed putat Pierius, ut in Liuiana Epitome, sic in Græco Dionysij codice mendam esse, & pro ἀδελφῆς ἀδελφῆς legi oportere, id est, pro sorore neptis ex sorore: & si nō negat legi eadē apud Plutarchū in Ciccone, & à Dionysio, Plutarchoq; non dissentire, quod in Liuiana libri centesimiseptimi perioche (sic. n. vocat Epitomen) scriptum est, eaq; recitat verba, quæ nos supra recitauimus. Quibus rebus ductū Seruiū existimat, ut scripserit Augustū ex sorore Iulij Cæsaris natum, sed veterē ipse codicem Liuiane perioches habere tradit, sororis nepos, non ex sorores; id, quod cum Suetonio cōgruit. Quibus quidē in verbis Pierij tria sunt, quæ animaduertēda putē, primū quod erratū est in numero libri eius, cuius periochen citat, verba. n. illa de Octavio Cæsaris ex sorore nepote sunt ex Epitome nō ceterisimiseptimi, ut legitur apud Pieriū, sed ceterisimiseptimidecimi: uerū hic forte error impressoris est, nō Pierij; alterū, quod eo Seruij loco, quo ipse monitus est, ut de Augusti matre disputaret, quod de Seruio tradit, nō legatur ab

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

enim ille meminisse tantum poetam ait de Aty propter Attiam Augusti matrem; sed Attiam sororem fuisse Caesaris, aut Augustum ex sorore Caesaris natum quo Servius loco dicat, non docet Pierius: dicit autem super illo sexti.

Augustus Caesar, Diuum genus inclytæ proles.

Ait enim poetam Diuum genus Augustum vocasse propter Caesarem, qui factus est Deus; idq; illum dicere non solum iure adoptionis, sed etiam consanguinitatis: nam Attiæ fuit filius, quæ erat soror Caesaris: tertium, quod, cum in omnibus codicibus, quotquot hæcenus à me inspecti, lectiq; sunt, locus ille eius siue Epitomes, siue Perioches Liuianæ habeat ex sorore nepos, quæ causâ sit, cur hæc quoque lectio Picrio non probetur, equidem non video; præsertim cum hæc item opinio magros habeat autores, Plutarchum, Dionysium, Dionem; quorum omnium Græcos codices asserere mendosos esse, ac deprauatos, nimis magna est audaciæ: quanquam, quod ad Plutarchum quidem pertinet, cum diuersis in locis de Augusto loquatur, & quo Caesarem cognationis gradu attigerit, demonstrat, inconstantior est magnus ille autor, nobilisque historicus; & non nunquam Octauium sororis Caesaris ipsius filium fuisse tradit, interdum vero neptis ex sorore: namque in Cicerone sic de illo ait. Erat ille Octauio patre, qui vir non valde clarus fuerat, ex Attia sorore Caesaris ortus: ex quo Caesar liberis carens, facultates suas, domum, familiaque

liaque nomen testamento illi reliquit. Et in Antonio de eodem agens inquit. Dum hæc Romæ geruntur, C. Cæsar adolescens sororis filius, quem admodum ferebatur, heres à Cæsare scriptus, ex Apollonia rediit. Verum in eodem Antonio Paulo superius hæc leguntur. Post illum (agit autem de C. Cæsare) D. Brutus sequitur, & C. Octavius neptis suæ filius, qui postea Cæsar dictus est, & plurimum tempus Romanis imperavit. Et in Bruto. Hic erat filius filie sororis Cæsaris, & testamento Cæsaris in filium adoptatus relictus. Citavi Latina, non Græca Plutarchi verba, quod Græcus mihi eius auctoris liber non est: verum tamen, quoniam in illis si quis est error, non in latinis interpretum, sed in Græcis est scriptoris ipsius, ideo nihil referre ratus sum, utrum Græca, an latina recitarem. Sequitur igitur, ut, cum totidem locis Plutarchus Augustum sororis Cæsaris filium extitisse testatus sit, quot filia sororis, dubitari potius, quam dijudicari certe possit, utri loci vitiosi, mendosique sint, quibus ne traditur fuisse Octavius Cæsaris ex sorore nepos, an quibus scriptum est extitisse eundem sororis Cæsaris nepotem ex filia. Illud quidem perspicuum est, ex locis, quos recitavi eius historici ipsis secum pugnantibus licere Pierij, Sigonijque negligentiam animadvertere; quod, cum scribat uterque à Plutarcho dictum Attiam Octavij matrem Cæsaris sororem fuisse, vno id alter ex Cicerone, alter ex Antonio loco probat, cum posset uterque ex utroque: quod qui-

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

dem alium alia de causa fecisse puto, Pierium, aut quòd non animaduertit fortasse, quæ in Cicerone à Plutarcho traduntur de Attia, eadem legi apud eundem in Antonio, aut quòd, si animaduertit, vnum tantum putauit locum ad id, quod proposuerat, probandum satis esse, eumque ex Cicerone, cui quidem vllum inueniri apud eundem autorem locum, qui aduersaretur, certe non vidit; quòd, si vidisset, non tacuisset me hercule; Sigonium vero, quòd forte verebatur, ne, si ad idem probandum vsus loco fuisset eodem, quo antea Pierius vsus fuerat, videretur ea, quæ de Attia dicit, sumpsisse ex Pierio, non ipsam primum vidisse, ac notasse, quemadmodum videri voluisse ex eo cognoscitur, quòd cum in eisdem in rebus versatus fuisset Pierius, nihil de illo meminit: Verum ijs, quæ à Plutarcho de Attia dicta, prodit atq; esse in Antonio memorat, quæ eadem sunt cum ijs, quæ legi in Cicerone apud eundem monuerat Pierius, repugnare vnum quidem in Bruto locum perspexit, alterum certe in eodem Antonio non perspexit; non enim, si perspexisset, quæ viri diligentia est ceteris in rebus, non monuisset, præsertim cum admirabilis fuisset futurum eodem in Antonio insignem historicum tam diuersa, seu potius aduersa eadem de re prodidisse, Casaris & sororem, & sororis filiam fuisse Attiam Augusti matrem. Quæ quidem eadem in re narranda, commemorandaque inconstantia neque in Dionysio deprehenditur, neque in Dione, neque in Appiano, neque in

villo alio (quod sciam) si se Græco, siue Latino scriptore.
 Quamobrem in re tam vetere, varicq; iactata, tradi-
 taq; à maioribus non temere pronuntiabo (quod Sigo-
 nius facit) portentum dicere, qui dicit Augustum ex
 Attia Caesaris sorore natum fuisse. Sed quoniam in ve-
 tustis rebus, & à memoria nostra longe remotis non alia
 licet nobis sentire, ac dicere, quàm quæ apud veteres
 leguntur auctores, scriptoresque illarum, profectò, cum
 utrunque de Augusti matre Attia legatur apud antiquos,
 neque maioris, qui hoc, quàm qui illud tradunt, si lei
 sint, ampliabo potius rem, quàm iudicabo. Quan-
 quam, quòd ad eum, quem commemoravi, locum Epi-
 tomes pertinet Liuianc, verum, rectèque illius of-
 fe lectionem eam, quam nos produimus; non quam
 Pierius, atque illum secutus Sigonius amplexati sunt,
 sequentis libri aperit Epitome, ubi Octavius Caesar auiu-
 culus dicitur: qua ex voce intelligi non obscure potest
 ex sorore Octavianum Caesaris, non ex sororis filia ortum
 voluisse eius Epitomes auctorem: cum enim auiu-
 culus non alius sit, quàm matris frater, profectò, si
 auiuculus fuit Caesar Octavius, Attia eiusdem mater
 Octavius soror fuerit Caesaris necesse est; quòd si, non
 soror, sed filia fuisset sororis, non auiuculus nude, ac
 simpliciter, ambigueque sed maior auiuculus dictus Ca-
 sar fuisset Octavius: nec quòd quandoque Suetonius auiu-
 culum item Casarem vocat Octavius, non aducllo siue
 magni, siue maioris apposito, licet Attiam non sororem

confirmet Caesaris fuisse, sed filiam sororis, ideo auunculus cum dicitur, de maiore quoque dici auunculo aut posse, aut consueuisse probabile est: Suetonius enim cum sepius auunculum nominet Caesarem Octauij, primo illi loco maiorem cum adiecisset, non putauit ceteris in locis, vbicunque Caesar Octauij nominabatur auunculus, oportere auunculo eandem apponere vocem maiorem, veritus, ne subabsurdum, aut putidum foret, si, quotiescunque auunculus Octauij Caesar diceretur, semper auunculo maioris Epitheton adiungeretur; cum satis fuisset ad ambiguitatem tollendam, demonstrandumque, qui auunculus fuerit Caesar Octauij, primo quoque loco auunculo maiorem apposuisse. Epitome vero Liuiana cum non alio, quam vno illo centesimi septimi decimi libri loco Caesarem auunculum vocet Octauij, profecto, si eius operis autor ex filia voluisset sororis Caesaris, non ex sorore Octauium natum, non illius auunculum Caesarem nominasset, sed maiorem auunculum. Corrigit igitur antecedentem sequens Epitome, & ex eo, quod auunculus dicitur Octauij Caesar, intelligatur superiore Epitome dictus Octauius Caesaris ex sorore nepos, non sororis. Hoc credo loco in primis Epitomes huius ductus est Dionysius Lambinus vir nostri temporis cum doctissimus, & antiquarum rerum, historiarumque peritissimus, tum eloquentissimus, ut in vita Ciceronis veterem siqui eius loci lectionem, quam nos veram esse, & germanam defendimus, quam Pierij, Sigonijq; maluerit:

luerit : nam & Octavianum sororis Caesaris filium dicit , et
 Caesarem Octavium nominat avunculum his verbis . Octa-
 vius adolescens C. Julij Caesaris sororis filius , qui tum erat
 Athens heredem se Caesaris avunculi professus , & c. ne-
 que summus vir , quo minus id de Octavio , Caesareque
 traderet , ac scriberet , quod à multis traditum , scri-
 ptumque legerat Romanorum rerum scriptoribus deter-
 ritus eo est metu , quòd , qui id diceret portentum dicere
 affirmarat Sigonius , cuius ea in re leviozem duxit auto-
 ritatem , quàm vt verba sibi hominis spectanda potius ,
 quàm rem ipsam putarit , dignitatemque , ac fidem eo-
 rum , qui , quæ Sigonio non probantur , tradiderant .
 Verum , quòd ad nostram de nepote opinionem confirman-
 dam plurimum facit , neque Pierius , neque Sigonius
 eo utitur argumento , vt probet Liuianam Epitomen
 corruptam esse , & legi non nepos ex sorore . sed nepos so-
 roris debere , quòd nepos , qui ex sorore natus est , lati-
 nè dici non possit : quo quidem argumento quoniam res
 poterat egregie confirmari , atque aperiri , profectò aut
 vterque , aut alter usus fuisset , si existimasset nepotem
 pro fratris , aut sororis filio dici latine nequaquam pos-
 se . Sed quid testimonijs , coniecturisque rem confirmo ,
 doceoque latine dici etiam nepotem cum , qui ex fratre ,
 aut sorore natus est ? non ne hoc patruus , avunculi que no-
 mina , ad quos eiusmodi referuntur nepotes , planè osten-
 dunt ? quid enim aliud patruus est , quàm ferè pater ?
 & avunculus , quàm alter quasi avus ? Si ergo filius non
 nisi

Ioan. Bapt. Euang. Poematum

nisi eius, quæ illi est ad patrē, affectionis nomen est, nullumq; aliud habemus vocabulum, nisi nepotis, quo possimus eam, quæ ad alios est, qui post patrem, maxime conuincti sunt, affectionē notare, cur non nepos ad patrum, auunculumque æque recte dicetur, uti ad auum? Verum, quoniam multi sunt, præsertim inepti, atque incruditi homines, quales illi esse solet, qui in bonorum scriptorum lectione non admodum versati sunt, qui non tam rationibus, quàm traditionibus grammaticorum mouentur, quiq; non aliud latinum putant, quàm quod apud aliquem ex eo numero legere, his etiam ut satisfaciam, cruditissimi grammatici autoritate probabo eos quoque latinè appellari, dicique nepotes, qui ex fratribus, sororibusque orti sunt. Legisti ne vquam, Straccha, venustissimos illos commentarios, quibus non minus latinam linguam locupletavi, quàm Martialem illustravit doctissimus ille Sulpitius antistes Perottus, quosque cornucopiæ nomine iure, meritoque inscripsit? is & Pontifex egregius, & scriptor politissimus de nepote hæc scribit. Nepos est propriè filij nostri filius, cuius filius pronepos est, huius abnepos, cuius & nepos; nepotes tamen aliquando etiam fratrum, & sororum filij dicuntur. Vnde & illis germani matrum sunt auunculi quasi parui aui: sed nunquam de his simpliciter dicitur nepos; Verum additur ex fratre, vel sorore; ut nepos ex fratre, nepos ex sorore. Scio, quid hoc exclamabunt loco aduersarij nostri, & verborum latinorum doctores eximij, ne omnino victi videantur:

tur: dicent non seruasse me Perotti præceptum, neque, cum Christophorum Boncompagnum Pontificis Gregorijq; nepotem vocavi, adieciſſe, quod ille monet ad hoc erudum, ex fratre: id cur non feci, ea causa fuit, quod, cum Pontificem ibidem illius patruum appellem, dubitari, ambigiq; non poterat, nepos Gregorij Christophorus ex fratre, sit, an ex sorore. Attingit ergo nepos (quem admodum plane vides, probatumq; est pluribus) non avum solum tam maternum, quam paternum, verum etiam patris, matrisque fratrem: sic tres hi avus, patruus, avunculus cum vno conferuntur nepote, vti cum filio pater tantum, cum liberis vero (quo vocabulo contineri non filios modo, ac filias, sed nepotes et, ac neptes, & proneptes, ac proneptes, ceterosq; qui ex illis descendunt, tam viros, quam feminas celeberrimi tradunt Iurisconsulti) non pater solum, sed avus et, patruusq; paternus veluti cum seruo dominus, cum liberto patronus. Quod quidem cum sit sius probatum, demonstratumq; sit, iam ad reliqua pergamus; que licet faciliorem habeant responsionem, atque solutionem; tamen, quoniam resillere parati sumus quicquid siue scienter, siue imperite obiectum est, & propter latine lingue ignorantiam, redarguimus hæc quoque, que non stomachari difficilius est, quam reprehendere: que quidem criminationes quoniam in eodem genere versantur omnes, omnesque in puritate, emendationeque sermonis, latinitateque positæ sunt, non tam rationibus, arguentisque confutande sunt, quam

Ioan. Bapt. Euang. Poematum

veterum latinorum, eorumque in primis, qui pure locuti perhibentur, testimonijs, atque autoritatibus: cum enim linguae omnes, & quae vigent, ac florent, suntque in usu quotidiano, ac vulgari, & quae intermortuae, excisaeque cum sint, latitant in antiquis monumentis quasi sepultae, illisque tantum perspectae, notaeque sunt, qui in discendis, cognoscendisque antiquorum sermonibus, linguisque elaborarunt, usu potius, quam ratione, aut etiam autoritate contineantur, profecto non aliud in quavis lingua verbum pronuntiare, ac dicere fas erit, quam quod in consuetudine esse frequenti, aut fuisse, docere, demonstrareque poterimus: neque tamen negarim in ijs, quae viuunt, linguis licere interdum nouas voces comminisci, noua excogitare, conformareque vocabula; quod in latina, cum vigeat, fecit non Cato solum, & Ennius, qui (quod Flaccus testatur) sermonem patrium ditauerunt, & noua rerum nomina multa protulerunt, sed etiam Cicero. Illud addo praeterea esse quandoque locum in ea, quae vulgo vitur, lingua peregrinis quoque, atque externis dictionibus, si ex ab aliquo ad nos aduectae, compositaeque cum sint illis ex prouincijs, ubi dominabantur, erantque vsitate, non indigne nostris hominibus vise sunt, quae recipiantur, quasi ciuitate donentur; cuiusmodi nonnullae sunt in veteri, priscaque Romanorum, latinorumque sermone. Sed in antiquis, desitisque iam uti publice, populariterque linguis, quae in usu fuerint

vocabula apud eas gentes, quæ illis vulgo vtebantur, non nisi ex illarum possumus scriptoribus intelligere. Quamobrem eo versu.

Verum, qui ignorat, qua semita aditur olympus. Utrum latine, vti ego iudicavi, an barbarè, quemadmodum putarunt nonnulli, à me dictum sit, aditur olympus, non ea forma, qua à Marone. Itur in antiquam Siluam, neque illa, qua ab eodem.

Panditur interea domus omnipotentis olympi. Sed illa, quem tertium esse modum Quintilianus affirmat, quale est. Vrbs habitatur, campus curritur, mare nauigatur, veterum queso vsu, autoritateque iudicemus, ac statuamus, videamusque, vtrum, que à verbo eo, quod neutrum esse, diciturque volunt grammatici, deducta, compositaque verba sunt, cuiusmodi esse non ignoramus non modo adire, sed subire quoque, inire, transire, obire, præterire, liceat patiendi voce in tertijs vtriusque numeri personis pronunciarè: ac de subeundo quidem ne dubitemus, in carmine Iuuenalis, in oratione Cicero facit: ille enim sic sextamdecimam Satyræ incipit.

Quis numerare queat felicitis præmia, Galle,

Militiæ? nam, si subeantur prospera castra.

Huius autem actionis in Verrem sexta libro quinto hæc verba sunt. Parum ne multa mercatoribus sunt necessario pericula subeunda fortune. Et infra. Inimicitia sunt, subeantur: labores, suscipiantur. Et in ijs,

Ty 2 qui

qui sunt de natura deorum, libris. Nequid inuidiæ subeat, aut criminis. Sed longum, ac molestum potius, quam necessarium foret locos omnes enumerare, ubicunque summus hic latinitatis pater, & autor ea, quam dixi, figura, eodem verbo usus est: non minus etiam multis hac ipse etiam forma verbo vitur inire; ut pro Sylla. Initum est consilium à Catilina inflammanda civitatis. Pro domo sua. De Pompeio interficiendo consilia imitantur. Ad Atticum libro quindecimo. Sed tamen ea ratio adificandi imitur consilio quidem, & autore Vestorio. Contra Rullum. Initur ratio questus de pecunia vestra. In Bruto. Plures iniuntur gratia, si vno tempore dicas pro pluribus. Possem de obediendo quoque, transcundo, pratercundo, alijsq; ab eodem fonte, principioque deductis verbis multa ex eodem recitare testimonia latinorum scriptorum principis: sed quia de adiendo questio est, dubitaturque, utrum id verbum patiendi voce, significationeque dici, quemadmodum cetera, que eadem ex origine fluxerunt, possit, unum, aut alterum antiquum latinumque scriptorem testem citabimus, ut confirmemus, Aditur olympus, vsitate, & recte dictum fuisse. Cicero in secundo Tusculanarum questionum. Ex hoc versu, atque impetu animorum ad veram laudem, atque honestatem illa pericula adveniunt in prælijs. Et ad Quintum fratrem. Neque Prætores diebus aliquot adiri possent. Columella libro prima.

Sed grammata scalis adcantur. Cornelius Tacitus annu-
 naliū libro decimono. Tum diuersos Capitolij ad-
 ditus inuadunt, iuxta lucum Asyli, & qua Tarpeia
 rupes centum gradibus aditur. Est ne iam tandem
 tam multis grauissimorum hominum, & omnium, qui-
 cumque Enquam latine siue locuti sunt, siue scripse-
 runt, elegantissimorum exemplis, autoritatibus, locis,
 testimoniisque demonstratum cum tibi, Seraccha, qui
 minime pertinax es, & discendi, quam reprehenden-
 di, que nescis, cupidior, tum perbellis istis reproben-
 soribus nostris, qui nihil aliud latinum putant, nisi
 quod apud Varium legerunt, oportere eos, qui in-
 dices, ac magistri uolunt latinitatis haberi, non pre-
 cepta solum legisse insulforum quorundam nostratum
 grammaticorum, sed veterum etiam, ac bonorum auto-
 rum scripta euoluisse, perpendisseque diligenter & intel-
 legis ne sapienti, docto que viro non esse tenere progre-
 diendum? non affirmandum quicquam inconsiderate sed
 suscipiendum semper assensum? fatendumque potius, se ne-
 scire, que nescit, quam, dum uult non uideri modo, sed
 iactare quoque se scire, suam aperire stultitiam? Hoc ego
 genus uerborum quoniam adco usitatum, tritumque est
 apud scriptores latinos, ut non possis librum aperire, &
 aut orationem, aut carmen legere, quin statim in illud in-
 cidas, ne putari quidem, nedum credidi quencquam aut
 istic, aut alibi fore, qui reprehenderet: sed plena me hercule
 sunt omnia non minus audacium, quam stultorum, nec quic-
 quam

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

quam dici tam recte potest, quod non audeat impugnare stultitia improbitati coniuncta: nam esse istic inuentum hominem, qui negarit latinè dictum. Aditur olympus, Antonius me monuit Adrianus iuuenis tam probus, quam literatus, qui vnus ex omnibus propter egregios mores, cognitionemque bonarum artium lectus est à Iacobo Malatesta non solum beneficentissimo Principe, sed etiam bellicarum rerum peritissimo Duce, qui Caroli filij summæ spei, summæq; indolis pueri doctrinæ, institutioniq; proficeretur. Is igitur Antonius cum Ancona in Flaminiam, atque ad Castella, epidaque sua in agro Cesenati posita redeuntem Principem suum comitaretur, essetq; in eo comitatu Archangela Bompedonia Rogerij Manfredi Valdenucij Comitis vxor, Peregrine soror vxoris mee, quæ officij causa Medeam Ferretum sequebatur, feminam lectissimam, Iacobi ipsius vxorem, propinquam suam, me, qui Senogalliam accedentibus processeram cum nonnullis auditoribus nostris, cum conspexisset, post principum, & virorum, & feminarum salutationes, ad me accessit, omneque illud iter, quod erat ad Castellum Stacciolum contendentibus consiciendum, in ijs consumpsit commemorandis, ac docendis, quæ istic reprehensâ cognouerat in Apologia nostra, quæ tunc primum Firmo, vbi impressa fuerat, Anconam aduecta erat: in quibus hoc quoque mihi vitio datum affirmavit, quod non, Aditur olympum, sed olympus, dixissem: reticuit autem eiusmodi reprehensorum nomina, quod me commo-
tiorum

tiorcm cum vidisset, veritus est, nequid in illos acerbius scriberem. Sequitur illa grauis turpissimi erroris accusatio, qua in simulo, ne illa quidem tenere, cognitaque habere, qua in puerili artificio, literarumque scientia prima fere traduntur, quo modo per casus latina inflecti, declinarique nomina oporteat: eo enim versu.

Cælituum mensis, epulisque accumbere diuum.

Aiunt illo à me barbarismi genere peccatum, quod per literarum fit accessionem, quòd à Cales calitis secundus multitudinis casus calitum est, non calituum. At ego me cum ad carmina pangenda, scribendaque contuli, quoniam videbam poetas siue voluntate, siue necessitate figuratè locutos vniuersos, putabam sic demum ab omni vitio, criminationeque in his, quæ dicerem, figurandis, ornandisque vacuum fore, si non alijs vsus rerum, verborumque figuris essem, quam quibus cum ceteri, qui quotidie in manibus habentur ab omnibus, poetæ, tum princeps illorum Maro vsus est. Itaque, cum legissem ab illo Lucretium secuto Alituum pro Alitum dictum ab Ales alitis, illo carmine octauæ Aeneidos.

Alituum, pecudumque genus sopor altus habebat.

Existimaui posse item me à Cales calitis Calituum pro calitum dicere, praesertim cum viderem de hoc casu disceptantem in septimo Priscianum non reprehendisse Maronem ea de causa, sed monuisse tantum, cum ab alite alitum dicendum sit, Alituum tamen ab illo prolatum, per interpositionem u. addita: quod Seruius eo poetæ loco metri

eo metri causa sibi non testatur, ut syllabas addiderit: licet idem Servius, dum illum Vergilij locum enarrat. Quae gratia curum, armorumq; fuit vniis. Scribat detraxisse illi poetam vnum. u. licentia, qua latinitas Graecos sicut a genitiuo plurali syllabam aut addit, aut detrahit; eo loco detraxisse; sicut arma virum: contra addidisse. Alituum, pecudumq; genus pro alitum: sicut Graeci ^{ἄλιτον} ^{ἀλιτῶν} ^{ἀλιτῶν} ^{ἀλιτῶν}: quod alij nonnulli per open- thesim factum tradunt. Verum, si quid ego peccavi, cum Calituum dixi pro caelitum, in peccatum me fateor, i Vergiliana traxit imitatio, non ignoretio grammatica: simillima enim cum arbitraver Alitem, & Caelitum, putavi non plus licere Vergilio ab alite alituum, quam mihi à Calite caelituum ducere. Quod, qui audet accusare, & licenter factum criminari, aut doceat non esse similia Calitem, & Alitem, aut, si id non potest, tam aequo animo ferat in meo carmine Caelituum, quam fert in Vergiliano Alituum; & quod Vergilio privilegium irrogat, irroget & nobis, qui eo plus illo egemus in eiusmodi rebus privilegio, quo minus illo ingenio, doctrina, ceterisque bonis, quae ad poema conficiendum, ornandumq; pertinent, instructi, ac parati sumus. Quapropter, si iustus quis iudex esse voluerit, aut me cum Marone absolvat, necesse est; aut illum mecum condemnet, oportet: vbi enim par est error, & aequale peccatum, ibi cur dispar poena, atque inaequale supplicium esse debeat, nulla causa est: aut igitur vtrique elementer ignoscat,

ignoscat, metrique necessitate, non inscitia fieri iudicet, ne, quemadmodum alij loquuntur, loquantur poetae; aut de utroque tristiore ferat sententiam: nam alteri quidem parcere, alterum vero damnare, quid aliud est, quàm summa quedam iniquitas? nonne etiam si veterem nullum poetam secutus fuisssem, & Cælituum pro Cœlitum sine exemplo, & priscorum autoritate dixisssem, veniam tamen à doctis, & rerum poeticarum peritis hominibus vocis novitati, & casus productioni impetrare epenthesis potuisset? qua vna forsitan Lucretius insignis non philosophus solum, sed etiam poeta fretus figura, veritus non est, ut carmen conficeret, primus huic casui literam addere, & Alituum dicere illo sexti versu.

Corporibus tamen alituum genus, atque ferarum. Quod alij omnes alitum dicebant. Neque tamen id vitium reprehendisse siue antiquum, siue recentem grammaticum legimus, aut sapientem virum: at legimus imitatum summo iudicio, summaque scientia poetam Maronem, ut intelligeremus id figura genus esse illi non reprehensione dignum visum, sed imitatione. Quod igitur Lucretius dixit, quod Maro probavit, imitat usque est, quod carmen figurat, & ornat, quis tam invidus, tamque iniquus erit, ut non & nobis concedat, ut dicamus, probemus, atque imitemur, summorumque virorum impressa sequa-

mur vestigia ? presertim cum videamus tantum id abesse, ut vitio poetae vertendum, dandumque sit, cui (veluti Marcus Fabius tradit) ad certam pedum necessitatem alligato; & à recta loquendi via depulso datur verba non extendere solum, sed etiam mutare, corripere, conuertere, diuidere, multisque alijs modis, rationibusque figurare, ut ne in historico quidem homine reprehendi iure possit. Sic enim libro decimo-octauo apud Cornelium Tacitum in omnibus legitur antiquis codicibus. Die, quo Bebriaci certabatur, autem inusitata specie apud Regium Lepidum celebri vico confedissee, incolæ memorant; nec deinde cœtu hominum, aut circumuolitantium alituum territam, pulsamvè, donec Otho se ipse interficeret. Quem quidem locum Beatus Rhenanus, dum deprauatum putat, atque emendare veluti vitiosum contendit, multis sædat, ac corrumpit modis; eoque id audacius facit, atque arrogantius, quòd, qua de causa veterem lectionem repudiet, non docet; nec suam, quo rectam esse, ac germanam credamus, vlla ratione confirmat: sed his tantum verbis rem peragit, ac conficit. Celebri vico (scripsimus celebri luco. Aut circumuolitantium alituum) coniunctionem, aut, deleuimus; & pro circumuolitantium alituum scripsimus circumuolitantem alitem. Sed quam hæc Rhenani correctio audax, ac temeraria sit, quamvè à libidine potius, quam à iudicio profecta, & rem, de qua agitur, oppugnet magis, quam iuuet, multa declarant,

primumque illud, quòd cum ibi à Tacito miraculum nar-
 retur, quod Othonis mortem antecessit, multo id potest
 maius, admirabiliusque videri, si illa inusitata specie
 avis dicatur celebri potius vico, quàm luco confedisse:
 nam, quòd in luco avis confidat, nihil res habet admira-
 tionis: id enim proprium est non solum ferarum, sed
 etiam avium domicilium; Quòd autē in vico, plurimum,
 præcipuè non deserto, aut in frequenti, sed celebri: quòd
 quidem adiunctum luco non congruere, nisi celebre pro-
 claro, nobilique ponatur, perspicuum est: quis enim lu-
 cum, silvanque celebrem, idest, habitatoribus frequen-
 tem dixerit? quòd si celebrem vult lucum Beatus intel-
 ligi fama, & scriptoribus, rebusque gestis, aut magni-
 tudine celebratum, atque nobilitatum, cur non autores
 profert, & illorum recitat testimonia, qui de hoc apud
 Regium Lepidum celebri luco meminere? cur, quæ
 Silvam nobilitarunt, celebremque reddiderunt, non com-
 memorantur? cur non explicatur magnitudo? sed pro-
 fecto rara, insolitaque figura avem confedisse celebri non
 luco, sed vico scripsisse Tacitum cum hoc ipsum demon-
 strat Celebre appositum, quod, vt luco si adiungatur,
 aut repugnat, & aduersatur, aut otiosum est, & nihil
 agit, sic vico mirificè congruit, remque incredibiliter
 adiuvat, quæ narratur, miraculumque extollit, atque
 amplificat; tum illud in primis quod sequitur. Incole
 inemorant. Quæ quidem vox, Incole, cum ad Regium
 Lepidum referrî ne insulse quidem possit, aut debeat, vti,

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

si ad lucum referatur, nihil dici monstruosius potest; ita, si ad vicum incredibile ductu est, quam se res omnis perbelle habeat; quoniam ut luci, ac silvæ incolæ nulli sunt, præsertim in nostris, Italicisque provincijs; sic vici, si celebres sint, non minus, quam urbes, atque oppida, incolas habent, atque habitatores. Nonne etiam, quæ sequuntur, verba, si eo modo legantur quo Rhenanus legit, cœtu hominum circumvolitantem alteram territam, pulsamvè non fuisse, secum ipsa pugnantem? quid enim illa alitis circumvolitatio, nisi terrorem, metumque significat? cur circumvolitabat, si territa non erat? confedisse illam Tacitus, non circumvolitasse dicit; quòd, ut sessio securitatem declarat; sic circumvolitatio perturbationem, ac timorem, & quasi fugam indicare videtur, qui timor eo videri maior potest, quòd non illa se expectantium, atque admirantium oculis statim abstulit, sed concursu, cœtuque hominum præpedita, atq; perterrita neque se audacius extricare, neq; liberiore volatu abire sciebat, neq; quo fugeret, perterrita inueniebat. Quanto erunt omnia admirabiliora, quanto portentosiora, si tantum rara avis, & nunquam antea visa at tulisse admirationis dicatur, ut ad illam videndam non homines solum conuenerint, sed aues etiam conuolarint? circumq; illam quasi admirantes, obstupescentesq; volitarint? cum illa interim ea esset securitate, ut neque vicinorum, ceterorumq; hominũ concursu, atq; frequentia, neq; auium conuolatu circumvolitantium, atq; gar-

rientium

rientium terreretur, territaque se in apertam fugam con-
 iiceret, proriperetq; ex aspectu. Quamobrem cum his
 de causis, quas commemoravi, & multis, & grauibus,
 nihil in Tacit. verbis immutandum censeo, veteremq;
 lectionem non emendatam à Rhenano, sed deprauatam
 iudico; tum quòd vox illa, alituum, vix poetis concessa
 incredibile est dictu, quam huic in verbis faciendis, no-
 uandisque audaciori scriptori, historicoque poetarum si-
 millimo congruat: que quidem vox si Rhenano causa fuis-
 set, cur hunc crederet locum vitiosum, correctionisque
 egere, profecto non ea vir doctissimus, & in expenden-
 dis nobilium autorum verbis, vitiatisque, ac corruptis
 suo, pristinoq; vitori restituendis valde prudens, diuque
 versatus, stultiitia foret, et non illa se ratione ductum
 moneret, atque aperiret, et Tacitum corruptum, deprau-
 atumque suspicaretur, quòd Alituum dicere non lice-
 ret: sed cum non monuerit, neque aperuerit, explora-
 tu est ne in Tacito quidem illam eius dictionis produ-
 ctionem displicuisse Rhenano, que in nostro carmine,
 ubi Cœlitium pro Calitium vsurpauimus, sic morosis
 quibusdam displicuit, vt eo me nomine reprehensione di-
 gnam indicarint. Esse item, Straccha reprehensum ac-
 cepi versum illum.

Attentas aures docili prebete magistro.

Quòd docile discantis magis, quàm docentis adiunctum,
 atque epitheton magistro vitiosè tribuerim, cum eo pro-
 priè, recteque superius vsus eo carmine fuisset.

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

*Non ego, si docilis detur puer, vlla verebor.
In quo qui me accusat, is Terentium, Horatium,
Vergilium, aut omnes potius accuset poetas, neesse
est: nam & Terentius beneficio immemor, & Hora-
tius morti Pallidum, & Vergilius iræ Memor ad-
iunxit: dum venustissimus Comicus dixit.*

Nam istac commemoratio

*Quasi exprobratio est immemoris benefici. & sum-
mus Epicus scripsit.*

*Vi superum, & saevæ memorem Iunonis ob iram,
Et egregius Lyricus cecinit.*

*Pallida mors aequo pulsat pede pauperum tabernas.
Cum tamen neque beneficium obliuisci, neque ira me-
minisse, neque mors possit pallefcere. Sed agrestior
mehercule, & inhumanior est, qui tam modicis re-
gionibus, tamque arctis finibus, aut potius cancellis
poetas circumscribit, vt non liceat illis de communi,
rectaque loquendi via, rationeque interdum declina-
re, si minus vt oblectent, saltem vt numerum ex-
pleant, metrumque perficiant. Est hoc virtutis,
venustatisque poeticae non solum vt frequentius, sed
etiam vt liberius, quam oratores, epithetis vtantur.
Itaque, quod oratori non concederemus, vt dicat al-
bos dentes, & humida vina, id poeta non inuiti
concedimus: tantaque in adiunctorum, appositorum-
que vsu huic hominum generi licentia est, vt non mi-
nus noctem, domum, vestigia, reliquaque huiusmodi*

caeca dicat, quàm hominem; frequenterque, quod huius est epitheton, illi tribuat; & cum saepe aliàs, tum illo potissimum loco fecit Vergilius.

Sidonio est inuectus equo, quem candida Dido.

Esse sui dederat monumentum, & pignus amoris.

Cum enim vellet colorem indicare equi, quo in Troiae lusu Ascanius utebatur, Candidum, quod equi erat adiunctum, Didoni accommodauit, & pro Quem candidam metri ratio, ornatusque sine suasis, sine coegit, ut Quem candida Dido reponeret. Quod nos hoc sumus loco imitati, ubi cum pueros, adolescentisque moneremus, ut attentis, ac dociles magistrorum verba perciperent, aurium suauitati inscruiantes maluimus dicere. Attentas aures docili, quàm dociles praebeate magistro; ne tres dictiones sibilanti litera terminatae, ac concludere insuauiore ederent sonum: sicque, quod discantium proprium erat attributum, atque adiunctum, docenti figuratè, poeticeque traditum est: licet etiam affirmare Docile dictum pro docente, ut pro participio, poetarum more, nomenpositum sit illud, quod verbale vocant grammatici, quoniam à verbo ductum sit; uti contra Maro pro nomine usus est participio.

Candentis vaccae media inter cornua fundit.

Candentis dicens pro candida.

Quid etiam impedit, quo minus dicamus nos hunc
ipsum,

*Non ego, si docilis detur puer, vlla verebor.
In quo qui me accusat, is Terentium, Horatium,
Vergilium, aut omnes potius accuset poetas, necesse
est: nam & Terentius beneficio immemor, & Hora-
tius morti Pallidum, & Vergilius iræ Memor ad-
iunxit: dum venustissimus Comicus dixit.*

Nam istac commemoratio

*Quasi exprobratis est immemoris benefici. & sum-
mus Epicus scripsit.*

*Vi superum, & seuæ memorem Iunonis ob iram.
Et egregius Lyricus cecinit.*

*Pallida mors æquo pulsat pede pauperum tabernas.
Cum tamen neque beneficium obliuisci, neque ira me-
minisse, neque mors possit pallefcere. Sed agrestior
mehercule, & inhumanius est, qui tam modicis re-
gionibus, tamque arctis finibus, aut potius cancellis
poetas circumscribit, vt non liceat illis de communi,
rectaque loquendi via, rationeque interdum declina-
re, si minus vt oblectent, saltẽ vt numerum ex-
pleant, metrumque perficiant. Est hoc virtutis,
venustatisque poetica non solum vt frequentius, sed
etiam vt liberius, quàm oratores, epithetis vtantur.
Itaque, quod oratori non concederemus, vt dicat al-
bos dentes, & humida vina, id poeta non inuiti
concedimus: tantaque in adiunctorum, appositorum-
que vsu huic hominum generi licentia est, vt non mi-
nus noctem, domum, vestigia, reliquaque huiusmodi*

cæca dicat, quàm hominem; frequenterque, quod huius est epitheton, illi tribuat; & cum sæpe aliàs, tum illo potissimum loco fecit Vergilius.

Sidonio est inuictus equo, quem candida Dido.

Esse sui dederat monumentum, & pigerus amoris.

Cum enim vellet colorem indicare equi, quo in Troie lusu Ascanius utebatur, Candidum, quod equi erat adiunctum, Didoni accommodauit, & pro Quem candidam metri ratio, ornatusque sine suasit, sine coegit, ut Quem candida Dido reponeret. Quod nos hoc sumus loco imitari, ubi cum pueros, adulescentesque moneremus, ut attenti, ac dociles magistrorum verba perciperent, aurium suauitati inscruiantes malimus dicere. Attentas aures docili, quàm dociles præbete magistro; ne tres dictiones sibilanti litera terminate, ac conclusæ insuauiores ederent sonum: sicque, quod discipulorum proprium erat attributum, atque adiunctum, docenti figuratè, poeticeque traditum est: licet etiam affirmare Docile dictum pro docente, ut pro participio, poetarum more, nomen positum sit illud, quod verbale vocant grammatici, quoniam à verbo ductum sit; uti contra Maro pro nomine usus est participio.

Candentis vaccæ media inter cornua fundit.

Candentis dicens pro candida.

Quid etiam impedit, quo minus dicamus nos hunc ipsum,

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

ipsum, quem modo nominauimus, Maronem secutos fuisse? dixisseque docile pro docto? ut ille in docile dixit pro indocto.

Is genus in docile, ac dispersum montibus altis Composuit. Vbi Seruius in docile pro indocto usurpasse poetam eo probat, quod, cum in docile sit, quod penitus non potest discere, indoctum autem, quod nondum didicit, si Aborigines Saturnus composuit, ut poeta confirmat, profecto illi non in dociles fuisse, sed indocte; quod, si in dociles extitissent, componere illos nullo modo potuisset Saturnus. Eo autem versu idem poetarum princeps.

Nascetur pulchra Troianus origine Caesar.

Nonne sic apposita commutauit, ut, quod Caesaris erat, origini, quod originis, Caesari tradiderit? & cum dicendum fuisset.

Nascetur pulcher Troiana ab origine Caesar. quo suauior esset, permittatis epithetis, dixit.

Nascetur pulchra Troianus origine Caesar.

Sic autem eo loco Caesari pulchrum adiunxit, quemadmodum alibi Herculi.

Satus Hercule pulchro.

Pulcher Auentius.

Nam, quod Seruius interpretatur pulchra origine dictum propter Venerem, mihi quidem non probatur, & quod magis origini congruit, quam Caesari Troiani adiunctum, veriusque dicimus Troiana origine ortum, quam Troianum Caesarem fuisse, & quod

Et quod Pulchrum uti si originem comitatur, nihil fere præstat, & agit, otiosumq; pene, Et superuacaneum videtur, sic, si Casarem sequatur vix explicari potest, quam illum commendet, Herculiq; similem reddat, cuius item fortitudo ea voce significat a, dictaq; est a poeta, qui que similia esse vult significare, ijs sæpe idem tribuere epitheton consuevit. Itaque altam tam Carthaginem dicit, quam Romam.

Tu nunc Carthaginis altæ
Fundamenta locas. &

Albanique patres, atque altæ mœnia Romæ.

Sed vides ne me, dum volo omnia persequi, omnia, quæ à nouis istis Aristarchis obijciuntur, diluere, & cum ceteris auditoribus, veteribusque discipulis meis Anconitanis, tum præcipuè tibi satisfacere, probarique Apologiam nostram, eo pene nihil sentientem proiectum esse, vt epistole fines fere iam prætergressus sim, volumenq; confecerim? Quare finem faciam, sed si te prius rogaro, vt mihi presto sis meq; adiuues, quo par pari referam calumniatoribus, atque maledicis, vt, quemadmodum illi criminationes suas quam latissime dissiparunt, sic tu meam hanc vulgæ defensionem, ostendisq; quam plurimis, præsertim eruditis, in primisque Venuenuto patruo, homini non minus poeticarum rerum, quam iuris peritissimi, Franciscoque item Fatiolo, ac reliquis, qui tibi aliquid sapere, & musarum non inimici videbuntur, potissimum vero Ioanni Baptista Ferreto, qui iuris ciui-

Ioan. Bapt. Euang. Poematum.

lis cognitioni sic bonarum omnium artium cōiunxit scientiam, vt de quaque re probè iudicare, & peritè possit, precipuè autem de festiuitatibus, leporibusque poeticis, quibus adeo delectatur, vt eque magnam iucundissimæ illius artis, atque iuris affecutus sit, adeptusque scientiam; vt publicæ accusationi publicè respondeatur: cur enim non publicam appellem, de qua ad me à tam multis scriptum est, scribiturque quotidie? Vale, & cum ceteros reprehensores nostros vniuersos, tum istum ipsum precipuè doctorem tuum mone, vt posthac amicorum potius vitiosas res defendat, quàm accuset bonas, presertim cum ex defendendo, quàm ex accusando vberior laus paretur. Senogalliæ Calen. Otiob. 1577.

F I N I S.

